

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

КОРОТАЄВА ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК: 330.341.1:005.21]:658.1(043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ
ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Спеціальність 051 Економіка
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії
Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Ольга КОРОТАЄВА

Науковий керівник Череп Олександр Григорович, д.е.н., професор

Запоріжжя – 2025

АНОТАЦІЯ

Коротасєва О. В. Формування стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка. – Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2025.

Дисертацію присвячено удосконаленню теоретичних положень, науково-методичних підходів і розробці практичних рекомендацій щодо формування стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств.

У першому розділі «Теоретичні основи забезпечення інноваційної активності промислових підприємств» уточнено визначення дефініції «інноваційна активність промислових підприємств»; удосконалено дефініцію «стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств»; удосконалено концептуальний підхід до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств; сформовано науково-теоретичний підхід до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств.

Порівняльний аналіз підходів науковців до визначення понять «інноваційна активність підприємств», «інноваційна діяльність», «інновації» дозволив удосконалити дефініцію «інноваційна активність промислових підприємств», яку розглянуто як комплекс взаємопов'язаних дій та динамічних процесів, які враховують вплив інноваційного середовища, зовнішніх і внутрішніх факторів та направлені на використання нових ресурсів, технологій, основних засобів, методів з метою виробництва нової або удосконалення існуючої продукції задля забезпечення сталого інноваційного розвитку підприємства та досягнення інноваційного ефекту в умовах цифровізації.

На основі проведеного дослідження встановлено взаємозв'язок між стратегією підприємства, інноваційною активністю, інноваційними процесами, інноваційною діяльністю, інноваціями, інноваційним розвитком та удосконалено

дефініцію «стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств», під якою розглянуто комплекс взаємопов'язаних процесів, які враховують набір стратегій, інструментів, правил, принципів, заходів та управлінських рішень, реалізація яких спрямована на формування і розвиток інноваційної активності, що дозволить визначити напрями інноваційної діяльності та розробки інновацій, сприятиме ефективній операційній, фінансовій, інноваційній, інвестиційній діяльності, підвищенню ефективності інноваційного розвитку в умовах сталого розвитку економіки.

Дослідження існуючих розробок вчених в аспекті забезпечення інноваційного розвитку, інноваційної діяльності дало змогу встановити відсутність уніфікованого підходу до забезпечення інноваційної активності та комплексної системи управління інноваційною активністю, що дозволило удосконалити концептуальний підхід до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств. Впровадження підходу забезпечить розвиток інноваційної активності підприємства на підставі використання механізмів, інструментів, підходів та сприятиме адаптації до змін внутрішнього, зовнішнього середовища, підвищенню конкурентоспроможності, стабільності фінансового-господарської діяльності.

Проведене дослідження ролі інноваційного розвитку для стабільності функціонування підприємств дозволило сформулювати науково-теоретичний підхід до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств. Науково-теоретичний підхід сформовано на підставі реалізації послідовності етапів та його використання сприятиме підсиленню інноваційного розвитку підприємства у довгостроковому періоді, забезпечить налагодження інноваційних процесів, досягнення інноваційного, економічного, соціального ефектів. Доведено, що інноваційний розвиток підприємства можливий за умови використання стратегії інноваційної активності, забезпечення інноваційної діяльності, здійснення управління інноваціями, врахування факторів впливу.

У другому розділі «Дослідження ефективності інноваційної активності промислових підприємств» проаналізовано тенденції інноваційної активності

промислових підприємств; здійснено оцінку стану інноваційної активності підприємств; проаналізовано вплив інноваційної активності на фінансовий стан підприємств.

Проведений аналіз кількості інноваційно активних підприємств по промисловості України, кількості підприємств, які впроваджували нову продукцію (товари, послуги), впроваджують інноваційні процеси, залучені до інноваційного співробітництва, реалізують інноваційну продукцію, динаміки витрат на інновації за джерелами фінансування, обсягів реалізації інноваційної продукції, стану використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволив визначити причини та проблеми, які обумовили погіршення стану інноваційної активності підприємств. Сформовано заходи та напрями щодо покращення інноваційної активності промислових підприємств та доведено необхідність впровадження інструментів, механізмів підвищення її рівня, адже інноваційна активність є індикатором покращення інноваційної діяльності, інноваційного розвитку, зростання показників фінансової діяльності.

На основі дослідження показників фінансової діяльності, стану інноваційної активності визначено, що ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» характеризується їх погіршенням, що відображає сповільнення інноваційної діяльності і доцільність впровадження інструментів підвищення інноваційної активності. На ТОВ «Запорізький механічний завод» відбулося покращення фінансових показників, поживавлення темпів інноваційної діяльності, але обмеженість фінансового забезпечення стримує інноваційний розвиток, що підтверджує необхідність використання інструментів підвищення інноваційної активності. ПАТ «Запоріжсталь» має незнане покращення фінансового стану, інноваційної діяльності, але прогнозні показники підтверджують необхідність вдосконалення інноваційної стратегії задля підвищення інноваційної активності.

За результатами дослідження групи показників фінансово-господарської діяльності визначено, що на ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» сформувалася тенденція до погіршення фінансової стійкості, управління

кредиторською заборгованістю, грошовими потоками, зростання фінансових ризиків та покращення стану інноваційної активності сприятиме зростанню досліджуваних показників. Для ПАТ «Запоріжсталь» характерне налагодження використання фінансових ресурсів, забезпечення фінансової гнучкості, прибутковості роботи, управління ресурсами, підвищення оборотності капіталу, платоспроможності та забезпечення подальшого підвищення інноваційної активності гарантуватиме зростання показників фінансово-господарської діяльності.

У третьому розділі «Методичні засади підвищення інноваційної активності промислових підприємств» удосконалено науково-методичний підхід до формування та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств; удосконалено методичний підхід вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств; здійснено вибір та оцінку ефективності стратегії підвищення інноваційної активності на промислових підприємствах.

Обґрунтовано необхідність розробки та впровадження стратегії підвищення інноваційної активності на промислових підприємствах з метою стабілізації рівня інноваційної активності протягом довгострокового періоду.

Удосконалено науково-методичний підхід до формування та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств на основі врахування комплексу методичних, аналітичних та прикладних складових, реалізації набору блоків, що дозволило виокремити стратегію активного (випереджаючого) та обмеженого (стабілізації) зростання, ситуаційного (адаптивного) та вибіркового (обмеженого) розвитку, скорочення (оптимізації) розвитку інноваційної активності. Доведено, що впровадження стратегії на промислових підприємствах сприятиме налагодженню інноваційних процесів, підвищенню інноваційної діяльності, прискоренню інноваційного розвитку.

Сформовано методичний підхід вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, який

охоплює набір блоків щодо використання системи вибору типів стратегій, механізму проведення оцінки результативності обраної стратегії. Вибір стратегії підвищення інноваційної активності на промисловому підприємстві здійснюється на підставі врахування рівня інноваційної активності, стану показників фінансово-господарської діяльності, рівня ризику зовнішнього та внутрішнього середовища, стану інноваційного розвитку. Використання методичного підходу дозволяє здійснити інтегральну оцінку результативності стратегії підвищення інноваційної активності та сформулювати набір заходів до підвищення її ефективності задля успішного інноваційного розвитку, зростання інноваційної діяльності, результатів фінансово-господарської діяльності.

Методичний підхід вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств апробовано на ПАТ «Запоріжсталь», ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат». Обрано на 2025 р. стратегію ситуаційного (адаптивного) розвитку для ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат», стратегію вибіркового (обмеженого) розвитку для ПАТ «Запоріжсталь» шляхом дотримання системи вибору стратегії підвищення інноваційної активності. За результатами використання механізму оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності розраховано інтегральний показник ефективності стратегії. Протягом прогнозного 2025 р. у порівнянні з попереднім періодом інтегральний показник на ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» підвищиться на 9,77%, ПАТ «Запоріжсталь» – на 37,40%. На підставі врахування співвідношення між значенням інтегрального показника та рівнем результативності стратегії встановлено, що на підприємствах сформується збалансований рівень ефективності стратегії.

Дисертація виконана у відповідності до тематики науково-дослідних робіт економічного факультету Запорізького національного університету. Результати дисертаційної роботи використані у практичній діяльності Громадської спілки «Запорізька обласна асоціація об'єднань учасників АТО/ООС», ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат», ТОВ «Запорізький інструментальний завод», ПАТ Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь», а також

використано під час викладання дисциплін: «Основи інноваційного бізнесу», «Економіка підприємства», «Фінанси підприємств», «Інноваційний розвиток підприємств», «Актуальні проблеми теорії та практики фінансів».

Ключові слова: інновації, інноваційна активність, інноваційні процеси, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, стратегія підвищення інноваційної активності, результативність, ефективність, механізми та інструменти підвищення інноваційної активності, загрози внутрішнього та зовнішнього середовища, фінансово-господарська діяльність, промислові підприємства.

ANNOTATION

Korotaieva O. Formation of a strategy for increasing the innovative activity of industrial enterprises. – The qualification scientific work published as manuscript.

Thesis for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 051 Economics. – Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, 2025.

The thesis is devoted to the improvement of theoretical provisions, scientific and methodological approaches and developing practical recommendations for forming a strategy for increasing the innovative activity of industrial enterprises.

In the first chapter “Theoretical Foundations of Ensuring the Innovative Activity of Industrial Enterprises”, definition “innovative activity of industrial enterprises” has been specified; definition of “strategy for increasing the innovative activity of industrial enterprises” has been improved; the conceptual approach to ensuring and increasing the innovative activity of industrial enterprises has enhanced; a scientific and theoretical approach to ensuring and increasing the innovative development of industrial enterprises has been generated.

A comparative analysis of the approaches of scientists to the definition of the concepts “innovative activity of enterprises”, “innovative activity”, “innovation” has made it possible to improve definition “innovative activity of industrial enterprises”, which is considered as a complex of interrelated actions and dynamic processes that give consideration to the influence of the innovation environment, external and internal

factors and are intended for using new resources, technologies, fixed assets, methods for the purpose of producing new products or improving the existing ones with a view to ensuring sustainable innovative development of the enterprise and achieving an innovative effect under the conditions of digitalization.

Based on the research conducted, the relationship between the enterprise strategy, innovative activity, innovative processes, innovative performance, innovations, innovative development has been established and the definition “strategy for increasing the innovative activity of industrial enterprises” has been improved, under which a complex of interrelated processes has been considered, which take into account a set of strategies, tools, rules, principles, measures and management decisions, the implementation of which is aimed at the formation and development of innovative activity, which will open the way to determining the areas of innovative activity and the development of innovations, will contribute to effective operational, financial, innovative, investment activities, increasing the efficiency of innovative development in the framework of sustainable economic development.

The study of existing developments of scientists in relation to ensuring innovative development, innovative activity has made it possible to establish the non-availability of a one-for-all approach to supporting innovative activity and an integrated system for managing innovative activity, which provides an opportunity to improve the conceptual approach to ensuring and increasing the innovative activity of industrial enterprises. The implementation of the approach will ensure the development of the innovative activity of the enterprise based on the use of mechanisms, tools, approaches and will contribute to adaptation to changes in the internal and external environment, increasing competitiveness, stability of financial and economic activity.

The conducted study of the role of innovative development for the stability of the functioning of enterprises has afforded the opportunity to form a scientific and theoretical approach to ensuring and increasing the innovative development of industrial enterprises. The scientific and theoretical approach has been formed on the basis of the implementation of a sequence of stages and its use will contribute to strengthening the innovative development of the enterprise in the long term, will ensure

the adjustment of innovation processes, the achievement of innovative, economic, social effects. It has been proved that the innovative development of the enterprise is possible upon condition that the strategy of innovative activity is applied, ensuring innovative activity, implementing innovation management, taking into account the impact factors.

In the second chapter “Research on the Effectiveness of Innovative Activity of Industrial Enterprises” the trends of innovative activity of industrial enterprises have been analyzed; the state of innovative activity of enterprises has been assessed; the influence of innovative activity on the financial condition of enterprises has been analyzed.

The analysis of the number of innovatively active enterprises in the industry of Ukraine, the number of enterprises that introduced new products (goods, services), implemented innovative processes, involved in innovative cooperation, implemented innovative products, the innovation cost behaviour according to funding sources, the volume of sales of innovative products, the state of use of information and communication technologies made it possible to determine the reasons and problems that caused the deterioration of the state of innovative activity of enterprises. Arrangements and trends have been formed to improve the innovative activity of industrial enterprises and the need to introduce tools and mechanisms to increase its level has been proven, because of reasons that innovative activity is an indicator of improving innovative activity, innovative development, and increasing financial activity indicators.

Based on the study of financial activity indicators and the state of innovative activity, it was determined that Zaporizhzhia Abrasive Plant PrJSC is characterized by their deterioration, which reflects the slowdown in innovative activity and the feasibility of introducing tools to increase innovative activity. At Zaporizhzhia Mechanical Plant LLC there has been an improvement in financial indicators, a revival of the pace of innovative activity, however limited financial support restrains innovative development, which confirms the need to use tools to increase innovative activity. Zaporizhstal PJSC has an insignificant improvement in its financial condition,

innovative activity, but estimated figures confirm the need to improve the innovation strategy for the sake of increasing innovative activity.

Subsequent to the results of the study of the group of indicators of financial and economic activity, it has been determined that at Zaporizhzhia Abrasive Plant PrJSC a tendency towards deterioration of financial stability has been formed, management of accounts payable, cash flows, growth of financial risks and improvement of the state of innovative activity will contribute to the growth of the indicators studied. With a view to Zaporizhstal PJSC characteristic adjustment of the use of financial resources, ensuring financial flexibility, profitability of work, resource management, increasing capital turnover, solvency and ensuring further increase in innovative activity will guarantee the growth of financial and economic activity indicators.

In the third chapter “Methodological Principles of Increasing the Innovative Activity of Industrial Enterprises” the scientific and methodological approach to formation and implementation a strategy for increasing the innovative activity of industrial enterprises has been improved; the methodological approach to choosing and assessing the effectiveness of the strategy for increasing the innovative activity of industrial enterprises has been enhanced; the selection and assessment of the effectiveness of the strategy for increasing the innovative activity of industrial enterprises has been carried out.

The need to develop and implement a strategy for increasing innovative activity at industrial enterprises in order to stabilize the level of innovative activity over a long period has been substantiated.

The scientific and methodological approach to formation and implementation a strategy for increasing the innovative activity of industrial enterprises has been updated based on consideration of a complex of methodological, analytical and applied components, implementing a set of blocks, which made it possible to distinguish a strategy of active (leading) growth, limited growth (stabilization), situational (adaptive) development, selective (limited) development, reduction (optimization) of the innovative activity behavior. It has been proven that the implementation of the

strategy at industrial enterprises will contribute to the establishment of innovative processes, increasing innovative activity, and accelerating innovative development.

A methodological approach to choosing and assessing the effectiveness of the strategy for increasing the innovative activity of industrial enterprises has been developed, which includes a set of blocks for using a system for selecting types of strategies, a mechanism for assessing the effectiveness of the selected strategy. The selection of a strategy for increasing the innovative activity of an industrial enterprise is carried out based on taking into account the level of innovative activity, the state of financial and economic indicators, the level of risk of the external and internal environment, and the state of innovative development. The use of a methodological approach allows for an integrated assessment of the effectiveness of the strategy for increasing the innovative activity and to form a set of arrangements to advance its effectiveness for successful innovative development, growth of innovative activity, and the results of financial and economic activity.

The methodological approach to choosing and assessing the effectiveness of the strategy for increasing the innovative activity of industrial enterprises has been tested at Zaporizhstal PJSC, Zaporizhzhia Abrasive Plant PrJSC. Situational (adaptive) development strategy for Zaporizhzhia Abrasive Plant PrJSC was chosen for 2025, selective (limited) development strategy for Zaporizhstal PJSC by way of adhering to the system of choosing a strategy to increase innovative activity. Subsequent to the results of using the mechanism for assessing the effectiveness of the strategy to increase innovative activity, an integral indicator of the effectiveness of the strategy was calculated. During the long-range plan for 2025, compared to the previous period, the integral indicator for Zaporizhzhia Abrasive Plant PrJSC will increase by 9,77%, and Zaporizhstal PJSC – by 37,40%. Based on the ratio between the value of the integral indicator and the level of strategy effectiveness, it was established that a balanced level of strategy effectiveness will be formed at the enterprises.

The dissertation was completed in accordance with the subject matter of scientific research works of the Faculty of Economics of Zaporizhzhia National University. The results of the dissertation paper have been used in the practical activities of the Public Union “Zaporizhzhia Regional Association of Anti-Terrorist Operation/United Forces Operation Participants”, Zaporizhzhia Abrasive Plant PrJSC,

Zaporizhzhia Tool Plant LLC, Zaporizhzhia Metallurgical Plant Zaporizhstal PJSC, and are also used when teaching the following subjects: “Fundamentals of Innovative Business”, “Enterprise Economics”, “Enterprise Finance”, “Innovative Development of Enterprises”, “Current Problems of the Theory and Practice of Finance”.

Keywords: innovations, innovative activity, innovative processes, innovative performance, innovative development, strategy for increasing innovative activity, effectiveness, efficiency, mechanisms and tools for increasing innovative activity, threats to the internal and external environment, financial and economic activity, industrial enterprises.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1.1. Монографія:

1. Коротаєва О. В., Тараненко О. О. Роль держави в розвитку цифровізації економіки України. *Modern science: multidisciplinary discourses : collective monograph / compiled by V. Shpak; chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, 2024. С. 75–80 (0,30 друк. арк., особистий внесок автора: 0,20 друк. арк., сформовано пріоритетні напрями розвитку цифровізації національної економіки).*

1.2. Публікації у наукових фахових виданнях України:

2. *Коротаєва О. В. Інноваційна активність промислових підприємств України в умовах цифровізації: поточний стан, проблеми, напрями підвищення. *Актуальні проблеми економіки. 2024. № 11, Т. 2 (281/2). С. 80–90. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/11/11.24-2._topic_Olha-Korotaieva-80-90.pdf (дата звернення: 30.11.2024) (0,76 друк. арк.)* (**Міжнародна представленість та індексація журналу: EBSCOhost (США), EconLit, ABI/Inform (by ProQuest), Erih Plus (Норвегія), Cabell's Directories).**

3. Коротаєва О. В. Науково-методичний підхід до оцінки ефективності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна.*

* Видання одночасно належить до міжнародних наукометричних баз

Серія юридична. 2024. Вип. 43. С. 418–425. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1678> (дата звернення: 31.12.2024) (0,75 друк. арк.).

4. *Коротаєва О. Теоретичні аспекти визначення інноваційної активності промислових підприємств в умовах цифровізації. *Modeling the development of the economic systems*. 2025. № 1. С. 477–483. URL: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/609> (дата звернення: 27.02.2025) (0,79 друк. арк.) (**Міжнародна представленість та індексація журналу: Google Scholar (США), Crossref, Index Copernicus (Польща)**)).

5. Коротаєва О. В. Методичні засади формування стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств в умовах нестабільності ринкового середовища. *Академічні візії*. 2025. Вип. 39. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1995> (дата звернення: 31.01.2025) (0,85 друк. арк.).

6. *Korotaieva O. Formation of an approach to ensuring innovative-driven progression of industrial enterprises under the conditions of digitalization and sustainable developing. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: «Економічні науки»*. 2025. Т. 338, № 1. Р. 695–699. URL: <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/2009> (дата звернення: 30.01.2025) (0,66 друк. арк.) (**Міжнародна представленість та індексація журналу: Google Scholar (США), Crossref, Index Copernicus (Польща), CrossRef (Великобританія)**)).

2. Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Коротаєва О. В., Колобердянко І. І. Залучення іноземних інвестицій в економіку України. *Управління соціально-економічним розвитком регіонів та держави* : матеріали ІХ Міжнар. конф. студентів і молодих вчених (м. Запоріжжя, 17 квіт. 2015 р.). Запоріжжя : Видавництво ЗНУ, 2015. С. 67–69 (0,10 друк. арк., особистий внесок автора: 0,05 друк. арк., досліджено стан інвестиційної діяльності підприємств).

* Видання одночасно належить до міжнародних наукометричних баз

8. Череп А. В., Коротаєва О. В. Ефективна стратегія ПАТ «Запоріжтрансформатор» як основа його подальшого розвитку. *Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях* : матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 15-16 жовт. 2015 р.). Запоріжжя : Видавництво ЗНУ, 2015. С. 101–102 (0,10 друк. арк., особистий внесок автора: 0,05 друк. арк., досліджено особливості використання стратегії на підприємстві).

9. Коротаєва О. Розвиток цифрової економіки – як напрямок забезпечення економічної безпеки підприємства. *Європейський досвід використання цифрових технологій в економіці в умовах пандемії COVID-19* : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Запоріжжя, 20 жовт. 2023 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. С. 89–91. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/17391> (дата звернення: 20.11.2023) (0,11 друк. арк.).

10. Коротаєва О. В. Вдосконалення концептуального підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств. *Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях* : матеріали XIX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 17-18 жовт. 2024 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. С. 193–195 (0,10 друк. арк.).

11. Коротаєва О. В. Обґрунтування необхідності розробки та впровадження інструментів підвищення інноваційної активності підприємств. *Сталий розвиток економіки на засадах ресурсоефективності* : матеріали X Всеукр. наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених (м. Запоріжжя, 19-20 груд. 2024 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. С. 101–105 (0,19 друк. арк.).

12. Коротаєва О. В. Комплекс дій до формування концептуального підходу активізації інноваційної діяльності промислових підприємств. *Управління соціально-економічним розвитком регіонів і держави* : матеріали XIX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 17-18 квіт. 2025 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. С. 27–29 (0,13 друк. арк.).

ЗМІСТ

ВСТУП.....	16
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи забезпечення інноваційної активності промислових підприємств	25
1.1. Сутність та особливості інноваційної активності промислових підприємств.....	25
1.2. Концептуальні засади забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств	43
1.3. Теоретичні засади забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств.....	70
Висновки до розділу 1	91
РОЗДІЛ 2. Дослідження ефективності інноваційної активності промислових підприємств.....	94
2.1. Тенденції інноваційної активності промислових підприємств України	94
2.2. Оцінка стану інноваційної активності промислових підприємств	117
2.3. Аналіз впливу інноваційної активності на фінансовий стан промислових підприємств.....	139
Висновки до розділу 2	155
РОЗДІЛ 3. Методичні засади підвищення інноваційної активності промислових підприємств.....	158
3.1. Науково-методичний підхід розробки стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств.....	158
3.2. Методичний підхід оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств.....	182
3.3. Прогнозування рівня результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств.....	210
Висновки до розділу 3	228
ВИСНОВКИ.....	230
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	233
ДОДАТКИ.....	269

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Швидкі темпи цифрової трансформації, змінність викликів зовнішнього середовища обумовлюють необхідність врахування тенденцій сьогодення шляхом здійснення інноваційної діяльності, що дозволяє сформувати конкурентні переваги підприємства. Водночас, підвищення інноваційної діяльності залежить від інноваційної активності, яка дає змогу визначити готовність до використання, впровадження нововведень, а також стабілізувати інноваційні процеси, визначити напрями інноваційного розвитку. За сучасних умов інноваційна активність на підприємстві відіграє важливу роль не лише у підвищенні інноваційної діяльності, але й забезпечує зростання показників фінансово-господарської діяльності. Слід відзначити, що забезпечення та підвищення інноваційної активності є важливим завданням для підприємств, що гарантуватиме налагодження інноваційного процесу, активізацію інноваційної діяльності, прискорення ефективності інноваційного розвитку. З метою забезпечення інноваційної активності на підприємствах доцільним є впровадження інструментів, механізмів, підходів щодо її формування, здійснення оцінки ефективності та розробки заходів щодо її підвищення.

Вищезначене підтверджує необхідність підвищення інноваційної активності промислових підприємств шляхом розробки та впровадження комплексного набору інструментів, використання яких дозволить сформувати, підтримувати інноваційну активність, упорядкувати інноваційний процес та активізувати інноваційну діяльність. Саме стратегія підвищення інноваційної активності є довгостроковим планом дій інноваційного розвитку підприємств. Відповідно актуальним завданням є формування стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, науково-методичних підходів до оцінки її ефективності, діагностики рівня інноваційної активності.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Дослідження питань формування, оцінки, підвищення рівня інноваційної діяльності, інноваційної

активності на підприємствах відображено у працях вітчизняних та закордонних науковців: Бабенко М. К.; Баєр К.; Бао З.; Вішневська Й.; Гречан П. Ю.; Гринько Т. В.; Дашко І.; Дідур К. М.; Єрмакова Г. В.; Збаржевецька Л. Д.; Кущик А. П.; Луциків І.; Мазур Г. Ф.; Огренич Ю. О.; Онишко О. С.; Пілецька С. Т.; Рекуш А. М.; Романінець Р. М.; Тарасова О. В.; Троциковський Т. С.; Федулова І. В.; Чаплінський В. Р.; Чеба К.; Череп А. В.; Черняєва А. О.; Шевчук С. В.; Шопік-Депчинська К.; Шпикуляк О. Г.; Штулер І.; Юлдашева К. М. та ін.

Варто відзначити вагомий внесок авторів у розробку теоретичних засад формування, впровадження та оцінки результативності використання стратегії інноваційної діяльності, інноваційного розвитку на підприємствах, а саме: Дорошкевич К. О.; Луньова В. А.; Мамонтенко Н. С.; Паламаренко Я. В.; Петринка В. Ю.; Познякова О. О.; Пушкар Т. А.; Тянь Сюй; Чайковський Є. О.; Череп О. Г.; Шевченко Л. О.; Юринець З. В. та ін.

Поряд з цим, змінність викликів зовнішнього та внутрішнього середовища вимагають від підприємств пошуку нових підходів до активізації інноваційної діяльності, визначення напрямів інноваційного розвитку з метою стабілізації показників фінансово-господарської діяльності. З огляду на вищезазначене, доцільним є розробка та впровадження комплексного набору інструментів підвищення інноваційної активності, методичних підходів до забезпечення, оцінки та діагностики інноваційної активності, використання яких дозволить сформулювати стратегію інноваційного розвитку підприємства. Актуальність зазначеної проблеми, фрагментарність її вирішення обумовила вибір теми дисертаційної роботи, її мету та завдання, а також логіку дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана відповідно до тематики науково-дослідних робіт економічного факультету Запорізького національного університету за темами: «Інноваційні підходи модернізації фінансового механізму повоєнного відновлення економіки України» (державний реєстраційний номер 0123U102122), в рамках якої автором уточнено визначення дефініцій «інноваційна активність промислових

підприємств», «стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств»; «Використання інноваційних фінансових інструментів повоєнного відновлення територій України на засадах цифровізації та модернізації» (державний реєстраційний номер 0123U102123), де автором удосконалено науково-методичний підхід до формування та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств (довідка № 01/01-23/318 від 27.02.2025 р.).

Матеріали дисертаційної роботи використані під час розробки держбюджетних науково-дослідних робіт Запорізького національного університету за темами: «Європейські практики діджиталізації як інструмент забезпечення соціально-економічної безпеки в умовах війни та повоєнний період» (державний реєстраційний номер 0124U000600), де автором сформовано науково-теоретичний підхід до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств; «Штучний інтелект як інструмент протидії дезінформації в період війни та повоєнного відновлення економіки України» (державний реєстраційний номер 0125U000996), де автором удосконалено концептуальний підхід до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств (довідка № 01/01-23/239 від 13.02.2025 р.).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційної роботи є удосконалення теоретико-методичних підходів і розробка практичних рекомендацій щодо формування стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств.

Для досягнення поставленої мети дисертаційної роботи, окреслені та виконані такі *завдання*:

- уточнити визначення поняття «інноваційна активність промислових підприємств»;
- розвинути дефініцію «стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств»;
- удосконалити концептуальний підхід до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств;

- сформувати науково-теоретичний підхід до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств;
- здійснити оцінку стану інноваційної активності, проаналізувати її вплив на фінансовий стан підприємств;
- удосконалити науково-методичний підхід до формування та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств;
- сформувати методичний підхід вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств.

Об'єктом дослідження є процес формування стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств.

Предметом дослідження є теоретико-методичні основи та науково-практичні рекомендації щодо формування стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств.

Методи дослідження. Теоретико-методичною основою дисертаційного дослідження є наукові положення і висновки вітчизняних та закордонних науковців щодо підвищення інноваційної активності, інноваційної діяльності, визначення напрямів інноваційного розвитку, здійснення оцінки інноваційної активності та використання стратегій до її забезпечення. В ході виконання дисертаційної роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи, які дозволили досягти поставленої мети та визначених завдань: *термінологічного аналізу, теоретичного узагальнення* – з метою дослідження визначення понять «інноваційна активність підприємств», «інноваційна діяльність», «інновації», уточнення дефініції «інноваційна активність промислових підприємств», «стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств» (підрозділ 1.1); *аналізу та синтезу, системного аналізу, узагальнення, абстрактно-логічний метод* – для удосконалення концептуального підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств, науково-теоретичного підходу до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств, науково-методичного підходу до формування та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності

промислових підприємств (підрозділи 1.2, 1.3, 3.1); *економіко-математичні, статистичні методи, порівняння* – для оцінки стану інноваційної активності промислових підприємств, дослідження її впливу на фінансовий стан підприємств (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3); *метод групування, експертного оцінювання, інтегральної оцінки, прогнозування* – для удосконалення методичного підходу вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, здійснення апробації обраного типу стратегії та проведення оцінки ефективності її використання (підрозділи 3.2, 3.3); *графічний і табличний метод* – для відображення отриманих результатів дослідження (розділи 1, 2, 3).

Інформаційну базу дослідження склали нормативно-правові акти та матеріали Верховної Ради України, офіційні статистичні матеріали Державної служби статистики України, дані фінансової звітності промислових підприємств Запорізької області, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали власних досліджень, результати авторських спостережень, а також наукові і статистичні Інтернет-ресурси. Економічні розрахунки виконані із застосуванням сучасних методик і комп'ютерних технологій обробки статистичних матеріалів.

Наукова новизна отриманих результатів. У ході дисертаційного дослідження здобувачем самостійно отримано наукові результати, що мають наукову новизну та полягають у такому:

удосконалено:

– концептуальний підхід до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств, який, на відміну від існуючих, є методичною та науково-обґрунтованою основою забезпечення інноваційної активності на підставі реалізації блоків та етапів, використання механізмів, інструментів, підходів, що дозволить сформувати, стимулювати, підтримувати, підвищувати інноваційну активність, упорядкувати та налагодити інноваційний процес, підтримати та активізувати інноваційну діяльність, здійснити оцінку, діагностику результатів діяльності і сприятиме адаптації до змін зовнішнього

середовища, формуванню конкурентних переваг, стабільності фінансово-господарської діяльності та прискоренню інноваційного розвитку підприємств;

- науково-теоретичний підхід до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств, який, на відміну від існуючих, базується на послідовності етапів та включає інноваційний цикл, забезпечує взаємодію процесів врахування факторів впливу, розвитку інноваційної діяльності, реалізації стратегії інноваційної активності, що дозволить підсилити інноваційний розвиток у довгостроковому періоді, досягти інноваційного, економічного та соціального ефектів;

- науково-методичний підхід до формування та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, який, на відміну від існуючих, включає комплекс методичних, аналітичних та прикладних складових і слугує основою для формування стратегій підвищення інноваційної активності, прийняття рішень щодо їх впровадження, розробки рекомендацій для їх вдосконалення шляхом реалізації функціональних взаємопов'язаних блоків, що сприятиме активізації інноваційної діяльності у довгостроковій перспективі;

- методичний підхід вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, в якому, на відміну від існуючих, сформовано систему вибору типів стратегій та механізм проведення оцінки їх результативності на підставі реалізації послідовності дій, що дозволяє здійснити вибір стратегії, інтегральну оцінку її ефективності, сформулювати заходи до підвищення рівня інноваційної активності з урахуванням загроз ринкового середовища та забезпечить прискорення темпів інноваційного розвитку;

набули подальшого розвитку:

- сутність поняття «інноваційна активність промислових підприємств», яку запропоновано розглядати як комплекс взаємопов'язаних дій та динамічних процесів, які враховують вплив інноваційного середовища, зовнішніх і внутрішніх факторів та направлені на використання нових ресурсів, технологій, основних засобів, методів з метою виробництва нової або удосконалення

існуючої продукції задля забезпечення сталого інноваційного розвитку підприємства та досягнення інноваційного ефекту в умовах цифровізації;

– дефініція «стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств», під якою розглянуто комплекс взаємопов'язаних процесів, які враховують набір стратегій, інструментів, правил, принципів, заходів та управлінських рішень, реалізація яких спрямована на формування і розвиток інноваційної активності, що дозволить визначити напрями інноваційної діяльності та розробки інновацій, сприятиме ефективній операційній, фінансовій, інноваційній, інвестиційній діяльності, підвищенню ефективності інноваційного розвитку в умовах сталого розвитку економіки.

Практичне значення отриманих результатів. Теоретичні та методичні положення, висновки і практичні рекомендації дисертаційного дослідження, які розкривають зміст формування стратегії підвищення інноваційної активності на промислових підприємствах, доведені до рівня їх практичного використання підприємствами.

Отримані результати щодо концептуального підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств враховані Громадською спілкою «Запорізька обласна асоціація об'єднань учасників АТО/ООС» (довідка №2-37 від 18.12.2024 р.). Основні результати дисертації впроваджені у практичну діяльність підприємств, зокрема: рекомендації щодо здійснення вибору та проведення діагностики ефективності стратегії підвищення інноваційної активності були впроваджені у роботу ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» (довідка №8/1710 від 01.06.2023 р.); пропозиції щодо впровадження стратегії підвищення інноваційної активності та здійснення оцінки її результативності були використані на ТОВ «Запорізький інструментальний завод» (довідка №07112024/45 від 07.11.2024 р.); пропозиції щодо підвищення інноваційного розвитку, впровадження стратегії підвищення інноваційної активності та визначення її результативності, інструментів покращення інноваційної діяльності були використані у роботі ПАТ Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь» (довідка №1189/18 від 21.01.2025 р.).

Основні теоретичні положення, що становлять наукову новизну дисертаційної роботи, використовуються у навчальному процесі економічного факультету Запорізького національного університету при викладанні дисциплін «Основи інноваційного бізнесу», «Економіка підприємства», «Фінанси підприємств», «Інноваційний розвиток підприємств», «Актуальні проблеми теорії та практики фінансів» (довідка № 01/01-23/24 від 09.01.2025 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є завершеною самостійно виконаною науковою працею, в якій вирішено наукове завдання щодо формування стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств. Основні наукові положення, результати дисертаційної роботи, висновки, пропозиції та рекомендації, які винесені на захист, одержано автором самостійно. З наукових праць, виданих у співавторстві, у дисертаційній роботі використано ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача та запропоновано автором особисто. Особистий науковий внесок здобувача у наукові роботи за темою дисертації, які опубліковані у співавторстві, конкретизовано у списку публікацій.

Апробація результатів досліджень. Розроблені теоретичні положення, практичні висновки та наукові результати дисертаційного дослідження доповідалися автором й отримали схвалення на науково–практичних конференціях: IX Міжнародна конференція студентів і молодих вчених «Управління соціально-економічним розвитком регіонів та держави» (м. Запоріжжя, 17 квітня 2015 р.); X Міжнародна науково-практична конференція «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (м. Запоріжжя, 15-16 жовтня 2015 р.); Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Європейський досвід використання цифрових технологій в економіці в умовах пандемії COVID-19» (м. Запоріжжя, 20 жовтня 2023 р.); XIX Міжнародна науково-практична конференція «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (м. Запоріжжя, 17-18 жовтня 2024 р.); X Всеукраїнська науково-практична конференція студентів і молодих вчених

«Сталий розвиток економіки на засадах ресурсоефективності» (м. Запоріжжя, 19-20 грудня 2024 р.); XIX Міжнародна науково-практична конференція «Управління соціально-економічним розвитком регіонів і держави» (м. Запоріжжя, 17-18 квітня 2025 р.).

Публікації. Основні наукові положення, висновки й результати дисертаційної роботи опубліковано в 12 наукових працях, з них: 1 стаття у зарубіжній колективній монографії (загальним обсягом 0,30 друк. арк., з яких особисто автору належить 0,20 друк. арк.), 5 статей у наукових фахових виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз (загальним обсягом 3,81 друк. арк.), 6 тез доповідей за матеріалами конференцій (загальним обсягом 0,73 друк. арк., з яких особисто автору належить 0,63 друк. арк.). Загальний обсяг публікацій становить 4,84 друк. арк. (особисто автору належить 4,64 друк. арк.).

Обсяг і структура дисертації. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 267 найменувань на 36 сторінках, 4 додатків на 26 сторінках. Загальний обсяг роботи становить 294 сторінки, з них основний текст викладений на 200 сторінках. Робота включає 36 таблиць та 42 рисунки (17 сторінок – таблиці і рисунки, які повністю займають площу сторінки), анотацію на 13 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Сутність та особливості інноваційної активності промислових підприємств

В умовах активного розвитку ринку цифрових технологій, змінності факторів впливу вагомим завданням для промислових підприємств є врахування тенденцій сьогодення, що впливає на показники конкурентоспроможності, позиції на ринку, охоплення нових ринків збуту. Крім того, активні процеси цифрової трансформації, розвиток цифрових технологій, поява нових програмних продуктів на базі штучного інтелекту дозволяють автоматизувати роботу підприємств, що підтверджує важливість їх використання. Відповідно набуває актуальності покращення стану інноваційної діяльності промислових підприємств, тобто можливості розробляти, впроваджувати, використовувати інновації, а також забезпечує виробництво нової конкурентоспроможної продукції, товарів чи послуг. Поряд з цим, активізація інноваційної діяльності підприємств залежить від їх інноваційної активності, яка дозволяє встановити готовність до використання, впровадження нововведень. Саме інноваційна активність сприяє підвищенню рівня інноваційної діяльності, що забезпечує виробництво нової продукції та впливає на обсяги збуту продукції, продуктивність, рівень рентабельності. Налагодження інноваційної діяльності підприємств через підвищення інноваційної активності забезпечить не лише формування конкурентних переваг, але вплине на показники фінансово-господарської діяльності, фінансового стану, платоспроможності та забезпечить зростання прибутковості порівняно з конкурентами. Вищезазначене підтверджує важливість дослідження інноваційної активності промислових підприємств.

Враховуючи проведені дослідження можемо відзначити, що вітчизняні та закордонні науковці досліджували трактування понять «інноваційна

активність», «інноваційна діяльність», «інновації». Однак відсутній єдиний підхід до трактування означених дефініцій та не визначено послідовність взаємозв'язку між поняттями. Серед науковців існують різні підходи до визначення поняття «інновації» та розглянемо більш детально окремі з них (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Визначення поняття «інновації»

Автор	Трактування	Об'єкт дослідження
Романінець Р. М.	«Інновація – відносини господарюючих суб'єктів з приводу нововведень (відкриттів, ліцензій, патентів, ноу хау і ін.)» [162, с. 2].	Відносини
Микитюк П. П., Крисько Ж. Л., Овсянюк- Бердадіна О. Ф., Микитюк Ю. І., Микитюк В. П.	«Інновації – спрямовані на формування нових ідей, визначення стратегії, забезпечення реалізації продуктів і послуг, що підвищить прибутковість підприємства» [127, с. 19-20].	Нові ідеї
Мартинов А. А., Чернодубова Е. В.	«Інновації – процес пошуку нових науково-технічних розробок, використання підходів, концепцій та результат використання інновацій відображається як виробництво нового продукту, технології» [124, с. 77-78].	Нові науково-технічні розробки
Рекуш А. М.	«Інновації – системно-якісний, динамічно-розвивальний інноваційний процес, спрямований на розробку і впровадження результатів інтелектуальної праці для зміцнення потенціалу підприємства як нових збалансовано-структурних системних цілісностей забезпечення виробництва нового товару і надання якісно нової послуги при задоволенні потреб суб'єктів попиту за інтересами» [160, с. 3].	Інноваційний процес
Іжевський В. В.	«Інновації – результат інноваційної діяльності, яка здійснюється з метою отримання економічного ефекту» [73, с. 124].	Інноваційна діяльність
Вашенко Н.	«Інновації – корисний результат роботи персоналу, що визначається інноваційним потенціалом підприємства та розробляється шляхом використання методів, здійснення управління, спрямований на отримання прибутку» [15, с. 375].	Результат роботи персоналу
Луциків І.	«Інновації – процес розробки та впровадження новацій з метою отримання економічного та соціального ефекту» [114, с. 89-90].	Освоєння інновацій
Закон України «Про інноваційну діяльність»	«Новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [155].	Технології, продукція, послуги

Примітка: згруповано автором за [15; 73; 114; 124; 127; 155; 160; 162]

Результати проведеного дослідження дозволяють відзначити, що «інновації» слід розглядати за такими напрямками: автор Романінець Р. М. дотримувався думки, що інновації виникають у процесі взаємодії підприємств з приводу впровадження нововведень та сприяють формуванню конкурентних переваг [162, с. 2]; в Законі України «Про інноваційну діяльність» під

інноваціями розглянуто нові або вдосконалені продукти, технології [155]; науковці Микитюк П. П., Крисько Ж. Л., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Микитюк Ю. І., Микитюк В. П. розглядали інновації з позиції способу формування нових можливостей для підприємства, результату наукової діяльності, процесу якісних змін [127, с. 19-20]. Слід погодитися, що інновації сприяють розвитку підприємств, генеруванню нових ідей, розробці конкурентних продуктів, підвищенню рівня прибутковості.

Науковці Мартинов А. А., Чернодубова Е. В. розглянули існуючі підходи до визначення поняття «інновації» та виокремили їх ознаки: новизна інновацій, тобто виробництво нової продукції, технології або вдосконалення існуючих, що відбувається в процесі інноваційної діяльності; стадії інновацій, які відбуваються в межах інноваційного процесу; впровадження інновацій та очікуваний ефект, тобто понесені витрати, отримані прибутки [124, с. 76-77]. Також автори під інноваціями розуміли економічне явище, процес, що супроводжується використанням концепцій, методів, підходів та характеризується розробкою і практичним впровадженням інновацій на підприємстві [124, с. 77-78]. Слід відзначити, що використання інновацій на підприємстві матиме позитивний вплив на досягнення економічного ефекту, покращення показників діяльності.

Вчений Дідур К. М. провів ґрунтовний аналіз підходів науковців до трактування поняття «інновації» та розглянув їх з таких позицій: процес отримання нового результату; процес створення конкурентоспроможної продукції; новий предмет, результат, продукт; будь-які нові зміни, які спостерігаються на підприємстві; комплексний процес створення продукції; зміни, які впроваджуються на підприємстві з метою отримання економічного ефекту [53, с. 31-33]. На нашу думку, впровадження інновацій на підприємствах має сприяти досягненню позитивного результату, тобто отриманню прибутку, ефективній діяльності, а також вони можуть впроваджуватися як на виробництві продукції, так і в управлінні підприємством.

У визначенні поняття «інновації» автор Рекуш А. М. зосередив увагу на інноваційному процесі, який здійснюється шляхом залучення персоналу, що забезпечить виробництво нової продукції, надання нових послуг відповідно до потреб споживачів та вплине на рівень конкурентоспроможності [160, с. 6-7]. Варто зауважити, що встановлено взаємозв'язок між інноваціями, інноваційним процесом та визначено їх вплив на інноваційний потенціал підприємства.

Автор Гончаренко О. В. проаналізував процесний, об'єктний підхід та під інноваціями розглядав нововведення, які є результатом інноваційної діяльності. Також інновації ототожнювалися з комплексним процесом, який відбувається в інноваційній діяльності за участі працівників та супроводжується виробництвом нової техніки, технологій з метою отримання бажаного ефекту [33, с. 5-6]. Слід погодитися з думкою автора, адже інновації є результатом інноваційної діяльності та здійснення інноваційних процесів.

Іжевський В. В. також дотримувався думки, що інновації є результатом інноваційної діяльності та їх розробка, впровадження відбувається з метою отримання економічного ефекту, тобто прибутку [73, с. 122-126]. Поряд з цим, розробка інновацій на підприємстві визначає конкурентні переваги, формує позитивний імідж, дозволяє автоматизувати виробничий процес, розширює коло споживачів. Крім того, доцільним є врахування чинників ринкового, інноваційного середовища з метою забезпечення ефективності інноваційної діяльності, розробки інновацій.

Науковець Ващенко Н. у визначенні поняття «інновації» врахував специфіку роботи торговельних підприємств, важливість роботи працівників та встановив їх роль у розвитку підприємства, формуванні інноваційного потенціалу, отриманні прибутку [15, с. 375-376]. У роботі розглянуто послідовність визначення поняття «інновації» та зазначено: передумови впровадження; персонал; методи організації праці, управління; потенціал підприємства; інноваційні ідеї працівників; потенціал персоналу та розвиток їх здібностей; очікуваний ефект для підприємства [15, с. 375-376]. Крім того, автор визначив роль інноваційності персоналу у забезпеченні інноваційного розвитку,

ефективної роботи підприємства. Слід погодитися з думкою автора, адже працівники відіграють вагоме значення у розвитку підприємства, формуванні інноваційного потенціалу.

Луциків І. проаналізувала існуючі підходи до трактування інновацій з позицій процесу, змін, очікуваних результатів та дотримувалася думки, що інновації слід розглядати як процес розробки нових технології, продуктів задля отримання бажаного економічного ефекту [114, с. 89-90]. Отже, використання інновацій направлене на прискорення розвитку підприємства, налагодження виробництва, зростання рівня прибутковості та їх впровадження повинно відповідати потребам підприємства, приносити дохід.

Цікавим є підхід Божанова О., Грицина О., адже автори розглянули сутність управлінських інновацій та їх ототожнили з чинником, який впливає на інноваційний розвиток, показники економічної діяльності, конкурентні переваги. Крім того, управлінська інновація розглянута як інноваційне рішення, яке розроблено вперше та впроваджено в роботу підприємства з метою покращення показників фінансово-господарської діяльності [7, с. 45-49].

Отже, основними ознаками поняття «інновації підприємств» є такі: нововведення сприяють взаємодії підприємств, формуванню конкурентних переваг; конкурентоздатність технології або продукції; спрямованість на покращення виробництва, вдосконалення соціальної сфери; виступають засобом досягнення цілей в напрямку інноваційного розвитку підприємства; мають практичне використання та дозволяють досягти бажаного результату; впровадження інновацій є доцільним; інноваційний процес щодо розробки і впровадження інновацій; залежать від інноваційності персоналу.

Можемо підсумувати, що інновації розробляються, створюються, реалізуються в процесі інноваційної діяльності, що дозволяє досягти економічного, фінансового, інноваційного ефекту, а також підвищує конкурентоспроможність промислових підприємств. Крім того, вид інновацій доцільно визначати на підставі врахування виду, сфери діяльності підприємства.

Для промислових підприємств налагодження інноваційної діяльності відіграє важливу роль, оскільки дозволить налагодити інноваційний розвиток.

В сучасній літературі існує чимало підходів до визначення терміну «інноваційна діяльність підприємств» і тому автором проведено ґрунтовний аналіз підходів до трактування означеного поняття (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Визначення поняття «інноваційна діяльність підприємств»

Автор	Трактування	Об'єкт дослідження
Шпикуляк О. Г., Мазур Г. Ф.	«Вид діяльності, що дозволяє створити нову продукцію шляхом врахування наукових розробок, сприяє підвищенню конкурентоспроможності продукції» [213, с. 75].	Вид діяльності
Тарасова О. В.	«Комплекс практичних дій, що спрямовані на розробку нових виробів, методів, технологій шляхом використання досягнень технологічного прогресу» [175, с. 39].	Комплекс практичних дій
Чаплінський В. Р.	«Комплекс заходів, реалізація яких дозволить використати потенціал підприємства, що гарантуватиме виробництво нового продукту або вдосконалення існуючого, розробку системи управління, технологічних процесів» [193].	Комплекс заходів
Сербенівська А. Ю.	«Сукупність бізнес-процесів підприємства, що характеризуються інноваційною складовою та супроводжуються інноваційними процесами» [168].	Бізнес-процеси
Шацкова Л. П., Станкова Л. І.	«Послідовність етапів з розробки та реалізації інноваційних продуктів, технологій на внутрішньому і зовнішньому ринках» [205, с. 153].	Інноваційна продукція
Троциковський Т. С.	«Інтеграційно-синергійна діяльність, яка охоплює усі наукові, технічні, технологічні, управлінські, фінансові та комерційні заходи, які приводять до отримання кінцевого результату – інноваційного продукту (інновації), метою реалізації якого є отримання синергійного ефекту (економічного, соціального, екологічного, наукового, науково-технічного тощо) за рахунок задоволення потреб бізнесу у більш динамічний, ефективний спосіб через комерційне використання і диверсифікацію нових або вдосконалених за своїми властивостями видів продукції, технологічних процесів, форм і методів організації управління та маркетингу» [184, с. 5-6].	Інтеграційно-синергійна діяльність
Закон України «Про інвестиційну діяльність»	«Сукупність заходів, спрямованих на створення, впровадження, поширення та реалізацію інновацій з метою отримання комерційного та/або соціального ефекту, які здійснюються шляхом реалізації інвестицій, вкладених в об'єкти інноваційної діяльності» [154].	
Закон України «Про інноваційну діяльність»	«Діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг» [155].	

Примітка: згруповано автором за [154; 155; 168; 175; 184; 193; 205; 213]

Цікавим є підхід науковця Чаплінського В. Р. до визначення «інноваційна діяльність підприємств», який дотримувався думки, що розробка, створення нової продукції, технологій, методів є основою інноваційної діяльності, які використовуються з метою розвитку підприємства, підвищення продуктивності, формування конкурентних переваг [193]. Схожий підхід розкритий у роботі Тарасової О. В. [175, с. 39], адже інноваційна діяльність розглядається як комплекс практичних дій.

Шпикуляк О. Г., Мазур Г. Ф. [213, с. 75] розглядали інноваційну діяльність як вид діяльності, яка дозволить виробити інноваційну продукцію, сформувати конкурентні переваги, зміцнити позиції на ринку. Крім того, інноваційна діяльність впливає на продуктивність праці, організацію виробництва. Слід відзначити, що автори не враховують зв'язок інноваційної діяльності з інноваційною активністю, факторами впливу.

На відміну від розглянутих підходів, Сербенівська А. Ю. розглядала інноваційну діяльність з позиції виокремлення інноваційної складової в розрізі бізнес-процесів шляхом активізації інноваційних процесів [168]. Слід погодитися з думкою автора, адже інноваційна діяльність реалізується завдяки активізації інноваційних процесів, що охоплюють розробку, апробацію, впровадження інновацій на підприємстві та здійснюються завдяки залученню персоналу протягом довгострокового періоду. Також здійснення інноваційної діяльності потребує використання ресурсів, методів задля досягнення поставленої стратегічної мети.

Мартинов А. А., Чернодубова Е. В. розглянули поняття інноваційної діяльності з позиції взаємозв'язку з інвестиційною діяльністю, яка дозволяє компенсувати витрати на інновації, залучити додаткові ресурси, інвестиційний капітал [124, с. 75-76]. Крім того, науковці, характеризували інноваційну діяльність з позиції правового, науково-теоретичного складників, тобто враховується наявна законодавча база, існуючі дослідження науковців [124, с. 78]. Слід погодитися з думкою авторів, адже налагодження, активізація

інноваційної діяльності потребує фінансових ресурсів та одним з джерел є залучення інвестицій.

Розглянувши роботу Дідур К. М. доцільно відзначити, що інноваційна діяльність ототожнювалася з діяльністю, яка сприятиме виробництву нової продукції, товарів, послуг та залежить від залучення інвестиційних ресурсів [53, с. 34-35]. Отже, ключову роль в успішній інноваційній діяльності відіграє забезпечення інвестиціями, що сприятиме виробництву нової конкурентоспроможної продукції та розширенню ринків збуту продукції.

У роботі Поліщук О. О. поняття інноваційна діяльність підприємства розглянуто з таких позицій: процес наукових досліджень, який спрямований на виробництво нової продукції або вдосконалення існуючої; інноваційний процес, який спрямований на розробку інновацій; процес комерціалізації результатів наукових досліджень; комплекс робіт щодо розробки нової продукції; набір дій щодо здійснення інновацій; форма інвестиційної діяльності [150, с. 169-170]. Отже, залучення інвестицій впливає на інноваційну діяльність та сприяє розробці ресурсозберігаючих технологій, фінансуванню фундаментальних досліджень, що підвищить прибутковість підприємства.

Схожий підхід розкрито у роботі Онишко О. С., оскільки інноваційну діяльність розглянуто як спосіб трансформації наукових досягнень у нову продукцію, технології, які дозволять сформувати конкурентні переваги підприємства, досягти економічного або соціального ефекту [139, с. 169-170]. Отже, налагодження інноваційної діяльності та розробка інновацій сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності підприємства, ефективності діяльності.

Шацкова Л. П., Станкова Л. І. поняття інноваційна діяльність асоціювали із такими підходами: відображає взаємозв'язок процесів, явищ; охоплює різні рівні економічної системи; охоплює діяльність та інноваційні процеси; процес щодо розробки, використання інновацій; напрям формування інтелектуального капіталу; послідовність етапів з розробки та реалізації інноваційних продуктів [205, с. 152-153]. Автори зосередили увагу на тому, що інноваційна діяльність

матиме вплив на скорочення витрат, підвищення прибутковості, ефективності діяльності.

Яровенко Т., Літвін Я. проаналізувати роль інноваційної діяльності для підприємств сфери торгівлі та дотримувалися думки, що даний вид діяльності є процесом, який включає розробку, апробацію, впровадження інновацій, що має вплив на рівень фінансової стійкості, дозволяє визначити напрями розвитку [222, с. 151-153]. Слід погодитися з авторами, що інноваційна діяльність впливає на інноваційний розвиток, дозволяє визначити конкурентні переваги.

Слід відзначити підхід Троциковського Т. С., адже автором зроблено акцент на тому, що налагодження інноваційної діяльності дозволить отримати синергійний ефект для підприємства шляхом розробки інновацій, виробництва інноваційної продукції, впровадження сучасних методів управління [184, с. 5-6]. Доцільно погодитися із підходом вченого, адже інноваційна діяльність впливає на досягнення бажаного ефекту на підприємстві.

Науковець Рекуш А. М. сформував власне бачення інноваційної діяльності шляхом дотримання системного підходу. Доведено, що інноваційна діяльність впливає на всі сфери підприємства, тобто фінанси, маркетинг, логістику, виробництво, кадри та ототожнюється з динамічним процесом, який перебуває під впливом ринкового середовища, враховує існуючі вимоги, стандарти, спрямований на створення нового продукту відповідно до потреб споживачів [160, с. 6]. Погоджуємося з думкою вченого, оскільки інноваційна діяльність має не лише формувати конкурентні переваги, але й забезпечувати економічну безпеку підприємства.

Враховуючи результати дослідження встановлено, що трактування поняття «інноваційна діяльність промислових підприємств» охоплює такі характеристики: комплекс дій, заходів, здійснення яких забезпечує розробку інновацій з метою отримання економічного, соціального ефектів; реалізується шляхом залучення інвестицій, реалізації інвестиційних проєктів; пов'язана з інтелектуальною власністю; забезпечує використання сучасних технологій, виробництво нових товарів, послуг; передбачає розробку, впровадження

цифрових технологій, використання екологічно чистих технологій; спрямована на досягнення цілей сталого розвитку на підприємстві, формування конкурентних переваг; сприяє реалізації інноваційних проєктів; визначає інноваційну складову в межах бізнес-процесів та реалізується через інноваційні процеси. Передумовою налагодження інноваційної діяльності підприємств є сприятливе інвестиційне середовище, стабілізація впливу факторів, вдосконалення нормативно-правового забезпечення, достатність ресурсів, що сприятиме досягненню економічного ефекту.

На підставі узагальнення існуючих підходів вчених до трактування понять «інновації», «інноваційна діяльність» доцільно розглянути сутність інноваційної активності та визначити її роль для промислових підприємств.

Існує чимало підходів до тлумачення поняття «інноваційна активність» та проведемо більш детальне дослідження підходів вчених (табл. 1.3) [90, с. 478].

«Заслугує на увагу наукове дослідження Гречан П. Ю. [38, с. 40], адже автор в запропонованому визначенні «інноваційна активність підприємств» поєднав статичний, динамічний підходи та сформував комплексний підхід. Крім того, автор дотримувався думки, що інноваційна активність має поєднувати інноваційну діяльність, інноваційний потенціал з метою досягнення позитивного результату протягом тривалого періоду [37, с. 30-31]. Поряд з цим, не визначено та не враховано від чого залежить стан інноваційної активності, тобто важливість формування стратегії інноваційної активності» [90, с. 478].

«Серед розглянутих підходів до тлумачення поняття «інноваційна активність» слід відзначити бачення Гринько Т. В., Єрмакова Г. В. [41, с. 62-63], які також дотримувалися комплексного підходу, в якому поєднали ресурсний, витратний, формальний, результативний підходи, що вплине на покращення інноваційного розвитку, підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств. Слід відзначити, що в даному визначенні не враховано вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на інноваційну активність. Також в роботі Гринько Т. В. запропоновано структуру компонентів поняття інноваційна активність, яка включає: активність діяльності; інноваційний потенціал;

інноваційну діяльність; інноваційні можливості; інноваційну структуру [40, с. 31-32]. Одночасно, автор дотримується думки, що інноваційна активність забезпечить результативність інноваційної діяльності, але за умови достатності ресурсів» [90, с. 478].

Таблиця 1.3

Визначення поняття «інноваційна активність підприємств»

Автор	Трактування	Підхід
Гречан П. Ю.	«Рівень інтенсивності інноваційної діяльності та динамічної реалізації сукупності інноваційно-цілеспрямованих процесів з впровадження більш досконалих форм організації праці й управління, що через інноваційні перетворення з урахуванням взаємодії факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ формують певні конкурентні переваги підприємства та забезпечують його подальший інноваційний розвиток» [38, с. 40].	Комплексний
Гринько Т. В., Єрмакова Г. В.	«Дозволяє оцінити ефективність інноваційної діяльності суб'єктів господарювання, що забезпечує формування конкурентних переваг» [41, с. 62-63].	Комплексний
Бабенко М. К.	«Комплексна динамічна характеристика інноваційної діяльності підприємства, яка характеризує інтенсивність заходів зі створення та практичної реалізації нововведень, залежить від знання працівників підприємства, та потребує ефективної реалізації заходів щодо менеджменту знань підприємства» [4].	Динамічний
Шевчук С. В.	«Характеризується не лише здійсненням науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, упровадженням нових технологій у виробництво, але й змінами у маркетинговій політиці компанії і ротацією кадрів» [207, с. 4].	Системний
Федулова І. В.	«Дозволяє врахувати динамізм інноваційних змін, визначити можливості підприємства до інноваційної діяльності, наявний інноваційний потенціал та відображається в показниках інноваційної діяльності» [187, с. 125-127].	Динамічний
Черняєва А. О., Метла В. О.	«Процес реалізації інноваційної функції підприємства з метою забезпечення інноваційного розвитку та інноваційної діяльності» [198, с. 104-107].	Процесний

Примітка: згруповано автором за [4; 38; 41; 90, с. 478; 187; 198; 207]

«Андрюшко А. К. дотримувався думки, що інноваційна активність підприємства полягає у забезпеченні інноваційної діяльності, розробці технологій, визначенні напрямів інноваційного розвитку, інноваційної політики шляхом дослідження ринкового середовища [3, с. 202-205]. Доцільно погодитися, що з метою налагодження інноваційної активності важливу роль відіграє визначення, врахування впливу факторів» [90, с. 478].

«Слід відзначити підхід Бабенко М. К., який розглянув поняття інноваційна активність підприємства з позиції менеджменту, дотримувався динамічного підходу та відзначив роль працівників у забезпеченні інноваційної діяльності [4]. Доцільно погодитися, що персонал має вагоме значення у визначенні інноваційної активності, підвищенні показників інноваційної діяльності, виробництві нової продукції» [90, с. 478].

«Шевчук С. В. розглянув інноваційну активність підприємства з позицій системного підходу, що охоплює зміну маркетингової політики, залучення персоналу та використання нових технологій [207, с. 4]. Варто зауважити, що автором розглянуто вплив інноваційної активності підприємств на розвиток інноваційної економіки країни» [90, с. 479].

«Авторка Збаржевецька Л. Д. сформувала поняття інноваційна активність працівників та дотримувалася думки, що розвиток інноваційної активності персоналу матиме позитивний вплив на продуктивність роботи, якість виробленої продукції та дозволить створити нову продукцію або вдосконалити існуючу [69, с. 7]. Слід погодитися, що для забезпечення інноваційної активності підприємства вагомим чинником є інноваційний розвиток персоналу, вдосконалення їх знань, що гарантуватиме розробку інновацій та відповідно формування конкурентних переваг» [90, с. 479].

«Авторка Федулова І. В. розглянула поняття інноваційна активність підприємства через призму взаємозв'язку з поняттями інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, стратегія інноваційного розвитку [187, с. 125-127]. Також показником оцінки інноваційної активності є ефективність інноваційної діяльності, раціональність використання інноваційних ресурсів. Слід

погодитися, що інноваційна активність впливає на інноваційні процеси під час виробництва продукції та потребує врахування факторів ринкового середовища» [90, с. 479].

Група авторів Черняєва А. О., Метла В. О. розглянули поняття інноваційна активність підприємства з позиції інноваційної функції менеджменту та акцентували увагу на взаємодії інноваційного розвитку та інноваційної діяльності. Також науковці дотримуються думки, що важливим є налагодження інноваційних процесів на підприємстві з метою отримання інноваційного прибутку [198, с. 104-107]. Поряд з цим, авторами не враховано роль стратегії інноваційної активності, вплив інноваційного середовища, ринкових факторів та сферу діяльності підприємства.

«Варто зазначити, що під час формування визначення «інноваційна активність підприємств» науковці зосереджували увагу на таких аспектах: динамізм інноваційних змін; відображає рівень ефективності інноваційної діяльності, інноваційні процеси, інноваційний потенціал; набір дій задля формування інновацій, визначення конкурентних переваг; спосіб оцінки ефективності інноваційної діяльності; стан використання інноваційних ресурсів; визначення та врахування особливостей інноваційної діяльності; спосіб вираження творчої діяльності підприємства; характеристика інноваційної діяльності; вид діяльності підприємства, який направлений на розробку нової продукції, технологій; має стратегічний характер, є інноваційною функцією менеджменту; забезпечує регулювання та адаптацію інноваційної діяльності до ринкового середовища; налагодження інноваційного розвитку, формування інноваційної політики, інноваційного потенціалу; впливає на економічний результат, показники розвитку; зміна маркетингової політики та залучення кваліфікованого персоналу. У розглянутих визначеннях зосереджено увагу на оцінці, визначенні ефективності інноваційної діяльності через інноваційну активність. Проте, не враховано вплив та одночасно залежність інноваційної активності промислових підприємств від таких категорій: стратегія інноваційної активності; інноваційна діяльність; інновації; вплив зовнішніх і внутрішніх

факторів; інноваційний розвиток. Отже, при визначенні поняття «інноваційна активність промислових підприємств» вагомим є врахування взаємозв'язку із переліком означених категорій» [90, с. 479].

«Спираючись на результати проведеного дослідження, запропоновано удосконалити визначення дефініції «інноваційна активність промислових підприємств». Інноваційна активність промислових підприємств – це комплекс взаємопов'язаних дій та динамічних процесів, які враховують вплив інноваційного середовища, зовнішніх і внутрішніх факторів та направлені на використання нових ресурсів, технологій, основних засобів, методів з метою виробництва нової або удосконалення існуючої продукції задля забезпечення сталого інноваційного розвитку підприємства та досягнення інноваційного ефекту в умовах цифровізації. В запропонованому визначенні зосереджено увагу як на врахуванні впливу інноваційної активності на інноваційну діяльність, інновації, так і на визначенні залежності від стратегії інноваційної активності, впливу зовнішніх і внутрішніх факторів. Інноваційна активність дозволяє визначити рівень участі промислового підприємства в інноваційній діяльності, що охоплює розробку, впровадження та використання нових технологій, продуктів. Також важливу роль для інноваційної активності відіграє ресурсне забезпечення та раціональне використання інноваційних ресурсів. Рівень, стан інноваційної діяльності підприємства залежить від інноваційної активності та потребує розробки відповідної стратегії. Отже, інноваційна активність промислового підприємства забезпечує досягнення інноваційного ефекту, формує конкурентні переваги та визначає напрями розвитку» [90, с. 479].

«Слід підсумувати, що поняття «інноваційна активність підприємств», «інноваційна діяльність», «інновації» взаємопов'язані та доцільним є визначення ролі стратегії інноваційної активності у функціонуванні підприємств. Стратегія інноваційної активності може впливати на зростання ефективності інноваційної діяльності через формування інноваційної активності та відповідно виступати інструментом інноваційного розвитку, що в комплексі гарантуватиме досягнення синергетичного ефекту» [90, с. 479-480].

«Щодо сутності терміну «стратегія інноваційної активності», то відсутній єдиний підхід до визначення даного поняття та у працях науковців розглянуто підходи до трактування понять стратегія інноваційної діяльності, стратегія інноваційного розвитку, зокрема: Дорошкевич К. О. розглянула взаємозв'язок стратегії і тактики інноваційного розвитку та додала необхідність впровадження менторства [55, с. 8]; авторка Шевченко Л. О. під стратегією інноваційного розвитку розглянула довгостроковий план, що сприятиме досягненню цілей підприємства, дозволить визначити напрями розвитку [206, с. 3]; науковець Череп О. Г. запропонував розглядати під стратегією інноваційної діяльності перелік дій, які спрямовані на залучення інвестиційного капіталу, використання інновацій, технологій, що дозволить обрати стратегію діяльності та сприятиме інноваційному розвитку, активізації інвестиційних процесів [196, с. 10]; дослідник Чайковський Є. О. сформував власне бачення інноваційної стратегії розвитку через уточнення мети інноваційної стратегії, яка спрямована на забезпечення сталого розвитку шляхом використання методів та засобів, а також сприяє формуванню напрямів розвитку в умовах мінливості ринкового середовища [192, с. 5-6]; Паламаренко Я. В. розглянула стратегію інноваційного розвитку як сукупність заходів, реалізація яких сприятиме досягненню цілей підприємства та визначенню інноваційної спрямованості [141, с. 5-6]; Юринець З. В. сформувала власне бачення інноваційної стратегії, яку розглянуто як інструмент, метод досягнення інноваційних цілей підприємства, що матиме вплив на соціально-економічну систему, сприятиме інноваційному розвитку [217, с. 7]; підхід до інноваційної стратегії розглянуто у дослідженні Мамонтенко Н. С. з позиції системного підходу, адже впровадження стратегії спрямовано на досягнення мети, цілей підприємства задля ефективного використання наявних ресурсів, формування конкурентних переваг, розробки товарів, технологій, пристосування до ринкового середовища [122, с. 6]» [90, с. 480].

Доцільно відзначити підхід Петринки В. Ю., яка розглядала роль стратегії інноваційного розвитку як спосіб знизити собівартість продукції підприємства,

сформувати конкурентні переваги шляхом раціонального використання інвестиційних, інноваційних ресурсів [144, с. 6]. Слід погодитися з автором, що впровадження стратегії інноваційного розвитку має базуватися на раціональному використанні ресурсів, врахуванні факторів ринкового середовища, що сприятиме ефективній роботі та інноваційному розвитку.

Луньова В. А. дотримувалася системного підходу, адже стратегія інноваційного розвитку розглянута як сукупність цільових орієнтирів, що включають використання методів, заходів, інновацій з метою налагодження інноваційної діяльності підприємства та визначення спрямованості на досягнення цілей сталого розвитку [113, с. 7-8]. Крім того, процес інноваційного розвитку розглянуто з позиції розробки, впровадження, використання інновацій на підприємстві, а також стратегія формує вектор його розвитку, набір конкурентних переваг.

Дослідниця Познякова О. О. удосконалила комплекс понять: інновації; інвестиції; стратегія; інноваційна стратегія; інвестиційна стратегія; інвестиційно-інноваційна стратегія. Зокрема, інноваційна стратегія впроваджується на підприємствах з метою поширення інновацій, забезпечення розвитку, формування інноваційного потенціалу та конкурентних переваг. В свою чергу, інвестиційна стратегія спрямована на залучення інвестицій, налагодження інвестиційної діяльності, що сприятиме отриманню прибутку. Щодо інвестиційно-інноваційної стратегії, то вона має включати набір правил, заходів розробки інновацій через залучення інвестицій [149, с. 6-8]. Слід відзначити, що комплексне використання інвестиційно-інноваційної стратегії сприятиме досягненню стратегічних цілей підприємства, підвищенню конкурентоспроможності.

«В розглянутих визначеннях стратегію інноваційної діяльності, інноваційного розвитку розглянуто з позиції процесу розробки, впровадження; довгострокового плану дій; способу залучення інвестицій; сукупності заходів; інструменту, методу досягнення інноваційних цілей підприємства; системи управлінських рішень; способу зниження собівартості продукції; сукупності

цільових орієнтирів; складової бізнес-стратегії; комплексу процесів щодо впровадження інновацій; принципів, правил, заходів розробки інновацій. Отже, проведені дослідження дозволили удосконалити дефініцію «стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств» [90, с. 480].

«Стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств – це комплекс взаємопов’язаних процесів, які враховують набір стратегій, інструментів, правил, принципів, заходів та управлінських рішень, реалізація яких спрямована на формування і розвиток інноваційної активності, що дозволить визначити напрями інноваційної діяльності та розробки інновацій, сприятиме ефективній операційній, фінансовій, інноваційній, інвестиційній діяльності, підвищенню ефективності інноваційного розвитку в умовах сталого розвитку економіки» [90, с. 480].

Дане визначення уточнено на підставі встановлення взаємозв’язку таких понять (рис. 1.1): стратегія підприємства є планом дій щодо функціонування, роботи, дозволяє з’ясувати доцільність запровадження інновацій, визначити напрями інноваційного розвитку шляхом врахування ресурсного забезпечення та впливу ринкового середовища; за умови встановлення потреби у впровадженні інновацій, виробництві нового типу продукції приймається рішення щодо формування інноваційної активності, що дозволить налагодити інноваційну діяльність, сприятиме впровадженню інновацій, а також сформувати шляхи залучення інвестицій та визначити напрями підвищення конкурентоспроможності; наступним кроком є налагодження інноваційних процесів, які дозволять запустити інноваційну діяльність підприємства та охоплюють набір дій щодо дослідження впливу інноваційного середовища, розробки інновацій (технології, продукція, послуги), здійснення тестування та їх використання; реалізація інноваційних процесів відбувається під час здійснення інноваційної діяльності, яка охоплює організацію інноваційної роботи, враховує достатність ресурсного забезпечення; результатом інноваційної діяльності є інновації, тобто нова або вдосконалена продукція, технології, послуги, реалізація яких забезпечить підвищення прибутковості, результатів фінансово-

господарської діяльності, дозволить сформувати конкурентні переваги; стратегія підвищення інноваційної активності, інноваційні процеси, інноваційна діяльність, інновації спрямовані на досягнення очікуваного результату, тобто інноваційного розвитку, який відображається у рівні прибутковості підприємства. Таким чином, стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств сприятиме інноваційному розвитку, що відображається в показниках операційної, фінансової, інноваційної, інвестиційної діяльності.

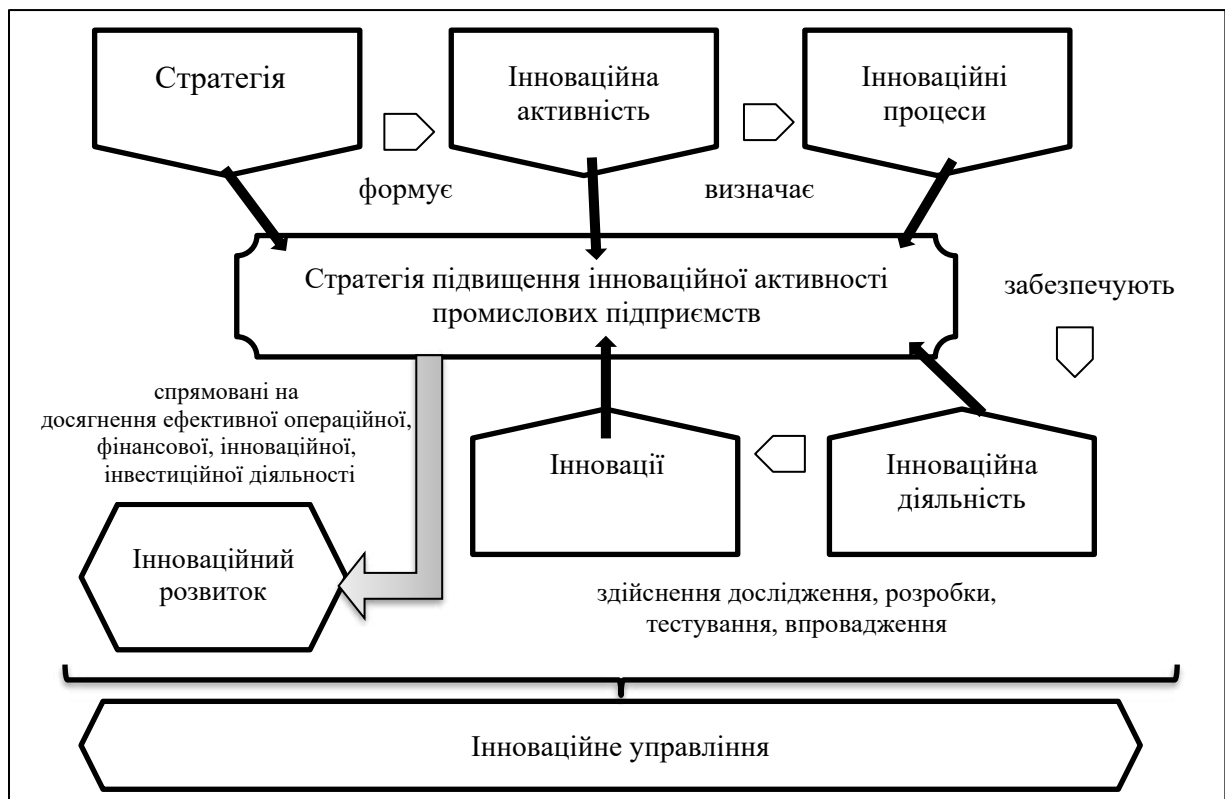

Рис. 1.1. Схема взаємозв'язку понять у контексті дефініції «стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств»

Примітка: сформовано автором

Передумовами впровадження стратегії підвищення інноваційної активності на підприємстві є дослідження ринкового та інноваційного середовища, нормативно-правової бази, ресурсного забезпечення, а також використання підходів до її розробки та подальшого використання. Крім того, на промислових підприємствах існує потреба у впровадженні підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності, використання якого

дозволить не лише обрати стратегію, але й застосувати підходи до оцінки рівня інноваційної активності [194, с. 101-102].

Слід підсумувати, що інноваційна активність промислових підприємств в умовах цифрових тенденцій, сталого розвитку відіграє ключову роль у забезпеченні інноваційної діяльності, розробці інновацій та сприятиме інноваційному розвитку. Крім того, інноваційна активність забезпечує розвиток підприємства, адаптацію до ринкового середовища, формує конкурентні переваги, що сприяє автоматизації та модернізації виробництва, ефективному використанню ресурсів, зростанню продуктивності праці, залученню міжнародних партнерів, нових фінансових інструментів, виходу на нові ринки збуту продукції, підвищенню доходу, формуванню соціальної відповідальності. Отже, інноваційна активність відкриває нові можливості перед промисловими підприємствами та сприяє інноваційному розвитку.

1.2. Концептуальні засади забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств

На промислових підприємствах актуальним питанням є використання єдиного підходу до стимулювання інноваційної активності, який дозволить активізувати інноваційні процеси, налагодити інноваційну діяльність, залучити інновації, стимулювати інноваційний розвиток. Водночас, з одного боку, такий підхід має поєднувати комплекс механізмів, інструментів, використання яких дозволить забезпечити інноваційну активність підприємства та сприятиме його розвитку. З іншого боку, використання єдиного підходу стане основою науково-обґрунтованої трансформації інноваційного потенціалу підприємства, сприятиме інноваційному розвитку, досягненню цілей сталого розвитку, формуванню конкурентних переваг. Крім того, умови сьогодення, зовнішні та внутрішні виклики формують нові вимоги до діяльності, функціонування підприємств. Зокрема, перед підприємствами постало завдання формування

інноваційної культури, що потребує вдосконалення корпоративної стратегії, навчання персоналу. Також прискорення процесів цифрової трансформації, розвиток цифрових технологій вимагає від підприємств вдосконалення виробничих процесів, інфраструктури, здійснення управління інноваціями.

Важливим завданням є відновлення роботи в умовах війни та повоєнний період і саме підтримання інноваційної активності відіграє важливе значення у модернізації виробництва, заміні застарілого обладнання, формуванні конкурентних переваг. Поряд з цим, дотримання підприємствами принципів сталого розвитку вимагає впровадження інноваційних рішень, які забезпечать використання енергоефективних та безпечних технологій. Здійснення інноваційної діяльності дозволить підприємствам залучити інвестиції, раціонально використовувати ресурси, скоротити витрати. Тому підвищення інноваційної активності на підприємствах відіграє ключову роль у стабільності фінансово-господарської діяльності, забезпеченні стійкості розвитку в умовах зростання ризиків, глобальних викликів.

Чимало науковців досліджували питання розробки підходів забезпечення інноваційного розвитку, інноваційної діяльності, впливу цифровізації на інноваційний розвиток, а саме: Баєр К. [227, с. 3135-3140]; Ван С., Ван Ю., Цю Л., Чжан К., Зуо Дж. [262]; Волощук В. Р. [19, с. 29-31]; Гадзевич О., Матвійчук І. [24, с. 101-103]; Горлов Є. І. [34, с. 50-53]; Грабовська І. В. [36, с. 14-16]; Дашко І., Михайліченко Л. [233, с. 5-9]; Желуденко К. В. [65, с. 64-65]; Карлібаєва Р., Курбонов Х., Бекімбетова Г., Шатураєв Дж. [241]; Квілінський О., Люльов О., Пимоненко Т. [245]; Кобелєв В. М., Василюк К. О. [82, с. 69-71]; Козьол-Надольна К., Баєр К. [244, с. 4377-4383]; Колодяжна І. В. [86, с. 59-60]; Кравченко М. В. [102]; Крилова О. О. [103, с. 214-215]; Лесакова Л. [246, с. 75-80]; Огренич Ю. О. [135, с. 129-132]; Павлов В. В., Штулер І. Ю., Герасимчук Н. А., Мірзоева Т. В., Лісовий А. В., Кучер І. С. [250, с. 192-195]; Постова В. В. [151]; Пушкар Т. А., Соболева Г. Г. Славута О. І. [157, с. 167-169]; Савченко М., Сторожук О. [164, с. 41-45]; Серьогіна Д., Матвєєва Н., Пушкар Т. [171, с. 657-662]; Христенко О. В., Симоненко А. М. [190]; Чайка Т. Ю.,

Авдєєва Л. В. [191, с. 124-126]; Шендерівська Л. П., Кваско А. В. [208, с. 75-78]; Шопік-Депчинська К., Чеба К., Вішневська Й. [259, с. 2706-2712]; Шпак Ю., Процайло І., Мороз А. [255]; Штулер І., Романчукевич О., Харчук Т., Поповиченко Г., Власюк Т., Шацька З., Захаров Д. [256, с. 483-494]; Щеглюк С. Д. [215, с. 88-92]; Юлдашева К. М. [266, с. 8-9]; Ястремська О. М., Демченко Г. В. [223, с. 21-53].

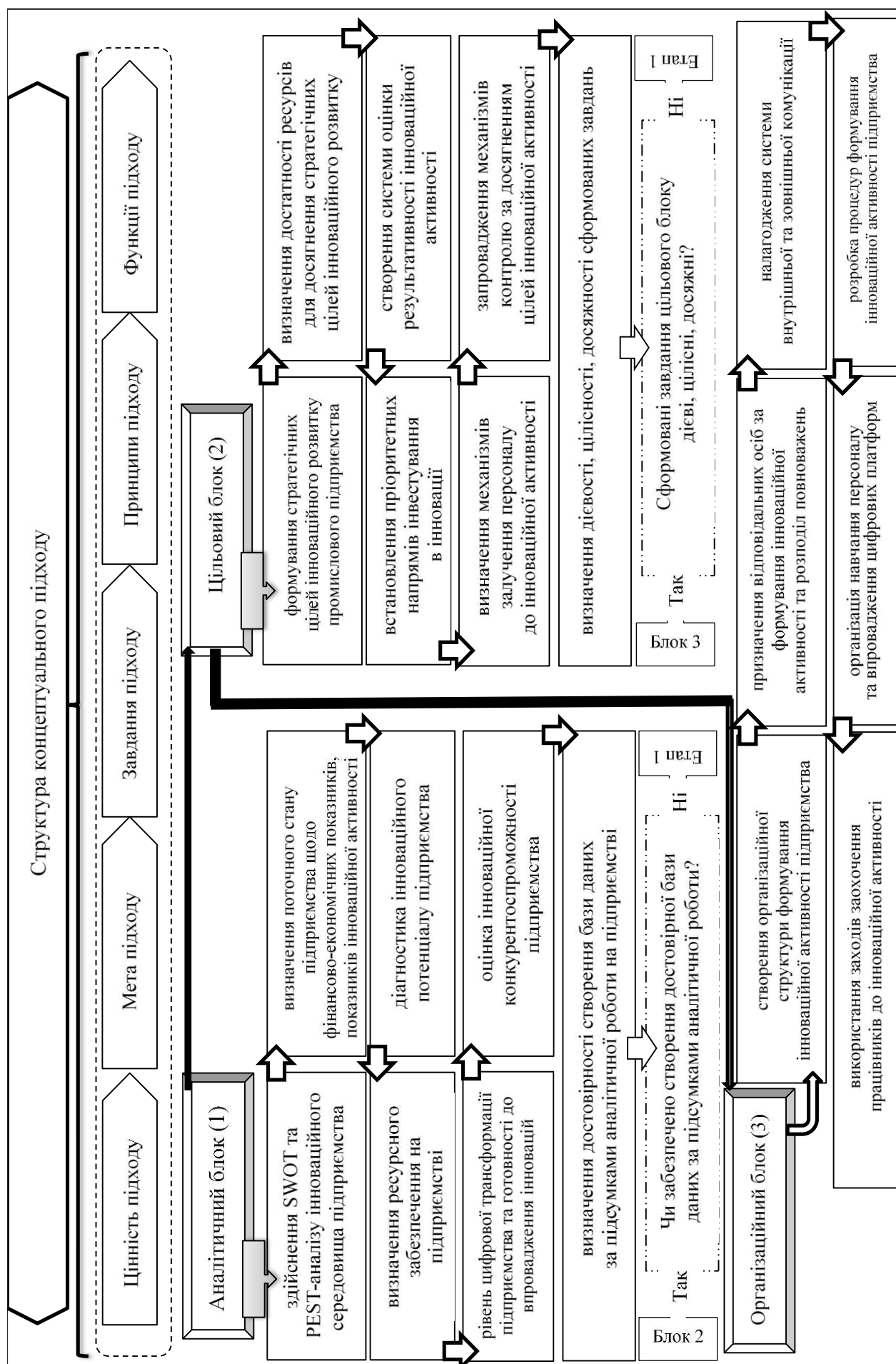
Враховуючи узагальнену інформацію встановлено, що відсутній уніфікований підхід до забезпечення інноваційної активності та доцільним є визначення комплексної системи управління інноваційною активністю, що дозволить адаптуватися до зовнішнього середовища, дотримуватися цілей сталого розвитку, визначити напрямки інноваційного розвитку. Проведене дослідження дозволило удосконалити концептуальний підхід до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств, який є методичною та науково-обґрунтованою основою формування, управління, забезпечення та підвищення інноваційної активності шляхом реалізації блоків та етапів, використання механізмів, інструментів, підходів, здійснення трансформації інноваційного потенціалу, що сприятиме адаптації до змін зовнішнього середовища, формуванню конкурентних переваг, стабільності фінансового-господарської діяльності через розвиток інноваційної активності та відповідно налагодження інноваційного процесу, забезпечення зростання інноваційної діяльності, визначення напрямів інноваційного розвитку.

Удосконалений концептуальний підхід спрямований на управління інноваційною активністю, забезпечення її формування шляхом інтеграції економічних, технологічних, соціальних, управлінських чинників, що забезпечить впровадження автоматизованого обладнання, підвищення продуктивності, прийняття високотехнологічних рішень; виконує роль методичного базису, який поєднує інструменти, підходи, механізми забезпечення інноваційної активності; передбачає ідентифікацію факторів впливу на стан інноваційної активності (кадрові, фінансові, технологічні, законодавчі, виробничі та ін.); дозволяє, враховуючи специфіку підприємства,

стан технологічного забезпечення, інноваційної діяльності, визначити шляхи інноваційного розвитку; визначення методів до оцінки інноваційної активності, що дозволить здійснити моніторинг інноваційної політики; здійснення управління інноваційною активністю дозволить адаптуватися до викликів сьогодення, тобто технологічні зміни, економічні кризи.

Концептуальний підхід до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств удосконалено шляхом визначення структури, яка включає мету, завдання, блоки, етапи, механізми, інструменти, підходи (рис. 1.2). Зокрема, в умовах цифрової трансформації, викликів воєнного часу означений концептуальний підхід відіграє вагоме значення та є інструментом формування, управління інноваційною активністю і забезпечення інноваційного розвитку. Тому метою концептуального підходу є формування, управління та підвищення інноваційної активності шляхом використання механізмів, інструментів, підходів, що сприятиме трансформації інноваційного потенціалу, інноваційному розвитку, активізації інноваційної діяльності та гарантуватиме конкурентоспроможність підприємства. Завданнями концептуального підходу визначено такі: формування набору механізмів, інструментів, підходів, використання яких сприятиме інноваційній активності; формування та управління інноваційною активністю; визначення викликів зовнішнього середовища для інноваційної діяльності та адаптація до них; розробка заходів забезпечення інноваційного розвитку; побудова складових концептуального підходу, тобто встановлення набору блоків, етапів забезпечення інноваційної активності; з'ясування загроз інноваційній активності на підприємстві та формування рекомендацій до їх подолання; забезпечення зростання інноваційної активності, покращення фінансово-економічних показників, зміцнення конкурентоспроможності.

Поряд із завданнями та метою слід визначити принципи для концептуального підходу, які мають вагоме методичне і практичне значення, адже впливають на ефективність реалізації даного підходу та формування інноваційної активності.

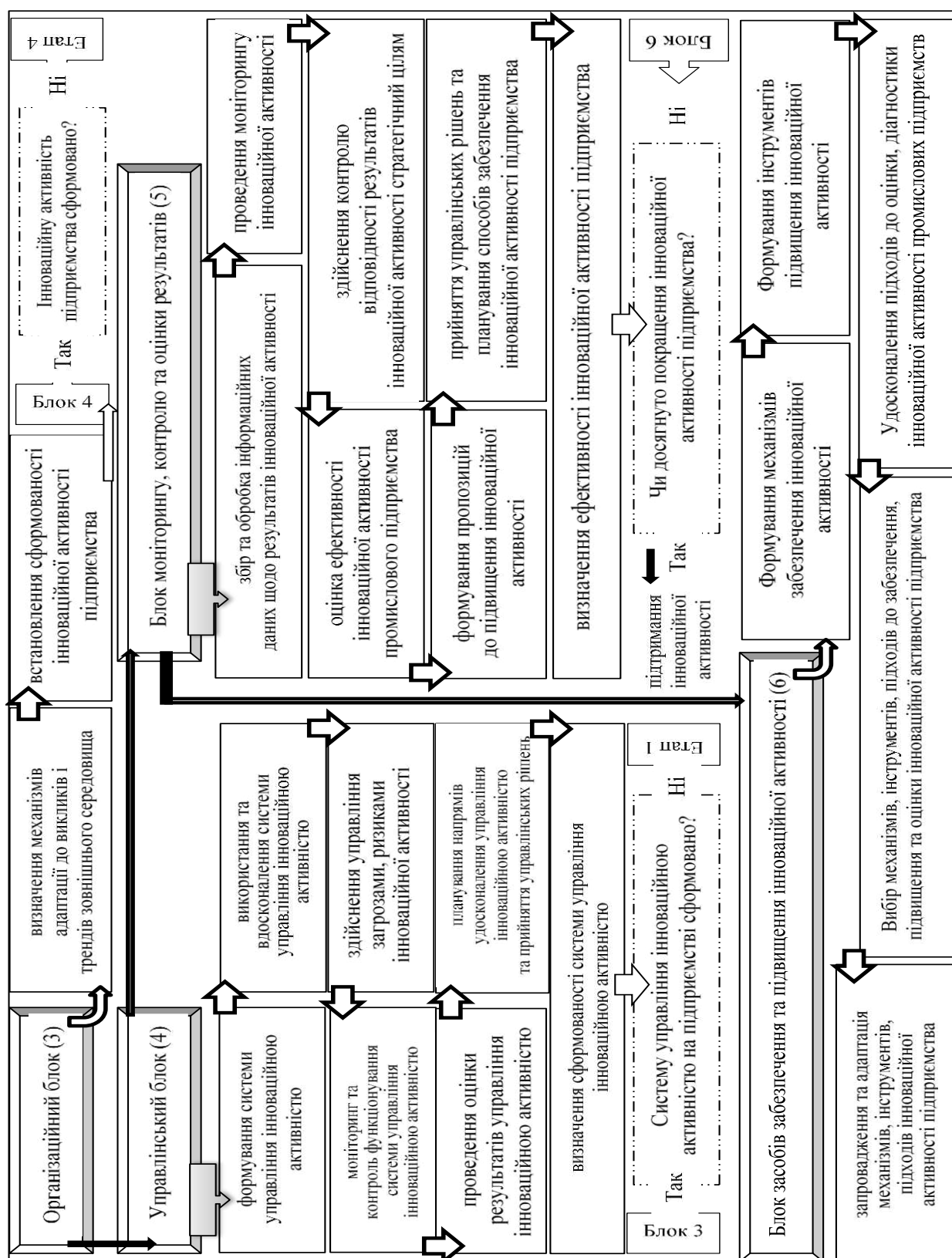

Рис. 1.2. Структура концептуального підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств

Примітка: сформовано автором на основі [19, с. 29-31; 24, с. 101-103; 65, с. 64-65; 82, с. 69-71; 86, с. 59-60; 103, с. 214-215; 135, с. 129-132; 151; 164, с. 41-45; 171, с. 657-662; 208, с. 75-78; 223, с. 21-53]

Доцільно зауважити, що врахування принципів для концептуального підходу має вплив на його якість, можливість практичного впровадження на підприємствах, а також визначає логіку формування підходу; гарантує результативність підходу; дозволяє адаптуватися до викликів сьогодення та посилити конкурентні позиції; дає змогу вдосконалити кадрову політику через розвиток інноваційного потенціалу працівників; визначає передбачуваність та обґрунтованість підходу; дає змогу визначити тривалість його використання у короткостроковій та довгостроковій перспективі (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Принципи концептуального підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств

Примітка: сформовано автором на основі [43; 102; 105, с. 15-16; 164, с. 44-45; 174, с. 112-113; 178; 223, с. 30-31]

Поряд з принципами визначено функції концептуального підходу, дотримання яких дозволить забезпечити ефективність реалізації блоків, етапів та

використання механізмів, інструментів, підходів (рис. 1.4) [74, с. 140-143; 88, с. 37-38; 164, с. 44-45; 204, с. 75; 209, с. 294-296; 223, с. 37-38].

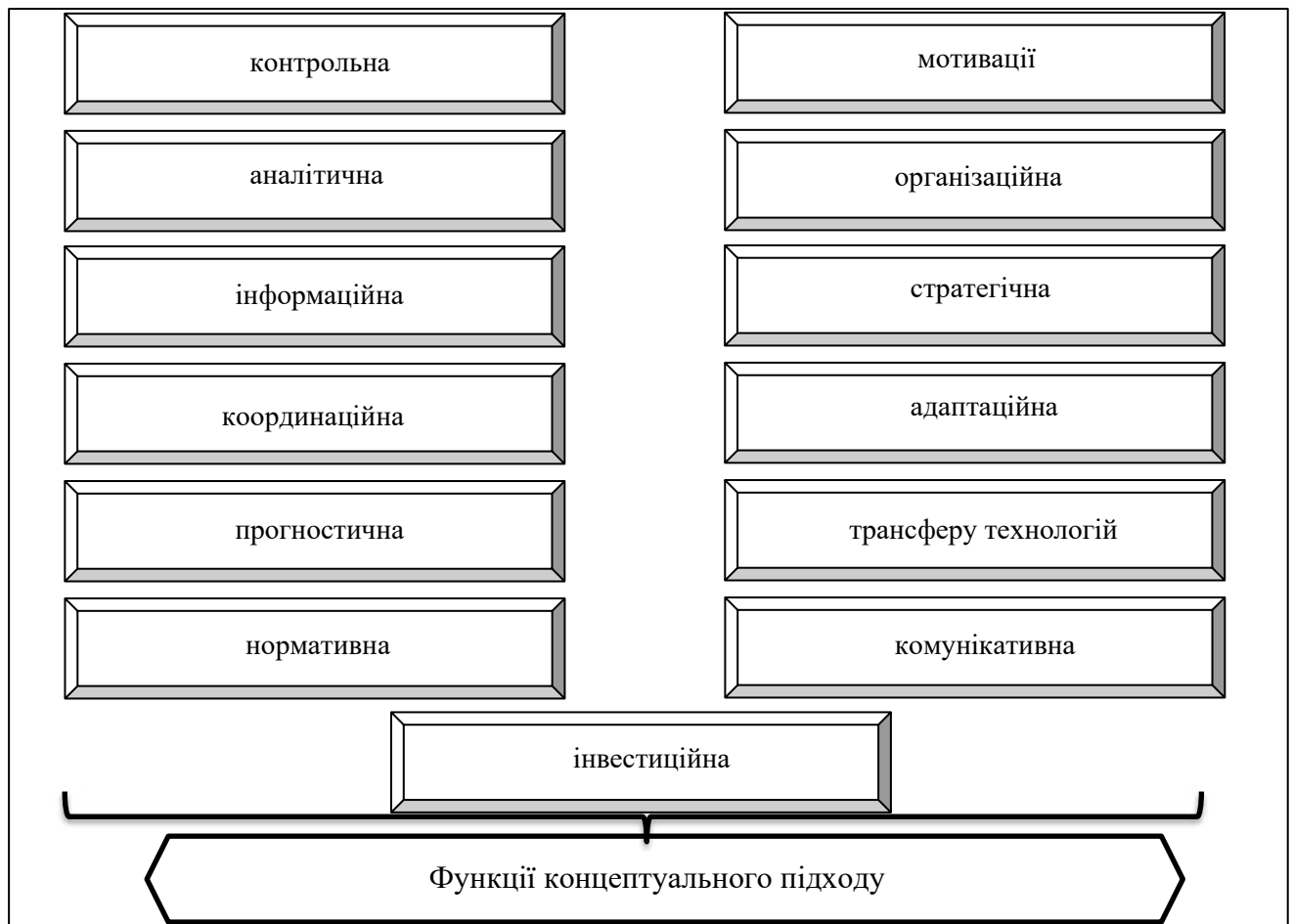

Рис. 1.4. Функції концептуального підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств

Примітка: сформовано автором на основі [74, с. 140-143; 88, с. 37-38; 164, с. 44-45; 204, с. 75; 209, с. 294-296; 223, с. 37-38]

«Удосконалений концептуальний підхід охоплює перелік блоків та етапів, реалізація яких спрямована на формування, управління, забезпечення та підвищення інноваційної активності підприємства, а саме: аналітичний блок; цільовий блок; організаційний блок; управлінський блок; блок моніторингу, контролю та оцінки результатів; блок засобів забезпечення та підвищення інноваційної активності (механізми, інструменти, підходи)» (рис. 1.5) [91, с. 193]. «Комплексне використання сформованого набору блоків дозволить не лише сформулювати інноваційну активність, але й підвищити її рівень. Крім того, наведені блоки дозволять здійснити комплекс дій щодо створення бази даних за

результатами аналітичної роботи, визначення цілей і завдань, формування та управління інноваційною діяльністю, спостереження та коригування поточних результатів, здійснення контролю та оцінки рівня інноваційної активності, виробу та використання механізмів, інструментів, підходів щодо підвищення її рівня» [93, с. 27-28].

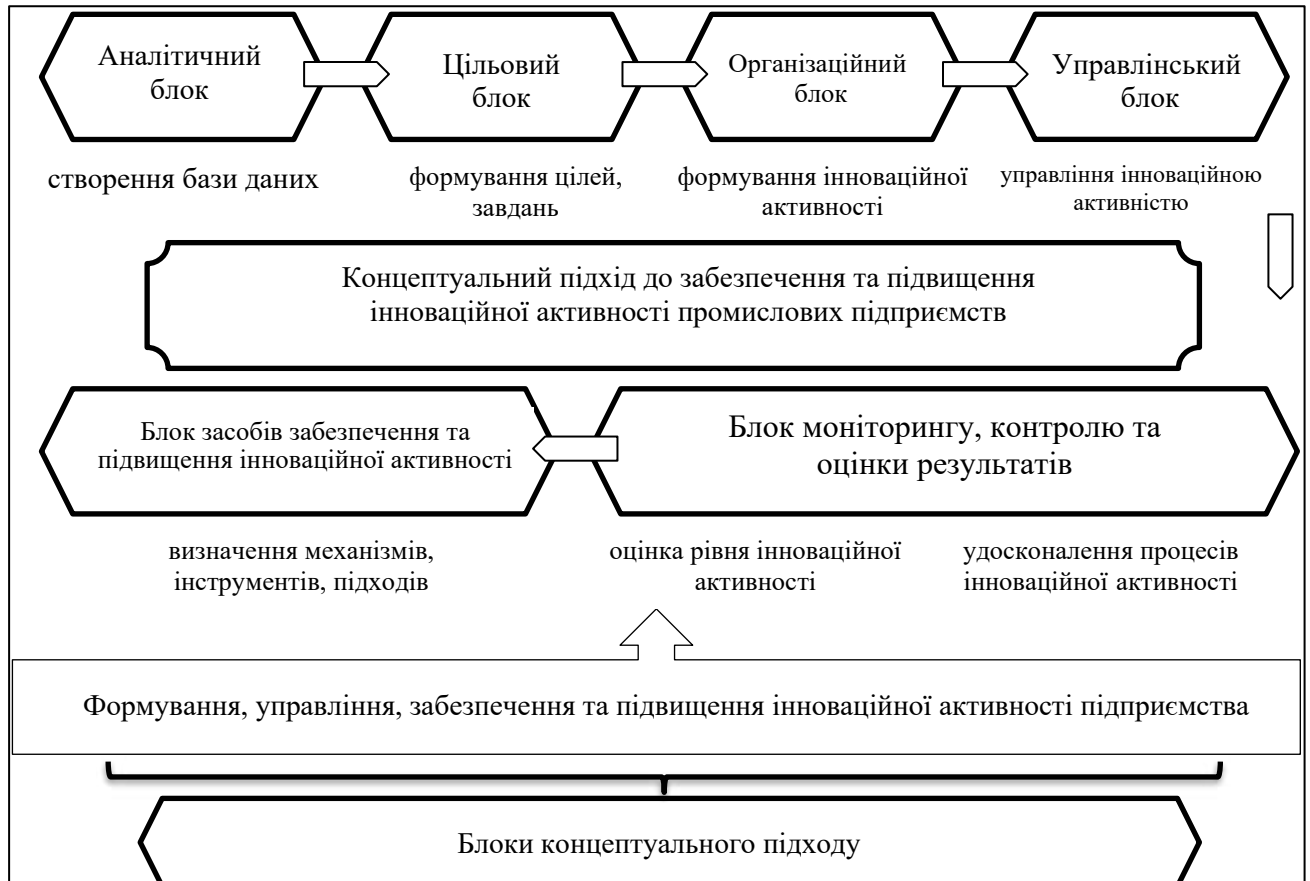

Рис. 1.5. Блоки концептуального підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств

Примітка: сформовано автором [91, с. 193]

«Першим є аналітичний блок, який відіграє ключову роль у структурі концептуального підходу та дозволяє провести збір, обробку, аналіз інформації щодо поточного стану підприємства (фінансово-економічні показники, показники інноваційної активності), визначення забезпеченості інноваційними, фінансовими, кадровими, технічними ресурсами, виявлення внутрішніх та зовнішніх загроз для інноваційної активності, рівня сформованості цифрових компетентностей персоналу, пріоритетних напрямів інноваційної політики» [91,

с. 194]. «Аналітичний блок передбачає реалізацію етапів: здійснення SWOT та PEST-аналізу інноваційного середовища підприємства; визначення поточного стану підприємства щодо фінансово-економічних показників, показників інноваційної активності; діагностика інноваційного потенціалу підприємства; визначення ресурсного забезпечення на підприємстві; рівень цифрової трансформації підприємства та готовності до впровадження інновацій; оцінка інноваційної конкурентоспроможності підприємства; визначення достовірності створення бази даних за підсумками аналітичної роботи на підприємстві» [93, с. 28].

Здійснення SWOT та PEST-аналізу інноваційного середовища дозволяє виявити зовнішні та внутрішні загрози для інноваційної активності, визначити негативні фактори впливу, встановити можливості для активізації інноваційної діяльності підприємства. Дані SWOT та PEST-аналізу інноваційного середовища є важливими для подальшого формування та забезпечення інноваційної активності.

Визначення поточного стану підприємства щодо фінансово-економічних показників, показників інноваційної активності дозволяє провести оцінку ефективності фінансової, інноваційної діяльності та визначити інноваційний потенціал. Аналіз прибутку, чистого доходу від реалізації продукції, фінансового результату від операційної діяльності, витрат, власного і позикового капіталу, заборгованості дозволить визначити ситуацію із фінансовими можливостями підприємства, з'ясувати прибутковість чи збитковість, що вплине на здатність до формування інноваційної активності. Дослідження показників інноваційної активності спрямовано на оцінку наявності інноваційних ресурсів, поточної ситуації щодо інноваційної діяльності, встановлення можливостей до інноваційного розвитку.

Діагностика інноваційного потенціалу підприємства орієнтована на дослідження і визначення готовності підприємства до генерування інновацій, інноваційного розвитку, інноваційної діяльності, тобто формування інноваційної активності, виявлення недоліків інноваційної системи. Поряд з цим, діагностика

передбачає дослідження таких компонент: оцінка наявності фінансових ресурсів для інноваційної діяльності; дослідження кадрового потенціалу за напрямом наявності фахівців з цифровими компетентностями, здатними управляти інноваційною активністю; дослідження інтелектуального капіталу, тобто наявності інноваційних проєктів, патентів, ліцензій; дослідження стану обладнання та забезпеченості технологіями; дослідження взаємодії підприємствами з партнерами щодо інноваційного розвитку; аналіз забезпеченості підприємства аналітичними системами; оцінка діючої системи стимулювання, структури управління, наявності інноваційної стратегії. Проведення діагностики інноваційного потенціалу дозволить сформулювати реалістичне бачення щодо можливостей інноваційного розвитку.

Визначення ресурсного забезпечення на підприємстві допоможе ідентифікувати, оцінити незабезпеченість за окремими видами ресурсів, що може негативно вплинути на формування інноваційної активності, а також встановити доцільність залучення зовнішніх ресурсів для інноваційної діяльності. Першочерговим є дослідження достатності таких видів ресурсів: кадровий потенціал відіграє важливу роль у реалізації концептуального підходу щодо формування інноваційної активності, здійсненні інноваційної діяльності, впровадженні інновацій та доцільним є дослідження рівня кваліфікації, розвитку цифрових компетентностей; фінансові ресурси є основним джерелом фінансування купівлі інноваційних технологій, програмних продуктів, платформ, автоматизованих систем та визначає можливості до впровадження та розробки інновацій; технічні ресурси охоплюють обладнання, технології, виробничі потужності, лабораторії та впливають на процес виробництва, якість продукції; інформаційні ресурси включають аналітичну інформацію, використання баз даних, цифрових платформ, штучний інтелект, програмне забезпечення, що впливає на ефективність інноваційної діяльності; правові ресурси, тобто нормативне забезпечення інноваційної діяльності, захист інтелектуальної власності; організаційні ресурси охоплюють систему мотивації працівників, інноваційну культуру, наявність інноваційного відділу.

Рівень цифрової трансформації підприємства та готовності до впровадження інновацій дозволить оцінити стан готовності підприємства до впровадження, використання програмних продуктів на базі штучного інтелекту, сучасних цифрових рішень, хмарних сервісів, що сприятиме формуванню інноваційної активності, покращенню інноваційної діяльності. Важливим є проведення оцінки рівня автоматизації бізнес-процесів, наявності ІТ-інфраструктури, стану використання інноваційних технологій, формування цифрових компетентностей персоналу, що комплексно дозволить встановити готовність підприємства до розвитку інноваційної активності.

Оцінка інноваційної конкурентоспроможності підприємства дозволить провести всебічний аналіз конкурентних переваг в аспекті інноваційного розвитку, можливостей інших підприємств, порівняти із досліджуваним підприємством, визначити позицію на ринках збуту продукції. В процесі проведення оцінки доцільним є дослідження динаміки продажу інноваційної продукції, рівня впровадження інновацій, швидкості виведення інновацій, наявності патентів, а також порівняти обсяги продажу продукції з ринковими аналогами.

Підсумком аналітичного блоку є визначення достовірності створення бази даних за підсумками аналітичної роботи на підприємстві. В процесі визначення достовірності створеної бази даних доцільним є узагальнення отриманих даних на здійснених етапах, перевірка актуальності, виявлення застарілих даних, формування єдиної бази даних, приведення їх до єдиного вигляду, забезпечення захисту інформації, підвищення рівня кіберзахисту та надання доступу для керівництва. До єдиної бази даних доцільно включити інформацію щодо фінансово-економічних показників, показників інноваційної активності, ресурсного забезпечення, викликів внутрішнього і зовнішнього середовища, можливостей і загроз, конкурентоспроможності. Наявність ефективної, прозорої, достовірної бази даних відіграє важливу роль для реалізації наступних блоків щодо формування, управління інноваційною активністю підприємства. За умови виявлення похибок, недоліків у створеній базі даних за підсумками аналітичної

роботи доцільно повернутися до першого етапу з метою перевірки якості зібраної інформації. Слід зауважити, що якісна база даних є передумовою для прийняття рішень щодо формування інноваційної активності, реалізації інноваційних процесів, впровадження інновацій, налагодження інноваційної діяльності та визначення напрямів інноваційного розвитку.

«Наступним є цільовий блок, який відіграє стратегічне значення у подальшому формуванні інноваційної активності підприємства, адже дозволяє узгодити цілі, завдання, ресурси та очікувані результати, а також є основою для формування організаційного та управлінського блоків. Поряд з цим, в цільовому блоці враховується створена база даних за результатами аналітичного блоку» [91, с. 194]. «Цільовий блок передбачає реалізацію таких етапів: формування стратегічних цілей інноваційного розвитку промислового підприємства; визначення достатності ресурсів для досягнення стратегічних цілей інноваційного розвитку; створення системи оцінки результативності інноваційної активності; встановлення пріоритетних напрямів інвестування в інновації; визначення механізмів залучення персоналу до інноваційної активності; запровадження механізмів контролю за досягненням цілей інноваційної активності; визначення дієвості, цілісності, досяжності сформованих завдань» [93, с. 28].

Формування стратегічних цілей інноваційного розвитку промислового підприємства дозволить визначити короткострокові та довгострокові цілі щодо можливостей підвищення інноваційної діяльності в аспекті врахування стратегії підприємства та подальшого формування інноваційної активності. В процесі формування стратегічних цілей важливо врахувати напрями інноваційної діяльності, стан впровадження інновацій, можливості підприємства, потреби ринку, ресурсний потенціал, що дозволить визначити напрямки інноваційного розвитку. Серед основних стратегічних цілей інноваційного розвитку як результату інноваційної активності підприємства слід виділити: створення інноваційної культури серед працівників, розвиток їх цифрових компетентностей; формування цифрової інфраструктури; впровадження

цифрових платформ, аналітичних систем, технологій для вдосконалення виробничих процесів; розширення ринків збуту та залучення інвестицій в інновації; підвищення конкурентоспроможності через інноваційну активність; врахування цілей сталого розвитку в процесі інноваційного розвитку.

Визначення достатності ресурсів для досягнення стратегічних цілей інноваційного розвитку на підприємстві дозволить врахувати результати оцінки кадрового потенціалу, достатності фінансових, технічних, інформаційних, правових, організаційних ресурсів для досягнення сформованих цілей. Зокрема, означений етап дає змогу співвідносити можливості підприємства до інноваційного розвитку та прийняти рішення щодо розвитку інноваційної активності.

Створення системи оцінки результативності інноваційної активності промислового підприємства дозволить розробити набір ключових індикаторів, показників щодо дослідження ефективності інноваційної активності, виявлення відхилень та сприятиме постійному моніторингу за показниками діяльності. До означеної системи оцінки слід віднести дослідження інноваційного потенціалу, витрат на інновації, стану впровадження інновацій, рентабельності інноваційної діяльності, залученість персоналу до впровадження інновацій, достатність інвестицій в інновації, динаміку виробництва інноваційної продукції, що дозволить визначити загальний стан інноваційної активності для подальшого його підвищення.

Встановлення пріоритетних напрямів інвестування в інновації на підприємстві сприятиме обґрунтуванню напрямів вкладання коштів у інноваційну діяльність, джерел залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій. Серед важливих напрямів вкладання коштів в інновації слід врахувати можливості підприємства, специфіку роботи та доцільність їх спрямування у трансформацію бізнес-процесів, модернізацію виробництва, розвиток цифрових компетентностей працівників. Залучення інвестицій сприятиме підвищенню інноваційної активності та відповідно інноваційної діяльності, інноваційному розвитку.

Визначення механізмів залучення персоналу до інноваційної активності підприємства відіграє вагоме значення та є основним стратегічним завданням. З метою підвищення залучення працівників до інноваційної активності доцільним є вдосконалення системи мотивації на підприємстві, розширення інструментів мотивації, запровадження навчання з метою розвитку цифрових компетентностей, формування інноваційної культури серед працівників. Означений комплекс дій дозволить мотивувати персонал та підвищити показники інноваційної активності.

Запровадження механізмів контролю за досягненням цілей інноваційної активності на підприємстві дозволить здійснити моніторинг, контроль, коригування цілей враховуючи змінність викликів зовнішнього середовища та підвищити ефективність управління. В процесі формування механізмів контролю важливим є встановлення допустимих меж відхилень досягнутих результатів від запланованих показників, визначення інструментів адаптації до факторів зовнішнього середовища, забезпечення гнучкості управління, запровадження системи зворотного зв'язку, а також формування можливих способів реагування на виявлені відхилення.

Підсумком цільового блоку є визначення дієвості, цілісності, досяжності сформованих завдань за підсумками означеного блоку. Реалізація вказаного етапу спрямована на здійснення оцінки реалістичності, доцільності та досяжності поставлених завдань інноваційного розвитку та відповідно інноваційної активності. За умови неузгодженості, недосяжності визначених завдань, недостатності ресурсного забезпечення, неврахування зовнішніх викликів доцільним є повернення до формування стратегічних цілей інноваційного розвитку промислового підприємства. Проте, дієвість, цілісність, досяжність сформованих завдань є підставою для переходу до наступного блоку.

«Третім є організаційний блок, що має забезпечити формування інноваційної активності промислового підприємства та відіграє ключову роль саме у процесі формування, дозволяє визначити структуру, необхідне ресурсне забезпечення» [91, с. 194]. «Серед основних етапів організаційного блоку

визначено такі: створення організаційної структури формування інноваційної активності підприємства; призначення відповідальних осіб за формування інноваційної активності та розподіл повноважень; налагодження системи внутрішньої та зовнішньої комунікації; розробка процедур формування інноваційної активності підприємства; організація навчання персоналу та впровадження цифрових платформ; використання заходів заохочення працівників до інноваційної активності; визначення механізмів адаптації до викликів і трендів зовнішнього середовища; встановлення сформованості інноваційної активності підприємства» [93, с. 28].

Створення організаційної структури формування інноваційної активності промислового підприємства, тобто визначення спеціалізованого підрозділу підприємства, який відповідатиме за забезпечення інноваційної активності. Слід відзначити, що на підприємстві повинен функціонувати підрозділ із формування та управління інноваційною активністю, який відповідатиме за її ефективність та контролюватиме показники інноваційної діяльності, стан інноваційного розвитку, впровадження інновацій. Серед основних завдань даного підрозділу слід виділити: контроль показників інноваційної активності; коригування та порівняння результатів; визначення заходів до підвищення інноваційної активності; залучення ресурсного забезпечення; активізації участі персоналу в інноваційній діяльності; визначення напрямів інноваційного розвитку; розвиток інноваційного потенціалу; залучення інвестицій в інновації.

Призначення відповідальних осіб за формування інноваційної активності та розподіл повноважень дозволяє визначити працівників підрозділу із формування та управління інноваційною активністю, які нести будуть відповідальність за реалізацію означеного процесу. Доцільно зауважити, що здійснення розподілу повноважень дозволить посилити контроль за якістю та своєчасністю виконання завдань.

Налагодження системи внутрішньої та зовнішньої комунікації на підприємстві відіграє важливе значення, особливо в процесі формування інноваційної активності. Першочергово налагоджується взаємодія між

підрозділами підприємства і підрозділом із формування та управління інноваційною активністю, що гарантуватиме своєчасний обмін інформацією, даними та забезпечить результативність процесу формування інноваційної активності. Водночас, з метою ефективності інноваційної активності важливим є налагодження взаємодії з науковими установами, організаціями.

Розробка процедур формування інноваційної активності підприємства передбачає охоплення комплексу дій щодо інструкцій, термінів, індикаторів виконання, контрольних заходів в процесі формування інноваційної активності. Першочерговим є затвердження інструкцій та стандартів здійснення інноваційної активності, які повинні відповідати цілям підприємства, враховувати можливості до інноваційного розвитку, ресурсне забезпечення, організаційну структуру, внутрішню документацію. Під час визначення термінів формування інноваційної активності слід враховувати особливості підприємства, а також те що, управління, розвиток інноваційної активності є безперервним процесом в умовах сьогодення. Ключовими індикаторами стану інноваційної активності є показники, дослідження яких дозволить визначити ефективність інноваційної активності, що відображається в показниках інноваційної діяльності, інноваційного розвитку, а також фінансово-економічної діяльності. Не менш важливе значення відіграють контрольні заходи в процесі формування інноваційної активності, що дає змогу виявити відхилення, своєчасно внести зміни та сформулювати заходи до підвищення.

Організація навчання персоналу та впровадження цифрових платформ дозволить підвищити кваліфікацію працівників, сформувати цифрові навички, розвинути креативне мислення, налагодити командну роботу. Доцільно зауважити, що використання цифрових технологій, інформаційних платформ для виробництва продукції, автоматизації бізнес-процесів вимагає навчання працівників з метою їх ефективного використання. Також запровадження цифрових платформ на підприємствах сприяє підвищенню інноваційної активності.

Безперечно, важливим є етап використання заходів заохочення працівників до інноваційної активності на підприємстві, що базується на врахуванні даних етапу визначення механізмів залучення персоналу до інноваційної активності та дозволяє додатково запровадити способи відзначення інноваційних ініціатив серед працівників через застосування премій, бонусів. Все це підвищить рівень залученості персоналу до інноваційної діяльності та сприятиме інноваційному розвитку підприємства.

Доцільно виділити етап визначення механізмів адаптації до викликів і трендів зовнішнього середовища, адже інноваційна активність є безперервним процесом та цифрова трансформація охопила всі підприємства, постійно з'являються нові технології, підходи, інформаційні системи. Все це вимагає дослідження, аналізу та врахування цифрових трендів, пристосування до загроз зовнішнього середовища, що можливо шляхом прийняття стратегічних рішень, розробки інструментів щодо впровадження або адаптації.

Підсумком організаційного блоку є встановлення сформованості інноваційної активності за підсумками означеного блоку, що відображається у впровадженні інновацій, здійсненні інноваційної діяльності та визначенні напрямів інноваційного розвитку. Підтвердженням сформованості інноваційної активності підприємства є використання інновацій у виробництві, технологічних процесах, управлінні, реалізація інноваційної діяльності, формування напрямів інноваційного розвитку відповідно до цілей підприємства, розвиток інноваційної культури, що дозволяє перейти до управлінського блоку. Проте, за умови нездатності підприємства розвивати інноваційний потенціал, інноваційну активність передбачається коригування етапу розробка процедур формування інноваційної активності.

«Четвертим є управлінський блок, що має забезпечити реалізацію процесу управління інноваційною активністю з метою реалізації, моніторингу, удосконалення інноваційної діяльності» [91, с. 194]. «Означений блок включає комплекс взаємопов'язаних управлінських дій, які спрямовані на керування інноваційними процесами, дозволяють адаптуватися до викликів сьогодення,

забезпечують підвищення ефективності інноваційної активності та охоплює такі етапи: формування системи управління інноваційною активністю; використання та вдосконалення системи управління інноваційною активністю; здійснення управління загрозами, ризиками інноваційної активності; моніторинг та контроль функціонування системи управління інноваційною активністю; проведення оцінки результатів управління інноваційною активністю; планування напрямів удосконалення управління інноваційною активністю та прийняття управлінських рішень; визначення сформованості системи управління інноваційною активністю» [93, с. 28-29].

Формування системи управління інноваційною активністю на промисловому підприємстві охоплює комплекс дій щодо розробки даної системи. Серед комплексу заходів формування системи управління інноваційною активністю визначено наступні: здійснення планування процесу управління інноваційною активністю; забезпечення організації процесу управління інноваційною активністю; організація моніторингу і контролю процесу управління інноваційною активністю. Слід відзначити, що метою процесу управління інноваційною активністю є здійснення управління задля ефективності інноваційної діяльності, впровадження інновацій, активізації інноваційного розвитку у довгостроковій перспективі. Поряд з цим, вагомими завданнями системи є: забезпечення ефективності інноваційної активності через здійснення процесу управління; врахування викликів зовнішнього середовища; формування конкурентних переваг; розробка заходів вдосконалення інноваційної діяльності; визначення перспективних напрямів інноваційного розвитку враховуючи специфіку діяльності підприємства. Важливе значення під час формування системи управління відіграє врахування принципів та функцій, що забезпечить систематизацію, ефективність даного процесу. З метою функціонування системи управління визначається відповідальний підрозділ підприємства, яким є підрозділ із формування та управління інноваційною активністю, що здійснюватиме процес управління. Для вказаного підрозділу встановлюється міра відповідальності та формуються завдання, що забезпечить

високий рівень ефективності інноваційної активності протягом довгострокового періоду. Проведення дослідження показників інноваційної активності, моніторинг результатів дозволить виявити відхилення в процесі управління інноваційною активністю, сформулювати рекомендації до вдосконалення.

Використання та вдосконалення системи управління інноваційною активністю на промисловому підприємстві сприятиме ефективному впровадженню системи. Під використанням системи управління слід розглядати її впровадження на підприємствах з метою реалізації управлінських процесів. Вдосконалення системи управління обумовлено змінністю ринкового середовища, поточними результатами інноваційної активності та прогнозними розрахунками на майбутні періоди.

Здійснення управління загрозами, ризиками інноваційної активності підприємства забезпечить постійну ідентифікацію загроз в процесі здійснення інноваційної активності. Своєчасне виявлення загроз, реагування на їх вплив, формування заходів щодо мінімізації наслідків, адаптації та контроль ринкового середовища забезпечить ефективність інноваційної діяльності.

Моніторинг та контроль функціонування системи управління інноваційною активністю є основою для забезпечення ефективності системи управління. Зокрема, доцільним є запровадження системи спостереження та оцінки результатів використання системи управління, регулярного аудиту інноваційної активності. Проведення контролю системи управління сприятиме формуванню заходів до її вдосконалення.

Проведення оцінки результатів управління інноваційною активністю є важливим інструментом дослідження ефективності системи управління, що передбачає здійснення аналізу досягнутих результатів, поставлених цілей, порівняння показників із запланованими, конкурентами, визначення впливу інноваційної діяльності та фінансово-економічні показники. Означений етап дозволяє з'ясувати ефективність інноваційних рішень, визначити фактичний рівень інноваційної активності, оцінити вплив на рентабельність і використання ресурсів та є основою для удосконалення інструментів управління.

Планування напрямів удосконалення управління інноваційною активністю та прийняття управлінських рішень на підприємстві є стратегічно важливим етапом покращення управління інноваціями, адаптації до інноваційних змін, оптимізації управлінських процесів, підвищення інноваційного потенціалу. Реалізація зазначено етапу відбувається на підставі врахування попередніх етапів та дозволяє визначити пріоритетні напрямки покращення управління інноваційною активністю через застосування нових методів управління, раціоналізацію використання ресурсів, залучення інвестицій, розвиток інноваційної культури персоналу. Працівники відповідного підрозділу підприємства формують управлінські рішення щодо залучення додаткових джерел фінансування інновацій, визначення напрямів покращення інноваційної діяльності, коригування термінів здійснення управління.

Підсумком управлінського блоку є визначення сформованості системи управління інноваційною активністю, що передбачає встановлення її відповідності цілям, можливостям підприємства, адаптованість до змін зовнішнього середовища та здатність підтримувати ефективність інноваційної діяльності через здійснення управлінських процесів. Неефективність системи управління інноваційною активністю є передумовою для повернення до етапу її формування.

«П'ятим є блок моніторингу, контролю та оцінки результатів, який призначений для постійного спостереження за формуванням, управлінням інноваційною активністю, здійснення оцінки та визначення ефективності, розробки шляхів удосконалення інноваційної діяльності, процесів інноваційного розвитку» [91, с. 194]. «Вказаний блок дозволяє своєчасно виявити відхилення, здійснювати коригування, адаптацію до загроз ринкового середовища та важливими етапами є: збір та обробка інформаційних даних щодо результатів інноваційної активності; проведення моніторингу інноваційної активності; здійснення контролю відповідності результатів інноваційної активності стратегічним цілям; оцінка ефективності інноваційної активності промислового підприємства; формування пропозицій до підвищення інноваційної активності;

прийняття управлінських рішень та планування способів забезпечення інноваційної активності підприємства; визначення ефективності інноваційної активності підприємства» [93, с. 29].

Збір та обробка інформаційних даних щодо результатів інноваційної активності підприємства є основою для проведення якісного моніторингу та контролю за процесами розвитку інноваційної активності. Даний етап охоплює отримання даних від підрозділів підприємства, здійснення опитувань та експертних оцінок щодо результатів інноваційної діяльності, визначення загроз і ризиків інноваційній активності.

Важливу роль відіграє проведення моніторингу інноваційної активності підприємства, який дозволяє постійно відстежувати зміни щодо стану інноваційної активності у всіх блоках та етапах концептуального підходу, рівень виконання завдань і сформованих цілей, проводити оцінку фактичних результатів на кожному блоці. З метою підвищення якості моніторингу доцільним є використання цифрових систем звітності, цифрових платформ.

Здійснення контролю відповідності результатів інноваційної активності стратегічним цілям передбачає проведення перевірки дотримання стандартів, норм здійснення інноваційної активності, визначення раціональності використання ресурсів, відповідності результатів сформованій меті, завданням, виявлення ризиків та слабких сторін. Поряд з цим, визначаються причини відхилень отриманих результатів інноваційної активності від запланованих.

Оцінка ефективності інноваційної активності промислового підприємства відображає ефективність та економічну доцільність реалізації блоків концептуального підходу. З метою визначення загального рівня результативності інноваційної активності доцільним є розрахунок показників інноваційної діяльності, інноваційного розвитку, інтегральних показників, проведення порівняння досліджуваних показників, що дозволить встановити економічну доцільність та вплив на показники фінансово-економічної діяльності.

Формування пропозицій до підвищення інноваційної активності підприємства проводиться за результатами врахування виявлених ризиків, загроз, слабких сторін, вузьких місць, проведеної оцінки ефективності, визначених можливостей та потенціалу до інноваційного розвитку. Серед пропозицій до підвищення інноваційної активності слід виділити покращення процесу формування та управління, роботи відповідного підрозділу, формування механізмів, інструментів, підходів до забезпечення інноваційної діяльності, вдосконалення існуючих підходів.

Враховуючи визначені напрями до покращення інноваційної активності відбувається прийняття управлінських рішень та планування способів забезпечення інноваційної активності підприємства. Першочергово приймаються рішення щодо розширення ресурсного забезпечення, залучення додаткових джерел інвестицій, зміни підходів до формування та управління інноваційною діяльністю, впровадження нових інновацій, адаптації до викликів зовнішнього середовища, внесення змін до блоків та етапів. Важливу роль відіграє планування способів забезпечення інноваційної активності підприємства, що охоплює вдосконалення існуючих способів, впровадження успішних практик інших підприємств, визначення доцільності формування нових механізмів, інструментів, підходів.

Підсумком блоку моніторингу, контролю та оцінки результатів є визначення ефективності інноваційної активності підприємства, що охоплює встановлення результативності інноваційних заходів, оцінку досягнення стратегічних цілей, запланованих показників, дослідження ситуації із інноваційною діяльністю, формуванням інноваційного потенціалу, з'ясування можливостей інноваційного розвитку. Погіршення ситуації щодо показників інноваційної діяльності, не виявлення можливостей інноваційного розвитку відображає доцільність формування допоміжних засобів забезпечення та підвищення інноваційної активності. Водночас тенденція підприємства до впровадження інновацій, зростання інноваційної діяльності є підтвердженням необхідності подальшого підтримання інноваційної активності.

«Шостий блок формування засобів забезпечення та підвищення інноваційної активності підприємства відіграє допоміжну роль у формуванні інноваційного потенціалу, підвищенні інноваційної діяльності, впровадженні інновацій, налагодженні інноваційних процесів» [91, с. 194]. Цей блок включає розробку механізмів, інструментів, підходів до забезпечення, підвищення та оцінки інноваційної активності підприємства (рис. 1.6) [93, с. 29].

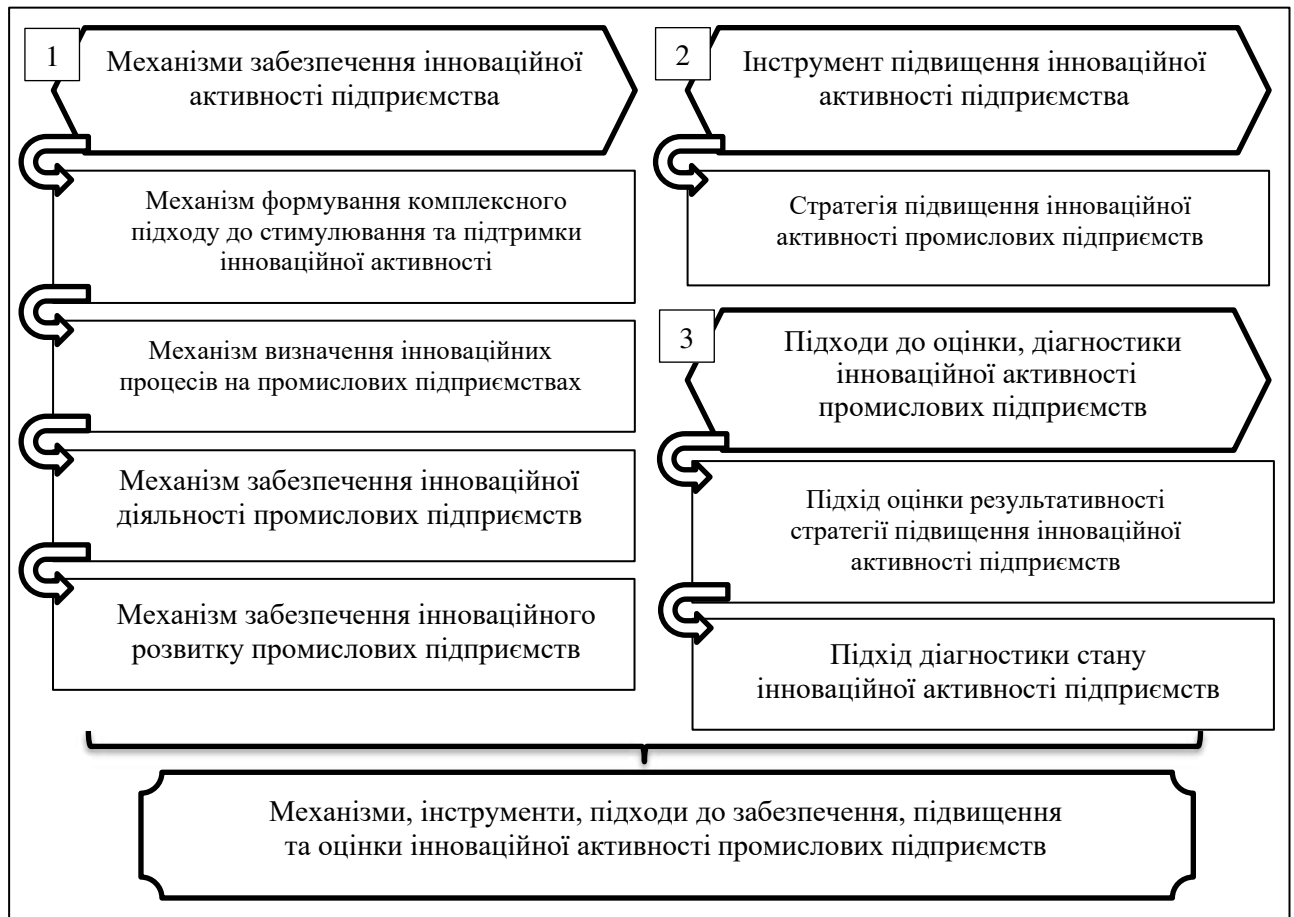

Рис. 1.6. Механізми, інструменти, підходи до забезпечення, підвищення та оцінки інноваційної активності підприємства

Примітка: сформовано автором

Враховуючи означене етапами блоку є: формування механізмів забезпечення інноваційної активності підприємства, серед яких виділено механізм формування комплексного підходу до стимулювання та підтримки інноваційної активності, а також механізм визначення інноваційних процесів на промислових підприємствах, механізм забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств, механізм забезпечення інноваційного розвитку

промислових підприємств; формування інструментів підвищення інноваційної активності підприємства, тобто стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств; удосконалення підходів до оцінки, діагностики інноваційної активності промислових підприємств, а саме підхід оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності підприємств, підхід діагностики стану інноваційної активності підприємств; вибір механізмів, інструментів, підходів до забезпечення, підвищення та оцінки інноваційної активності підприємства; запровадження та адаптація механізмів, інструментів, підходів інноваційної активності підприємства.

Першим етапом є формування механізмів забезпечення інноваційної активності підприємства та першочергово виділено механізм формування комплексного підходу до стимулювання та підтримки інноваційної активності, використання якого дозволить адаптуватися до викликів ринкового середовища, загроз, ризиків, сформувати інноваційний потенціал. Механізм формування комплексного підходу повинен забезпечити стабільність показників інноваційної активності через реалізацію фінансового (залучення зовнішніх джерел фінансування інновацій, налагодження інвестиційної діяльності), управлінського та організаційного (здійснення управління інноваційною активністю, створення окремого підрозділу з інноваційної діяльності, формування інноваційної культури серед працівників), кадрового (мотивація персоналу, підвищення кваліфікації, розвиток інноваційних компетентностей), цифрового (використання цифрових платформ, технологій штучного інтелекту, автоматизації виробництва в процесі інноваційної діяльності), технічного (запровадження сучасних технологій, налагодження співпраці з науковими установами), нормативного механізмів (врахування норм законодавства, створення правової бази на підприємстві, запровадження стандартів інноваційної діяльності), механізм моніторингу та оцінки (проведення спостереження та оцінки стану інноваційної активності). Наступним виділено механізм визначення інноваційних процесів на промислових підприємств, який спрямований на створення умов для забезпечення ефективного впровадження

інновацій через створення цілісної системи процедур, методик здійснення інноваційної діяльності, а також охоплює ідентифікацію інноваційних процесів, упорядкування інноваційного циклу, визначення інноваційного потенціалу, здійснення управління інноваціями.

Важливу роль відіграє механізм забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств, який є цілісною системою дій та комплексним набором процесів щодо планування, організації, координації, управління інноваційною діяльністю, реалізація яких забезпечить підтримку, активізацію, підвищення ефективності даного виду діяльності, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства. Щодо механізму забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств, то його призначення полягає у визначенні інноваційного циклу в аспекті забезпечення формування інноваційної активності, розвитку інноваційної діяльності, що сприятиме підсиленню інноваційного розвитку, налагодженню інноваційних процесів.

Другим етапом є формування інструментів підвищення інноваційної активності підприємства та встановлено, що стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств виконує роль такого комплексного інструменту. Саме стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств є довгостроковим планом дій та спрямована на розвиток, підвищення рівня інноваційної активності та сприятиме реалізації інноваційних процесів, визначенню напрямів інноваційної діяльності, впровадження інновацій, прискоренню ефективності інноваційного розвитку.

Третім етапом є удосконалення підходів до оцінки, діагностики інноваційної активності промислових підприємств та визначено такі підходи: підхід оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності підприємств, використання якого дозволить проаналізувати та оцінити ефективність стратегії підвищення інноваційної активності, визначити доцільність подальшого застосування, вдосконалення або заміни стратегії; підхід діагностики стану інноваційної активності підприємств передбачає прогноз ефективності інноваційної діяльності на майбутні періоди, визначення

пріоритетних напрямів інноваційного розвитку та перспектив до покращення інноваційного потенціалу, вибір механізмів та інструментів забезпечення інноваційної активності.

Четвертим етапом є вибір механізмів, інструментів, підходів до забезпечення, підвищення та оцінки інноваційної активності підприємства, що здійснюється за таким співвідношенням: механізми забезпечення інноваційної активності підприємства впроваджуються для формування, стимулювання та підтримки інноваційної активності, упорядкування інноваційного процесу, підтримки інноваційної діяльності, підсилення інноваційного розвитку; інструменти підвищення інноваційної активності підприємства використовуються з метою підвищення інноваційної активності, прискорення ефективності інноваційного розвитку, активізації інноваційної діяльності, налагодження інноваційних процесів; підходи до оцінки, діагностики інноваційної активності промислових підприємств застосовуються для визначення результативності інноваційної активності, прогнозування можливих змін та розробки управлінських рішень щодо інноваційного розвитку.

Останнім етапом є запровадження та адаптація механізмів, інструментів, підходів інноваційної активності підприємства. Призначення етапу полягає у використанні обраних інструментів, механізмів, підходів на підприємстві та їх пристосування до викликів зовнішнього середовища і особливостей внутрішньої організації.

Удосконалений концептуальний підхід до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств дозволить обрати та впровадити механізми, інструменти щодо формування, підвищення інноваційної активності, упорядкування та налагодження інноваційного процесу, активізації інноваційної діяльності, прискорення ефективності інноваційного розвитку, застосувати підходи до оцінки, діагностики інноваційної активності. Впровадження концептуального підходу сприятиме розвитку інноваційного потенціалу підприємства та дозволить впровадити заходи до формування і

управління інноваційною активністю, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та зростанню фінансово-економічних показників.

1.3. Теоретичні засади забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств

За результатами проведеного дослідження визначено, що система взаємопов'язаних елементів, тобто стратегія інноваційної активності промислових підприємств, інноваційна активність, інноваційна діяльність, інновації, управління інноваціями сприяють інноваційному розвитку. В умовах цифровізації економіки, важливості досягнення цілей сталого розвитку для будь-якого підприємства інноваційний розвиток відіграє важливе значення, адже впливає на фінансову стійкість, рівень конкурентоспроможності, формування конкурентних переваг, дозволяє адаптуватися до ринкового середовища.

Роль інноваційного розвитку визначається такими напрямками: формування конкурентних переваг, підвищення конкурентоспроможності, адже впровадження інновацій на підприємстві дозволить як покращити якість існуючої продукції, так і виробити нову продукцію, швидко реагувати на зміни факторів, загроз, автоматизувати бізнес-процеси; розширення ринків збуту – впровадження інновацій дозволить охопити більше споживачів, вийти на міжнародні ринки збуту продукції, використовувати цифрові платформи; раціоналізація ресурсів та скорочення витрат – впровадження штучного інтелекту, цифрових технологій дозволить цифровізувати всі процеси на підприємстві, підвищити продуктивність, якість та обсяги виробництва продукції, скоротити витрати, раціонально споживати ресурси; формування інвестиційної привабливості – впровадження та використання інновацій дозволять покращити імідж підприємства, залучити іноземні інвестиції; прибутковість роботи – використання фінансових технологій, цифрових рішень дозволяє не лише оптимізувати витрати, але підвищити обсяги збуту продукції

та рівень маржинальності підприємства; дотримання принципів сталого розвитку – сприяння захисту довкілля шляхом впровадження екологічно чистих технологій, покращення умов праці, розвиток корпоративної культури; лояльність клієнтів – використання інновацій дозволить покращити якість обслуговування, просувати продукцію через соціальні мережі.

Проблема інноваційного розвитку та інноваційної діяльності підприємств розглянута у працях науковців: Бао З. [226]; Богашко О. Л. [6, с. 86-91]; Бугаєва М. В., Демченко С. В. [11]; Ватченко О. Б., Ватченко Б. С., Черевко О. Л. [14]; Волобуєв Г. С. [17, с. 214-215]; Гончар О. І., Бердичевський А. В. [32, с. 25-26]; Горященко Ю. Г. [35, с. 35-36]; Дорошкевич К. О., Колінко Н. О., Дзвоник Р. Я. [56, с. 9-12]; Дурбалова Н. І. [59, с. 133-135]; Забашта Є. Ю. [66, с. 66-70]; Кащена Н. Б., Чміль Є. Л. [80]; Коритько Т. Ю., Бриль І. В., Пілецька С. Т., Ареф'єва О. В., Ареф'єв С. О. [243, с. 135-139]; Куцик В. І., Майборода В. М. [106, с. 50-53]; Любчич А. М., Подрез-Ряполова І. В. [118, с. 105-107]; Майборода В. М. [119, с. 65-69]; Макаренко С. М. [121, с. 20-24]; Мельниченко Г. М., Білоус С. П. [126, с. 119-122]; Нагачевська Т., Пригара О. [131, с. 34-35]; Найдюк В. С. [132, с. 252-258]; Петренко Л. А. [143, с. 7-10]; Серєбряк К. І. [172]; Сонг М., Фішер Р., Кво Ю. [258]; Сяо В., Фан Д. [264]; Торопова В. І. [183, с. 148-151]; Тянь Сюй [260, с. 99-101]; Череп А. В., Чеберко Л. В. [195, с. 163-164]; Чжан Ю., Лю Х., Ян Дж. [267]; Шаманська О. І. [203, с. 20-22]; Шкуренко О., Чорна Т. [212]; Ю Інх'є, І Чан-Гу [265]; Ястремська О., Рудич А., Бумане І., Газукін А., Здольник В., Кухта П. [239, с. 195-198].

Оскільки процеси цифровізації охопили підприємства різних форм власності потребує дослідження питання розробки, впровадження інструментів інноваційного розвитку промислових підприємств.

Череп А. В., Чеберко Л. В. розглянули механізм стимулювання інноваційного розвитку підприємств, який включає економічний, регулятивний та організаційний механізми [195, с. 163-164]. Серед інструментів стимулювання інноваційного розвитку авторами визначено: формування інноваційної

інфраструктури; розробка нормативно-правової бази; запровадження податкових пільг; надання субсидій, субвенцій; страхування, кредитування; визначення програм інноваційного розвитку на рівні держави, області. Слід погодитися із сформованим переліком інструментів, використання яких дозволить налагодити інноваційний розвиток.

Автором Серєбряк К. І. узагальнено систему інноваційного розвитку підприємств, в якій визначено перспективи розвитку досліджуваного підприємства на підставі визначення впливу ринкового середовища [172]. Слід погодитися з тим, що передумовою інноваційного розвитку є дослідження факторів та умов ринкового середовища.

Поряд з цим, авторами Мельниченко Г. М., Білоус С. П. представлено механізм розвитку інноваційної діяльності, який враховує вплив зовнішнього середовища, доцільно використовувати для покращення інноваційної діяльності шляхом використання концепцій, програм, стратегій [126, с. 119-122]. Отже, використання розглянутого механізму спрямовано на формування інноваційного клімату, інноваційної політики держави, регіону, області, а також інноваційної стратегії підприємств.

Колективом авторів Кащена Н. Б., Чміль Є. Л. розглянуто сутність інноваційного розвитку та складові системи управління інноваційним розвитком підприємства [80]. В системі управління інноваційним розвитком підприємства зосереджували увагу на здійсненні аналізу, що дозволить сформулювати стратегію інноваційної активності, конкурентні переваги, а також виділили принципи (організація досліджень, системність пізнання) та функції аналізу, компоненти системи (інформаційні, організаційні, технічні, методичні) [80]. Зокрема, слід погодитися з тим, що інноваційний розвиток сприяє формуванню інноваційного потенціалу підприємства, вдосконаленню організації роботи, налагодженню інноваційного процесу, а також впливає на імідж.

Дорошкевич К. О., Колінко Н. О., Дзвоник Р. Я. також досліджували особливості інноваційного розвитку підприємств та дотримувалися думки, що інноваційний розвиток є процесом, який сприяє реалізації інноваційного

потенціалу, інноваційних процесів, формуванню інноваційних ідей, впровадженню змін шляхом реагування на змінність інноваційного середовища, що сприятиме досягненню позитивних змін, зростанню показників діяльності, рівня конкурентоспроможності, ефективному функціонуванню [56, с. 9-12]. Погоджуємося із думкою вчених, що інноваційний розвиток є процесом та впливає на всі напрями діяльності суб'єктів господарювання.

Механізм вибору інноваційного типу розвитку для підприємств розглянуто в роботі Найдюк В. С., що дозволяє обрати відповідний тип для кожного окремого підприємства на підставі врахування складових: доцільність інновацій; наявність інноваційного потенціалу; можливості для інноваційного розвитку; рівень конкуренції; споживачі та охоплення ринку; загрози для інновацій; спроможність розробляти інновації тощо [132, с. 256-258].

Вчений Забашта Є. Ю. запропонував удосконалити механізм інноваційного розвитку підприємства. Серед структурних елементів автором виділено: завдання; мета; принципи; функції; чинники; механізм оцінки; регулювання; ресурси [66, с. 64]. Також в роботі наведено етапи розробки механізму інноваційного підприємництва, дотримання яких дозволить його сформувати та удосконалено механізм інноваційного розвитку [66, с. 66-70]. Доцільно відзначити, що використання запропонованого механізму дозволить визначити напрями інноваційного розвитку, інструментарій його налагодження, що вплине на економічні показники підприємства.

Дослідник Майборода В. М. узагальнив структуру управління інноваційним розвитком підприємств, в якій наведено: мета; завдання; зовнішні та внутрішні детермінанти; специфіка діяльності підприємств; об'єкт управління; механізм управління; інструменти управління; методи, функції, принципи управління [119, с. 65-67]. Погоджуємося із автором щодо доцільності впровадження системи контролю в процесі інноваційного розвитку та доцільним є врахування різних видів потенціалу.

Авторка Торопова В. І. з метою забезпечення інноваційного розвитку удосконалила концептуальний підхід, у якому сформовано цільову матрицю

інноваційного зростання та виділено чотири імперативи розвитку (роботизація, цифровізація, екологізація, інтелектуалізація), що сприятиме розробці інноваційних проєктів [183, с. 148-149]. Слід відзначити, що удосконалено модель інноваційного розвитку, яка включає організаційну, виробничу системи та спрямована на вдосконалення процесів роботизації на підприємстві, цифровізацію інноваційної діяльності [183, с. 150-151]. На нашу думку, підхід автора є інноваційним, адже в моделі інноваційного розвитку виокремлено набір досліджуваних підприємств, партнерів, постачальників та сформовано інноваційну екосистему, виділено етапи інноваційного процесу (польовий, зародження, освоєння, розповсюдження, перетворення).

Цікавим є підхід Дурбалової Н. І. щодо побудови механізму інноваційного розвитку, який включає набір елементів та дозволяє сформувати стратегічний план [59, с. 133-135]. Слід відзначити, що впровадження механізму інноваційного розвитку дозволить обрати стратегію розвитку, визначити план дій, сприятиме розробці заходів до покращення інноваційного розвитку підприємств відповідного регіону.

У роботі Петренко Л. А. наведено власний підхід до здійснення управління інноваційним розвитком шляхом дотримання концептуальних засад, врахування динамічності процесів, інформаційного та інноваційного забезпечення, використання великих даних. В даному підході виділено важливість процесного спрямування, а також ціннісного спрямування, що дозволить створити екосистему інновацій, розвинути інноваційну культуру, управляти інноваційним розвитком [143, с. 7-10]. Отже, здійснення комплексу заходів щодо ресурсного, процесного, ціннісного управління сприятиме інноваційному розвитку підприємств.

Дослідник Макаренко С. М. сформував карту інноваційного розвитку підприємств [121, с. 20-24]. Доцільно зауважити, що використання проаналізованої карти інноваційного розвитку дозволить сформувати конкурентні переваги на підприємстві, підвищити ефективність роботи.

Проведення ґрунтовного аналізу ролі інноваційного розвитку для підприємств, існуючих механізмів, моделей інноваційного розвитку, концептуальних підходів до управління інноваційним розвитком дозволяє відзначити про відсутність підходу до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств, адже кожне підприємство має відмінні умови розвитку, функціонування. Умови сьогодення обумовлюють появу нових цифрових технологій, виникнення екологічно чистих технологій, відмінність інноваційних процесів на рівні підприємств, області, регіонів, країни, а також загострення конкурентної боротьби. Існуючі підходи не враховують вплив інноваційного середовища, зовнішніх і внутрішніх факторів на інноваційний розвиток, вплив стратегії інноваційної активності, взаємозв'язок із інноваційною активністю підприємств, рівнем результативності інноваційної діяльності та важливість процесу управління інноваціями, а також не конкретизують досягнення очікуваних ефектів. Тому відсутність універсального підходу щодо інноваційного розвитку для промислових підприємств підтверджує необхідність його удосконалення [242, с. 696].

Узагальнення підходів до визначення понять «інноваційна активність», «інноваційна діяльність», «інновації», «стратегія інноваційної активності», дослідження ролі та сутності інноваційного розвитку дозволило сформулювати схему взаємозв'язку елементів, які впливають на інноваційний розвиток промислових підприємств та сприяють досягненню синергетичного ефекту (рис. 1.7). Відповідно до результатів проведеного дослідження удосконалено науково-теоретичний підхід до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств, який, на відміну від існуючих, розроблено шляхом реалізації послідовності етапів та включає інноваційний цикл, що є процесом врахування факторів, реалізації стратегії інноваційної активності, забезпечення формування інноваційної активності, розвитку інноваційної діяльності, призводить до розробки інновацій на підставі управління з метою підсилення інноваційного розвитку у довгостроковому періоді, налагодження

інноваційних процесів, підвищення ефективності та досягнення інноваційного, економічного, соціального ефектів.

Рис. 1.7. Схема взаємозв'язку елементів, які впливають на інноваційний розвиток промислових підприємств

Примітка: сформовано автором [242, с. 697]

Підхід до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку сформований шляхом врахування вимог промислових підприємств: виробництво інноваційної продукції або вдосконалення існуючої, впровадження інновацій, технологій, що є вагомим вимогою для промислових підприємств в умовах цифровізації, тенденцій сталого розвитку; активізація процесів інноваційного розвитку, що є необхідним в умовах загострення конкурентної боротьби; впровадження організаційних нововведень; методичні вимоги щодо визначення науково-обґрунтованих засад забезпечення інноваційного розвитку; нормативно-правові вимоги щодо вдосконалення законодавства у сфері інноваційної діяльності, врахування європейських стандартів; використання підходів для здійснення оцінки ефективності використання інновацій та

прогнозування перспектив їх впровадження; методичне, інформаційно-технічне, організаційне, нормативне, фінансове, кадрове забезпечення процесу інноваційного розвитку; управлінські вимоги щодо визначення методів до управління розвитком; технологічні вимоги щодо автоматизації виробництва, інтеграції цифрових технологій; екологічні та соціальні вимоги щодо використання інновацій, виробництва інноваційної продукції в напрямку дотримання цілей сталого розвитку, впровадження екологічно безпечних технологій; налагодження співпраці між науковими установами та підприємствами, забезпечення навчання працівників, використання наукових досліджень.

«В даному науково-теоретичному підході виокремлено взаємозв'язок таких елементів: фактори впливають на розробку, формування, впровадження стратегії інноваційної активності промислових підприємств, а також на результати інноваційної діяльності. При формуванні стратегії слід враховувати фактори зовнішнього та внутрішнього середовища; стратегія інноваційної активності промислових підприємств формує інноваційну активність; інноваційна активність визначає готовність підприємства до інновацій, забезпечує підвищення інноваційної діяльності; інноваційна діяльність є процесом, який призводить до створення, розробки інновацій; інновації є результатом інноваційної діяльності та включають виробництво нової продукції, товарів; синергетичний ефект є результатом комплексного підходу до впровадження стратегії інноваційної активності промислових підприємств, формування інноваційної активності, здійснення інноваційної діяльності, розробки інновацій та відображається у вигляді покращення фінансових показників, зростання конкурентоспроможності, досягнення цілей сталого розвитку, забезпечення результативності інноваційної діяльності; управління інноваціями дозволяє коригувати інноваційні процеси, здійснювати контроль за досягненням очікуваних результатів» [242, с. 696].

«Слід відзначати, що в науково-теоретичному підході інноваційний розвиток підприємства розглядається як динамічна система, в якій існує тісний

взаємозв'язок між факторами впливу, стратегією інноваційної активності, активністю підприємств, результативністю інноваційної діяльності та управлінням інноваціями. Інтеграція означених елементів дозволить отримати максимальний економічний ефект, тобто сприятиме інноваційному розвитку, забезпечить стійке зростання в умовах цифровізації економіки» [242, с. 696].

Отже, передумовою підвищення конкурентоспроможності, досягнення цілей сталого розвитку, зростання результатів фінансово-господарської діяльності є забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств, що є можливим за умови впровадження стратегії інноваційної активності.

Поряд з елементами науково-теоретичного підходу виділено компоненти, якими є: мета; завдання; методичне, інформаційно-технічне, організаційне, нормативне, фінансове, кадрове забезпечення; функції; принципи (рис. 1.8).

Рис. 1.8. Схема компонентів забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств

Примітка: сформовано автором на основі [17, с. 214-215; 32, с. 25-26; 66, с. 64; 80; 119, с. 65-69; 203, с. 20-22; 242, с. 698]

«Метою науково-теоретичного підходу до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств визначено використання методичного, інформаційного-технічного, організаційного, нормативного, фінансового, кадрового забезпечення розробки послідовності етапів, інноваційного циклу з метою інноваційного розвитку, що гарантуватиме досягнення інноваційного, економічного, соціального ефектів. Передумовою досягнення означеної мети є виконання таких завдань: збір, дослідження інформації щодо впливу оточуючого середовища, стану інноваційного розвитку; оцінка стану ресурсного забезпечення; підготовка інформації за результатами стратегічного планування для прийняття рішень; визначення послідовності етапів щодо забезпечення та підвищення інноваційного розвитку; формування інноваційного циклу; врахування взаємозв'язку, встановлення взаємозалежностей із стратегією інноваційної активності, інноваційною діяльністю; виявлення можливостей до інноваційного розвитку та його організація; аналіз можливостей підприємства до розробки інновацій; обґрунтування ролі управління інноваційним розвитком; прогнозування сценаріїв інноваційного розвитку підприємства; моніторинг результатів, виявлення поточних результатів інноваційного розвитку; оцінка ефективності інноваційного розвитку через досягнення інноваційного, економічного, соціального ефектів; аналіз недоліків, ризиків інноваційного розвитку та встановлення можливостей підприємства до їх подолання; узагальнення результатів інноваційного розвитку та формування висновків; визначення напрямів інноваційного розвитку в довгостроковому періоді» [242, с. 696-697].

«Вагоме значення для формування, підвищення інноваційного розвитку має набір складових забезпечення: методичне – формування набору інструментів, методів, підходів до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку, оцінки стану інноваційного розвитку; інформаційного-технічне – налаштування процесу збору, обробки, аналізу даних, обміну інформацією, забезпечення захисту інформації, впровадження програмних продуктів, техніки для забезпечення ефективності інноваційного розвитку; організаційне –

організація інноваційного розвитку підприємства, що передбачає формування підрозділу з інноваційного розвитку, який проводитиме дослідження, формуватиме висновки, рекомендації, а також вивчення, врахування досвіду наукових установ, оцінка очікуваних результатів, ризиків; нормативне – орієнтоване на дослідження законодавчої бази в напрямку інноваційного розвитку, організації інноваційної діяльності; фінансове – орієнтоване на аналіз, оцінку рівня фінансового забезпечення, наявних інвестиційних ресурсів; кадрове – орієнтоване на оцінку інноваційного потенціалу працівників, визначення рівня їх інноваційної активності» [242, с. 697].

Вагому роль відіграють функції, принципи, яких слід дотримуватися в удосконаленому науково-теоретичному підході, що сприятиме забезпеченню та підвищенню інноваційного розвитку промислових підприємств. Серед ключових принципів науково-теоретичного підходу виділено такі (рис. 1.9):

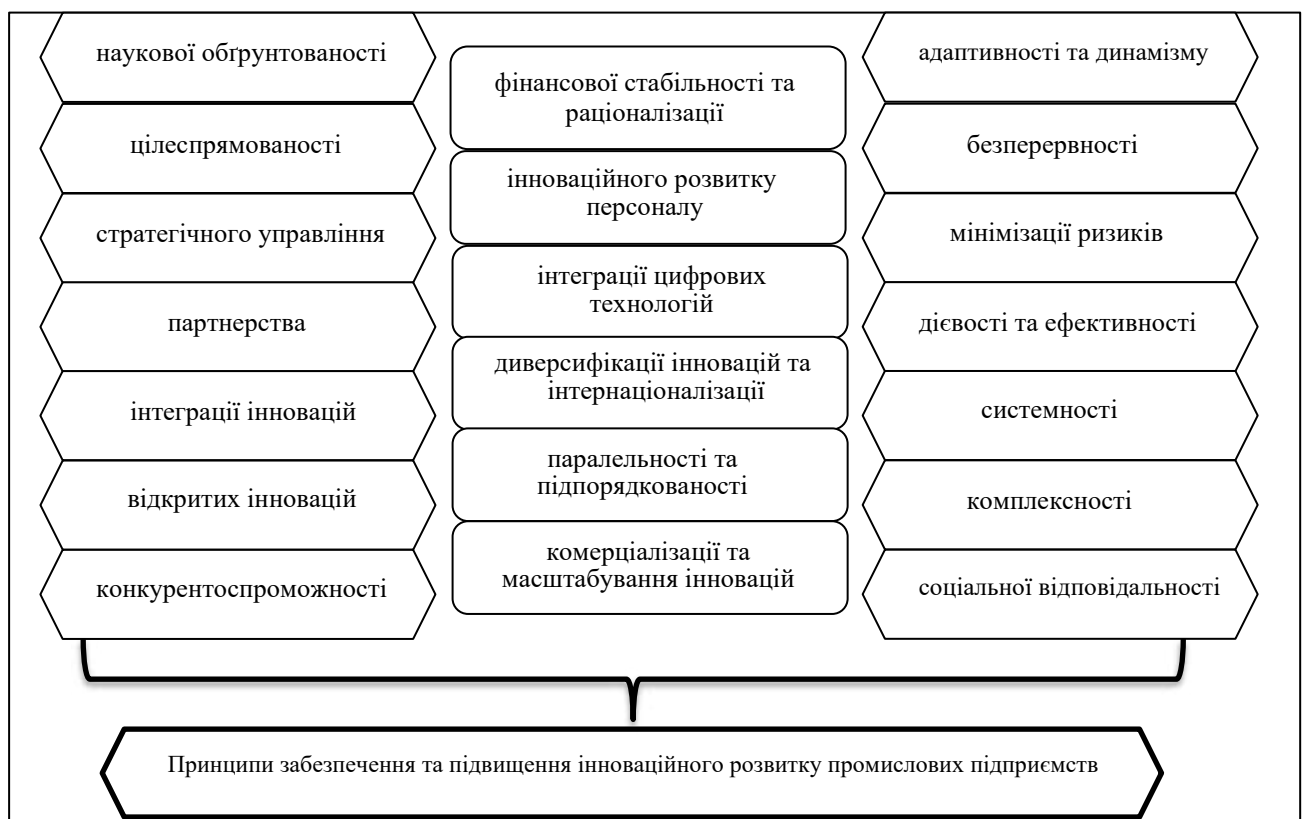

Рис. 1.9. Принципи забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств

Примітка: сформовано автором на основі [77, с. 77; 78, с. 90-92; 80; 163, с. 58-61; 174, с. 112-113; 178; 185, с. 220-224; 202, с. 50-51]

наукової обґрунтованості, який визначає необхідність дослідження досвіду наукових установ в напрямку впровадження інноваційних технологій, розробки інновацій, аналіз досвіду використання методів, підходів до оцінки стану інноваційного розвитку, прогнозування пілотного проєкту впровадження інновацій; цілеспрямованості спрямований на визначення мети, завдань інноваційного розвитку та узгодження їх із стратегічним баченням підприємства; стратегічного управління, який визначає важливість стратегічного планування інноваційного розвитку підприємства, дослідження існуючих стратегій, врахування взаємозв'язку із стратегією інноваційної активності, а також дозволить сформулювати напрями інноваційного розвитку; фінансової стабільності та раціоналізації, який передбачає поєднання різних джерел фінансування інноваційного розвитку, тобто власні джерела, кредитування, гранти, державна підтримка, а також їх раціональне використання; інноваційного розвитку персоналу, який спрямований на вдосконалення корпоративної культури, кадрової політики, розвиток персоналу шляхом навчання, підвищення кваліфікації; партнерства, тобто взаємодія із державними органами, врахування інноваційної політики на рівні регіону, області, участь у державних програмах; інтеграції інновацій, який передбачає впровадження ресурсозберігаючих, енергоефективних технологій з метою оптимізації витрат; відкритих інновацій, тобто розробка інновацій працівниками підприємства та співпраця з науково-дослідними установами, залучення зовнішніх експертів; інтеграції цифрових технологій, який передбачає впровадження цифрових технологій, програмних продуктів, інструментів у бізнес-процеси з метою автоматизації виробництва, виготовлення нової продукції або вдосконалення існуючої; конкурентоспроможності, відповідно до якого інноваційний розвиток направлений на активізацію інноваційної діяльності, розробку інновацій, що визначає конкурентні переваги; диверсифікації інновацій та інтернаціоналізації, який орієнтований на дослідження підрозділом підприємства нових технологій, продуктів, міжнародного досвіду та досвіду вітчизняних установ, глобальних наукових розробок з метою розробки нової продукції; адаптивності та

динамізму, який орієнтований на своєчасне врахування змін інноваційного середовища, зовнішніх і внутрішніх факторів, на ринках збуту продукції, використання сучасних підходів до управління інноваціями з метою пристосування до означених змін; безперервності, який визначає безперервний процес інноваційного розвитку підприємства, інноваційної діяльності; мінімізації ризиків, що дозволить врахувати загрози, ризики інноваційному розвитку, інноваційній діяльності та сформулювати заходи їх нейтралізації; дієвості та ефективності, який визначає досягнення інноваційного, економічного, соціального ефектів, результативність застосування науково-теоретичного підходу; системності, який дозволяє визначити єдиний підхід до визначення можливостей інноваційного розвитку, напрямів інноваційної діяльності, перспектив розробки інновацій, а також взаємодію підрозділів підприємства; комплексності, що визначає єдиний підхід до інноваційного розвитку, тобто шляхом взаємозв'язку переліку елементів, компонентів, етапів; паралельності та підпорядкованості, що відображає послідовність етапів забезпечення інноваційного розвитку, підпорядкованість меті, цілям, стратегії підприємства; комерціалізації та масштабування інновацій, тобто виробництво нової продукції, створення бізнес-моделей, технологій та їх просування з метою отримання прибутку, скорочення витрат, оптимізації ризиків; соціальної відповідальності, який передбачає врахування цілей сталого розвитку, орієнтацію підприємства на використання екологічного чистих технологій та захист навколишнього середовища [77, с. 77; 78, с. 90-92; 80; 163, с. 58-61; 174, с. 112-113; 178; 185, с. 220-224; 202, с. 50-51]. Згруповані принципи дозволяють активізувати інноваційний розвиток промислових підприємств, оптимізувати інноваційні процеси.

Серед набору функцій, які враховані в етапах забезпечення та підвищення інноваційного розвитку, виділено такі (рис. 1.10): інформаційно-аналітична (збір, опрацювання даних, аналіз ефективності інноваційного розвитку з метою прийняття рішень); цифровізації (впровадження інноваційних технологій в роботу підприємства з метою активізації інноваційного розвитку); оціночна

(дослідження поточного стану інноваційного розвитку, показників інноваційної діяльності, визначення тенденцій до його покращення); контрольна (здійснення контролю за інноваційним розвитком, виявлення недоліків, визначення шляхів до покращення); прогностична (прогноз результатів від впровадження пілотного інноваційного проєкту, використання розроблених інновацій, стану інноваційної діяльності, показників інноваційного розвитку); організаційна (формування підрозділу з інноваційного розвитку, врахування досвіду наукових центрів, організація інноваційної діяльності, пілотне впровадження інновацій); стратегічного планування (дослідження існуючих стратегій, визначення напрямів, довгострокових пріоритетів інноваційного розвитку, уточнення цілей, прийняття рішення щодо подальшого розвитку); координації та регулювання (визначення недоліків в процесі інноваційного розвитку) [46, с. 261-263; 74, с. 140-143; 78, с. 90-92, с. 171-172; 80; 88, с. 37-38].

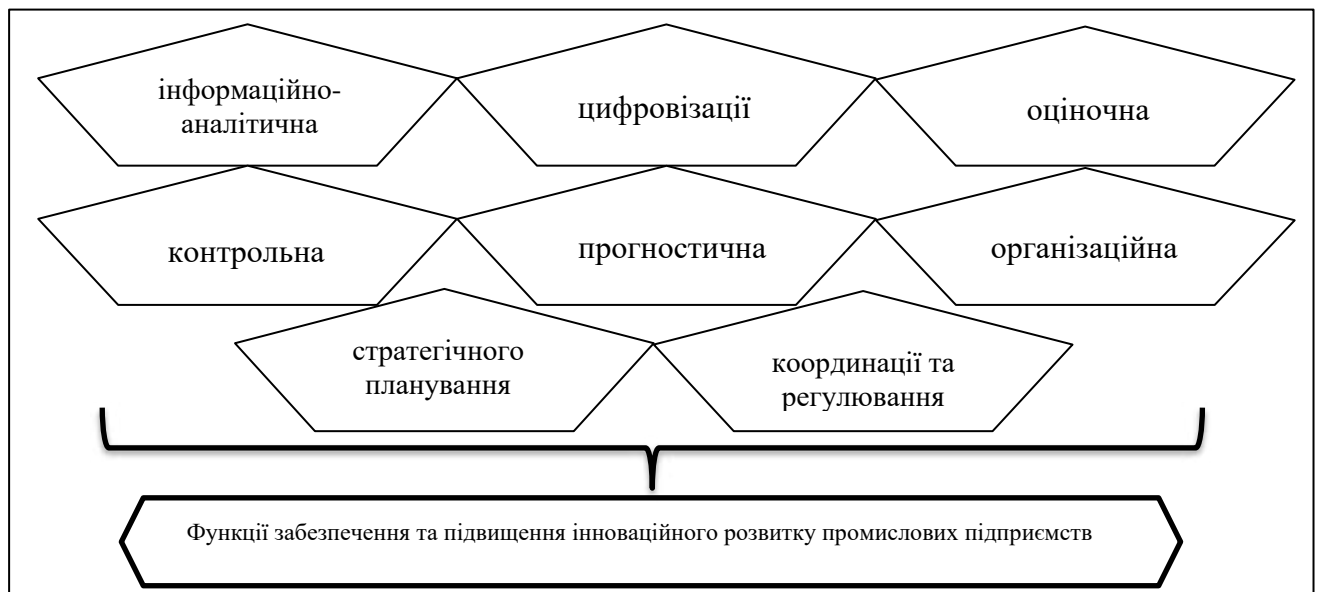

Рис. 1.10. Функції забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств

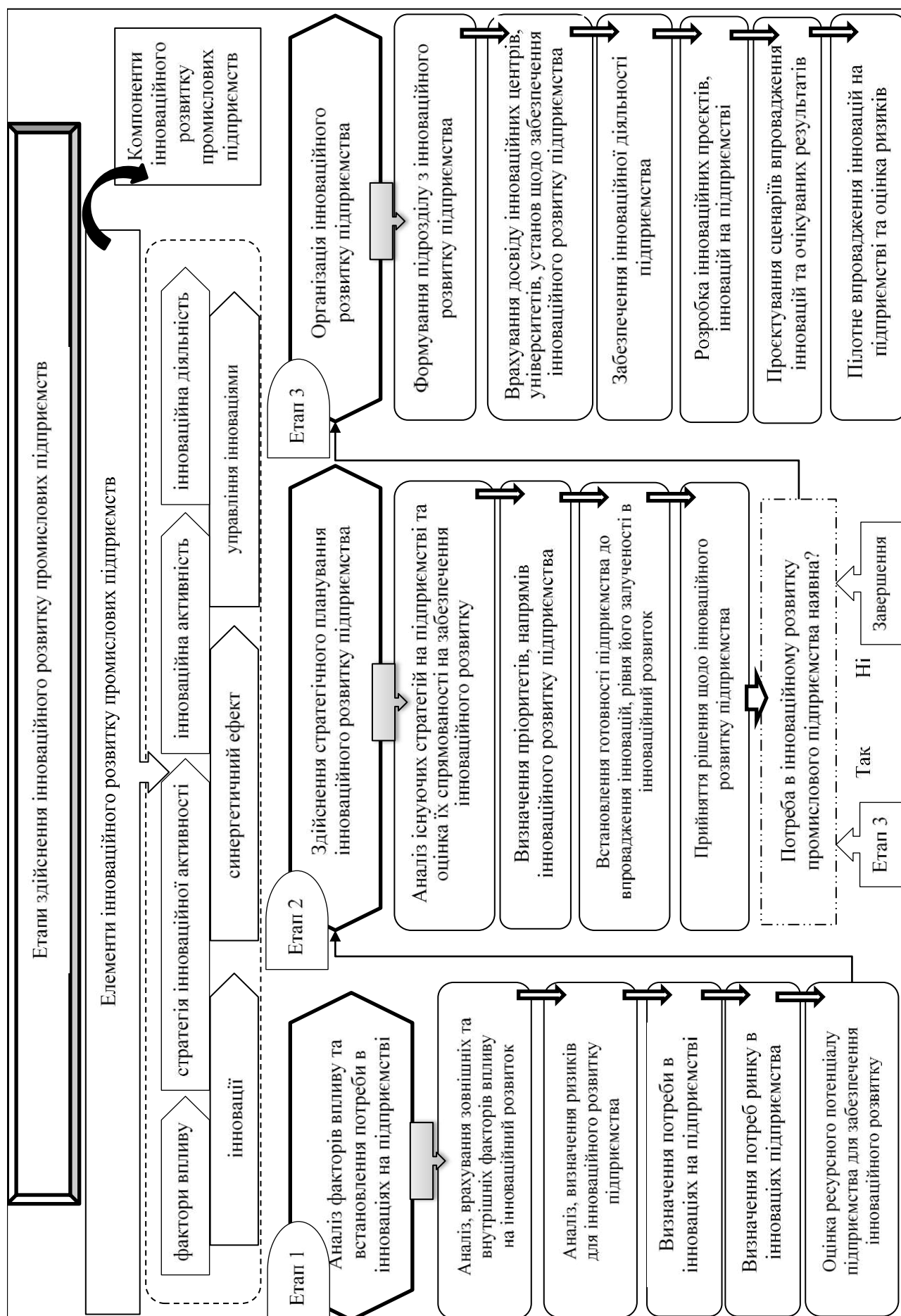
Примітка: сформовано автором на основі [46, с. 261-263; 74, с. 140-143; 78, с. 90-92, с. 171-172; 80; 88, с. 37-38]

В удосконаленому науково-теоретичному підході до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств визначено послідовність етапів, які сформовані на підставі взаємозв'язку із переліком

елементів, компонентів: фактори впливу; стратегія інноваційної активності промислових підприємств; інноваційна активність; інноваційна діяльність; інновації; синергетичний ефект; управління інноваціями; мета, завдання; забезпечення. Також під час визначення етапів враховано те, що інноваційний розвиток підприємства є процесом аналізу та дослідження, стратегічного планування, впровадження і використання, проведення оцінки, здійснення контролю за використанням інновацій.

«Враховуючи результати дослідження доведено, що науково-теоретичний підхід до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку має охоплювати набір етапів» (рис. 1.11) [242, с. 698]:

1. «Аналіз факторів впливу та встановлення потреби в інноваціях на підприємстві. Перший етап включає такі підетапи: аналіз, врахування зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на інноваційний розвиток, що дозволяє визначити сприятливі умови для інноваційного розвитку, сприятиме активізації інноваційних процесів, попередженню негативного впливу досліджуваних факторів, а також дозволить сформулювати шляхи адаптації до впливу зовнішніх чинників» [242, с. 698]. «Також на даному підетапі визначається перелік зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на інноваційний розвиток; аналіз, визначення ризиків для інноваційного розвитку підприємства проводиться за результатами попереднього підетапу, дає змогу визначити можливі ризики, загрози щодо інноваційного розвитку; визначення потреби в інноваціях на підприємстві спрямовано на встановлення доцільності активізації процесу інноваційного розвитку на підставі врахування цілей, завдань, напрямів розвитку; визначення потреб ринку в інноваціях підприємства, що дозволить оцінити потенціал підприємства відповідно до запитів внутрішнього та міжнародного ринків збуту продукції; оцінка ресурсного потенціалу підприємства для забезпечення інноваційного розвитку передбачає збір, аналіз даних щодо кадрових, технологічних, фінансових, матеріальних можливостей підприємства, що дозволить визначити спроможність підприємства до розробки інновацій» [242, с. 698].

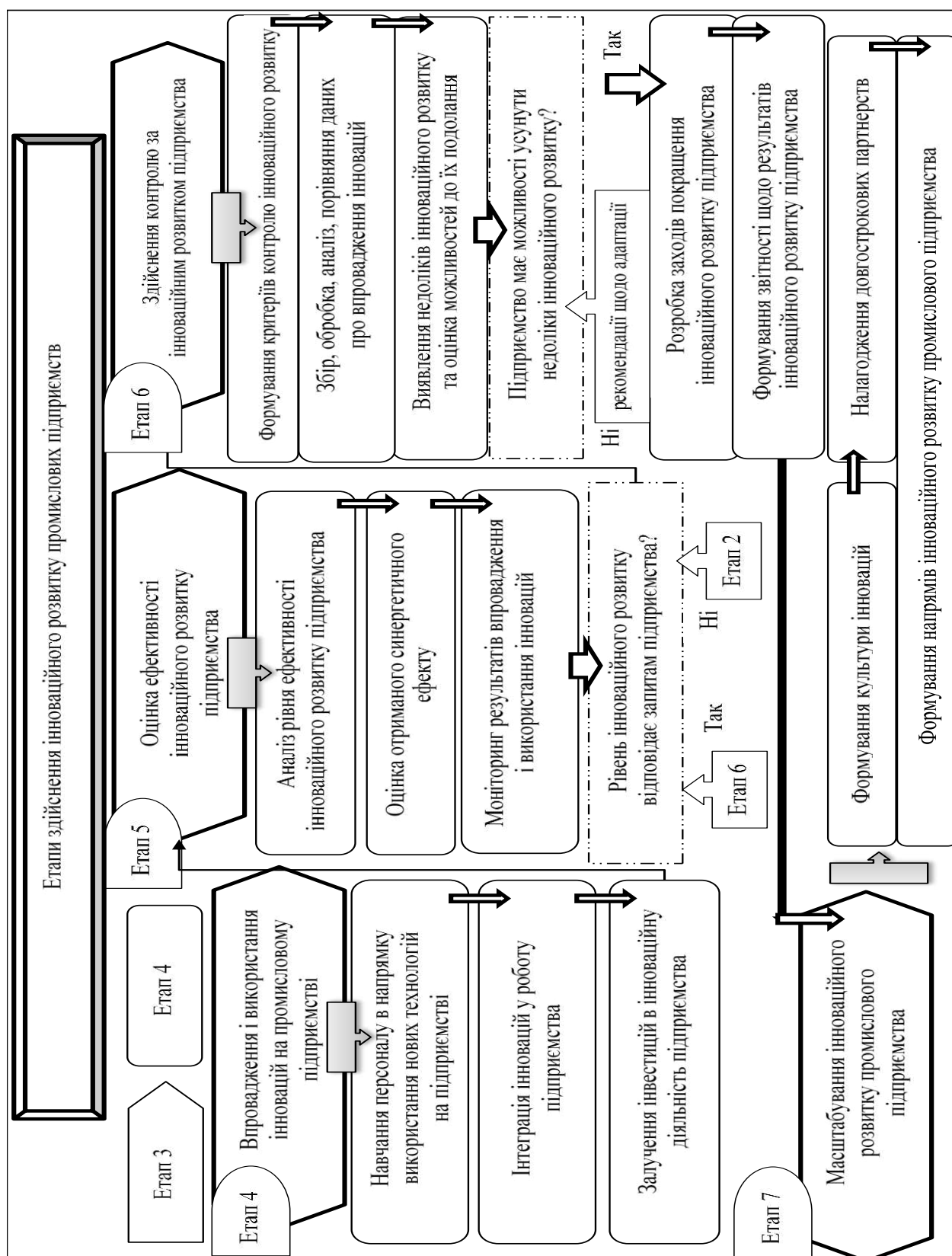

Рис. 1.11. Етапи забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств

Примітка: удосконалено автором на основі [17, с. 214-215; 32, с. 25-26; 59, с. 133-135; 66, с. 66-70; 80; 119, с. 65-69; 121, с. 20-24; 126, с. 119-122; 131, с. 34-35; 143, с. 7-10; 172; 183, с. 150-151; 195, с. 163-164; 203, с. 20-22; 212]

2. «Здійснення стратегічного планування інноваційного розвитку підприємства. Другий етап включає такі підетапи: аналіз існуючих стратегій на підприємстві та оцінка їх спрямованості на забезпечення інноваційного розвитку, що дозволяє встановити взаємозалежність всіх систем, механізмів, стратегій підприємства з метою досягнення результативності від впровадження інновацій, синергетичного ефекту; визначення пріоритетів, напрямів інноваційного розвитку підприємства, що відбувається в процесі реалізації стратегії інноваційної активності, на підставі врахування особливостей підприємств; встановлення готовності підприємства до впровадження інновацій, рівня його залученості в інноваційний розвиток, що визначається під час формування інноваційної активності та дозволяє встановити поточний стан із показниками інноваційного розвитку; прийняття рішення щодо інноваційного розвитку підприємства реалізується на підставі врахування попередніх етапів» [242, с. 698]. Під час прийняття рішення враховується потреба підприємства до інноваційного розвитку. З метою визначення потреби в інноваційному розвитку підприємства доцільним є дослідження та врахування показників, які відображають стан інноваційної діяльності, інноваційного потенціалу, фінансово-господарської діяльності. За умови незадовільного значення вказаних показників рекомендується прийняти рішення про недоцільність інноваційного розвитку промислового підприємства.

3. «Організація інноваційного розвитку підприємства. Третій етап включає такі підетапи: формування підрозділу з інноваційного розвитку підприємства, який має включати висококваліфікованих фахівців, представників із науково-дослідних установ, університетів. Створення такого підрозділу дозволить залучити фахівців, робота яких сприятиме розробці інновацій. Крім того, робота працівників даного підрозділу дозволить досягти синергетичного ефекту від впровадження інновацій, що підвищить конкурентоспроможність підприємства; врахування досвіду інноваційних центрів, університетів, установ щодо забезпечення інноваційного розвитку підприємства, що дозволить мінімізувати помилки під час розробки, впровадження, використання інновацій, а також

розробити новий вид продукції, товару; забезпечення інноваційної діяльності підприємства, що сприяє реалізації інноваційного розвитку, відображається у розробці інновацій та подальшому впровадженні; розробка інноваційних проєктів, інновацій на підприємстві, що дозволить запропонувати нові технологічні рішення, методи, продукти, товари або вдосконалити існуючі, а також дослідження їх ефективності, проведення експериментальних випробувань, тестування на підприємстві; проєктування сценаріїв впровадження інновацій та очікуваних результатів, що дозволить зробити прогноз зміни показників інноваційної діяльності після впровадження інновацій, їх впливу на показники підприємства; пілотне впровадження інновацій на підприємстві та оцінка ризиків, що здійснюється з метою оцінки ефективності, можливості досягнення бажаного результату від використання інновацій, визначення можливих відхилень в роботі та їх коригування» [242, с. 698].

4. «Впровадження і використання інновацій на промисловому підприємстві. Четвертий етап включає такі підетапи: навчання персоналу в напрямку використання нових технологій на підприємстві, тобто проведення тренінгів, вебінарів з метою адаптації працівників до нових технологій, програмних продуктів; інтеграція інновацій у роботу підприємства, тобто їх використання у виробництві з метою оптимізації, цифровізації, автоматизації, що сприятиме досягненню інноваційного, економічного ефектів; залучення інвестицій в інноваційну діяльність підприємства, що дозволить залучити додаткові джерела фінансування, розширити напрями інтеграції інновацій, сформувати конкурентні переваги, підвищити імідж» [242, с. 698].

5. «Оцінка ефективності інноваційного розвитку підприємства, що відображається в результатах впровадження інновацій, показниках діяльності. П'ятий етап включає такі підетапи: аналіз рівня ефективності інноваційного розвитку підприємства. З метою проведення означеного аналізу доцільним є виокремлення групи показників, які відображають стан інноваційної діяльності, інноваційного розвитку, а також впливають на фінансове становище. За результатами аналізу сформований підрозділ матиме змогу зробити висновок

про якість інноваційних розробок; оцінка отриманого синергетичного ефекту, який є комплексним результатом, наслідком інноваційного розвитку та за рівнем отриманого ефекту можна визначити дієвість науково-теоретичного підходу до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку. Крім того, синергетичний ефект має включати економічний, фінансовий, інноваційний, соціальний ефекти; моніторинг результатів впровадження і використання інновацій, який передбачає визначення відповідності досягнутого рівня інноваційного розвитку очікуваним результатам» [242, с. 698]. За умови досягнення очікуваного рівня інноваційного розвитку відбувається перехід до етапу шість. Проте, недосягнення очікуваного рівня інноваційного розвитку є підставою для повернення до етапу два.

6. «Здійснення контролю за інноваційним розвитком підприємства. Шостий етап повинен здійснюватися постійно, тобто впродовж всього періоду інноваційного розвитку, що дозволить виявляти слабкі сторони, ризики та визначати пропозиції до їх подолання. Серед підетапів шостого етапу визначено: формування критеріїв контролю інноваційного розвитку, тобто визначення параметрів (частка інноваційної продукції, оцінка впливу інновацій на продуктивність праці, показники фінансово-господарської діяльності, окупність інвестицій в інновації), їх порівняння та формування висновків; збір, обробка, аналіз, порівняння даних про впровадження інновацій, що дозволить проаналізувати показники, здійснити моніторинг використання трудових, фінансових, матеріальних ресурсів; виявлення недоліків інноваційного розвитку та оцінка можливостей підприємства до їх подолання, що передбачає визначення слабких місць, загроз в процесі впровадження інновацій, врахування зібраної інформації, а також з'ясування можливостей підприємства до їх усунення. За умови відсутності на підприємстві можливостей до усунення виявлених недоліків інноваційного розвитку здійснюється пошук ресурсів, формуються рекомендації до адаптації; розробка заходів покращення інноваційного розвитку підприємства, тобто на підставі врахування виявлених ризиків, недоліків відбувається формування пропозицій щодо підвищення ефективності

інноваційної діяльності, вдосконалення управління інноваціями, коригування інноваційної політики; формування звітності щодо результатів інноваційного розвитку підприємства для керівництва, демонстрація для акціонерів, зацікавлених інвесторів та визначення напрямів розвитку» [242, с. 698].

7. «Масштабування інноваційного розвитку промислового підприємства. Останній етап передбачає подальший розвиток підприємства в напрямку впровадження інновацій, розширення ринків збуту, розвиток довгострокових партнерств, поширення інформації для потенційних інвесторів. Крім того, даний етап є підтвердженням того, що підприємство зацікавлене у проведенні нових досліджень, формуванні нових розробок. Серед підетапів сьомого етапу виділено: формування культури інновацій серед працівників, що сприятиме інноваційному розвитку підприємства через навчання персоналу щодо використання цифрових технологій; налагодження довгострокових партнерств з інноваційними центрами, науково-дослідними установами з метою розробки нових технологій, продуктів, товарів; формування напрямів інноваційного розвитку промислового підприємства, що сприятиме зміцненню позицій на ринках, підвищенню конкурентоспроможності» [242, с. 699].

Таким чином, особливість науково-теоретичного підходу полягає в тому, що розглянуто та встановлено рівень взаємозв'язку визначеної групи елементів та інноваційного розвитку промислових підприємств. Зокрема, доведено що інноваційний розвиток промислових підприємств формується під впливом: врахування факторів впливу дозволяє визначити сприятливі умови для інноваційного розвитку, що сприятиме активізації інноваційних процесів; стратегія інноваційної активності дозволяє визначити та обрати напрямки, пріоритети інноваційного розвитку на підставі врахування особливостей підприємств, тобто є своєрідним планом щодо розвитку інновацій; інноваційна активність дозволяє встановити готовність підприємства до впровадження інновацій, визначити рівень залученості в інноваційний розвиток; інноваційна діяльність сприяє реалізації інноваційного розвитку, що відображається у розробці, впровадженні інновацій, формуванні інноваційних проєктів;

синергетичний ефект (економічний, соціальний, інноваційний) є комплексним результатом, який досягається завдяки впровадженню стратегії, а також є наслідком інноваційного розвитку; управління інноваціями дозволяє підвищувати ефективність інноваційного розвитку.

В удосконаленому науково-теоретичному підході до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств зроблено акцент на тому, що інноваційний розвиток є можливим за умови використання стратегії інноваційної активності, формування інноваційної активності, забезпечення інноваційної діяльності, врахування факторів впливу, здійснення управління інноваціями, що забезпечить результативність роботи підприємств в напрямку інновацій. Слід зауважити, що інноваційний розвиток є динамічним, циклічним і тому важливу роль відіграє управління інноваціями, що сприяє постійному вдосконаленню інноваційних процесів, забезпечує адаптацію до зовнішнього середовища, а також впливає на стабільність роботи підприємства.

Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що інноваційна активність відіграє вагомe значення, оскільки є своєрідним способом активізації інноваційних процесів підприємства в напрямку інноваційного розвитку. Проте, з метою формування інноваційної активності доцільним є використання інструментів, методів, підходів до її забезпечення.

Висновки до розділу 1

Наукові результати проведеного дослідження щодо теоретичних основ забезпечення інноваційної активності промислових підприємств дозволили отримати наступні результати:

1. За результатами дослідження ролі інноваційної діяльності, інноваційного розвитку у формуванні конкурентних переваг, підвищенні конкурентоспроможності, забезпеченні стабільності фінансово-господарської діяльності для промислових підприємств встановлено необхідність формування та забезпечення інноваційної активності. Обґрунтовано роль інноваційної

активності підприємств у налагодженні інноваційних процесів, вдосконаленні інноваційної діяльності, формуванні напрямів інноваційного розвитку. Враховуючи означене встановлено необхідність запровадження інструментів, механізмів щодо розвитку, забезпечення та підвищення інноваційної активності на підприємствах. Доведено важливість формування стратегії підвищення інноваційної активності, що матиме позитивний вплив на результати функціонування підприємств.

2. Вивчення підходів науковців до визначення понять «інноваційна активність», «інноваційна діяльність», «інновації» дозволило окреслити їх ключові характеристики, визначити особливості, спільні та відмінні ознаки та встановити відсутність єдиного підходу до визначення «інноваційна активність промислових підприємств». Надано авторське визначення сутності даного поняття, яке передбачає врахування комплексу взаємопов'язаних дій та динамічних процесів, які враховують вплив інноваційного середовища, зовнішніх і внутрішніх факторів та направлені на використання нових ресурсів, технологій, основних засобів, методів з метою виробництва нової або удосконалення існуючої продукції задля забезпечення сталого інноваційного розвитку підприємства та досягнення інноваційного ефекту в умовах цифровізації.

3. На основі дослідження трактування понять «стратегія інноваційної діяльності», «інноваційна стратегія розвитку», «стратегія інноваційного розвитку» визначено відсутність єдиного підходу до сутності терміну «стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств», що дозволило сформулювати власне бачення. В сформованому визначенні акцентовано увагу на формуванні напрямків, встановленні потреби у впровадженні інновацій як визначального фактору отримання конкурентних переваг, що дозволить охопити організацію інноваційної діяльності, забезпечить підвищення прибутковості та ефективність операційної, фінансової, інноваційної, інвестиційної діяльності.

4. Дослідження підходів науковців до забезпечення інноваційного розвитку, інноваційної діяльності, напрямів забезпечення інноваційної

активності дозволило удосконалити концептуальний підхід до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств. Концептуальний підхід передбачає реалізацію блоків, етапів та є методичною, науково-обґрунтованою основою щодо формування, управління, забезпечення та підвищення інноваційної активності підприємств. Впровадження визначених механізмів, інструментів, підходів сприятиме не лише формуванню, забезпеченню, оцінці інноваційної активності підприємства, але гарантуватиме підвищення ефективності інноваційної діяльності і, на цій основі, визначення перспективних напрямів інноваційного розвитку на підприємстві.

5. На основі дослідження підходів науковців щодо здійснення інноваційного розвитку підприємств, використання механізмів, моделей, концептуальних підходів встановлено роль інноваційного розвитку для формування інноваційного потенціалу. Доведено, що існуючі підходи не враховують взаємозв'язок інноваційного розвитку та інноваційної активності, його вплив на стан інноваційної діяльності, змінність інноваційного середовища. Встановлено необхідність удосконалення науково-теоретичного підходу щодо інноваційного розвитку для промислових підприємств.

6. Враховуючи результати проведеного дослідження удосконалено науково-теоретичний підхід до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств на підставі реалізації послідовності етапів, визначення взаємозв'язку елементів, які впливають на інноваційний розвиток, компонентів його забезпечення та підвищення. Використання науково-теоретичного підходу дозволить здійснити аналіз ринкового середовища, встановити доцільність впровадження інновацій, здійснення стратегічного планування та організації інноваційного розвитку, провести оцінку його ефективності, що забезпечить визначення недоліків, розробку заходів, напрямів інноваційного розвитку.

Результати дослідження першого розділу викладено у наступних публікаціях автора: [90; 91; 93; 194; 242].

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Тенденції інноваційної активності промислових підприємств України

У сучасних умовах активізації процесів цифровізації, впровадження інноваційних технологій, посилення впливу факторів ринкового середовища перед промисловими підприємствами постало завдання щодо налагодження інноваційних процесів, підвищення інноваційної діяльності, розробки інновацій, що можливо шляхом забезпечення інноваційної активності. Результати проведено дослідження дозволяють стверджувати, що інноваційна активність відіграє ключову роль у забезпеченні ефективної інноваційної діяльності, визначенні напрямів інноваційного розвитку, що відображається на показниках прибутковості, фінансової стабільності підприємства. Крім того, ефективність інноваційної діяльності є свідченням забезпечення інноваційної активності, що формує конкурентні переваги підприємства на ринках збуту продукції. Враховуючи роль інноваційної активності у забезпеченні інноваційного розвитку підприємств, формуванні їх інноваційного потенціалу доцільним є дослідження показників, які є індикаторами стану інноваційної активності промисловості України.

Серед ключових показників дослідження стану інноваційної активності промисловості України визначено такі: витрати на інновації; кількість інноваційно активних підприємств; кількість інноваційної продукції, яка впроваджується; кількість придбаних нових технологій; використання інформаційно-комунікаційних технологій та ін. Слід відзначити, що динаміка визначених показників дозволить з'ясувати стан інноваційної активності промисловості України, поточні проблеми та перспективи до їх подолання.

Дослідження питання інноваційної активності, інноваційного потенціалу, інноваційного розвитку, інноваційної діяльності підприємств розкрито у працях науковців: Ворона А. В. [21]; Герасимова І. Ю. [29, с. 57-66]; Гречан П. Ю. [37, с. 29-31]; Догерті Д. [234]; Ентоні С., Айрінг М., Гібсон Л. [224]; Жаровська Н. Ю. [64, с. 192-195]; Захаркін О. О. [68, с. 275-279]; Іванова Т. В. [72, с. 398-402]; Ілляшенко Н., Король С., Федірко А. [240]; Касіман Б., Валентині Г. [230]; Ковальчук Н. О., Смольнікова К. А., Жалоба К. І. [84, с. 90-93]; Кучер М., Жидик А., Товт Ю., Стрілець С. [107, с. 286-287]; Лисиця Ю. Б. [112]; Луцій О., Бондаренко В. [116, с. 146-151]; Макаренко С. М. [120, с. 88-92]; Михайлик О. М., Бірак Є. В. [128]; Огренич Ю. О., Кармазіна В. С. [136, с. 149-155]; Сагачко Ю. М., Тешева Л. В. [165, с. 218-222]; Сергєєва О. Р., Орлова В. М., Кузьменко О. В. [169, с. 7-11]; Ткаченко П. В. [177, с. 55-57]; Томах В. В., Веретенникова Г. Б. [182, с. 25-31]; Филюк Г., Сі Цо Ч. [188, с. 101-104]; Храпкіна В. В., Могильний Я. Ю. [189, с. 126-130]; Шандова Н. В., Тарасюк А. В. [204, с. 70-75].

«Ключовим показником стану інноваційної активності промисловості України є кількість інноваційно активних підприємств по промисловості України за 2020-2023 рр. [49]. Динаміка досліджуваного показника дозволяє відзначити, що у 2023 р. порівняно з 2022 р. кількість інноваційно активних підприємств скоротилася на 16,31%. Зокрема, впродовж 2023 р. відносно 2022 р. за видами економічної діяльності промисловості відбулися такі зміни щодо аналізованого показника: добувна промисловість і розроблення кар'єрів – скорочення на 63,64%; переробна промисловість – зниження на 17,29%; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – скорочення на 24,14%; водопостачання; каналізація, поводження з відходами – відбулося зростання у 1,43 рази. Також проаналізовано напрямки витрачання коштів інноваційно активних підприємств та встановлено, що протягом 2023 р. 121 підприємство витрачало кошти на власні НДР та відносно 2022 р. відбулося зростання на 5,22%» [92, с. 82].

«З метою визначення тенденцій щодо динаміки інноваційно активних підприємств по промисловості здійснено прогноз показника на 2024-2026 рр. за допомогою функцій Рост, Предсказ в Microsoft Excel (рис. 2.1). Отримані дані дозволили відзначити, що протягом прогнозного періоду відбудеться скорочення та за 2026 р. порівняно з 2023 р. загальна кількість інноваційно активних підприємств по промисловості скоротиться на 56,56%. Також спостерігається скорочення кількості інноваційно активних підприємств за видами економічної діяльності у 2026 р. порівняно з 2023 р.: переробна промисловість – 57,47%; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 4,46%; водопостачання; каналізація, поводження з відходами – 66,14%; добувна промисловість і розроблення кар’єрів має від’ємне значення. Проведений аналіз свідчить про негативну тенденцію показника кількість інноваційно активних підприємств та відповідно дозволяє відзначити зниження інноваційної активності, а також підтверджує важливість відновлення інноваційної діяльності, що гарантуватиме підвищення показників фінансово-господарської діяльності, формування конкурентних переваг» [92, с. 82].

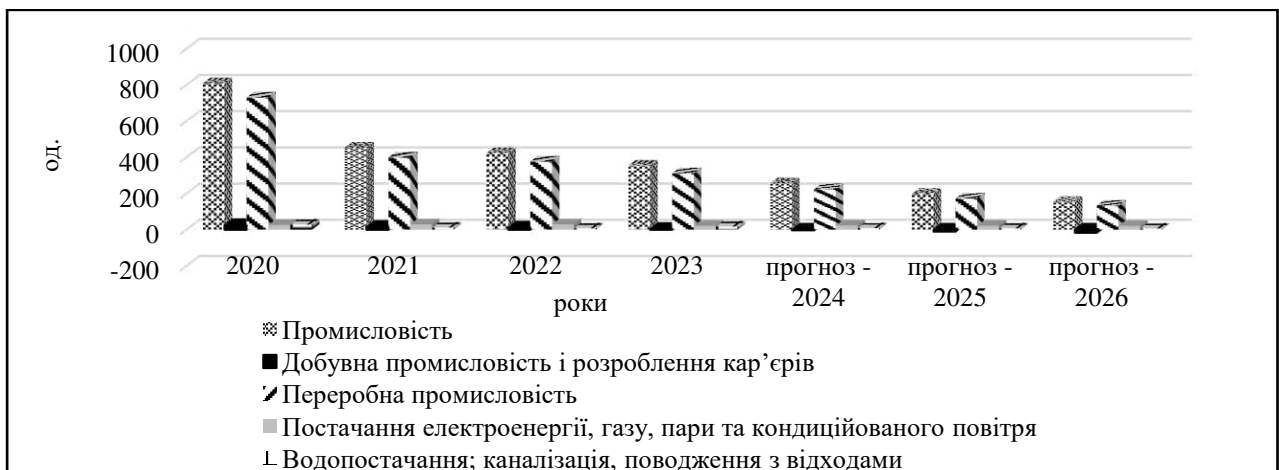

Рис. 2.1. Динаміка кількості інноваційно активних промислових підприємств за 2020-2023 рр., прогноз на 2024-2026 рр. (од.)

Примітка: побудовано автором на основі [49]

«Додатково розглянуто поточні дані щодо кількості підприємств, які впроваджували нову продукцію (товари, послуги) по промисловості України та визначено, що протягом 2020-2022 рр. відносно 2018-2020 рр. відбулося

скорочення на 24% [49]. У структурі кількості підприємств, які впроваджували нову продукцію виділено окремо категорію товари та послуги, які за 2020-2022 рр. відносно 2018-2020 рр. мали таку динаміку: товари – нові для ринку підвищилися на 17%, лише для підприємства мали скорочення на 31%; послуги – нові для ринку підвищилися на 39%, лише для підприємства виросли на 5%. Також протягом 2023 р. відносно 2022 р. розглянуто динаміку кількості підприємств, які впроваджували нову продукцію для ринку та відбулося скорочення на 8,96%, а також за показником впровадження нової продукції лише для підприємств спостерігається скорочення на 3,56%» [92, с. 82-83].

«Подібна ситуація склалася щодо кількості підприємств, які впроваджують інноваційні процеси і за 2020-2022 рр. відносно 2018-2020 рр. відбулося скорочення на 6% [49]. Слід відзначити, що у структурі кількості підприємств, які впроваджували інноваційні процеси за 2020-2022 рр. відносно 2018-2020 рр. переважають такі методи (рис. 2.2): нові методи виробництва (скорочення на 6%); інноваційні методи логістики (скорочення на 19%); методи обробки інформації (зниження на 2%); методи обліку (скорочення на 24%); методи управління персоналом (зниження на 12%); маркетингові методи (зростання на 11%)» [92, с. 83].

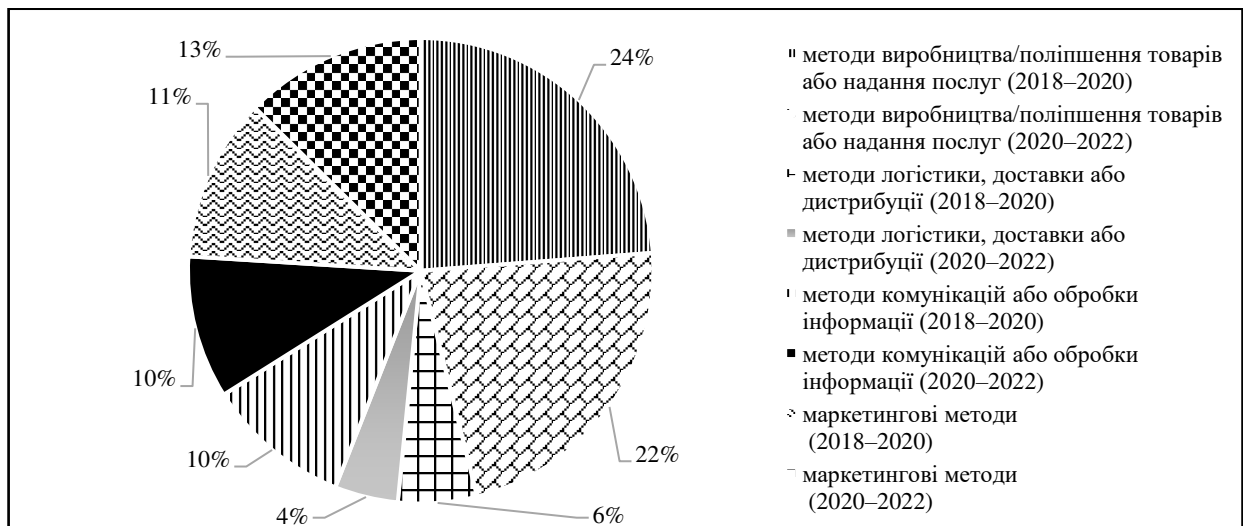

Рис. 2.2. Динаміка кількості промислових підприємств, які впроваджували інноваційні методи за 2018-2020 рр., 2020-2022 рр., %

Примітка: побудовано автором на основі [49]

«Одночасно протягом 2023 р. відносно 2022 р. кількість підприємств, які впроваджували інноваційні процеси скоротилася на 15,03%. Проаналізована динаміка показників дозволяє стверджувати, що на промислових підприємствах відбувається сповільнення виробництва, впровадження інноваційної продукції, інноваційних процесів, що є свідченням зниження їх інноваційної активності» [92, с. 83].

«Важливим показником є кількість інноваційно активних промислових підприємств, які залучені до інноваційного співробітництва, що відображає рівень співпраці в напрямку розробки інновацій, їх апробації, впровадження [49]. Зокрема, протягом 2020-2022 рр. порівняно з 2018-2020 рр. даний показник по промисловості України скоротився на 81% та за видами економічної діяльності спостерігаються такі зміни: на підприємствах добувної промисловості і розроблення кар'єрів спостерігається скорочення на 65%; на переробній промисловості відбулося скорочення на 81%; підприємства у сфері постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря характеризуються скороченням на 93%; підприємства у сфері водопостачання; каналізація, поводження з відходами мали зниження на 69%. З метою більш детального дослідження показника кількості інноваційно активних промислових підприємств України, які залучені до інноваційного співробітництва, розглянуто тип такого співробітництва та встановлено, що за період 2020-2022 рр. відносно 2018-2020 рр. відбулися зміни по промисловості (рис. 2.3): показник інноваційного співробітництва з комерційними лабораторіями, приватними науковими інститутами скоротився на 79%; співробітництво з постачальниками програмного забезпечення знизилося на 84%; співробітництво з науково-дослідними інститутами, державними установами скоротилося на 90%; співробітництво з некомерційними організаціями знизилося на 65%; співробітництво з інноваційними структурами знизилося на 90%» [92, с. 83-84]. Означене вище відображає погіршення інноваційного співробітництва між підприємствами та установами в напрямку інноваційних розробок, що також підтверджує зниження рівня інноваційної активності.

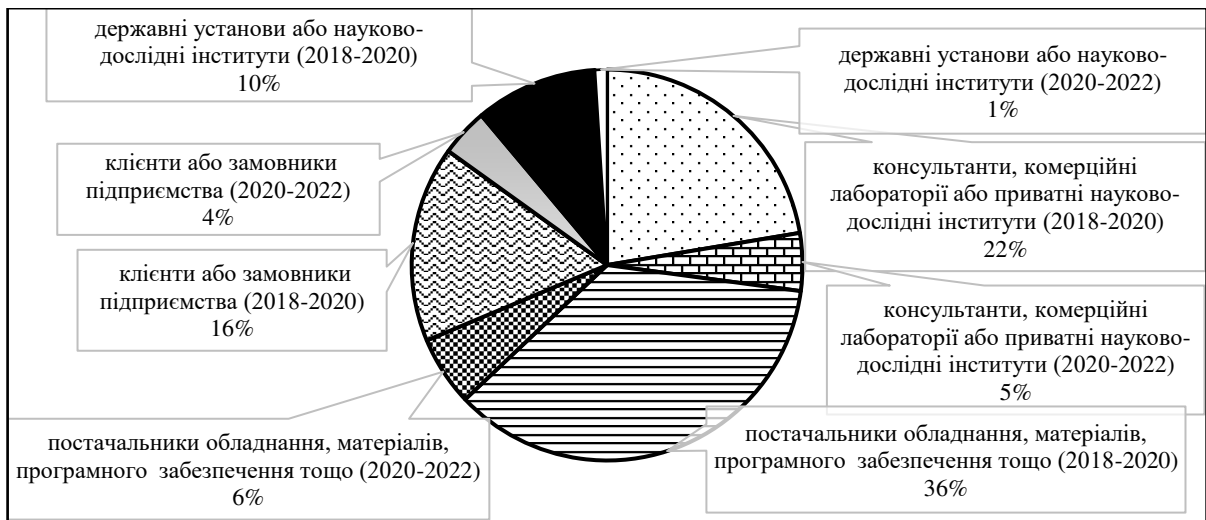

Рис. 2.3. Динаміка кількості інноваційно активних промислових підприємств за типом інноваційного співробітництва у 2018-2020 рр., 2020-2022 рр., %

Примітка: побудовано автором на основі [49]

«Враховуючи проведені дослідження стану інноваційно активних промислових підприємств України слід розглянути витрати на інновації протягом 2000-2023 рр. (рис. 2.4)» [92, с. 84].

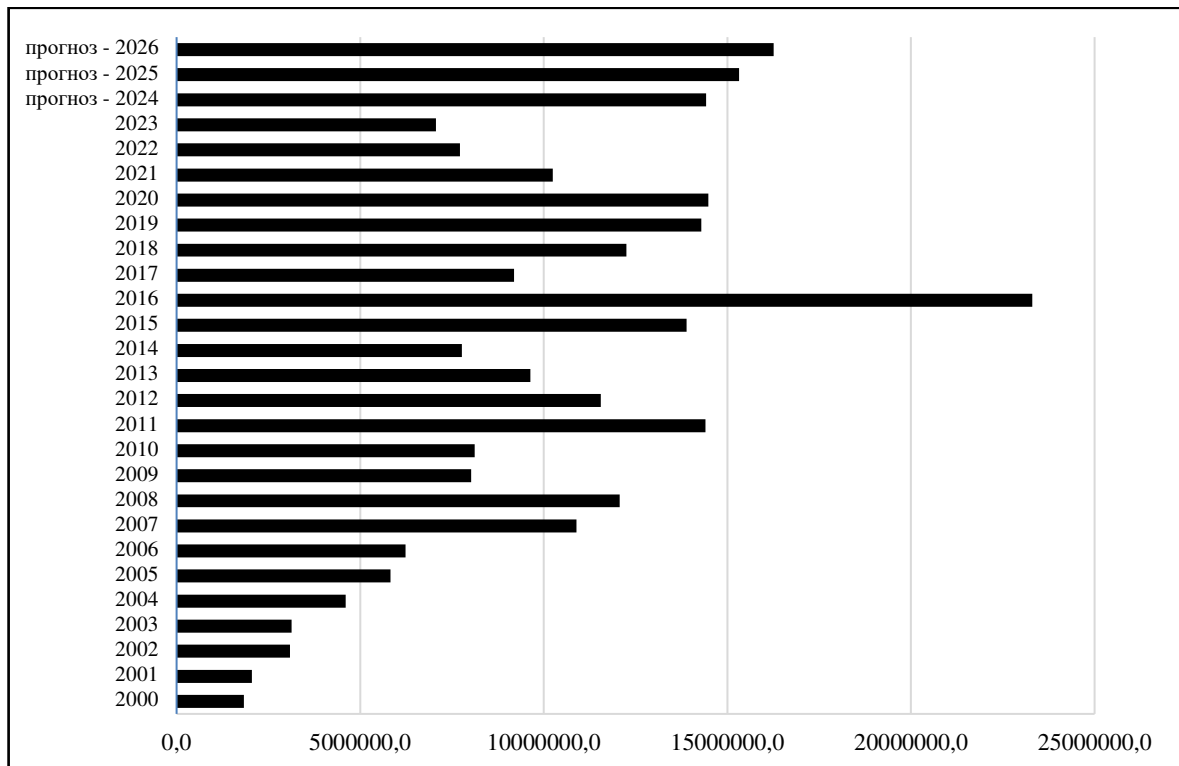

Рис. 2.4. Динаміка витрат на інновації серед промислових підприємств України у 2000-2023 рр., 2024-2026 рр. (прогноз), тис.грн.

Примітка: побудовано автором на основі [49]

«За досліджуваний період динаміка витрат на інновації серед промислових підприємств була змінною та протягом 2023 р. порівняно до 2022 р. відбулося скорочення на 8,52%, але витрати на наукові дослідження зросли на 20,51% [49]. За видами економічної діяльності промисловості протягом 2023 р. порівняно до попереднього періоду витрати на інновації були відсутні по добувній промисловості і розроблення кар'єрів, скоротилися по переробній промисловості на 5,02%, підприємствах з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря на 22,45%, з водопостачання; каналізації, поводження з відходами на 56,71%. З метою оцінки перспектив щодо інноваційної активності промислових підприємств розраховано прогноз витрат на інновації на 2024-2026 рр. за допомогою Microsoft Excel. Динаміка прогнозних даних дозволяє відзначити, що за 2026 р. проти 2023 р. відбудеться зростання витрат на інновації для промислових підприємств на 131,59%, витрат на наукові дослідження на 67,12%» [92, с. 84]. Тенденція означеного показника дозволяє стверджувати, що підтримка інноваційної активності промислового сектору посилиться.

З метою більш детального розкриття витрат на інновації промисловості України досліджено структуру джерел їх фінансування протягом 2000-2023 рр. та з'ясовано, що відбулося скорочення у 2023 р. порівняно до 2022 р. власних коштів на 5,2% (в загальній структурі витрат на інновації складають 81,7%), а також у 2023 р. кошти від державного бюджету, кошти інвесторів-нерезидентів, з інших джерел були відсутні [49]. Щодо прогнозних даних на 2024-2026 рр., то очікується зростання всіх джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств (рис. 2.5). Отже, прогнозні дані дозволяють відзначити підвищення рівня фінансування інноваційного розвитку промисловості не лише за рахунок власних джерел, але й виділення коштів від держави, залучення інвестиційного капіталу, що сприятиме налагодженню показників інноваційної діяльності, формуванню конкурентних переваг, зміцненню позицій на ринках інноваційної продукції [97, с. 67-69].

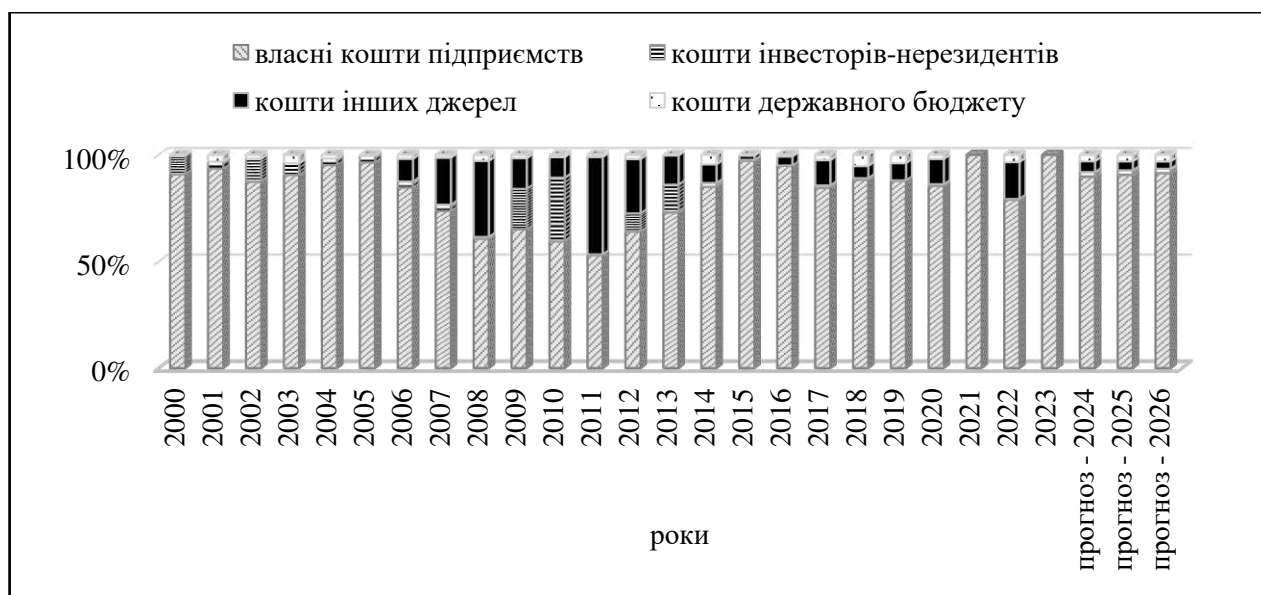

Рис. 2.5. Динаміка витрат на інновації за джерелами фінансування по промисловості України у 2000-2023 рр., 2024-2026 рр. (прогноз), %

Примітка: побудовано автором на основі [49]

«Вагомим показником, який відображає стан інноваційної активності промисловості є кількість інноваційної продукції, яка впроваджена на підприємствах. Динаміка даного показника дозволяє стверджувати, що впродовж 2000-2021 рр. спостерігається спадна динаміка та у 2023 р. відносно 2022 р. відбулося зростання кількості інноваційної продукції, яка впроваджена по промисловості на 15,7% [49]. Крім того, у 2023 р. відносно 2022 р. по промисловості відбулося зростання кількості впровадження інноваційної продукції, яка є новою для ринку на 7,9%, а також машин і обладнання на 16,2%. За видами промисловості показник кількості інноваційної продукції, яка впроваджена характерна лише постачанню електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря і протягом 2023 р. відносно 2022 р. відбулося зростання на 48%, а також водопостачання; каналізації, поводження з відходами (зростання на 150%)» [92, с. 84]. «Враховуючи прогнозні дані на 2024-2026 рр. (рис. 2.6) очікується спадна динаміка кількості інноваційної продукції, яка впроваджена на промислових підприємствах, що свідчить про можливе сповільнення інноваційної активності» [92, с. 85].

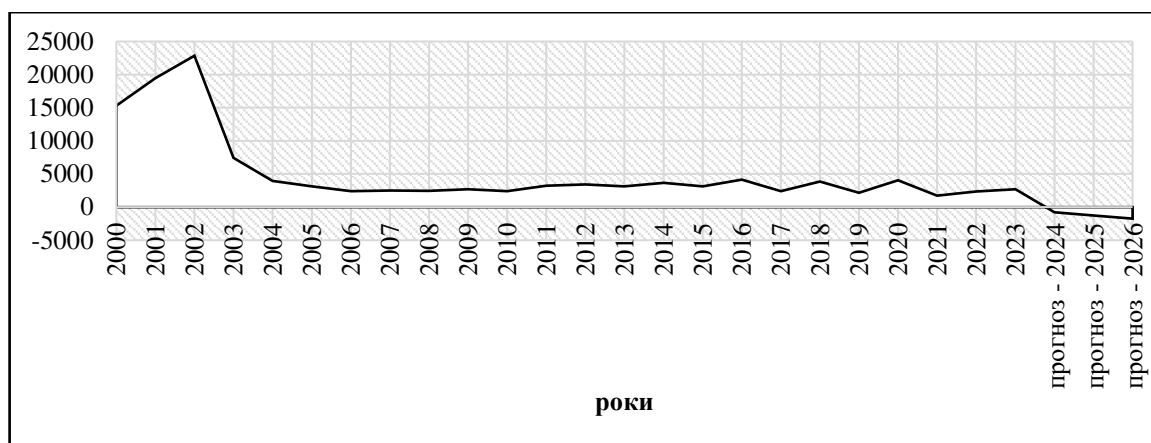

Рис. 2.6. Динаміка кількості інноваційної продукції, яка впроваджена по промисловості України у 2000-2023 рр., 2024-2026 рр. (прогноз), од.
Примітка: побудовано автором на основі [49]

«Дослідивши витрати на інновації важливо розглянути динаміку кількості підприємств, які реалізують інноваційну продукцію, обсяги реалізації інноваційної продукції. Протягом 2020-2023 рр. динаміка кількості промислових підприємств, які реалізують інноваційну продукцію була змінною та за 2023 р. відносно 2022 р. відбулося скорочення на 5,6% (рис. 2.7) [49]. За видами промисловості у 2023 р. відносно попереднього року динаміка кількості підприємств, які реалізують інноваційну продукцію була наступною: добувна промисловість і розроблення кар'єрів – скорочення на 75%; переробна промисловість – зниження на 4,18%; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря мали незмінне значення; водопостачання; каналізація, поводження з відходами – скорочення на 33,33%» [92, с. 85-86].

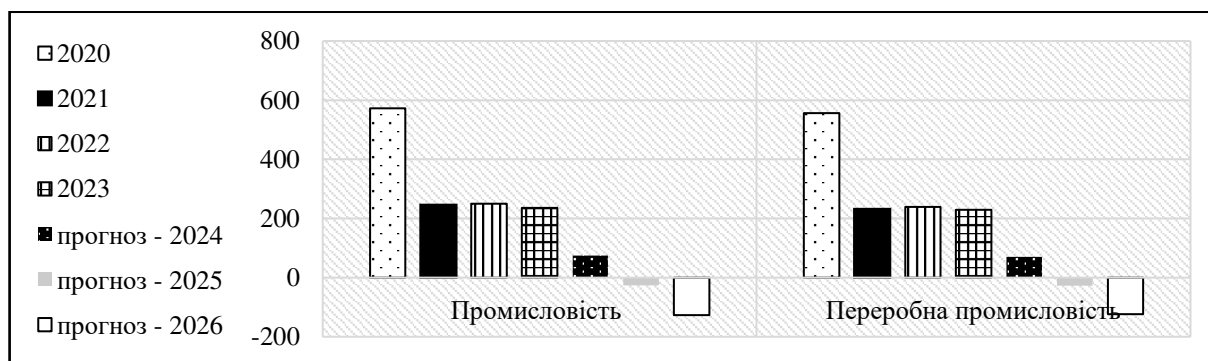

Рис. 2.7. Динаміка кількості промислових підприємств, які реалізують інноваційну продукцію у 2020-2023 рр., 2024-2026 рр. (прогноз), од.
Примітка: побудовано автором на основі [49]

«Задля визначення тенденцій у майбутньому здійснено прогноз показника кількості промислових підприємств, які реалізують інноваційну продукцію та на 2024 р. отримано 74,50 од., 2025 р. – (-26,20) од., 2026 р. – (-126,90) од. Отже, інноваційна активність промислових підприємств знижується, що відображає значення досліджуваного показника» [92, с. 85-86].

«За показником обсяг реалізації інноваційної продукції промисловими підприємствами протягом 2020-2023 рр. склалася спадна тенденція та за 2023 р. проти попереднього року скорочення становило 38,8% (рис. 2.8). За видами промисловості інноваційна продукція була реалізована лише на підприємствах переробленої промисловості та за 2023 р. відносно 2022 р. скорочення становило 12,3%. Розраховане прогнозне значення обсягу реалізації інноваційної продукції по промисловості України на 2024-2025 рр. відображає спадну динаміку та у 2026 р. отримано від'ємне значення» [92, с. 86].

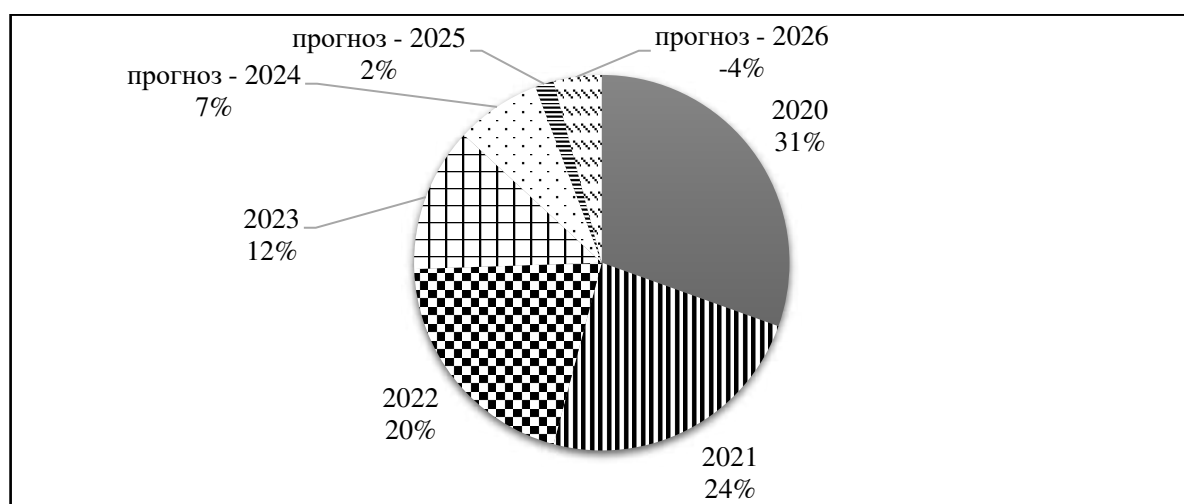

Рис. 2.8. Динаміка обсягу реалізації інноваційної продукції промисловими підприємствами у 2020-2023 рр., 2024-2026 рр. (прогноз), %

Примітка: побудовано автором на основі [49]

«Не менш важливим показником інноваційної активності є кількість придбаних та переданих нових технологій підприємствами як в Україні, так і за її межами [49]. Зокрема, протягом 2023 р. порівняно з 2021 р. кількість придбаних нових технологій промисловими підприємствами скоротилася на 28% та за межами України даний показник скоротився на 50%. Слід відзначити, що

кількість придбаних нових технологій притаманна для переробної промисловості, але протягом 2023 р. відносно 2021 р. відбулося скорочення на 18%, а також на підприємствах водопостачання; каналізації, поводження з відходами у 2023 р. було вперше придбано нові технології. Протилежним показником є кількість переданих нових технологій на промислових підприємствах України та за 2023 р. порівняно з 2021 р. відбулося зростання на 207%. Отже, скорочення кількості придбання нових технологій по промисловості обумовлена нестачею джерел фінансування та відсутністю інвестиційних ресурсів» [92, с. 86-87].

Враховуючи дослідження показників інноваційної активності на прикладі промисловості України доцільно проаналізувати стан використання інформаційно-комунікаційних технологій, що є відображенням цифрових процесів, які активно відбуваються та впроваджуються на підприємствах протягом останніх років. Першим показником є електронна торгівля, яка є платформою для впровадження розроблених підприємствами інновацій. З іншого боку інноваційна активність підприємств сприяє розвитку електронної торгівлі через розширення ринків збуту, вдосконалення бізнес-процесів, підвищення безпеки платежів. Протягом 2023 р. відбулося підвищення кількості підприємств переробної промисловості, що здійснювали електронну торгівлю відносно 2022 р. на 9% (табл. 2.1) [48]. У 2023 р. відносно до 2022 р. розглянутий показник на підприємствах з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря скоротився на 43% та на підприємствах водопостачання; каналізація, поводження з відходами мав незмінне значення. Враховуючи прогнозні дані кількості підприємств переробної промисловості, що здійснювали електронну торгівлю на 2024-2026 рр. можна відзначити їх зростання протягом 2026 р. відносно 2023 р. на 1,40%. Поряд з цим, у 2026 р. відносно 2023 р. відбудеться зростання вказаного показника на підприємствах з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря на 29,41% та на підприємствах водопостачання; каналізація, поводження з відходами спостерігається скорочення на 69,02%.

Таблиця 2.1

Динаміка кількості підприємств, що здійснювали електронну торгівлю (од.) та обсягу реалізованої продукції підприємствами за результатами електронної торгівлі (тис.грн.) у 2018-2023 рр., 2024-2026 рр. (прогноз)

Період Показники	Переробна промисловість	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами
Кількість підприємств, що здійснювали електронну торгівлю (од.)			
2018	673	17	12
2019	661	12	17
2020	684	15	17
2021	690	15	16
2022	680	21	6
2023	739	12	6
прогноз – 2024	726,62	15,37	5,56
прогноз – 2025	737,74	15,40	3,66
прогноз – 2026	748,86	15,42	1,76
Обсяг реалізованої продукції підприємствами за результатами електронної торгівлі (тис.грн.)			
2018	52600790,7	441913,2	90583,0
2019	56297178,5	338606,4	171730,7
2020	61018044,8	423456,7	170678,2
2021	65987521,4	503724,6	172357,9
2022	106669805,0	-	24262,0
2023	108987875,1	-	29117,4
прогноз – 2024	119062480,40	548553,25	34982,75
прогноз – 2025	131577416,92	575581,70	13609,77
прогноз – 2026	144092353,44	602610,15	-7763,22

Примітка: побудовано автором на основі [48]

Наступним показником є обсяг реалізованої продукції на підприємствах переробної промисловості шляхом здійснення електронної торгівлі та впродовж 2018-2023 рр. спостерігається стрімке зростання. Слід зауважити, що за 2023 р. відносно попереднього року обсяг реалізованої продукції за результатами електронної торгівлі характеризується такими змінами: підприємства переробної промисловості мають зростання на 2%; підприємства з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря не реалізували продукцію; підприємства водопостачання; каналізація, поводження з відходами характеризуються зростанням на 20%. За прогнозними даними склалася стрімка динаміка до зростання обсягу реалізованої продукції через електронну торгівлю протягом 2024-2026 рр. та найбільше зростання мають підприємства переробної

промисловості (на 32,21% за 2026 р. відносно 2023 р.) (рис. 2.9). Також за прогнозними даними у 2026 р. відносно 2024 р. обсяг реалізованої продукції через електронну торгівлю на підприємствах постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря зросте на 9,85%, але у 2026 р. на підприємствах водопостачання; каналізація, поводження з відходами буде отримано від'ємне значення (-7763,22 тис.грн.). Отже, нарощення темпів збуту продукції за допомогою електронної торгівлі у майбутніх періодах дозволяє констатувати перспективи до покращення інноваційної активності серед підприємств переробної промисловості, що забезпечить формування конкурентних переваг, зростання показників фінансово-господарської діяльності.

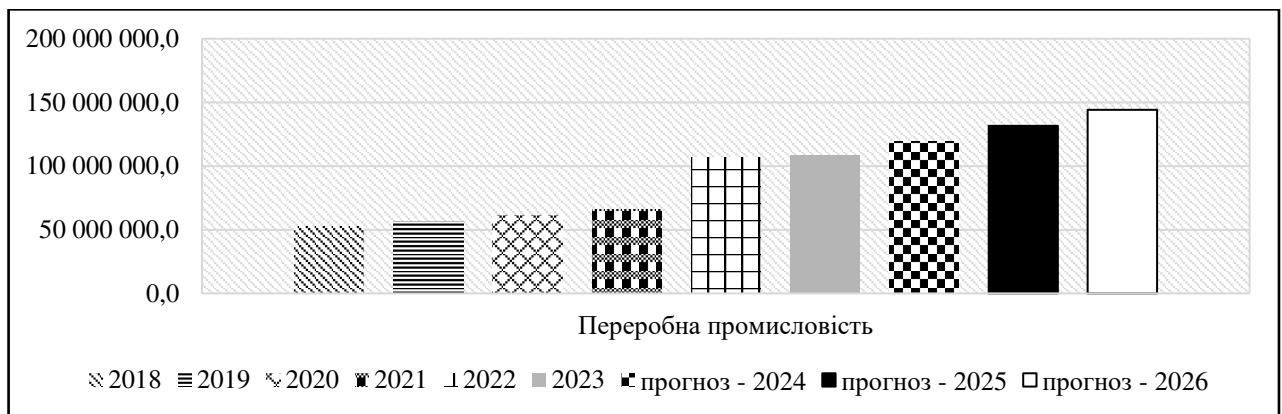

Рис. 2.9. Динаміка обсягу реалізованої продукції підприємствами за результатами електронної торгівлі у 2018-2023 рр., 2024-2026 рр. (прогноз), тис.грн.

Примітка: побудовано автором на основі [48]

Важливим показником в напрямку дослідження інформаційно-комунікаційних технологій є динаміка частки кількості промислових підприємств, що надсилали рахунки-фактури протягом 2018-2020 рр., 2023 р. (табл. 2.2) [48]. Враховуючи проаналізовані дані слід відзначити, що динаміка частки кількості підприємств по переробній промисловості, які надсилали рахунки-фактури в електронній формі, придатній для автоматизованої обробки за 2023 р. відносно 2020 р. скоротилася на 19,5%, але на підприємствах з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря відбулося зростання показника на 6,9%. Крім того, проведений прогноз вказаного показника також демонструє скорочення на підприємствах переробної

промисловості на 9,18%, зростання на підприємствах з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря на 5,02% за 2026 р. порівняно з 2023 р.

За показником частка кількості підприємств, що надсилали рахунки-фактури в електронній формі, яка не придатна для автоматизованої обробки у 2023 р. відносно 2020 р. відбулися такі зміни: переробна промисловість – зростання на 45,8%; на підприємствах з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря відбулося зростання на 50,6%; на підприємствах водопостачання; каналізація, поводження з відходами спостерігається зростання на 37,2% (табл. 2.2) [48]. Одночасно, прогноз досліджуваного показника також відображає зростання та по переробній промисловості протягом 2026 р. відносно 2023 р. відбудеться зростання на 25,27%.

Таблиця 2.2

Динаміка частки кількості промислових підприємств, що надсилали рахунки-фактури протягом 2018-2020 рр., 2023 р., 2024-2026 рр. (прогноз) (%)

Період Показники	Частка кількості підприємств, що надсилали рахунки-фактури в електронній формі у стандартній структурі, придатній для автоматизованої обробки		
	Переробна промисловість	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами
2018	43,5	35,5	33,8
2019	42,6	32,7	34,6
2020	43,9	35,5	34,1
2023	36,7	38,1	27,0
прогноз - 2024	36,13	38,53	26,35
прогноз - 2025	34,74	39,29	24,85
прогноз - 2026	33,35	40,06	23,34
Частка кількості підприємств, що надсилали рахунки-фактури в електронній формі, не придатній для автоматизованої обробки			
2018	34,0	28,9	30,1
2019	34,5	28,8	28,2
2020	34,7	29,0	29,3
2023	64,1	58,7	46,6
прогноз - 2024	67,43	61,97	48,26
прогноз - 2025	73,83	68,37	51,94
прогноз - 2026	80,24	74,78	55,61
Частка кількості підприємств, що надсилали рахунки-фактури у паперовому вигляді			
2018	81,3	83,4	81,3
2019	81,6	82,8	81,2
2020	79,4	77,1	74,0
2023	74,7	82,5	72,8
прогноз - 2024	73,54	80,83	70,07
прогноз - 2025	72,11	80,67	68,26
прогноз - 2026	70,68	80,52	66,44

Примітка: розраховано автором на основі [48]

Дослідження динаміки частки кількості підприємств, які надсилали рахунки-фактури у паперовому вигляді дозволяє відзначити, що впродовж 2023 р. у порівнянні з 2020 р. переробна промисловість мала скорочення на 6,3%, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – зростання на 6,5%, водопостачання; каналізація, поводження з відходами – скорочення на 1,6% [48]. Прогнозні розрахунки демонструють скорочення протягом 2026 р. порівняно з 2023 р. динаміки частки кількості підприємств, які надсилали рахунки-фактури у паперовому вигляді по переробній промисловості на 5,42%. Проведене дослідження демонструє сповільнення тенденцій використання електронних форм документів серед промислових підприємств та дозволяє відзначити необхідність впровадження цифрових документів з метою скорочення витрат, підвищення ефективності роботи.

В умовах цифровізації, швидких темпів інноваційного розвитку підприємств важливу роль відіграє впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, що підтверджує доцільність більш детального їх дослідження. Зокрема, впровадження інновацій потребує стабільного доступу до мережі Інтернет та протягом 2018-2021 рр. відбулося стрімке зростання кількості підприємств по переробній промисловості, які мають доступ до мережі Інтернет, але за 2022-2024 рр. їх число скоротилося та у 2024 р. порівняно до 2023 р. таке скорочення становило 10 од. (0,12%) [48]. Протягом 2024 р. проти 2023 р. вказаний показник скоротився на підприємствах водопостачання; каналізації, поводження з відходами на 6,09%, але на підприємствах постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря відбулося зростання на 5,05%. Враховуючі дані прогнозу на 2025-2027 рр. (табл. 2.3) слід підсумувати, що спостерігається подальше скорочення кількості підприємств по промисловості, які мають доступ до мережі Інтернет та по переробній промисловості таке скорочення за 2027 р. у порівнянні з 2024 р. складає 8,79%.

Також проаналізовано динаміку кількості підприємств переробної промисловості, які використовують фіксований доступ до мережі Інтернет та з'ясовано, що протягом 2024 р. проти 2023 р. відбулося скорочення на 0,06%

(табл. 2.3) [48]. Крім того, за показником спосіб підключення до мережі Інтернет протягом 2024 р. проти 2023 р. по переробній промисловості спостерігаються такі зміни: оптоволоконний кабель – зростання на 2,19%; супутниковий Інтернет – скорочення на 6,02%; радіодоступ – скорочення на 2,06%; інші технології фіксованого зв'язку – скорочення на 0,41%.

Таблиця 2.3

Динаміка кількості підприємств по промисловості, які мають доступ до мережі Інтернет та використовують фіксований доступ до мережі Інтернет (од.)

Період Показники	Переробна промисловість	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами
Кількість підприємств по промисловості, які мають доступ до мережі Інтернет (од.)			
2018	10878	701	1130
2019	11089	709	1138
2021	11323	754	1162
2022	11072	727	1134
2023	8540	673	1002
2024	8530	707	941
прогноз – 2025	8623,14	706,29	971,71
прогноз – 2026	8201,70	704,84	942,29
прогноз – 2027	7780,26	703,39	912,87
Кількість підприємств по промисловості, які використовують фіксований доступ до мережі Інтернет (од.)			
2023	7882	610	953
2024	7877	663	879

Примітка: розраховано автором на основі [48]

Інноваційний розвиток підприємств, рівень конкурентної боротьби формують вимогу до розробки, використання мобільного додатку для клієнтів та протягом 2024 р. сформовано показник частки кількості підприємств по переробній промисловості, які мають мобільний додаток для клієнтів і він складає 2% [48]. Отже, підприємства починають розробляти сучасні технології для підвищення зручності обслуговування клієнтів, розширення бази клієнтів, формування позитивного іміджу про компанію.

Не менш важливим показником інноваційного розвитку підприємств є розробка та ведення вебсайту, що підвищує конкурентоспроможність, рівень

залучення клієнтів та впливає на прибутковість діяльності. За результатами дослідження встановлено, що за 2018-2024 рр. показник частки кількості підприємств, які мають власний вебсайт постійно зростає та протягом 2024 р. відносно 2021 р. на підприємствах переробної промисловості відбулося зростання на 2,6%, а також постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря зростання на 5%, водопостачання; каналізація, поводження з відходами підвищення на 2,7% (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка частки кількості підприємств, що мають вебсайт та використовують соціальні медіа (%)

Період Показники	Переробна промисловість	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами
Частка кількості підприємств, що мають вебсайт (%)			
2018	43,7	42,2	22,8
2019	43,2	43,0	25,0
2021	44,1	41,8	24,3
2024	46,7	46,8	27,0
прогноз – 2025	46,88	46,60	27,38
прогноз – 2026	47,42	47,30	27,96
прогноз – 2027	47,97	48,00	28,54
Частка кількості підприємств, що використовують соціальні медіа (%)			
2018	28,5	28,1	30,9
2019	29,4	28,5	32,2
2022	28,3	28,0	31,1
2024	29,7	29,1	34,8
прогноз – 2025	29,36	28,88	34,24
прогноз – 2026	29,45	28,98	34,71
прогноз – 2027	29,55	29,09	35,18

Примітка: розраховано автором на основі [48]

Щодо показника використання вебсайту за функціональними можливостями, то частка кількості підприємств переробної промисловості за 2024 р. відносно 2021 р. мала такі значення: опис товарів та послуг, інформація про ціни – зростання на 1,6%; замовлення товарів, послуг в режимі онлайн – зростання на 0,6%; можливість для відвідувачів вебсайту налаштовувати товари чи послуги у режимі онлайн – зростання на 1,2%; перевірка статусу розміщених замовлень – зростання на 0,2%; використання чат-сервісів для підтримки клієнтів

– показник сформований лише за 2024 р. та становить 5,4%; доступність інформації на вебсайті двома мовами – показник сформований лише за 2024 р. та становить 17,2% [48]. За прогнозними розрахунками протягом 2027 р. порівняно з 2024 р. спостерігається зростання частки кількості підприємств, які мають власний вебсайт серед підприємств переробної промисловості на 1,27%, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря зростання на 1,2%, водопостачання; каналізація, поводження з відходами підвищення на 1,54%. Динаміка охарактеризованого показника підтверджує важливість розробки власного вебсайту для інформування іноземних та вітчизняних споживачів про інноваційну продукцію, товари, послуги.

В умовах цифровізації та інноваційного розвитку поряд із розробкою вебсайту на підприємствах постала потреба у використанні соціальних медіа. Результати дослідження показника частки кількості підприємств по переробній промисловості, що використовують соціальні медіа протягом 2024 р. відносно 2022 р. підвищилися на 1,4%, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – вирости на 1,1%, водопостачання; каналізація, поводження з відходами – підвищилися на 3,7% [48]. Щодо показника використання соціальних медіа за видами, то впродовж 2024 р. у порівнянні з 2022 р. частка кількості підприємств по переробній промисловості мала такі значення: застосування соціальних мереж підвищилося на 2,5%; застосування блогів підприємства підвищилося на 0,2%; використання прикладних програм, вебсайтів для обміну інформацією виростило на 1,9%. Також здійснено прогноз показника частки кількості підприємств по промисловості, що використовують соціальні медіа та з'ясовано, що протягом 2027 р. відносно 2024 р. відбудеться незначне скорочення по переробній промисловості на 0,15%, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – скорочення на 0,01%, водопостачання; каналізація, поводження з відходами – підвищення на 0,38% (табл. 2.4).

Важливим для автоматизації бізнес-процесів на підприємствах є впровадження, використання сучасного програмного забезпечення, що також

сприяє інноваційному розвитку, підвищує якість обслуговування клієнтів, систематизації фінансової, аналітичної інформації. Протягом 2024 р. порівняно з 2022 р. показник частки кількості підприємств по переробній промисловості, які застосовують програмне забезпечення мала таку динаміку: використання ERP підвищилося на 9,5%; застосування CRM підвищилося на 3,2%; у 2024 р. використання програмного забезпечення ВІ становило 2,8% (рис. 2.10) [48]. Динаміка показника підтверджує зацікавленість підприємств у впровадженні сучасних програмних продуктів.

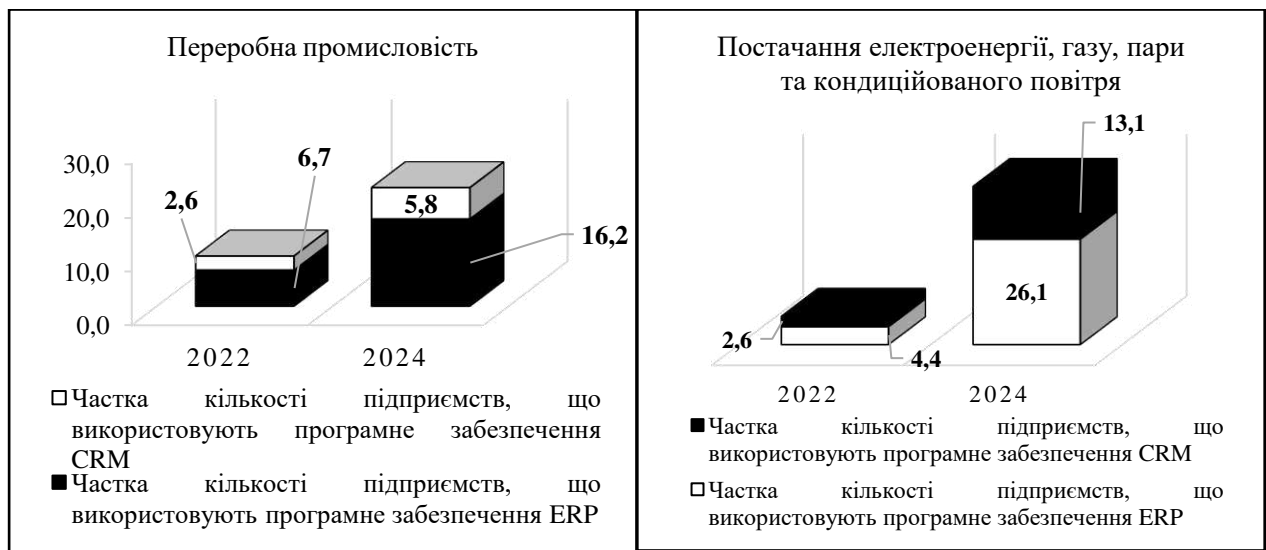

Рис. 2.10. Динаміка частки кількості підприємств по промисловості, які застосовують програмне забезпечення у 2022-2024 рр. (%)

Примітка: побудовано автором на основі [48]

Поряд з проаналізованими показниками слід розглянути використання послуг хмарних обчислень, які дозволяють отримати доступ до даних підприємства в будь-який час, а також застосування технологій штучного інтелекту на підприємствах (табл. 2.5). Впродовж 2024 р. спостерігається позитивна тенденція до зростання частки кількості підприємств по переробній промисловості, які купують послуги хмарних обчислень та відбулося зростання на 2,7% відносно 2022 р., на підприємствах постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря зростання на 8,6%, водопостачання; каналізація, поводження з відходами – на 3,4% [48]. У структурі видів послуг хмарних обчислень частка кількості підприємств по переробній промисловості протягом

2024 р. відносно 2022 р. мала такі зміни: купівля послуг електронної пошти виросла на 2,6%; купівля послуг офісного програмного забезпечення підвищилася на 1,7%; купівля послуг щодо зберігання файлів виросла на 2,3%; купівля послуг програмного забезпечення для фінансів виросла на 1,6%; купівля послуг програмного забезпечення для CRM підвищилася на 0,3%, ERP на 0,4%, для безпеки на 1%; купівля послуг використання обчислювальних платформ підвищилася на 0,4%. Динаміка прогнозних показників підтверджує зростання ролі хмарних обчислень, оскільки протягом 2027 р. проти 2024 р. частка кількості підприємств по переробній промисловості, які купують послуги хмарних обчислень збільшиться на 0,2%.

Таблиця 2.5

Динаміка частки кількості підприємств по промисловості, які купують послуги хмарних обчислень та використовують технології штучного інтелекту (%)

Період Показники	Переробна промисловість	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами
Частка кількості підприємств, що купують послуги хмарних обчислень (%)			
2018	9,3	9,7	7,1
2019	10,0	11,6	8,8
2021	9,9	11,8	7,6
2022	9,4	8,9	7,0
2024	12,1	17,5	10,4
прогноз – 2025	11,60	15,77	9,56
прогноз – 2026	11,95	16,69	9,89
прогноз – 2027	12,30	17,61	10,21
Частка кількості підприємств, що використовують технології штучного інтелекту (%)			
2022	5,3	4,8	3,3
2024	5,1	3,6	4,7

Примітка: розраховано автором на основі [48]

Дослідження показника застосування технологій штучного інтелекту на підприємствах дозволяє відзначити, що частка кількості підприємств по переробній промисловості скоротилася за 2024 р. проти 2022 р. на 0,2%, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря мало скорочення на 1,2%, водопостачання; каналізація, поводження з відходами характеризується зростанням на 1,4% (табл. 2.5). Протягом 2024 р. у порівнянні з 2022 р. частка кількості підприємств по переробній промисловості

застосовували технології штучного інтелекту за такими видами: застосування технологій для проведення аналізу писемної мови, ідентифікації об'єктів або осіб скоротилося на 0,2%; застосування технологій генерації писемної або усної мови скоротилося на 0,1%; використання технологій машинного навчання для аналізу даних скоротилося на 0,4%; застосування технологій автоматизації робочих процесів мало незмінне значення [48]. Доцільно узагальнити, що використання технологій штучного інтелекту лише набирає обертів серед промислових підприємств та спостерігається скорочення.

Встановлено, що «основними причинами та проблемами, які обумовлюють погіршення стану інноваційної активності промислових підприємств є такі: зменшення витрат на здійснення науково-дослідної діяльності; недостатність власних фінансових ресурсів для забезпечення інноваційної діяльності; сповільнення темпів впровадження інноваційної продукції, послуг, процесів через посилення негативного впливу чинників ринкового середовища; скорочення темпів впровадження інноваційної продукції, товарів, послуг; нестача коштів на впровадження інноваційних методів, які дозволяють автоматизувати всі процеси діяльності підприємства; відсутність фінансової підтримки інноваційного розвитку з державного бюджету; плинність кадрів та брак кваліфікованого персоналу в напрямку впровадження інновацій; недостатність сировини, матеріалів для виробництва інноваційної продукції; низький рівень прибутковості за результатами інноваційної діяльності; зростання вартості матеріалів, сировини; погіршення інноваційного співробітництва між підприємствами та організаціями, установами; зростання рівня податкового навантаження; законодавчі норми; відсутність фінансових стимулів на рівні держави, регіону; скорочення попиту та відповідно обсягів виробництва, збуту інноваційної продукції; зниження зацікавленості підприємств у розробці інновацій та виробництві інноваційної продукції; сповільнення темпів придбання інноваційних технологій та проблеми з оформленням ліцензій на винаходи, прав на інтелектуальну власність, договорів на придбання технологій» [92, с. 87].

Разом з тим питання відновлення інноваційної активності промислових підприємств відіграє важливу роль та доцільним є впровадження таких заходів: «запровадження механізму управління інноваційною активністю; розробка інструментів виявлення та нейтралізації факторів, які здійснюють негативний вплив на розвиток інноваційної активності; розробка та впровадження стратегії інноваційної активності; визначення інструментів налагодження інноваційної діяльності та інноваційного розвитку; впровадження підходів до оцінки поточного рівня інноваційної активності, що сприятиме розробці ефективних заходів; впровадження концептуальних підходів до забезпечення інноваційної активності; розробка та впровадження інноваційних маркетингових методів, методів автоматизації виробництва, логістики, обробки даних, обліку та обробки фінансової звітності, управління персоналом; розширення та налагодження взаємозв'язків з науковими установами, інноваційними структурами в Україні, іноземними організаціями для обміну досвідом; розробка та впровадження екологічних інновацій на промислових підприємствах, що дозволить скоротити викиди у навколишнє середовище, споживання енергії, здійснювати переробку відходів та сприятиме досягненню цілей сталого розвитку; посилення підтримки інноваційного розвитку на рівні держави та регіону; залучення іноземних інвестицій в інновації промислових підприємств; запровадження стимулів підвищення інноваційної активності, що сприятиме розробці інноваційної продукції; вдосконалення законодавства з метою стимулювання розвитку інноваційної діяльності підприємств; удосконалення законодавства в напрямку спрощення придбання інноваційних технологій та їх оформлення» [92, с. 87-88].

Враховуючи роль інформаційно-комунікаційних технологій визначено напрями цифровізації роботи промислових підприємств, які сприятимуть покращенню інноваційної активності: підвищення безпеки онлайн-платежів; впровадження цифрових технологій для управління логістикою, складом, процесом обробки замовлень; оцінка та впровадження нових бізнес-моделей; впровадження чат-ботів для підвищення якості обслуговування клієнтів; врахування міжнародного досвіду цифровізації бізнес-процесів; налагодження

експорту товарів через електронну торгівлю; впровадження та використання цифрових документів; підвищення безпеки та прозорості фінансових операцій; забезпечення доступу до мережі Інтернет для промислових підприємств; впровадження мобільного додатку для обслуговування клієнтів; розробка та ведення вебсайту; розробка та впровадження соціальних мереж, блогів, прикладних програм для поширення, обміну інформацією, що сформує конкурентну перевагу; впровадження програмних продуктів для автоматизації бізнес-процесів; підвищення використання послуг хмарних обчислень для впровадження програмного забезпечення (CRM, ERP-системи, автоматизація обліку, фінансів, антивірусні програми), зберігання даних; застосування технологій на базі штучного інтелекту.

Узагальнюючи результати дослідження слід зазначити, що інноваційна активність промислових підприємств має тенденції до скорочення та важливим завданням для підприємств є розробка, впровадження заходів спрямованих на її підтримання, забезпечення. Саме забезпечення інноваційної активності є індикатором покращення інноваційної діяльності, інноваційного розвитку, зростання показників фінансової діяльності, формування конкурентних переваг. Тому доцільним є впровадження науково-теоретичного підходу до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств, який дозволить підсилити інноваційний розвиток у довгостроковому періоді, активізувати інноваційні процеси, досягти очікуваних ефектів. Враховуючи ситуацію із рівнем інноваційної активності постає потреба в оцінці стану інноваційної активності на прикладі групи підприємств та апробація концептуального підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств дозволить обрати інструменти, підходи, методи до формування інноваційної активності.

2.2. Оцінка стану інноваційної активності промислових підприємств

В сучасних умовах трансформаційних змін, швидких темпів інноваційного розвитку, впровадження цифрових технологій на ринку підвищується рівень конкурентної боротьби, що впливає на позиції підприємств, стан фінансової стабільності, прибутковості, показники діяльності. За умови погіршення фінансового становища, втрати конкурентних позицій перед підприємствами постає питання у формуванні конкурентних переваг, визначенні шляхів, способів покращення показників фінансово-господарської діяльності. Однією з важливих переваг в умовах впровадження цифрових трендів, прискорення темпів розвитку ринку, є визначення, формування інноваційної активності, що дозволить налагодити інноваційну діяльність, сприятиме розробці, впровадженню інновацій. Саме активізації інноваційної діяльності, інноваційний розвиток сприятимуть досягненню високого рівня конкурентоспроможності, що стабілізує фінансове становище, рентабельність.

Поряд з цим, важливим питанням є дослідження стану фінансової діяльності підприємства з метою визначення доцільності активізації інноваційної діяльності та розробки напрямів інноваційного розвитку, перспектив до розширення ринків збуту продукції. Тому рівень прибутковості, стан фінансового забезпечення, раціональність використання ресурсів дозволять з'ясувати можливості підприємства щодо забезпечення інноваційної активності та передумови інноваційного розвитку. При цьому важливим питанням є дослідження поточної ситуації щодо інноваційної активності, що дозволить визначити слабкі сторони підприємства, розробити заходи до покращення інноваційної діяльності.

З метою встановлення доцільності інноваційного розвитку та дослідження стану інноваційної активності виділено дві системи показників (рис. 2.11): показники фінансової діяльності; показники стану інноваційної активності. Дослідження показників фінансової діяльності підприємств дозволить провести оцінку поточної ситуації на підприємстві та визначити доцільність налагодження

інноваційної активності, впровадження інновацій, інноваційного розвитку, інноваційної діяльності, що позитивно вплине на ефективність діяльності підприємства. Серед показників фінансової діяльності підприємства виділено: чистий прибуток (ЧП); фінансовий результат до оподаткування (ФРДО); фінансовий результат від операційної діяльності (ФРОД); валовий прибуток (ВП); чистий дохід від реалізації продукції (ЧДРП); адміністративні витрати (АВ); витрати на збут (ВЗ); собівартість реалізованої продукції (СРП); власний капітал (ВК); позиковий капітал (ПК); дебіторська (ДЗ) та кредиторська заборгованість (КЗ). Крім того, аналіз показників стану інноваційної активності сприятиме проведенню поточної оцінки на підприємстві та дозволить визначити стан інноваційної діяльності. До показників стану інноваційної активності віднесено: частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції промислового підприємства (ЧРІП) (%); частка витрат на інновації в загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислового підприємства (ЧВІзагорп) (%); частка витрат на інновації у загальних витратах промислового підприємства (ЧВІзагв) (%); частка витрат на інновації у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧВІчд) (%); частка прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства (ЧПіннд) (%); коефіцієнт забезпеченості інноваційної діяльності інноваційним обладнанням (КЗіннд-інноб); коефіцієнт придбання нематеріальних активів (КПна); частка кількості працівників, які задіяні в інноваційних процесах, у загальній кількості працівників промислового підприємства (ЧКПП) (%); коефіцієнт фінансування навчання працівників (КФнавчп); коефіцієнт продуктивності праці інноваційного персоналу (КППіннп) (%); коефіцієнт залучення інвестицій в інновації промислового підприємства (КЗінвінн); коефіцієнт інноваційного зростання промислового підприємства (Кіннзр); коефіцієнт придбаних інновацій (КПінн); рентабельність реалізації інноваційної продукції промислового підприємства (РРІннП) [16; 58, с. 24-26; 71, с. 165-170; 76, с. 136-139; 100, с. 67-71; 111, с. 139-141; 115, с. 14-19;

117, с. 18-22; 130, с. 31-35; 137, с. 13-17; 140, с. 47-49; 153; 158, с. 81-82; 181, с. 243-246; 186, с. 23-26; 232, с. 27-29].

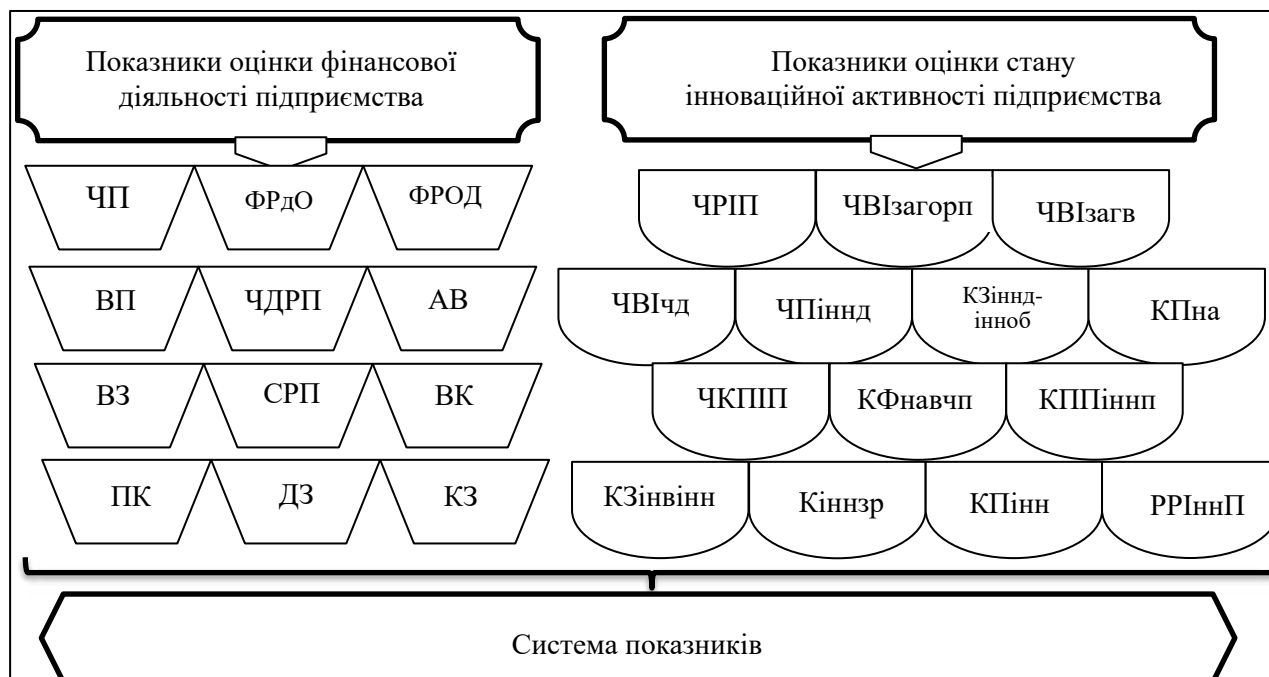

Рис. 2.11. Група показників оцінки фінансової діяльності та стану інноваційної активності підприємств

Примітка: складено автором

З метою розробки ефективних пропозицій щодо налагодження інноваційної активності та покращення досягнутого стану інноваційної діяльності доцільним є здійснення прогнозу за показниками фінансової діяльності, стану інноваційної активності. Крім того, дослідження прогнозних розрахунків дозволить врахувати загрози, ризики, передбачити ймовірність погіршення фінансової діяльності, зниження інноваційної активності та сформулювати план заходів з метою запобігання ймовірності настання означених змін.

Аналіз показників фінансової діяльності, стану інноваційної активності здійснено на прикладі промислових підприємств Запорізької області, серед яких: ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»; ТОВ «Запорізький механічний завод»; ПАТ «Запоріжсталь»; ТОВ «ЕЛІЗ».

Дослідження показників фінансової діяльності протягом 2020-2024 рр. ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» дозволяє відзначити змінну динаміку

(табл. 2.6). Згідно проаналізованих даних слід відзначити, що за підсумками 2024 р. порівняно з попереднім періодом чистий дохід від реалізації продукції мав скорочення на 6,01%, валовий прибуток виріс на 18,26%, а також підприємство отримало збиток від операційної діяльності, суму збитку до оподаткування та, як результат, збиток у підсумку. Щодо витрат, то протягом 2024 р. спостерігалось зростання адміністративних витрат на 21,07%, витрат на збут на 26,59%, скорочення собівартості продукції на 12,09%. За складовою фінансового забезпечення також маємо змінну динаміку, оскільки за досліджуваний період відносно 2023 р. власний капітал скоротився на 5,44%, позиковий капітал підвищився на 13,55%, дебіторська заборгованість знизилася на 22,39%, кредиторська заборгованість виросла на 15,27%.

Таблиця 2.6

Показники фінансової діяльності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» за 2020-2024 рр. (прогноз на 2025 р.) (тис. грн.)

Показники Період	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (прогноз)
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	3183	44169	19345	12491	-22055	-13219
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	4697	56016	24018	19500	-22684	-11074
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	7234	56607	34609	30441	-10816	4935
Валовий: прибуток (збиток)	173209	320202	395208	324309	383528	446714
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1020172	1732021	1510814	1619798	1522446	1748747
Адміністративні витрати	73602	101180	95518	131138	158766	172126
Витрати на збут	85710	138493	172026	135527	171563	191285
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	846963	1411819	1115606	1295489	1138918	1302033
Власний капітал	548366	587603	589715	595736	563330	588368
Позиковий капітал	322220	389539	636364	730806	829824	988693
Дебіторська заборгованість	193281	263957	349358	255840	198559	252931
Кредиторська заборгованість	246027	353310	537401	575591	663458	792300

Примітка: розраховано автором на основі [152]

Згідно отриманих результатів слід зауважити, що погіршення відбулося лише у 2024 р. та в попередніх періодах підприємство було прибутковим. Для передбачення змін показників фінансової діяльності у 2025-2027 рр. здійснено їх прогнозний розрахунок та використано функцію Предсказ в Microsoft Excel (рис. 2.12). За показниками чистий фінансовий результат, фінансовий результат

до оподаткування, фінансовий результат від операційної діяльності помітні негативні зміни впродовж 2025-2027 рр. Водночас, у 2025 р. прогноуються позитивні зрушення щодо валового прибутку (зростання на 16,48%), чистого доходу від реалізації продукції (зростання на 14,86%), власного капіталу (зростання на 4,44%), але також відбудеться зростання позикового капіталу (на 19,14%), собівартості продукції (на 14,32%), адміністративних витрат (на 8,42%), витрат на збут (на 11,50%), дебіторської заборгованості (на 27,38%), кредиторської заборгованості (на 19,42%).

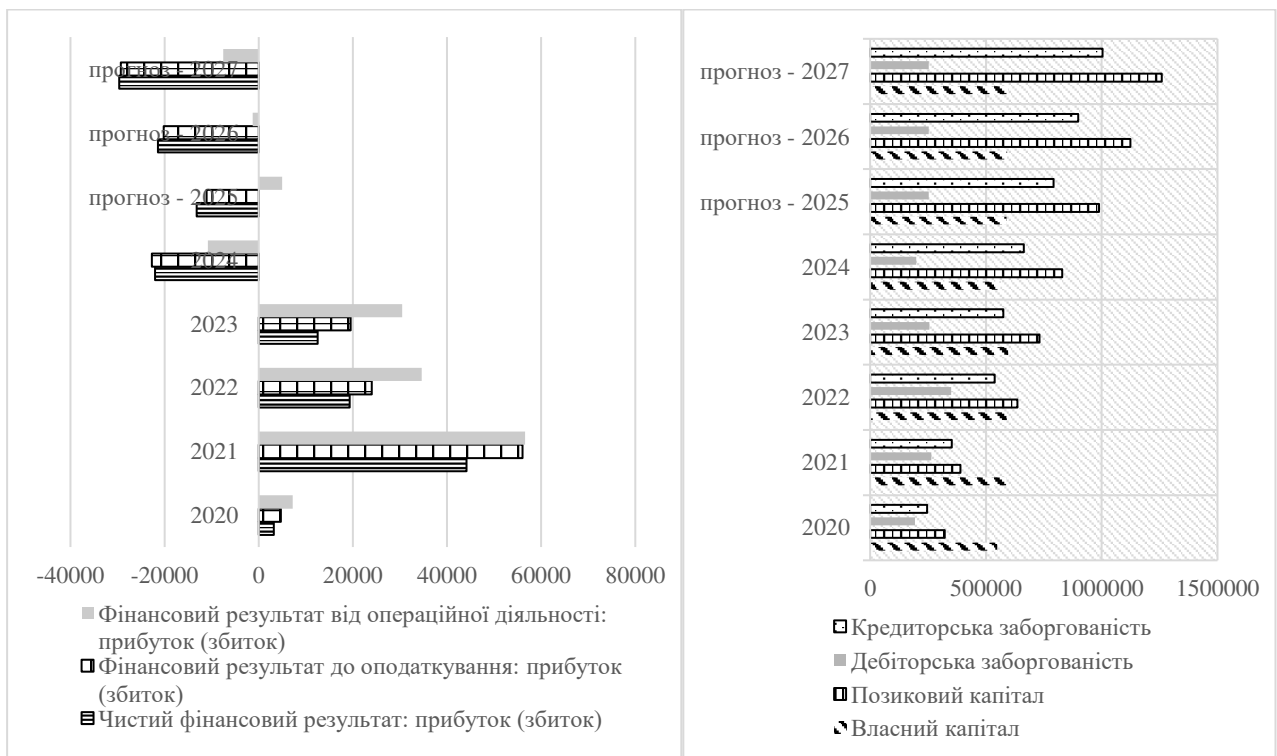

Рис. 2.12. Динаміка показників фінансової діяльності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» за 2020-2024 рр. (прогноз на 2025-2027 рр.) (тис. грн.)

Примітка: побудовано автором

Динаміка показників фінансової діяльності на 2024 р. характеризується погіршенням та є свідченням втрати частини ринку збуту продукції, надмірного зростання адміністративних та збутових витрат, заборгованості, залежності від зовнішніх джерел. Поряд з цим, підприємство намагається покращити ефективність управління розрахунками з клієнтами, але існує потреба у розробці антикризових заходів.

«За показниками стану інноваційної активності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» у 2024 р. відбулося погіршення (табл. 2.7). Протягом 2024 р. знизився показник частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції промислового підприємства (на 0,53%) та значення є досить низьким, що свідчить про зниження інноваційної активності, переважання застарілого обладнання, проблеми із фінансовим забезпеченням, втрату конкурентних позицій та відображається у збитковості роботи» [96, с. 101-102].

Таблиця 2.7

Показники стану інноваційної активності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції промислового підприємства (ЧРІП) (%)		2,37	1,87	1,39	1,69	1,16
Частка витрат на інновації в загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислового підприємства (ЧВІзагорп) (%)		16,73	14,09	13,37	13,07	11,23
Частка витрат на інновації у загальних витратах промислового підприємства (ЧВІзагв) (%)		14,68	13,75	12,57	12,46	11,57
Частка витрат на інновації у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧВІчд) (%)		15,69	13,57	12,93	12,60	12,10
Частка прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства (ЧПіннд) (%)		14,24	16,35	8,35	6,35	3,79
Коефіцієнт забезпеченості інноваційної діяльності інноваційним обладнанням (КЗіннд-інноб)		0,12	0,15	0,2	0,18	0,16
Коефіцієнт придбання нематеріальних активів (КПна)		-0,01	0,03	0,01	0,04	0,03
Частка кількості працівників, які задіяні в інноваційних процесах, у загальній кількості працівників промислового підприємства (ЧКПП) (%)		14,00	14,70	13,00	10,00	9,00
Коефіцієнт фінансування навчання працівників (КФнавчп)		0,21	0,26	0,25	0,27	0,28
Коефіцієнт продуктивності праці інноваційного персоналу (КППінпп) (%)		119,68	153,16	119,81	212,37	174,39
Коефіцієнт залучення інвестицій в інновації промислового підприємства (КЗінвінн)		0,55	0,45	0,34	0,21	0,18
Коефіцієнт інноваційного зростання промислового підприємства (Кіннзр)		0,14	0,16	0,08	0,06	0,03
Коефіцієнт придбаних інновацій (КПінн)		0,05	0,07	0,06	0,08	0,07
Рентабельність реалізації інноваційної продукції промислового підприємства (РРіннп)		0,32	2,61	1,34	0,82	-1,83

Примітка: розраховано автором на основі [96, с. 102; 152]

«Також відбулося скорочення протягом 2024 р. частки витрат на інновації в загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислового підприємства (на 1,84%), частки витрат на інновації у загальних витратах промислового підприємства (на 0,89%), що підтверджує нестачу фінансового забезпечення, залежність від позикових коштів, зменшення інвестицій в інноваційний розвиток, а також зміну пріоритетності інновацій у структурі витрат. Показник частка витрат на інновації у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) скоротився за 2024 р. на 0,50%, що відображає зниження інноваційної інтенсивності. Щодо показника частка прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства, то за 2024 р. відбулося скорочення на 2,56% та динаміка показника відображає сповільнення інноваційної діяльності, зниження ефективності інновацій. Слід відзначити, що у 2024 р. відбулося скорочення коефіцієнта забезпеченості інноваційної діяльності інноваційним обладнанням на 11,11%, що відображає зниження частки витрат на купівлю нового обладнання та може негативно вплинути на виробництво нової продукції, впровадження технологій» [96, с. 102-103].

«В процесі інноваційної діяльності важливу роль відіграють працівники та протягом 2024 р. у порівнянні з попереднім періодом відбулися зміни: показник частка кількості працівників, які задіяні в інноваційних процесах, у загальній кількості працівників промислового підприємства скоротився на 1%, що дозволяє відзначити погіршення кадрового потенціалу інноваційної діяльності та обумовлено звільненням працівників; коефіцієнт фінансування навчання працівників підвищився на 6,37%, що відображає тенденцію до підвищення кваліфікації, розвиток кадрового потенціалу; коефіцієнт продуктивності праці інноваційного персоналу скоротився на 37,98%, що свідчить про зниження ефективності праці, обмеження використання новітніх технологій, звільнення кваліфікованих працівників» [96, с. 103].

«Сповільнення темпів інноваційної активності підприємства також відображає динаміка показників, які за 2024 р. відносно 2023 р. мали скорочення: коефіцієнт залучення інвестицій в інновації промислового підприємства

знизився на 14,29%, що підтверджує зменшення частки інвестицій; коефіцієнт інноваційного зростання промислового підприємства скоротився на 50%, тобто інноваційна активність не має позитивного впливу на ефективність роботи підприємства у вигляді зростання прибутковості; коефіцієнт придбання нематеріальних активів скоротився на 32,68%, що свідчить про зменшення вкладень у нематеріальні активи (ліцензії, програмне забезпечення, патенти); коефіцієнт придбаних інновацій знизився на 12,50%, який відображає зменшення виділення коштів на купівлю нових технологій ззовні (винаходи, обладнання тощо); рентабельність реалізації інноваційної продукції промислового підприємства мала від'ємне значення, тобто характерна збитковість інноваційної діяльності» [96, с. 103-104].

«В ході дослідження було визначено, що ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» потребує розробки заходів покращення показників фінансової діяльності, тобто оптимізація витрат, вдосконалення збутової політики, здійснення контролю за фінансуванням, розподілом коштів» [96, с. 104].

«Проаналізовані показниками стану інноваційної активності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» мають негативну тенденцію та відображають сповільнення темпів інноваційного розвитку, що обумовлено обмеженням інвестиційних можливостей, фінансовими проблемами, залежністю від кредитів. Крім того, на підприємстві спостерігається зменшення витрат на дослідження, придбання сучасного обладнання, частки працівників задіяних в інноваційній діяльності, збитковість інноваційної діяльності, неефективність інноваційної стратегії, що призводить до зменшення можливостей розробки інновацій, ризику втрати конкурентних переваг, погіршення рентабельності, уповільнення темпів цифровізації. Означене підтверджує необхідність розробки та впровадження інструментів підвищення інноваційної активності, інноваційної стратегії, що сприятиме інноваційному розвитку, підвищенню конкурентоспроможності, розширенню ринків збуту, визначенню стратегічної орієнтації на інновації, автоматизації виробництва, оптимізації

витрат, розвитку інноваційного потенціалу, залученню інвестицій на підприємстві» [96, с. 104].

Показники фінансової діяльності на ТОВ «Запорізький механічний завод» протягом 2020-2024 рр. мають змінну динаміку та скорочення спостерігається у 2022 р., але у 2023-2024 рр. спостерігається позитивна тенденція. На підприємстві протягом 2024 р. проти попереднього періоду відбулося зростання чистого прибутку (на 267,95%), суми прибутку до оподаткування (на 249,68%), суми прибутку від операційної діяльності (на 216,08%), валового прибутку (на 47,85%), чистого доходу від реалізації продукції (на 93,21%). У порівнянні зі зростанням прибутковості за 2024 р. відбулося зростання витрат, а саме адміністративні витрати виросли на 24,52%, витрати на збут виросли на 130,47%, собівартість продукції підвищилася на 124,68%. Щодо структури фінансових ресурсів, то переважає позиковий капітал, який за 2024 р. виріс на 301,67%, що відображає залежність від кредитних ресурсів. Також відбулося зростання впродовж 2024 р. кредиторської заборгованості на 10,83%, дебіторської заборгованості на 165,66%. Зокрема, на підприємстві ведеться ефективна господарська діяльність, відбувається зростання продажів, але одночасно існує загроза фінансових ризиків через зростання витрат, фінансової залежності від позикових коштів, ризик неповернення коштів клієнтами.

З метою визначення змін показників фінансової діяльності у 2025-2027 рр. на ТОВ «Запорізький механічний завод» розраховано прогнозні дані (табл. 2.8, рис. 2.13). На досліджуваному підприємстві за прогнозом на 2025 р. у порівнянні з 2024 р. спостерігається скорочення показників: чистий прибуток на 5,66%; прибуток до оподаткування на 5,29%; прибуток від операційної діяльності на 3,58%; чистий дохід від реалізації продукції на 0,95%; власний капітал на 2,42%; позиковий капітал на 7,59%. Динаміка витрат на 2025 р. демонструє скорочення витрат на збут на 15,38%, собівартості продукції на 6,52%, а також відбудеться скорочення дебіторської заборгованості на 5,38%.

Таблиця 2.8

Показники фінансової діяльності ТОВ «Запорізький механічний завод» у 2025-2027 рр. (прогноз) (тис. грн.)

Показники	Період	2025 (прогноз)	2026 (прогноз)	2027 (прогноз)
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)		51681	63951	76221
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)		57961	71675	85389
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)		57832	71389	84946
Валовий: прибуток (збиток)		131114	156301	181487
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		372457	440837	509217
Адміністративні витрати		41227	47178	53128
Витрати на збут		2886	3140	3394
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)		241343	284536	327730
Власний капітал		141944	159413	176882
Позиковий капітал		305771	375159	444547
Дебіторська заборгованість		199844	237128	274412
Кредиторська заборгованість		86320	102737	119155

Примітка: розраховано автором на основі [180]

Проте, у 2026 р. ситуація покращиться та у порівнянні з 2024 р. відбудеться зростання чистого прибутку на 16,74%, прибутку до оподаткування на 17,12%, прибутку від операційної діяльності на 19,02%, валового прибутку на 32,62%, власного капіталу на 9,58%, позикового капіталу на 13,38% (рис. 2.13).

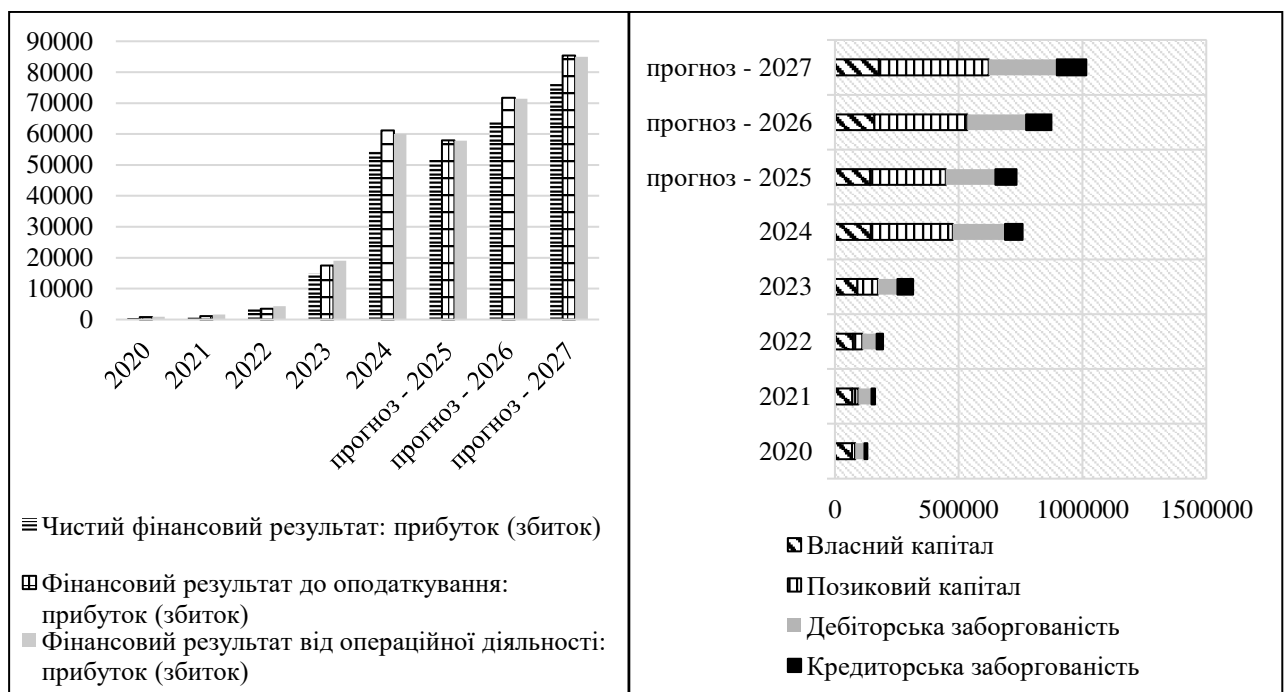

Рис. 2.13. Динаміка показників фінансової діяльності ТОВ «Запорізький механічний завод» за 2020-2024 рр. (прогноз на 2025-2027 рр.) (тис. грн.)

Примітка: побудовано автором

Протягом 2026 р. у порівнянні з 2024 р. зросте собівартість продукції на 10,21%, дебіторська заборгованість підвищиться на 12,28%, кредиторська заборгованість підвищиться на 46,59%. Динаміка прогнозних показників підтверджує необхідність врахування ймовірності виникнення фінансових ризиків та розробити заходи до покращення фінансового становища, наприклад через активізацію інноваційної діяльності.

Показники стану інноваційної активності ТОВ «Запорізький механічний завод» у 2022 р. погіршилися та протягом 2023-2024 рр. сформувалася тенденція до зростання (табл. 2.9). Досліджувані показник протягом 2024 р. демонструють тенденцію до підвищення рівня інноваційної активності, адже у порівнянні з 2023 р. відбулося зростання частки обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції промислового підприємства на 1,49%, що підтверджує активізацію інноваційної діяльності, розробку новітніх рішень; підвищення частки витрат на інновації у загальних витратах промислового підприємства на 4,11%, що підтверджує спрямованість підприємства на розробку нової продукції, технологій, удосконалення існуючих; зростання частки витрат на інновації у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 1,65% та підтверджує впровадження інноваційно-орієнтованого підходу, успішність фінансової діяльності; підвищення частки прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства на 2,40% та відповідно зросла ефективність інновацій; зростання коефіцієнта забезпеченості інноваційної діяльності інноваційним обладнанням на 40%, що відображає поступове залучення сучасного обладнання для виробництва нової продукції; зростання частки кількості працівників, які задіяні в інноваційних процесах, у загальній кількості працівників промислового підприємства на 12,25%, що демонструє залученість персоналу до виробництва нової продукції; підвищення коефіцієнта фінансування навчання працівників на 14,29%, що демонструє мотивацію, стимулювання роботи працівників; зростання коефіцієнта продуктивності праці інноваційного персоналу на 42,49%, що відображає ефективність інноваційної діяльності.

Таблиця 2.9

Показники стану інноваційної активності ТОВ «Запорізький механічний завод»
за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції промислового підприємства (ЧРІП) (%)		25,00	18,70	14,90	15,19	16,68
Частка витрат на інновації в загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислового підприємства (ЧВІзагорп) (%)		103,00	150,56	80,76	116,80	81,95
Частка витрат на інновації у загальних витратах промислового підприємства (ЧВІзагв) (%)		16,79	17,37	10,68	13,57	17,68
Частка витрат на інновації у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧВІчд) (%)		20,49	19,56	11,59	13,44	15,09
Частка прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства (ЧПіннд) (%)		21,87	24,67	14,48	15,50	17,89
Коефіцієнт забезпеченості інноваційної діяльності інноваційним обладнанням (КЗіннд-інноб)		0,28	0,30	0,11	0,15	0,21
Коефіцієнт придбання нематеріальних активів (КПна)		0,10	-0,001	-0,01	0,02	-0,06
Частка кількості працівників, які задіяні в інноваційних процесах, у загальній кількості працівників промислового підприємства (ЧКПП) (%)		22,15	19,34	17,12	17,00	29,25
Коефіцієнт фінансування навчання працівників (КФнавчп)		0,18	0,17	0,15	0,21	0,24
Коефіцієнт продуктивності праці інноваційного персоналу (КППіннп) (%)		89,05	71,96	45,63	122,79	165,28
Коефіцієнт залучення інвестицій в інновації промислового підприємства (КЗінвінн)		0,24	0,26	0,17	0,17	0,17
Коефіцієнт інноваційного зростання промислового підприємства (Кіннзр)		0,23	0,24	0,09	0,24	0,33
Коефіцієнт придбаних інновацій (КПінн)		0,11	0,11	0,05	0,17	0,19
Рентабельність реалізації інноваційної продукції промислового підприємства (РРІннп)		0,62	0,69	0,28	0,61	0,88

Примітка: розраховано автором на основі [180]

Протягом 2022-2024 рр. незмінне значення мав коефіцієнт залучення інвестицій в інновації промислового підприємства та існує потреба у залученні додаткових коштів, збільшенні частки фінансування інноваційної діяльності.

Поступове покращення інноваційної діяльності протягом 2024 р. відображають коефіцієнт інноваційного зростання промислового підприємства (зріс на 35,62%), коефіцієнт придбаних інновацій (зріс на 12,63%), рентабельність реалізації інноваційної продукції (підвищилася на 44,11%). Враховуючи тенденцію показників інноваційної активності слід відзначити, що вони потребують покращення, адже не досягли нормативного значення і доцільним є підтримка інноваційного розвитку, підвищення ефективності інноваційної діяльності.

За результатами дослідження встановлено, що ТОВ «Запорізький механічний завод» має позитивну динаміку показників фінансової діяльності, адже спостерігається зростання прибутковості. Поряд з цим, слід звернути увагу на існуючу залежність від кредитних ресурсів, стрімке зростання витрат, існуючий ризик ліквідності та доцільно посилити контроль за напрямками витрачання коштів, здійснити управління дебіторською заборгованістю.

За досліджуваний період ТОВ «Запорізький механічний завод» має позитивну динаміку до поступової активізації інноваційної діяльності, але існує потреба у посиленні інноваційного розвитку через обмеження фінансування інновацій, залежність від позикових коштів та їх спрямування за іншими напрямками. Також на підприємстві відбулося зростання продуктивності праці, рівня рентабельності інноваційної діяльності, що позитивно впливає на фінансові результати. Динаміка показників інноваційної активності дозволяє відзначити, що більшість з них не досягли нормативного значення, але відбулося незначне покращення інноваційної діяльності, що може забезпечити довгострокову конкурентоспроможність та існує потреба у подальшій підтримці інноваційного циклу, перегляді інноваційної стратегії.

На ПАТ «Запоріжсталь» показники фінансової діяльності протягом 2020 р., 2022-2023 рр. мають від'ємне значення та у 2024 р. спостерігається покращення (табл. 2.10). У межах проведеного дослідження встановлено, що діяльність підприємства за 2022-2023 рр. була збитковою на у 2024 р. отримано чистий прибуток (880562 тис. грн.), прибуток до оподаткування у розмірі

1088351 тис. грн., прибуток від операційної діяльності у розмірі 2033102 тис. грн., а також за 2024 р. у порівнянні з попереднім періодом валовий прибуток виріс на 232%, дохід від реалізації продукції виріс на 24,67%. Крім того, протягом 2024 р. у структурі фінансових ресурсів переважає власний капітал, який підвищився на 29,07% та позиковий капітал мав зростання на 14,65%. Щодо динаміки витрат підприємства, то впродовж досліджуваного періоду у порівнянні з 2023 р. адміністративні витрати виросли на 18,01%, витрати на збут підвищилися на 3,31%, собівартість продукції виросла на 19,05%. Також доцільно відзначити підвищення заборгованості підприємства, адже за 2024 р. кредиторська заборгованість виросла на 7,66%. Отже, 2024 р. став переломним періодом для функціонування підприємства, адже відбулося покращення фінансового стану, зростання прибутковості, покращилася ефективність використання фінансових ресурсів.

Таблиця 2.10

Показники фінансової діяльності ПАТ «Запоріжсталь» за 2020-2024 рр.
(прогноз на 2025 р.) (тис. грн.)

Показники Період	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (прогноз)
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	-3678076	16809158	-4864685	-3654990	880562	-2305668
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	-4499666	20191442	-5776756	-3987397	1088351	-2497647
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	-3464171	21772188	-4197948	-1625960	2033102	-817638
Валовий: прибуток (збиток)	1778501	22431974	115248	1489015	4943702	1767921
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	45630637	86968733	46916321	56395037	70307933	66878001
Адміністративні витрати	539729	563713	489567	437309	516087	457175
Витрати на збут	2536941	2804593	2160225	3125816	3229329	3283181
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	43852136	64536759	46801073	54906022	65364231	65110080
Власний капітал	27181476	44215015	40371787	36721228	47395770	49057496
Позиковий капітал	35118933	32412219	29667125	40896245	46888882	46603858
Дебіторська заборгованість	29551750	41973560	40083327	46153571	53520890	57892107
Кредиторська заборгованість	27332453	25078650	24840331	36135749	38903310	40717743

Примітка: розраховано автором на основі [142]

Враховуючи збитковість функціонування підприємства в попередніх періодах доцільним є прогноз показників фінансової діяльності ПАТ «Запоріжсталь» на 2025-2027 рр. (табл. 2.10, рис. 2.14). Збитковість підприємства впродовж трьох років вплинула на прогнозні показники, адже у 2025-2027 рр. очікується отримання збитку та лише чистий дохід від реалізації продукції має позитивну динаміку. За структурою фінансових ресурсів спостерігаються позитивні зрушення, оскільки за 2025 р. у порівнянні з 2024 р. власний капітал виростає на 3,51% та одночасно позиковий капітал скоротиться на 0,61%. Одночасно спостерігається зростання заборгованості та протягом 2025 р. у порівнянні з 2024 р. дебіторська заборгованість підвищиться на 8,17%, кредиторська заборгованість виростає на 4,66%.

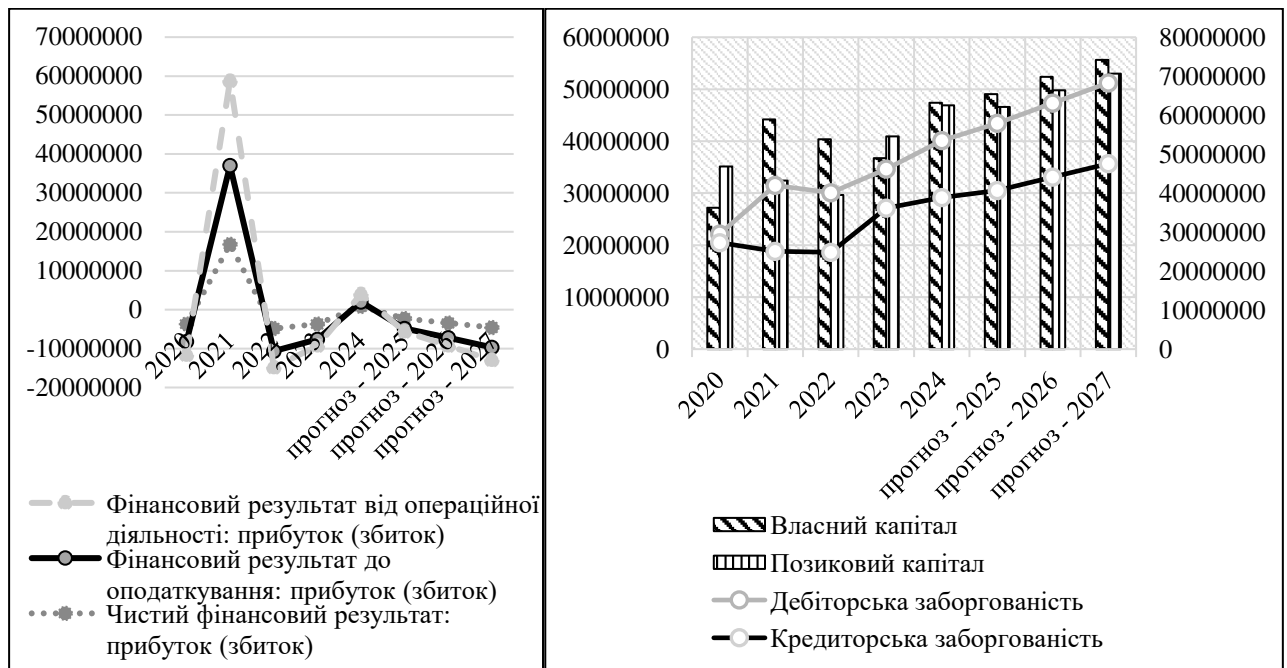

Рис. 2.14. Динаміка показників фінансової діяльності ПАТ «Запоріжсталь» за 2020-2024 рр. (прогноз на 2025-2027 рр.) (тис. грн.)

Примітка: побудовано автором

Динаміка показників стану інноваційної активності ПАТ «Запоріжсталь» підтверджує взаємозв'язок із показниками фінансової діяльності, оскільки протягом 2020 р., 2022-2023 рр. відбулося погіршення та у 2024 р. показники мають тенденцію до зростання (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Показники стану інноваційної активності ПАТ «Запоріжсталь» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції промислового підприємства (ЧРІП) (%)		45,00	48,76	21,89	25,68	27,56
Частка витрат на інновації в загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислового підприємства (ЧВІзагорп) (%)		30,54	43,12	38,26	43,28	42,00
Частка витрат на інновації у загальних витратах промислового підприємства (ЧВІзагв) (%)		33,89	49,45	30,21	32,68	38,67
Частка витрат на інновації у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧВІчд) (%)		37,57	39,76	34,81	35,71	38,91
Частка прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства (ЧПіннд) (%)		-21,87	35,77	-15,68	-8,25	32,67
Коефіцієнт забезпеченості інноваційної діяльності інноваційним обладнанням (КЗіннд-інноб)		0,41	0,44	0,34	0,25	0,32
Коефіцієнт придбання нематеріальних активів (КПна)		1,21	1,40	0,65	0,52	0,60
Частка кількості працівників, які задіяні в інноваційних процесах, у загальній кількості працівників промислового підприємства (ЧКППІ) (%)		43,27	44,68	37,65	29,67	30,26
Коефіцієнт фінансування навчання працівників (КФнавчп)		0,39	0,40	0,33	0,35	0,40
Коефіцієнт продуктивності праці інноваційного персоналу (КППіннп) (%)		72,50	89,83	49,40	53,46	76,86
Коефіцієнт залучення інвестицій в інновації промислового підприємства (КЗінвінн)		0,56	0,59	0,31	0,29	0,29
Коефіцієнт інноваційного зростання промислового підприємства (Кіннзр)		0,38	0,44	0,29	0,32	0,45
Коефіцієнт придбаних інновацій (КПінн)		0,46	0,49	0,36	0,27	0,30
Рентабельність реалізації інноваційної продукції промислового підприємства (РРІннП)		-4,68	15,82	-5,52	-1,65	0,92

Примітка: розраховано автором на основі [142]

Дослідження та узагальнення показників підприємства дозволяє відзначити покращення стану інноваційної активності, часткове налагодження інноваційної діяльності, зростання виробництва інноваційної продукції, тенденцію до запровадження інновацій, адже протягом 2024 р. у порівнянні з

попереднім періодом відбулися зміни: частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції промислового підприємства виросла на 1,88%; частка витрат на інновації у загальних витратах промислового підприємства підвищилася на 5,99%; частка витрат на інновації у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) мала зростання на 3,20%; частка прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства склала 32,67%, в той час як у 2023 р. значення було від'ємним.

Водночас на підприємстві існує потреба у залученні інвестицій, додаткових фінансових ресурсів через низьке значення коефіцієнта залучення інвестицій в інновації промислового підприємства протягом 2022-2024 рр. Позитивні тенденції в напрямку зростання інноваційної діяльності протягом 2024 р. демонструє коефіцієнт інноваційного зростання промислового підприємства (підвищився на 37,17%), а також за рентабельністю реалізації інноваційної продукції підприємства отримано позитивне значення. Проведений аналіз свідчить про поступове покращення інноваційної активності, впровадження інновацій, але існує потреба у подальшій підтримці інноваційної діяльності через розробку інноваційної моделі, використання інструментів забезпечення інноваційної активності.

Дослідження фінансових показників ПАТ «Запоріжсталь» демонструє позитивні тенденції через вихід зі стану збитковості протягом 2024 р. Водночас зростання витрат, рівня заборгованості підтверджує доцільність вдосконалення фінансової політики підприємства, здійснення моніторингу за фінансовим становищем. Також прогностичні показники фінансової діяльності підтверджують доцільність визначення напрямків розвитку підприємства та покращення фінансового планування, розподілу ресурсів. Показники інноваційної активності ПАТ «Запоріжсталь» протягом 2024 р. відображають її посилення, повільне впровадження інновацій, визначення стратегічних напрямків інноваційного розвитку, але існує потреба у залученні інвестицій. З метою подальшого

інноваційного розвитку, підвищення інноваційної активності, формування конкурентних переваг доцільним є впровадження інноваційної стратегії.

Динаміка показників фінансової діяльності ТОВ «ЕЛІЗ» впродовж досліджуваного періоду характеризується позитивними змінами (табл. 2.12). Зокрема, незважаючи на складну ситуацію у 2022 р., підприємство протягом 2023-2024 рр. є прибутковим, оскільки за 2024 р. відносно 2023 р. прибуток підвищився у 1,65 рази, фінансовий результат до оподаткування та від операційної діяльності виріс у 1,54 рази, валовий прибуток підвищився на 78,31%, виручка від реалізації продукції зросла на 36,06%. Поряд із зростанням прибутковості протягом 2024 р. відбулося підвищення витрат та адміністративні витрати виросли у 1,07 рази, витрати на збут підвищилися на 58,32%, собівартість продукції виросла на 29,66%.

Таблиця 2.12

Показники фінансової діяльності ТОВ «ЕЛІЗ» за 2020-2024 рр. (прогноз на 2025 р.) (тис. грн.)

Показники Період	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (прогноз)
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	12712	25387	31729	32476	86159	83888
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	16224	31034	38695	41363	105208	102994
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	16322	31037	38695	41372	105208	102959
Валовий: прибуток (збиток)	21601	39128	22631	67617	120571	122238
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	337385	421641	305772	514508	700015	701302
Адміністративні витрати	7067	10397	4928	10929	22622	20681
Витрати на збут	3666	5309	1983	5367	8497	7880
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	315784	382513	283141	446891	579444	579064
Власний капітал	115320	140454	172128	204562	289923	308472
Позиковий капітал	138334	115961	188154	283655	226969	294104
Дебіторська заборгованість	154664	177272	143624	208100	161380	182286
Кредиторська заборгованість	133730	109273	184341	274742	213526	280641

Примітка: розраховано автором на основі [179]

Враховуючи позитивну динаміку фінансових показників ТОВ «ЕЛІЗ» здійснено прогноз на 2025-2027 рр. (табл. 2.12, рис. 2.15), які демонструють зростання групи показників. В цілому, протягом 2025 р. відбудеться незначне скорочення, але у 2026 р. відносно 2024 р. всі показники підвищуються, а саме:

прибуток виросте на 15,24% (скоротиться на 2,64% у 2025 р.); прибуток до оподаткування виросте на 15,79% (скоротиться на 2,10% у 2025 р.); фінансовий результат від операційної діяльності підвищиться на 15,74% (скоротиться на 2,14% у 2025 р.); валовий прибуток виросте на 20,16% (підвищиться на 1,38% у 2025 р.); чистий дохід від реалізації продукції підвищиться на 11,87% (виросте на 0,18% у 2025 р.); адміністративні витрати виростуть на 5,41% (скоротяться на 8,58% у 2025 р.); витрати на збут виростуть на 4,18% (знижаться на 7,26% у 2025 р.); власний капітал виросте на 20,65% (підвищиться на 6,40% у 2025 р.); позиковий капітал підвищиться на 44,78% (виросте на 29,58% у 2025 р.). Отже, у середньостроковій перспективі підприємство має позитивну тенденцію, адже має зростання за всіма параметрами та фінансово-економічне становище є стабільним, що підтверджує здатність своєчасно адаптуватися до змін ринкового середовища, ефективність стратегічного управління.

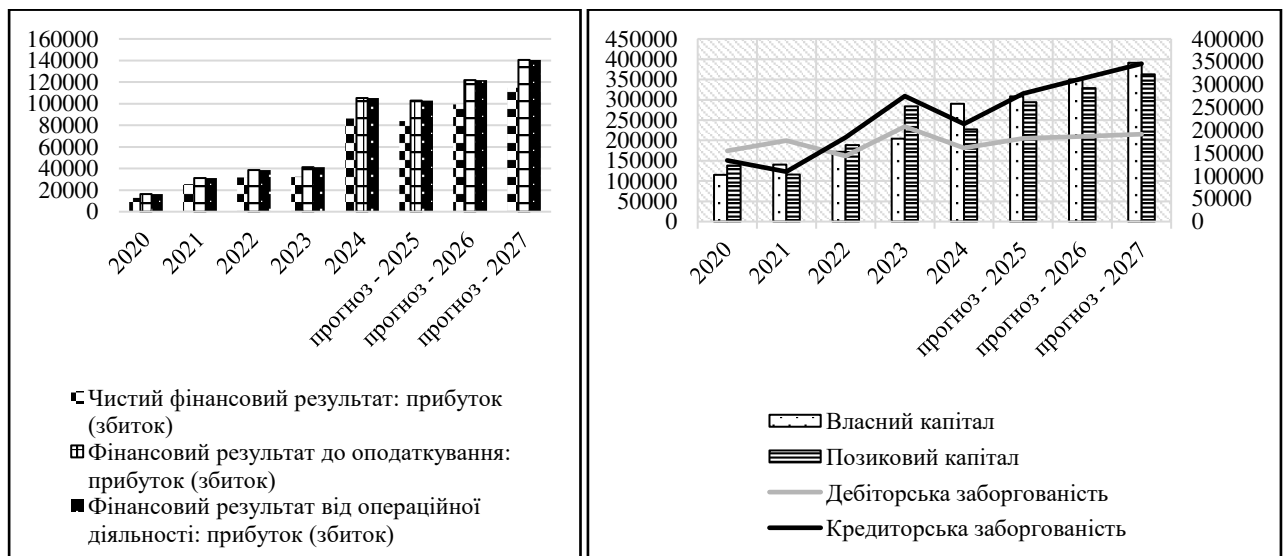

Рис. 2.15. Динаміка показників фінансової діяльності ТОВ «ЕЛІЗ» за 2020-2024 рр. (прогноз на 2025-2027 рр.) (тис. грн.)

Примітка: побудовано автором

Показники фінансової діяльності мають тісний взаємозв'язок із показниками стану інноваційної активності ТОВ «ЕЛІЗ» (табл. 2.13). Проведене дослідження демонструє позитивні зрушення впродовж 2024 р. у порівнянні з 2023 р. та частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції промислового підприємства виросла на

0,89%, що відображає зростання інноваційної активності підприємства, а також його спрямованість на модернізацію виробництва; частка витрат на інновації в загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) мала зростання на 38,43% та підтверджує спрямованість на інноваційний розвиток; частка витрат на інновації у загальних витратах промислового підприємства виросла на 3,47% та відповідно підприємство характеризується посиленням інноваційної активності; частка витрат на інновації у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) виросла на 2,86% та відображає підвищення ролі інноваційної діяльності у зростанні фінансових результатів; частка прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства підвищилася на 1,98% та дозволяє відзначити зростання ефективності впровадження інновацій, ролі інновацій; коефіцієнт забезпеченості інноваційної діяльності інноваційним обладнанням підвищився на 29,22% та відображає поступове впровадження технологічних інновацій; коефіцієнт придбання нематеріальних активів виріс на 32,96%, який демонструє посилення інноваційного потенціалу, впровадження програмного забезпечення; частка кількості працівників, які задіяні в інноваційних процесах, у загальній кількості працівників промислового підприємства підвищилася на 0,6%; коефіцієнт фінансування навчання працівників виріс на 86,75%; коефіцієнт продуктивності праці інноваційного персоналу підвищився на 34,06%, що свідчить про підвищення кваліфікації, ефективність використання персоналу; коефіцієнт залучення інвестицій в інновації промислового підприємства скоротився на 31,25%, що свідчить про недостатність інвестиційних ресурсів; коефіцієнт інноваційного зростання промислового підприємства виріс на 13,21% та демонструє поступове налагодження інноваційної діяльності; коефіцієнт придбаних інновацій виріс на 15,15%, що також підтверджує придбання інноваційного обладнання; рентабельність реалізації інноваційної продукції промислового підприємства виросла на 31,72% та засвідчує прибутковість інноваційної діяльності. Таким чином, на підприємстві спостерігається поступове пожвавлення інноваційної активності.

Таблиця 2.13

Показники стану інноваційної активності ТОВ «ЕЛІЗ» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції промислового підприємства (ЧРІП) (%)		2,14	2,62	1,63	1,68	2,57
Частка витрат на інновації в загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислового підприємства (ЧВІзагорп) (%)		49,43	56,30	47,22	67,71	106,14
Частка витрат на інновації у загальних витратах промислового підприємства (ЧВІзагв) (%)		11,77	12,79	10,16	13,88	17,35
Частка витрат на інновації у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧВІчд) (%)		11,56	12,65	9,75	13,00	15,86
Частка прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства (ЧПіннд) (%)		13,45	14,88	12,38	13,46	15,44
Коефіцієнт забезпеченості інноваційної діяльності інноваційним обладнанням (КЗіннд-інноб)		0,18	0,30	0,11	0,09	0,12
Коефіцієнт придбання нематеріальних активів (КПна)		0,04	0,06	0,10	0,05	0,06
Частка кількості працівників, які задіяні в інноваційних процесах, у загальній кількості працівників промислового підприємства (ЧКПП) (%)		18,90	16,99	15,89	14,57	15,17
Коефіцієнт фінансування навчання працівників (КФнавчп)		0,18	0,20	0,09	0,12	0,23
Коефіцієнт продуктивності праці інноваційного персоналу (КППінпп) (%)		42,55	73,75	35,66	70,66	104,72
Коефіцієнт залучення інвестицій в інновації промислового підприємства (КЗінвінп)		0,17	0,20	0,16	0,16	0,11
Коефіцієнт інноваційного зростання промислового підприємства (Кіннзр)		0,20	0,20	0,18	0,19	0,22
Коефіцієнт придбаних інновацій (КПінн)		0,14	0,15	0,09	0,12	0,14
Рентабельність реалізації інноваційної продукції промислового підприємства (РРіннп)		0,86	1,10	0,81	0,88	1,16

Примітка: розраховано автором на основі [179]

Проведений аналіз фінансових показників ТОВ «ЕЛІЗ» відображає позитивну динаміку впродовж 2020-2024 рр. та стійкість підприємства до зовнішніх викликів, адже спостерігається ефективне використання ресурсів, зменшення частки позикового капіталу, нарощування обсягів виробництва та збуту продукції. Прогнозні результати за фінансовими показниками також демонструють підвищення ефективності фінансової, операційної діяльності. Важливо зауважити, що показники стану інноваційної активності мають позитивну динаміку, що демонструє зростання інноваційної діяльності та посилення інноваційної активності. Водночас, показники мають не максимальні значення, демонструють часткове пожвавлення та існує потреба у подальшому їх підтриманні, розробці і впровадженні відповідних заходів.

Результати дослідження дозволяють відзначити наступне: на ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» відбулося погіршення фінансових

показників, показників стану інноваційної активності, що відображає сповільнення інноваційної діяльності та доцільність впровадження інструментів підвищення інноваційної активності, розробки інноваційної стратегії; ТОВ «Запорізький механічний завод» характеризується покращенням фінансових показників, але має ризик ліквідності, погіршення фінансової стабільності. Також спостерігається погравлення темпів інноваційної діяльності, але обмеженість фінансового забезпечення сповільнює темпи інноваційного розвитку, що підтверджує необхідність впровадження набору інструментів з метою підтримання тенденцій покращення інноваційної активності, перегляду інноваційної стратегії в напрямку досягнення цілей сталого розвитку, інноваційно-орієнтованого розвитку; ПАТ «Запоріжсталь» відображає незначне покращення фінансового стану, але існує загроза погіршення фінансових показників та доцільним є здійснення моніторингу за напрямками витрачання фінансових ресурсів. На підприємстві відбулося покращення інноваційної діяльності, що підтверджує реалізацію інноваційної стратегії, розширення інноваційного потенціалу. Проте, прогнозні показники підтверджують необхідність впровадження інноваційної стратегії з метою забезпечення інноваційної активності в майбутніх періодах; ТОВ «ЕЛІЗ» має стійкі тенденції до покращення фінансового стану через зростання прибутковості та формування конкурентних переваг, що відображає стабільність фінансово-економічного становища. За показниками стану інноваційної активності спостерігається позитивна динаміка, яка демонструє посилення інноваційної складової у діяльності підприємства, наявність інноваційного потенціалу. Проте показники інноваційної активності мають незначне зростання та доцільним є впровадження набору інструментів, інноваційної стратегії задля підтримання тенденцій покращення інноваційної активності.

Підсумовуючи результати проведеного дослідження важливо відзначити, що цифровізація, розробка інновацій, налагодження інноваційної активності на всіх рівнях має вагоме значення, а особливо в напрямку впровадження інноваційних технологій на промислових підприємствах, що сприятиме

підвищенню фінансової стійкості, рівня конкурентоспроможності, прибутковості [98, с. 76-79].

2.3. Аналіз впливу інноваційної активності на фінансовий стан промислових підприємств

Змінність показників інноваційної та фінансової діяльності промислових підприємств дозволила з'ясувати, що існує взаємозв'язок між показниками інноваційної активності на фінансовим станом. З метою дослідження впливу інноваційної активності на фінансовий стан визначено необхідність аналізу та дослідження групи показників щодо фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності та платоспроможності. Аналітичне дослідження вказаних показників є передумовою визначення проблем на підприємстві, слабких сторін, врахування впливу інноваційної діяльності та визначення можливостей до інноваційного розвитку, підвищення інноваційної активності.

Початково проведено дослідження групи показників на ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» за період 2020-2024 рр. Враховуючи отримане значення за показниками фінансової стійкості було з'ясовано, що підприємство у 2024 р. має зниження результатів діяльності (табл. 2.14). Проведена оцінка за показниками фінансової стійкості протягом базового періоду у порівнянні з 2023 р. дозволила відзначити наступне: коефіцієнт автономії скоротився на 9,96%, що пояснюється скороченням частки власного капіталу, існуючою залежністю від позикових коштів та свідчить про зростання фінансового ризику, зниження платоспроможності; коефіцієнт маневреності власного капіталу знизився на 49,45%, що також спричинено скороченням власного капіталу та відображає зменшення фінансування інновацій, власних коштів, фінансування поточних потреб; коефіцієнт концентрації позикового капіталу виріс на 8,12%, що пояснюється зростанням частки позикового капіталу, відображає залежність від позикових коштів та можливі фінансові

труднощі; коефіцієнт страхування бізнесу має незмінне значення та складає 0,01 і підтверджує низький рівень страхового покриття діяльності підприємства, незахищеність від ризиків зовнішнього середовища; коефіцієнт фінансового ризику підвищився на 20,08% та дозволяє відзначити фінансову нестабільність, зниження фінансової стійкості, інвестиційної привабливості; коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень скоротився на 0,55% та відображає зменшення обсягу короткострокових зобов'язань; коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень підвищився на 30,14% та підтверджує залежність від зовнішніх джерел, зростання боргового навантаження. Дослідження показників фінансової стійкості демонструє той факт, що протягом 2024 р. частина показників не відповідала нормативному значенню та відбулося зниження фінансової незалежності підприємства.

Таблиця 2.14

Показники фінансової стійкості ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт автономії		0,63	0,60	0,48	0,45	0,40
Коефіцієнт маневреності власного капіталу		0,51	0,53	0,45	0,40	0,20
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу		0,37	0,40	0,52	0,55	0,60
Коефіцієнт страхування бізнесу		0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Коефіцієнт фінансового ризику		0,59	0,66	1,08	1,23	1,47
Коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень		0,94	0,94	0,96	0,98	0,98
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень		0,06	0,06	0,04	0,02	0,02

Примітка: розраховано автором на основі [152]

Показники рентабельності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» за період 2020-2024 рр. також мають змінну динаміку (табл. 2.15). Враховуючи динаміку показників рентабельності за 2024 р. у порівнянні з 2023 р. встановлено наступне: рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності мала від'ємне значення та обумовлена збитковістю роботи підприємства, а також свідчить про зниження операційної ефективності; рентабельність (збитковість) продажу виросла на 5,17%, що обумовлено зростанням чистого доходу від реалізації продукції, обсягів продажу; загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності мала від'ємне значення та спричинена

збитковістю діяльності, свідчить про нерентабельність роботи, надмірні витрати, необхідність вдосконалення витратної політики, забезпечення прибутковості; рентабельність (збитковість) виробничих витрат підвищилася на 8,64% та обумовлена скороченням собівартості, відображає незначне покращення використання фінансових ресурсів; коефіцієнт окупності виробничих витрат підвищився на 6,91% та дозволяє відзначити незначну оптимізацію виробничих процесів; загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу мала від’ємне значення та дозволяє відзначити фінансову нестійкість, необхідність розробки заходів до виходу зі стану збитковості; загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів була від’ємною та свідчить про неефективність використання основних засобів, доцільність їх оновлення; коефіцієнт окупності власного капіталу скоротився на 3,47%, що обумовлено збитковістю та знижує інвестиційну привабливість підприємства. Збитковість підприємства обумовила від’ємне значення рентабельності та дозволяє відзначити зниження операційної ефективності, нерентабельність діяльності.

Таблиця 2.15

Показники рентабельності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності, %		0,77	5,62	2,69	2,23	-0,75
Рентабельність (збитковість) продажу, %		16,98	18,49	26,16	20,02	25,19
Загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %		0,43	3,27	1,55	1,18	-1,42
Рентабельність (збитковість) виробничих витрат, %		20,45	22,68	35,43	25,03	33,67
Коефіцієнт окупності виробничих витрат		1,20	1,23	1,35	1,25	1,34
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %		0,86	9,86	4,12	3,28	-3,92
Загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів, %		1,00	11,33	3,96	2,62	-2,60
Коефіцієнт окупності власного капіталу		1,86	3,05	2,59	2,72	2,63

Примітка: розраховано автором на основі [152]

Показники ділової активності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» у 2020-2024 рр. мають спадну динаміку (табл. 2.16). Здійснене дослідження ділової активності за 2024 р. у порівнянні з попереднім періодом дозволило

відзначити: коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості підвищився на 21,10%, що обумовлено скороченням дебіторської заборгованості та дозволяє відзначити покращення управління дебіторською заборгованістю, оборотність фінансових ресурсів; коефіцієнт обертання поточної кредиторської заборгованості скоротився на 23,73% та дозволяє відзначити зниження швидкості погашення заборгованості, залежність від позикових коштів; коефіцієнт обертання власного капіталу скоротився на 3,47% та дозволяє відзначити зниження ефективності використання власних ресурсів, доцільність покращення управління активами, удосконалення управлінських рішень; коефіцієнт обертання активів скоротився на 11,62%, тобто відбулося погіршення ефективності використання активів та існує потреба у покращенні управління; коефіцієнт обертання оборотних активів скоротився на 7,46% та відбулося погіршення управління оборотними ресурсами. Отже, на підприємстві існують проблеми із використанням фінансових ресурсів, своєчасністю погашення кредиторської заборгованості.

Таблиця 2.16

Показники ділової активності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості		5,28	6,56	4,32	6,33	7,67
Коефіцієнт обертання поточної кредиторської заборгованості		3,44	4,00	2,08	2,25	1,72
Коефіцієнт обертання власного капіталу		1,86	3,05	2,59	2,72	2,63
Коефіцієнт обертання активів		1,19	1,87	1,37	1,27	1,12
Коефіцієнт обертання оборотних активів		1,73	2,67	1,93	1,72	1,59

Примітка: розраховано автором на основі [152]

Дослідження показників платоспроможності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» у 2020-2024 рр. також демонструє зниження (рис. 2.16). Загалом, протягом 2024 р. відносно 2023 р. скоротився коефіцієнт платоспроможності на 26,44%, що обумовлено зниженням суми грошей, ефективності управління оборотними активами та свідчить про існування ризику несвоєчасного виконання фінансових зобов'язань. Коефіцієнт загальної

ліквідності у 2024 р. порівняно з попереднім періодом підвищився на 17,15% та дозволяє відзначити здатність підприємства своєчасно покривати короткострокові зобов'язання. Коефіцієнт швидкої ліквідності за досліджуваний період у порівнянні з 2023 р. скоротився на 31,27% та одночасно демонструє зниження короткострокової платоспроможності. Слід підсумувати, що на підприємстві існує потреба у посиленні контролю за грошовими потоками.

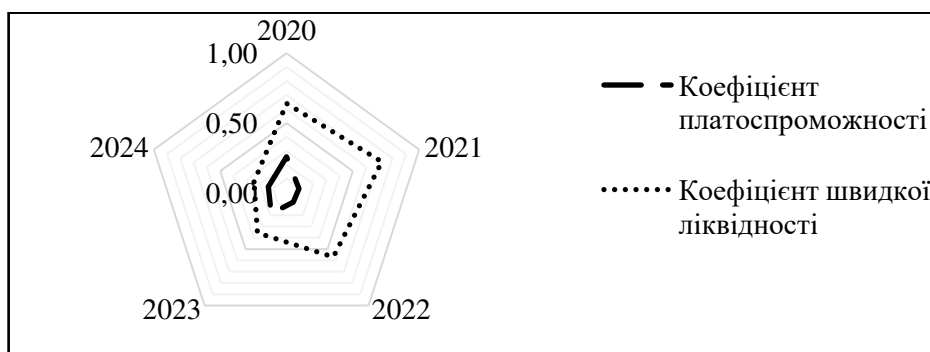

Рис. 2.16. Динаміка показників платоспроможності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» за 2020-2024 рр.

Примітка: побудовано автором

Враховуючи проведе дослідження, ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» у досліджуваному періоді має такі результати: погіршилася фінансова стійкість, що відображає залежність від позикових коштів та зростання фінансових ризиків; функціонування підприємства є нерентабельним та існує потреба у розробці заходів до виходу зі стану банкрутства; динаміка показників ділової активності демонструє необхідність управління кредиторською заборгованістю, активами; динаміка показників платоспроможності дозволяє відзначити необхідність підвищення ефективності використання оборотних активів, посилити контроль за рівнем заборгованості та грошовими потоками. Крім того, налагодження інноваційно активності сприятиме зростанню досліджуваних показників.

Оцінка групи показників здійснена на ПАТ «Запоріжсталь» за період 2020-2024 рр. Зокрема, показники фінансової стійкості впродовж 2024 р. порівняно з 2023 р. мали наступну динамку (табл. 2.17): коефіцієнт автономії підвищився на 6,25%, що пояснюється зростанням частки власного капіталу, відповідає

нормативному значенню та відображає незначне покращення фінансової стійкості; коефіцієнт маневреності власного капіталу скоротився на 24,60%, відповідає нормативному значенню, але спостерігається зниження фінансової гнучкості підприємства; коефіцієнт концентрації позикового капіталу скоротився на 5,61% та дозволяє відзначити часткове зниження залежності від позикових коштів; коефіцієнт страхування бізнесу має незмінне значення та дозволяє відзначити недостатній рівень фінансового захисту на підприємстві від фінансових загроз; коефіцієнт фінансового ризику є досить високим, має скорочення на 11,17% та дозволяє відзначити незначну залежність від позикового капіталу, оптимізацію структури капіталу; коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень скоротився на 6,10% та свідчить про зниження короткострокового боргового навантаження; коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень має значне підвищення (у 1,34 рази) та відображає значний рівень довгострокових зобов'язань, тобто здійснюється активне використання зовнішніх джерел фінансування. Протягом 2024 р. підприємство характеризується незначним покращенням фінансової стійкості, але спостерігається залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Таблиця 2.17

Показники фінансової стійкості ПАТ «Запоріжсталь» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт автономії		0,44	0,58	0,58	0,47	0,50
Коефіцієнт маневреності власного капіталу		0,03	0,43	0,42	0,41	0,31
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу		0,56	0,42	0,42	0,53	0,50
Коефіцієнт страхування бізнесу		0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Коефіцієнт фінансового ризику		1,29	0,73	0,73	1,11	0,99
Коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень		0,91	0,88	0,93	0,96	0,90
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень		0,09	0,12	0,07	0,04	0,10

Примітка: розраховано автором на основі [142]

На ПАТ «Запоріжсталь» досліджено показники рентабельності за період 2020-2024 рр. Проаналізована динаміка показників рентабельності за 2024 р. відносно 2023 р. дозволяє відзначити (табл. 2.18): рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності мала позитивне значення, відбулося зростання

на 1,89%, що дозволяє відзначити покращення ефективності діяльності, налагодження використання ресурсів, прибутковість роботи; рентабельність

Таблиця 2.18

Показники рентабельності ПАТ «Запоріжсталь» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності, %		-5,54	27,35	-5,88	-0,23	2,12
Рентабельність (збитковість) продажу, %		3,90	25,79	0,25	6,64	7,03
Загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %		-8,90	28,88	-1,34	-0,72	1,54
Рентабельність (збитковість) виробничих витрат, %		4,06	34,76	0,25	4,71	7,56
Коефіцієнт окупності виробничих витрат		1,04	1,35	1,00	1,03	1,08
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %		-15,75	56,56	-1,37	-1,03	2,59
Загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів, %		-15,49	68,12	-2,08	-0,80	3,69
Коефіцієнт окупності власного капіталу		1,60	2,44	1,11	1,46	1,67

Примітка: розраховано автором на основі [142]

(збитковість) продажу виросла на 0,39% та спостерігається налагодження реалізації продукції, підвищення прибутковості діяльності; загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності виросла на 0,82%, тобто покращилася ефективність використання витрат; рентабельність (збитковість) виробничих витрат підвищилася на 2,85%, що пояснюється покращенням процесу виробництва продукції, раціональності використання ресурсів; коефіцієнт окупності виробничих витрат підвищився на 4,72% та свідчить про переважання отриманого прибутку над понесеними витратами на виробництво; загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу виросла на 1,55% та підтверджує покращення ефективності використання капіталу, налагодження фінансової стійкості; загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів підвищилася на 2,89%, тобто спостерігається покращення застосування основних засобів у виробництві продукції; коефіцієнт окупності власного капіталу виріс на 14,26%, тобто використання власних фінансових ресурсів є раціональним, що підвищує інвестиційну привабливість. За досліджуваний 2024 р. порівняно з попередніми періодами підприємство

характеризується рентабельністю роботи та відновленням ефективності використання власних фінансових ресурсів.

За період 2020-2024 рр. на ПАТ «Запоріжсталь» проаналізовано динаміку показників ділової активності та за 2024 р. відносно 2023 р. відбулися зміни (табл. 2.19): коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості підвищився на 7,51% та дозволяє відзначити пришвидшення оборотності фінансових ресурсів; коефіцієнт обертання поточної кредиторської заборгованості виріс на 10,58% внаслідок підвищення собівартості продукції, кредиторської заборгованості та дозволяє відзначити налагодження розрахунків з постачальниками, зменшення залежності від короткострокового фінансування; коефіцієнт обертання власного капіталу підвищився на 14,26% та підтверджує раціональність використання фінансових ресурсів; коефіцієнт обертання активів підвищився на 7,09% та відображає ефективність управління активами; коефіцієнт обертання оборотних активів виріс на 9,11%. На підприємстві відбулося поступове покращення показників ділової активності, тобто підвищення оборотності капіталу, ефективності використання ресурсів.

Таблиця 2.19

Показники ділової активності ПАТ «Запоріжсталь» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості		1,54	2,07	1,17	1,22	1,31
Коефіцієнт обертання поточної кредиторської заборгованості		1,60	2,57	1,88	1,52	1,68
Коефіцієнт обертання власного капіталу		1,60	2,44	1,11	1,46	1,67
Коефіцієнт обертання активів		0,74	1,25	0,64	0,76	0,82
Коефіцієнт обертання оборотних активів		1,30	1,99	0,96	1,10	1,20

Примітка: розраховано автором на основі [142]

Дослідження показників платоспроможності за період 2020-2024 рр. на ПАТ «Запоріжсталь» (рис. 2.17) дозволяє відзначити, що за 2024 р. відносно 2023 р. відбулися зміни: коефіцієнт платоспроможності не відповідає нормативному значенню, підвищився на 12,38% та дозволяє відзначити недостатність власних фінансових ресурсів для покриття зобов'язань, необхідність підвищення автономності підприємства; коефіцієнт загальної

ліквідності виріс на 2,19%, відповідає нормативному значенню та демонструє те, що підприємство своєчасно покриває короткострокові зобов'язання; коефіцієнт швидкої ліквідності підвищився на 7,71%, відповідає нормативному значенню та відображає можливість підприємства погашати фінансові зобов'язання. Таким чином, на підприємстві відбувається поступове налагодження та підвищення платоспроможності.

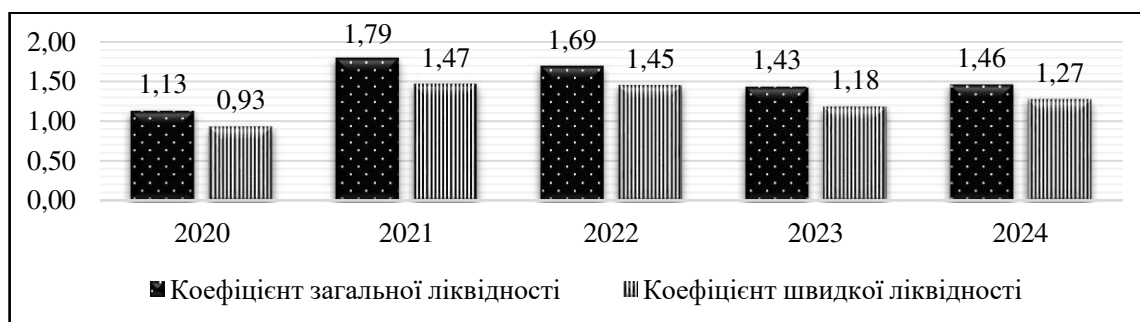

Рис. 2.17. Динаміка показників платоспроможності ПАТ «Запоріжсталь» за 2020-2024 рр.

Примітка: побудовано автором

Слід підсумувати, що на ПАТ «Запоріжсталь» протягом 2024 р. відбулися наступні зміни: показники фінансової стійкості дозволяють відзначити поступову стабілізацію структури капіталу, але існує потреба у зниженні довгострокової заборгованості, забезпеченні управління ризиками, підвищенні фінансової гнучкості, а також підтримці прибутковості роботи; показники рентабельності відображають позитивну динаміку прибутковості, оптимізацію витрат, здійснення управління ресурсами; показники ділової активності дозволяють відзначити позитивні зміни фінансово-господарської діяльності, підвищення оборотності капіталу; показники платоспроможності демонструють позитивну динаміку та доцільним є покращення забезпеченості власними фінансовими ресурсами. Подальше підвищення інноваційної активності сприятиме підтриманню показників фінансово-господарської діяльності.

Група показників досліджена на ТОВ «Запорізький механічний завод» та динаміка показників фінансової стійкості протягом 2020-2024 рр. є змінною (табл. 2.20). Зокрема, у 2024 р. відносно 2023 р. відбулися такі зміни: коефіцієнт

автономії скоротився на 41,72%, не відповідає нормативному значенню та демонструє недостатність обсягу власного капіталу; коефіцієнт маневреності власного капіталу підвищився на 15,66%, відповідає нормативному значенню та відображає підвищення ефективності розподілу, використання власного капіталу; коефіцієнт концентрації позикового капіталу виріс на 45,93%, перевищує нормативне значення, тобто підвищилася частка позикового капіталу у структурі сукупного капіталу підприємства, зростає рівень залежності від залучених коштів, що негативно впливає на фінансову незалежність; коефіцієнт страхування бізнесу скоротився на 63,67% та дозволяє відзначити зниження фінансової стійкості підприємства; коефіцієнт фінансового ризику підвищився у 1,5 рази та засвідчує ризиковість роботи, залежність від зовнішніх джерел фінансування; коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень виріс на 14,80% та підтверджує здатність підприємства своєчасно погашати поточні зобов'язання; коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень скоротився на 58,29% та демонструє зниження довгострокового боргового навантаження. Показники фінансової стійкості дозволяють відзначити, що підприємство функціонує стабільно, але існує значна залежність від позикових коштів.

Таблиця 2.20

Показники фінансової стійкості ТОВ «Запорізький механічний завод» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт автономії		0,85	0,74	0,66	0,52	0,31
Коефіцієнт маневреності власного капіталу		0,75	0,75	0,76	0,70	0,81
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу		0,15	0,26	0,34	0,48	0,69
Коефіцієнт страхування бізнесу		0,01	0,01	0,01	0,01	0,00
Коефіцієнт фінансового ризику		0,18	0,36	0,51	0,91	2,27
Коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень		1,00	0,57	0,69	0,80	0,92
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень		0,00	0,43	0,31	0,20	0,08

Примітка: розраховано автором на основі [180]

Показники рентабельності на ТОВ «Запорізький механічний завод» протягом 2020-2024 рр. також мають змінну динаміку (табл. 2.21). Загалом, у 2024 р. порівняно з 2023 р. динаміка показників рентабельності була наступною:

рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності підвищилася на 6,46%, що обумовлено зростанням чистого доходу від реалізації, прибутку від операційної діяльності та свідчить про ефективність роботи підприємства; рентабельність (збитковість) продажу скоротилася на 9,62%, але зменшення є незначним та обсяги збуту підвищуються; загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності виросла на 9,82%, що відображає зростання ефективності планування та витрачання коштів; рентабельність (збитковість) виробничих витрат скоротилася на 23,72% та відображає необхідність покращення використання ресурсів у виробництві, здійснення контролю за собівартістю; коефіцієнт окупності виробничих витрат скоротився на 0,24%, що обумовлено підвищенням витрат та незначним уповільненням темпів зростання прибутку; загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу виросла на 30,47%, що підтверджує прибутковість використання власних фінансових ресурсів; загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів підвищилася на 34,98%, тобто покращується ефективність використання основних засобів; коефіцієнт окупності власного капіталу виріс на 34,07% та дозволяє відзначити зростання прибутковості підприємства. Отже, підприємство функціонує ефективно та є рентабельним.

Таблиця 2.21

Показники рентабельності ТОВ «Запорізький механічний завод» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності, %		0,91	1,34	4,85	9,33	15,79
Рентабельність (збитковість) продажу, %		23,48	25,19	43,28	40,96	31,34
Загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %		0,86	0,93	0,49	9,08	18,89
Рентабельність (збитковість) виробничих витрат, %		30,68	33,67	76,29	69,37	45,65
Коефіцієнт окупності виробничих витрат		1,31	1,34	1,76	1,69	1,46
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %		1,19	1,64	0,48	21,36	51,83
Загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів, %		2,62	3,08	0,97	39,61	74,59
Коефіцієнт окупності власного капіталу		1,13	1,56	1,12	2,38	3,18

Примітка: розраховано автором на основі [180]

Динаміка показників ділової активності на ТОВ «Запорізький механічний завод» за 2024 р. порівняно з 2023 р. мала такі тенденції (табл. 2.22): коефіцієнт оборотності поточної дебіторської заборгованості скоротився на 27,27% та дозволяє відзначити уповільнення оборотності заборгованості, необхідність посилення контролю за термінами погашення заборгованості; коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості виріс у 1,02 рази та дозволяє відзначити прискорення розрахунків із постачальниками; коефіцієнт оборотності власного капіталу підвищився на 34,07%, відображає раціональне управління ресурсами, результативність господарської діяльності; коефіцієнт оборотності активів скоротився на 15,69% та відображає необхідність оптимізації структури активів; коефіцієнт оборотності оборотних активів скоротився на 22,36% та дозволяє відзначити зниження ефективності використання оборотних ресурсів, доцільність управління грошовими потоками, заборгованістю. Проведене дослідження показників відображає поступове налагодження управління фінансовими ресурсами, але існує зниження ефективності використання активів та доцільним є управління грошовими потоками.

Таблиця 2.22

Показники ділової активності ТОВ «Запорізький механічний завод» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт оборотності поточної дебіторської заборгованості		2,04	2,03	1,39	2,45	1,78
Коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості		4,71	5,75	1,80	1,82	3,68
Коефіцієнт оборотності власного капіталу		1,13	1,56	1,12	2,38	3,18
Коефіцієнт оборотності активів		0,99	1,23	0,78	1,37	1,16
Коефіцієнт оборотності оборотних активів		1,19	1,53	0,94	1,63	1,27

Примітка: розраховано автором на основі [180]

За результатами дослідження показників платоспроможності ТОВ «Запорізький механічний завод» слід відзначити, що коефіцієнт платоспроможності підвищився на 12,18% та відображає підвищення ролі власного капіталу, поступове зміцнення фінансової стійкості, можливість своєчасно виконувати довгострокові зобов'язання. За коефіцієнтом загальної

ліквідності у 2024 р. відносно 2023 р. відбулося скорочення на 33,24% (рис. 2.18), але він відповідає нормативу та підприємство своєчасно виконує поточні фінансові зобов'язання. Коефіцієнт швидкої ліквідності протягом 2024 р. скоротився на 42,39%, але спостерігається зниження здатності покривати короткострокові зобов'язання та доцільним є стабілізація грошових потоків. Підприємство є платоспроможним та доцільним є впровадження заходів щодо покращення короткострокової ліквідності, що підвищить фінансову рівновагу.

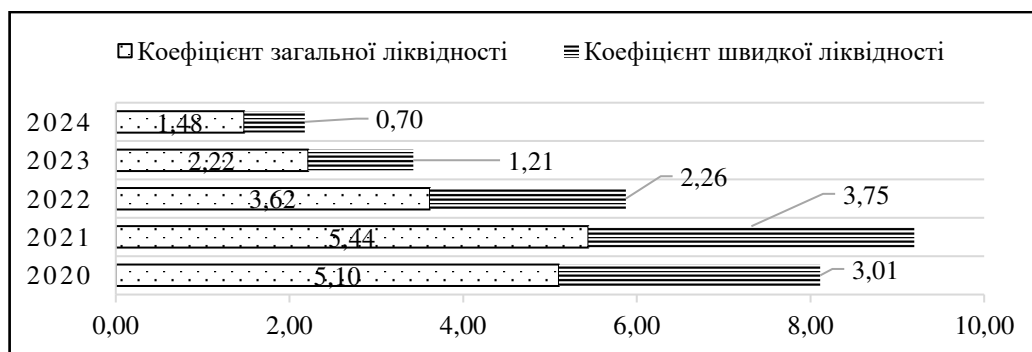

Рис. 2.18. Динаміка показників платоспроможності ТОВ «Запорізький механічний завод» за 2020-2024 рр.

Примітка: побудовано автором

Проведене дослідження на ТОВ «Запорізький механічний завод» дозволило констатувати: динаміка показників фінансової стійкості відображає покращення управління ресурсами та одночасно зростання залежності від позикового капіталу, що підтверджує необхідність стабілізації структури капіталу; показники рентабельності демонструють покращення ефективності роботи, зростання прибутковості та раціональність використання власних фінансових ресурсів; показники ділової активності дозволяють відзначити необхідність підвищення оборотності активів, здійснення управління заборгованістю; показники платоспроможності відображають ліквідність підприємства та доцільність посилення контролю за рівнем заборгованості, оптимізації структури капіталу. Отримання результати підтвердили доцільність покращення стану інноваційної активності.

Також досліджено стан фінансової стійкості на ТОВ «ЕЛІЗ» (табл. 2.23) та оцінка набору показників за 2024 р. порівняно до попереднього року дозволила

відзначити наступне: коефіцієнт автономії підвищився на 33,87%, тобто підприємство є фінансово стійким, раціонально використовує власні фінансові ресурси; коефіцієнт маневреності власного капіталу підвищився на 0,33% та відображає ефективність використання власних ресурсів, гнучкість структури капіталу, ефективне фінансування діяльності; коефіцієнт концентрації позикового капіталу знизився на 24,42% та відображає зниження залежності від залучених коштів, переважання у структурі власних ресурсів; коефіцієнт страхування бізнесу має низьке значення через незначну частку резервного капіталу у структурі власних коштів, що обмежує можливості подолання фінансових загроз; коефіцієнт фінансового ризику скоротився на 43,54% та підтверджує зниження залежності від позикових джерел, покращення фінансової стійкості; коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень має незмінне значення; коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень не визначений через відсутність на підприємстві довгострокових зобов'язань. В цілому, підприємство є фінансово стійким та відбувається покращення результатів діяльності.

Таблиця 2.23

Показники фінансової стійкості ТОВ «ЕЛІЗ» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт автономії		0,45	0,55	0,48	0,42	0,56
Коефіцієнт маневреності власного капіталу		0,92	0,89	0,79	0,88	0,88
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу		0,55	0,46	0,52	0,58	0,44
Коефіцієнт страхування бізнесу		0,0001	0,0001	0,0001	0,0001	0,0001
Коефіцієнт фінансового ризику		1,20	0,81	1,09	1,39	0,78
Коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Примітка: розраховано автором на основі [179]

Подібна ситуація спостерігається за набором показників рентабельності ТОВ «ЕЛІЗ», оскільки впродовж 2024 р. відбулися зміни (табл. 2.24): рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності підвищилася на 6,49%, тобто підприємство є прибутковим та функціонує ефективно; рентабельність (збитковість) продажу виросла на 4,08% та дозволяє відзначити збільшення обсягів продажу, ефективність операційної діяльності; загальна

рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності підвищилася на 7,86% та відображає ефективність витрачання коштів; рентабельність (збитковість) виробничих витрат виросла на 5,68%, що підтверджує раціональність розподілу коштів та фінансування виробничої діяльності; коефіцієнт окупності виробничих витрат виріс на 0,06% та відображає раціональність використання виробничих ресурсів, оптимізацію витрат; загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу підвищилася на 20,99%, тобто використання власних фінансових ресурсів є прибутковим, підвищується інвестиційна привабливість; загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів зросла у 1,29 рази, тобто зростає ефективність використання матеріально-технічних ресурсів, продуктивність використання основних засобів; коефіцієнт окупності власного капіталу виріс на 4,63% і демонструє зростання прибутковості власних ресурсів. Досліджуване підприємство є прибутковим та демонструє зростання рентабельності.

Таблиця 2.24

Показники рентабельності ТОВ «ЕЛІЗ» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності, %		4,69	6,93	11,65	7,91	14,39
Рентабельність (збитковість) продажу, %		6,40	9,28	7,40	13,14	17,22
Загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %		4,89	7,44	1,65	8,58	16,44
Рентабельність (збитковість) виробничих витрат, %		6,84	10,23	7,99	15,13	20,81
Коефіцієнт окупності виробничих витрат		1,07	1,10	1,08	1,15	1,21
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %		14,89	24,27	2,48	21,96	42,96
Загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів, %		83,53	203,18	14,49	98,52	228,49
Коефіцієнт окупності власного капіталу		3,10	3,30	1,96	2,73	2,86

Примітка: розраховано автором на основі [179]

Динаміка показників ділової активності ТОВ «ЕЛІЗ» протягом 2024 р. у порівнянні з попереднім періодом демонструє наступні зміни (табл. 2.25): коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості підвищився на 75,44%, тобто пришвидшився процес повернення коштів, покращилося управління заборгованістю; коефіцієнт обертання поточної кредиторської

заборгованості підвищився на 66,83% та відповідно покращилося погашення зобов'язань зі сторони підприємства; коефіцієнт обертання власного капіталу виріс на 4,63% та дозволяє відзначити результативність використання фінансових ресурсів, покращення управління капіталом; коефіцієнт обертання активів підвищився на 15,12% та дозволяє відзначити ефективність управління активами; коефіцієнт обертання оборотних активів виріс на 13,54% та відображає активізацію господарських процесів, покращення оборотності активів. Таким чином, на підприємстві відбулося підвищення ефективності управління ресурсами, активізація господарської діяльності.

Таблиця 2.25

Показники ділової активності ТОВ «ЕЛІЗ» за 2020-2024 рр.

Показники	Період	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості		2,18	2,38	2,13	2,47	4,34
Коефіцієнт обертання поточної кредиторської заборгованості		2,36	3,50	1,54	1,63	2,71
Коефіцієнт обертання власного капіталу		3,10	3,30	1,96	2,73	2,86
Коефіцієнт обертання активів		1,48	1,65	0,99	1,21	1,40
Коефіцієнт обертання оборотних активів		1,56	1,74	1,08	1,31	1,48

Примітка: розраховано автором на основі [179]

У 2024 р. порівняно з 2023 р. ТОВ «ЕЛІЗ» характеризується змінною динамікою показників платоспроможності (рис. 2.19).

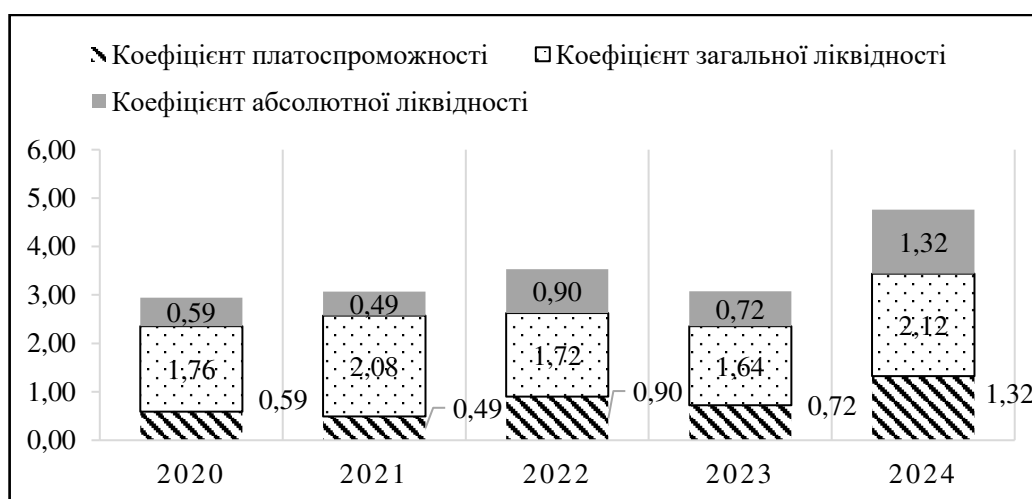

Рис. 2.19. Динаміка показників платоспроможності ТОВ «ЕЛІЗ» за 2020-2024 рр.

Примітка: побудовано автором

Коефіцієнт платоспроможності протягом 2024 р. виріс на 83,70%, відповідає нормативному значенню та дозволяє відзначити, що підприємство своєчасно виконує фінансові зобов'язання та є фінансово стійким. За 2024 р. коефіцієнт загальної ліквідності підвищився на 29,56% та підтверджує покращення управління оборотними коштами, своєчасне покриття короткострокових зобов'язань. Протягом 2024 р. скоротився коефіцієнт швидкої ліквідності на 3,08%, що обумовлено скороченням суми поточних зобов'язань, але відповідає нормативному значенню. Загалом підприємство є платоспроможним та характеризується зростанням показників діяльності.

Узагальнення результатів розглянутих показників ТОВ «ЕЛІЗ» дозволило з'ясувати наступне: підприємство є фінансово стійким, раціонально використовує фінансові ресурси та зменшується залежність від позикових коштів, покращуються результати діяльності; показники рентабельності відображають прибутковість роботи, ефективність функціонування, успішність операційної діяльності, раціональність використання коштів, інвестиційну привабливість та стабільність фінансових результатів; за показниками ділової активності відбулося покращення управління активами, своєчасне погашення заборгованості; показники платоспроможності дозволили відзначити ефективне управління фінансовими ресурсами та своєчасне виконання зобов'язань. Отримані результати дозволяють відзначити позитивний вплив інноваційної активності на показники діяльності.

Висновки до розділу 2

Наукові результати проведеного дослідження щодо оцінки ефективності інноваційної активності промислових підприємств дозволили отримати наступні результати:

1. За результатами дослідження тенденцій інноваційної активності промислових підприємств, встановлено зниження показників кількості

інноваційно активних промислових підприємств, підприємств залучених до інноваційного співробітництва, витрат на інновації, обсягів реалізації інноваційної продукції, придбання нових технологій, що обумовлено викликами зовнішнього середовища. Важливим завданням для підприємств є стабілізація стану інноваційної активності, що сприятиме успішній інноваційній діяльності, активізації інноваційного розвитку та зростанню конкурентоспроможності.

2. На основі дослідження стану інноваційної активності промисловості України визначено основні причини та проблеми, які обумовлюють його погіршення, що дозволило сформулювати заходи відновлення інноваційної активності. Серед основних заходів забезпечення інноваційної активності визначено: використання концептуальних підходів до забезпечення інноваційної активності; формування інструментів виявлення та нейтралізації загроз зовнішнього середовища для інноваційної активності; розробка стратегії інноваційної активності; застосування механізмів управління інноваційною активністю; формування інструментів підвищення інноваційної діяльності та забезпечення інноваційного розвитку; здійснення оцінки поточного рівня інноваційної активності. Обґрунтовано доцільність впровадження на промислових підприємствах інструментів, механізмів та підходів щодо підвищення інноваційної активності промислових підприємств.

3. Проведене дослідження показників фінансової діяльності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» дозволяє відзначити змінну динаміку за 2024 р. порівняно з попереднім періодом, адже скоротився чистий дохід від реалізації продукції (на 6,01%), підприємство отримало збиток, знизився власний капітал (на 5,44%), підвищився позиковий капітал (на 13,55%). За показниками стану інноваційної активності протягом 2024 р. підприємство має скорочення коефіцієнта продуктивності праці інноваційного персоналу на 37,98%, коефіцієнта інноваційного зростання на 50%. Визначено доцільність запровадження заходів до покращення показників фінансової діяльності, впровадження інструментів підвищення інноваційної активності. ПАТ «Запоріжсталь» у 2024 р. вийшов зі стану збитковості та дохід від реалізації

продукції виріс на 24,67%, власний капітал підвищився на 29,07%, позиковий капітал – на 14,65%. Позитивні тенденції відбулися за показниками інноваційної активності та протягом 2024 р. відносно 2023 р. підвищився коефіцієнт продуктивності праці інноваційного персоналу на 23,40%, коефіцієнт інноваційного зростання на 37,17%. Доведено доцільність вдосконалення інноваційної стратегії задля інноваційного розвитку, підвищення інноваційної активності підприємства.

4. Дослідження показників стану інноваційної активності дозволило встановити їх вплив на показники фінансової діяльності та обґрунтувати взаємозв'язок між ефективністю фінансово-господарської діяльності і рівнем інноваційної діяльності. Визначено, що забезпечення та підвищення інноваційної активності сприятиме зростанню прибутковості діяльності, зменшенню залежності від позикових коштів, зниженню заборгованості та дозволить зміцнити конкурентні позиції на ринку.

5. Проведене дослідження дозволило відзначити, що між інноваційною активністю та показниками фінансово-господарської діяльності підприємств існує тісний зв'язок. На ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» відбулося скорочення за показниками інноваційної активності, що пояснюється погіршенням фінансової стійкості, зростанням фінансових ризиків, нерентабельністю роботи, погіршенням управління кредиторською заборгованістю, активами, грошовими потоками. ПАТ «Запоріжсталь» характеризується покращенням інноваційної активності та відбулася стабілізація структури капіталу, підвищення фінансової гнучкості, прибутковості, оптимізація витрат.

Результати дослідження другого розділу викладено у наступних публікаціях автора: [92; 96; 97; 98].

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Науково-методичний підхід розробки стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств

Проведене дослідження стану інноваційної активності, фінансово-господарської діяльності дозволило встановити змінну динаміку на промислових підприємствах Запорізької області. Зокрема, спостерігається сповільнення темпів інноваційної активності, що відображається на показниках інноваційної діяльності, позначається на результатах фінансово-господарської діяльності. Крім того, для більшості підприємств притаманний низький рівень інноваційної діяльності та невизначеність напрямів інноваційного розвитку. Вищезначене дозволило встановити необхідність розробки заходів щодо формування інноваційної активності з метою подальшого налагодження інноваційної діяльності, забезпечення інноваційного розвитку. Дієвим заходом до формування та підвищення інноваційної активності є розробка, використання стратегії її підвищення, яка сприятиме успішному інноваційному розвитку промислового підприємства протягом довгострокового періоду. Стратегія підвищення інноваційної активності є планом дій щодо формування, розвитку, підтримання інноваційної активності та дозволить відновити показники інноваційної діяльності, визначити перспективні напрямки інноваційного розвитку, що також забезпечить успішність фінансової діяльності підприємства. Важливим завданням для підприємств є розробка та використання стратегії підвищення інноваційної активності, що сприятиме випереджаючому розвитку, врахуванню трендів цифровізації, формуванню конкурентних переваг.

Серед науковців питання використання стратегії інноваційної діяльності, інноваційного розвитку, інноваційної стратегії, управління інноваційною активністю, підвищення показників інноваційної діяльності, впровадження

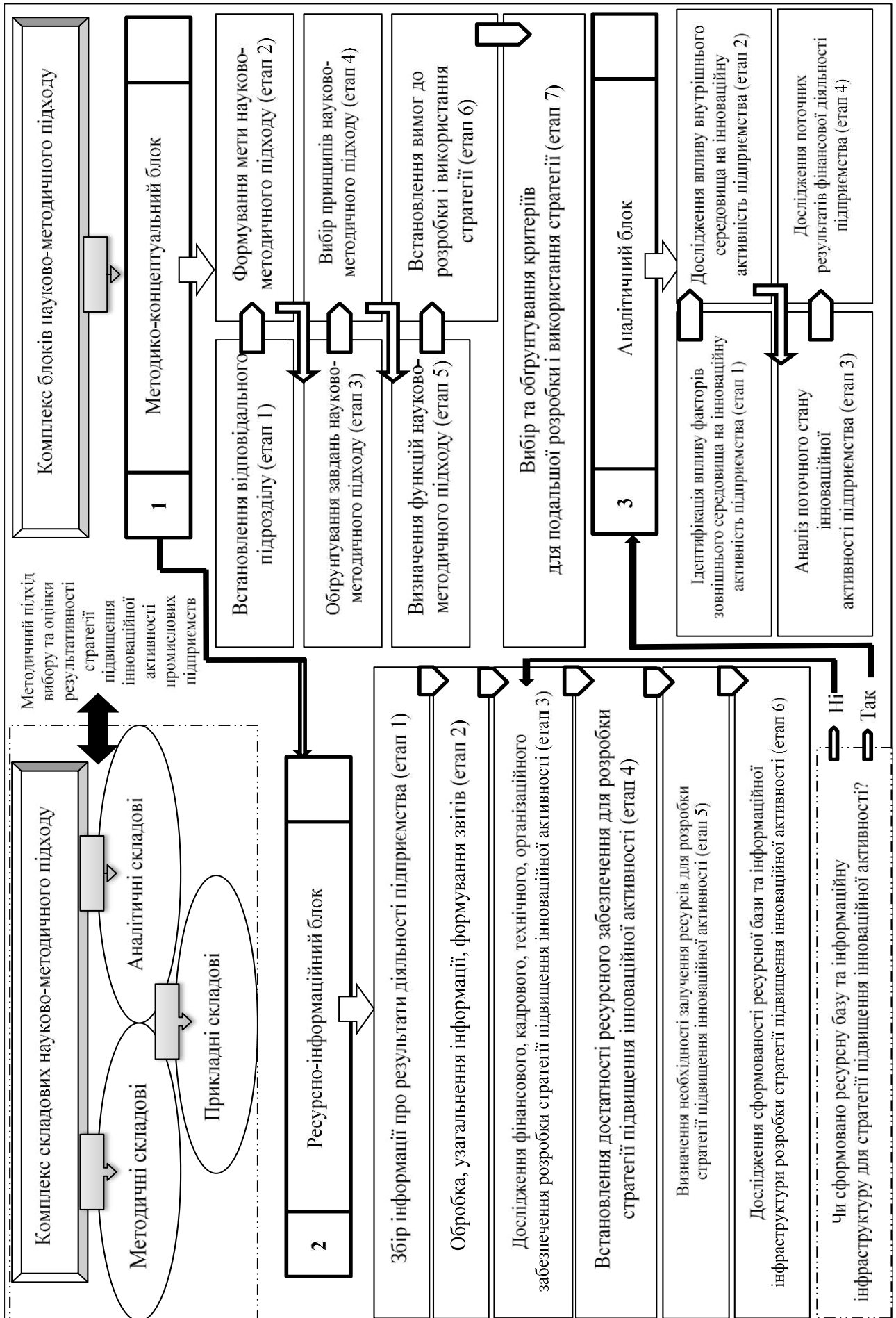
інновацій розглянуто у працях: Бадер К., Енкель Е. [225]; Беялов Т., Штулер І., Терещенко Д., Горячова Н., Пашнюк Л. [228, с. 118-131]; Божкова В. В., Дериколєнко О. М. [8, с. 5-7]; Боковець В. В., Прутська Т. Ю. [9, с. 80-83]; Бугас Н. В., Дякович З. Р. [12, с. 68-70]; Ван Дж., Донг В. [263]; Волощук Ю. О., Іванишин О. В., Богачик С. В. [20, с. 103-105]; Гарасимлюк М. В., Запишна А. С. [26, с. 120-123]; Глуха Г. Я., Цимбалюк А. І. [30, с. 63-71]; Гнатківський Б. М. [238, с. 133-137]; Єпіфанова І. Ю. [60, с. 33-37]; Єрмак С. О., Бойко І. М. [62]; Золєвська М. І. [70, с. 60-61]; Ковтун В. А. [85, с. 75-78]; Костецький В. [99, с. 133-142]; Кущик А. П., Краснощок Я. В. [108, с. 83-87]; Лу С., Ван Дж. [247]; Мартін-Ріос К., Парга-Данс Є., Пасамар С. [249]; Мартін-Ріос К., Чобану Т. [248]; Нєвмержицька С. Н., Левчук Я. В. [133, с. 101-103]; Нижник О. В. [134, с. 95-98]; Пілєцька С. Т. [146, с. 103-108]; Пушкар Т. А. [156, с. 7-12]; Санчес-Сєллеро П., Санчес-Сєллеро М. К., Санчес-Сєльєро Ф. Х., Крус-Гонсалєс М. М. [253]; Сєклен-Луна Дж. П., Мєя-Фєрнандєс П., Кансіно К. А. [254, с. 145-157]; Собчак Е., Глущук Д. [257, с. 1286-1294]; Франк А. Х., Кортімілья М. Н., Рібєйро Х. Л. Д., де Олівєйра Л. С. [235]; Хєллвіг Л., Павловський Й., Шефєр М. [237]; Цінопулос С., Ян Дж., Соуса К. М. П. [261]; Цю Л., Олару Д., Перчєйз С. [252]; Цяо С., Ван К., Го З., Го Дж. [251]; Чєнг С. С. J., Шеу С. [231]; Чумак Г. М., Жидик-Будько Р. Р. [201, с. 157-159]; Шкурєнко О., Чорна Т. [212]; Янковець Т. М. [219, с. 168-174]; Ярмус С. С. [221, с. 309-312].

Узагальнення результатів дослідження дозволило встановити відсутність єдиного підходу до формування та впровадження стратегії підвищення інноваційної активності і, враховуючи результати підрозділів дисертаційної роботи щодо уточнення дефініції «стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств», удосконалення концептуального підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств, результатів аналізу стану інноваційної активності та фінансової діяльності, обґрунтувати доцільність її розробки. Отже, враховуючи роль стратегії підвищення інноваційної активності визначено необхідність удосконалення підходу до її розробки.

Враховуючи результати дослідження удосконалено науково-методичний підхід до формування та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, що є комплексним інструментом, який слугує основою для формування набору стратегій підвищення інноваційної активності, прийняття рішень щодо їх застосування, розробки рекомендацій для подальшого використання, що базується на реалізації набору функціональних взаємопов'язаних блоків, виокремленні методичних, аналітичних та прикладних складових і сприятиме підвищенню інноваційної активності, прискоренню ефективності інноваційного розвитку, активізації інноваційної діяльності, налагодженню інноваційних процесів підприємств. Важливо відзначити, що науково-методичний підхід містить комплекс методичних, аналітичних та прикладних складових, реалізація яких дозволяє сформувати набір альтернативних стратегій підвищення інноваційної активності, що гарантуватиме забезпечення її впровадження в практичну діяльність промислового підприємства на підставі дотримання послідовності етапів, розробити рекомендації до вдосконалення стратегії враховуючи виклики зовнішнього середовища.

«У науково-методичному підході визначено набір функціональних взаємопов'язаних блоків, реалізація яких дозволить здійснити оцінку викликів зовнішнього та внутрішнього середовища, поточного стану інноваційної активності та результатів фінансово-господарської діяльності, формування набору стратегій підвищення інноваційної активності» [94].

Слід узагальнити, що «науково-методичний підхід містить комплекс методичних, аналітичних та прикладних складових, які реалізуються у функціональних взаємопов'язаних блоках підходу (рис. 3.1). Зокрема, саме комплекс методичних, аналітичних та прикладних складових є основою для формування, визначення ефективності та практичного впровадження стратегії підвищення інноваційної активності та кожен із складових має своє призначення» [94].

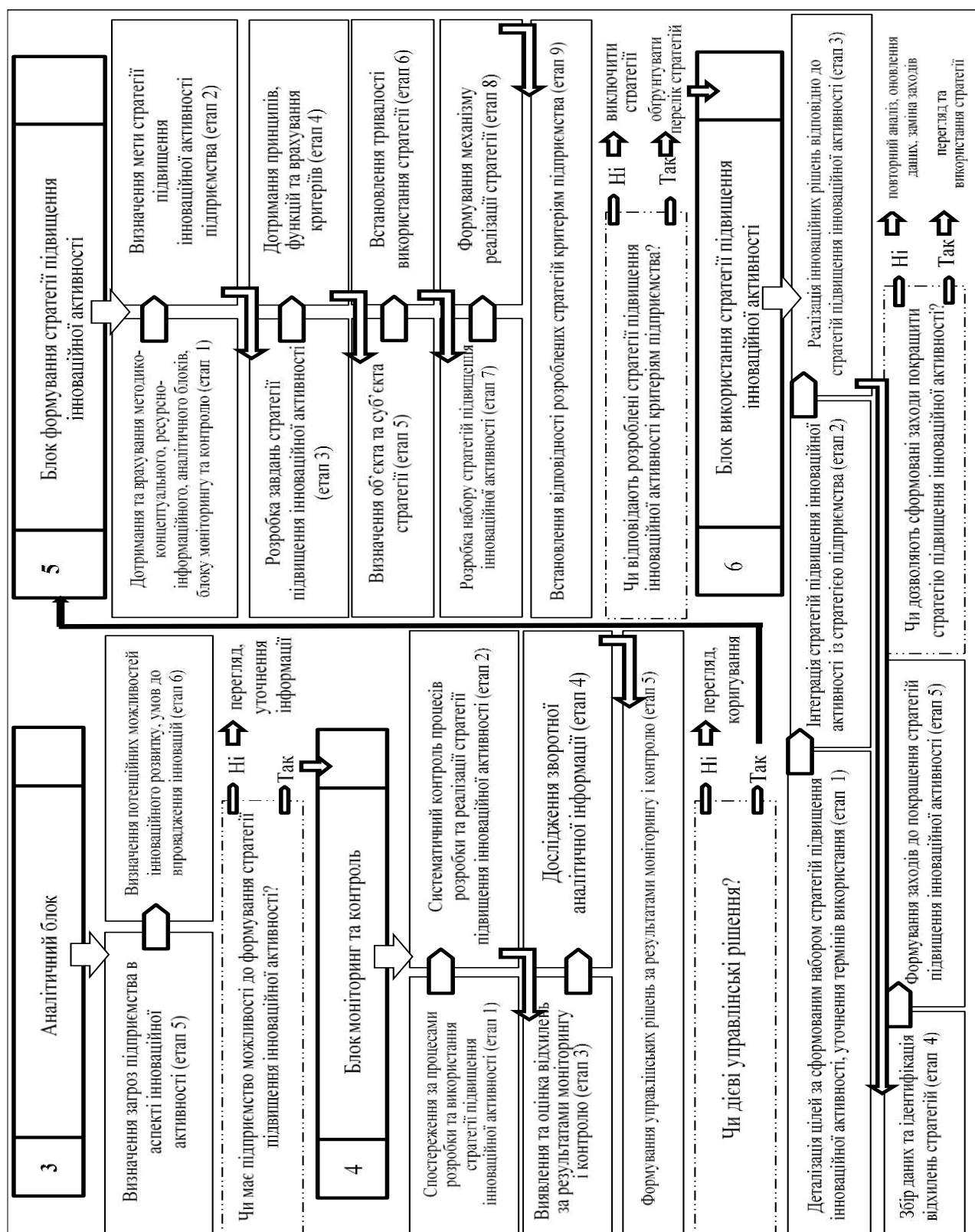

Рис. 3.1. Структура науково-методичного підходу до формування та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств

Примітка: сформовано автором на основі [8, с. 5-7; 9, с. 80-83; 20, с. 103-105; 26, с. 120-123; 30, с. 64-71; 60, с. 33-37; 62; 99, с. 141-142; 133, с. 101-103; 134, с. 96-98; 146, с. 103-108; 156, с. 7-12; 212; 219, с. 168-174; 221, с. 309-312; 238, с. 134-137]

«Методична складова охоплює набір підходів, методів та є теоретичною основою щодо розробки і впровадження стратегії підвищення інноваційної активності, тобто вибір індикаторів, критеріїв, методів, підходів, концепцій до оцінки поточного рівня інноваційної активності підприємства, визначення принципів та функцій, врахування підходів при розробці набору стратегій, підходів щодо планування та прогнозування результатів від використання стратегій. Аналітична складова науково-методичного підходу включає набір інструментів щодо проведення аналізу, порівняння показників в процесі розробки та подальшого впровадження стратегії підвищення інноваційної активності і є основою для прийняття обґрунтованих рішень, тобто аналіз рівня інноваційної активності, інноваційних позицій, інноваційних можливостей, потенціалу підприємства, сильних і слабких сторін, можливостей і загроз, викликів ринкового середовища, ресурсного забезпечення, оцінка поточного стану фінансово-господарської діяльності. Прикладна складова включає набір заходів щодо забезпечення практичного впровадження стратегії підвищення інноваційної активності, тобто визначення напрямів активізації інноваційної активності, послідовності впровадження обраної стратегії, здійснення моніторингу та контролю за використанням стратегії» [94]. Слід відзначити, що науково-методичний підхід до формування та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств через методичну, аналітичну та прикладну складові взаємопов'язаний з методичним підходом вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, який сформований у підрозділі 3.2.

«Науково-методичний підхід передбачає поетапну реалізацію функціональних взаємопов'язаних блоків, що охоплює набір етапів, здійснення яких забезпечить діагностику поточної інноваційної активності, аналіз загроз ринкового середовища, розробку набору можливих варіантів стратегій інноваційної активності, їх використання, а також проведення моніторингу і контролю. Серед основних функціональних блоків підходу сформовано наступні (рис. 3.2): методико-концептуальний; ресурсно-інформаційний; аналітичний;

моніторинг та контроль; формування стратегії підвищення інноваційної активності; використання стратегії підвищення інноваційної активності» [94].

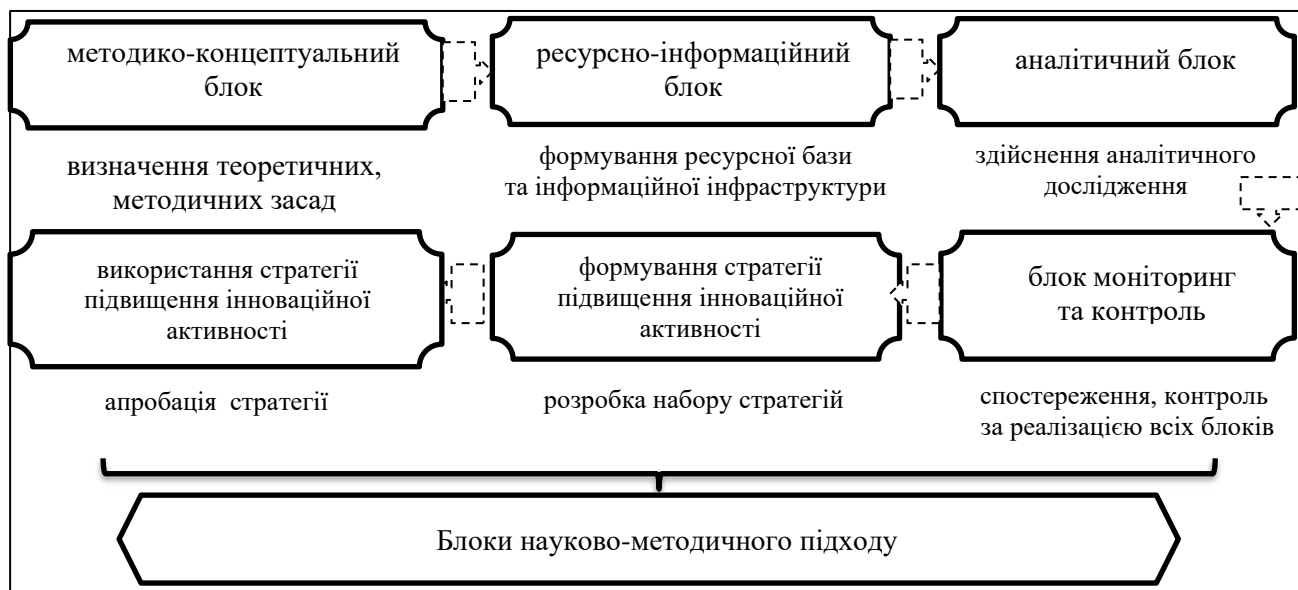

Рис. 3.2. Блоки науково-методичного підходу до формування та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств
Примітка: удосконалено автором [94]

«Початково реалізується методико-концептуальний блок, який є підґрунтям для визначення теоретичних, методичних засад щодо визначення мети, завдань, принципів, функцій, критеріїв науково-методичного підходу, а також методів, концепцій для подальшої розробки і використання стратегії підвищення інноваційної активності, що реалізується в наступних блоках. Враховуючи важливість означеного блоку визначено етапи його здійснення: встановлення відповідального підрозділу; формування мети науково-методичного підходу; обґрунтування завдань науково-методичного підходу; вибір принципів науково-методичного підходу; визначення функцій науково-методичного підходу; встановлення вимог до розробки і використання стратегії; вибір та обґрунтування критеріїв для подальшої розробки і використання стратегії» [94].

Більш детально розглянемо кожен етап означеного блоку, який відіграє вагоме значення у реалізації наступних блоків.

Встановлення відповідального підрозділу є першочерговим завданням та здійснюється на першому етапі, що дозволяє визначити відповідальний підрозділ за розробку і впровадження стратегії на підприємстві. У підрозділі 1.2 дисертаційної роботи було виокремлено підрозділ із формування та управління інноваційною активністю, який повинен виконувати завдання щодо формування, оцінки ефективності, апробації та вдосконалення стратегії, підготовки звітних документів та розробки відповідних рекомендацій. Даний підрозділ виконує функції комунікації із всіма підрозділами підприємства, збору та обміну інформаційними даними, що підвищує ефективність розробки і прийняття рішень.

Метою науково-методичного підходу є формування набору стратегій підвищення інноваційної активності, забезпечення практичного використання на промисловому підприємстві. Пріоритетними завданнями науково-методичного підходу визначено наступні: розробка ефективних та дієвих видів стратегії підвищення інноваційної активності враховуючи стан інноваційної діяльності підприємств, результати фінансової діяльності, можливості інноваційного розвитку та виклики ринкового середовища; забезпечення налагодження рівня інноваційної активності підприємства через практичне впровадження стратегії; визначення методичного та аналітичного інструментарію щодо розробки стратегії та оцінки її ефективності; розроблений набір стратегій має забезпечити активізацію інноваційної діяльності, налагодження інноваційних процесів, сприяти розробці інновацій, прискоренню інноваційного розвитку, підвищенню конкурентоспроможності; формування рекомендацій до вдосконалення стратегії та здійснення стратегічного управління; виявлення та врахування викликів внутрішнього і зовнішнього середовища; дослідження та врахування успішних практик розвитку інноваційної активності на підприємствах.

Вибір принципів науково-методичного підходу та їх дотримання забезпечить ефективність впровадження наступних блоків і реалізацію відповідних етапів. Доцільно відзначити, що в процесі реалізації блоків передбачено дотримання принципів, які виділені відповідно до удосконаленого

концептуального підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств (підрозділ 1.2). Врахування означених принципів дозволить здійснити розробку ефективного набору стратегій підвищення інноваційної активності враховуючи змінність загроз ринкового середовища, існуючі виклики; врахувати досвід іноземних підприємств за напрямом розвитку інноваційної активності; забезпечити управління інноваційною активністю та досягнення стратегічних цілей; постійне дослідження загроз інноваційній активності підприємства; залучити персонал підрозділу до розробки та використання стратегії інноваційної активності; забезпечити системність та послідовність формування, впровадження стратегії; обґрунтованість прийняття рішень під час вибору стратегії; вдосконалити та коригувати стратегію враховуючи тенденції сьогодення, потреби підприємства; налагодити співпрацю підрозділу із формування та управління інноваційною активністю з іншими структурними підрозділами підприємствами; використовувати стратегію підвищення інноваційної активності впродовж довгострокового періоду; врахувати методичну, аналітичну та прикладну складові задля формування набору альтернативних стратегій, забезпечення їх наукової обґрунтованості, оцінки ефективності та практичного впровадження; досягнути ефективності використання стратегії, що відобразиться в показниках інноваційної діяльності, дозволить сформулювати напрями інноваційного розвитку, налагодити інноваційні процеси; здійснювати постійний розвиток інноваційної активності; забезпечити впровадження цифрових підходів; налагодити взаємодію між підрозділами підприємства щодо питань використання стратегії інноваційної активності; впровадження програмних продуктів, інформаційних технологій для здійснення контролю за результатами використання обраної стратегії; врахувати соціальні, екологічні, енергетичні ризики в процесі розробки стратегії підвищення інноваційної активності; забезпечити досягнення цілей сталого розвитку через використання стратегії.

З огляду на означене, важливим є визначення функцій науково-методичного підходу, що гарантуватиме поетапність, злагодженість,

ефективність реалізації етапів за кожним із сформованих блоків. На підставі врахування того, що стратегія підвищення інноваційної активності є інструментом в межах удосконаленого концептуального підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств визначено доцільність дотримання функцій, які зазначені у підрозділі 1.2, тобто: контрольна; аналітична; інформаційна; координаційна; прогностична; організаційна; стратегічна; адаптаційна; комунікативна функція та функція мотивації; нормативна; інвестиційна [74, с. 140-143; 88, с. 37-38; 164, с. 44-45; 204, с. 75; 209, с. 294-296; 223, с. 37-38].

При використанні науково-методичного підходу важливим є визначення системи вимог, врахування яких забезпечить ефективність розробки, використання стратегії підвищення інноваційної активності, здійснення контролю та розробку заходів до вдосконалення (рис. 3.3).

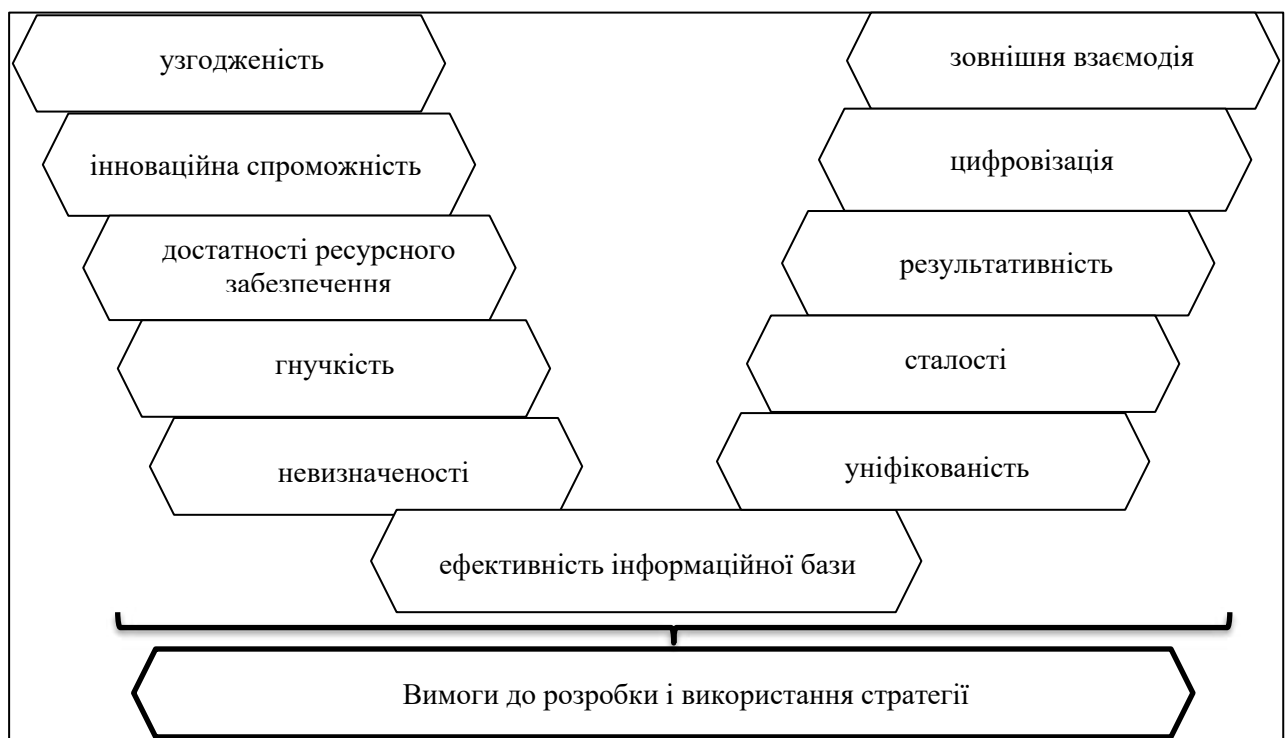

Рис. 3.3. Вимоги до розробки і використання стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств

Примітка: удосконалено автором на основі [8, с. 5-7; 9, с. 80-83; 20, с. 103-105; 26, с. 120-123; 30, с. 64-71; 60, с. 33-37; 99, с. 141-142; 133, с. 101-103; 134, с. 96-98; 146, с. 103-108; 219, с. 168-174; 238, с. 134-137]

Останнім етапом є вибір та обґрунтування критеріїв для подальшої розробки і використання стратегії підвищення інноваційної активності. Зокрема, під час розробки стратегії підвищення інноваційної активності будуть враховані критерії щодо поточного стану інноваційної діяльності, поточних результати фінансової діяльності, потенційних можливостей інноваційного розвитку, впливу загроз ринкового середовища, наявності умов до впровадження інновацій. Поряд з цим, використання стратегії буде здійснюватися на підставі врахування критеріїв щодо необхідності підвищення (утримання) інноваційної активності, прискорення (стабілізації) інноваційного розвитку, активізації (налагодження) інноваційної діяльності, вдосконалення (розробки) інноваційних процесів. Слід відзначити, що означені критерії є доцільними для врахування, що дозволить розробити типи стратегій, які відповідають поточній ситуації та враховуючи потреби підприємства.

«Другим є ресурсно-інформаційний блок, реалізація якого має за мету дослідження та визначення стану забезпеченості підприємства ресурсами, встановлення їх достатності для розробки стратегії інноваційної активності, визначення необхідності залучення додаткових ресурсів. Також в даному блоці здійснюється збір, обробка, узагальнення інформації, формування звітів та серед етапів визначено: збір інформації про результати діяльності підприємства; обробка, узагальнення інформації, формування звітів; дослідження фінансового, кадрового, технічного, організаційного забезпечення розробки стратегії підвищення інноваційної активності; встановлення достатності ресурсного забезпечення для розробки стратегії підвищення інноваційної активності; визначення необхідності залучення ресурсів для розробки стратегії підвищення інноваційної активності; дослідження сформованості ресурсної бази та інформаційної інфраструктури розробки стратегії підвищення інноваційної активності» [94].

Першим реалізується етап «Збір інформації про результати діяльності підприємства». Встановлено, що на даному етапі реалізуються дії щодо проведення збору, узагальнення даних поточної ситуації на підприємстві за

показниками фінансово-господарської діяльності, інноваційної активності до, під час та після використання стратегії підвищення інноваційної активності. Означене дозволить працівникам підрозділу із формування та управління інноваційною активністю аналізувати ефективність впровадження стратегії, розробляти якісні рішення.

Другим реалізується етап «Обробка, узагальнення інформації, формування звітів». Передбачається, що вказаний етап включає обробку інформації за результатами реалізації всіх блоків науково-методичного підходу, що здійснюється підрозділом із формування та управління інноваційною активністю, а також даний підрозділ узагальнює дані за напрямом розробка, прогноз, використання, вдосконалення стратегії підвищення ефективності інноваційної активності. Крім того, здійснюється формування звітів за результатами реалізації кожного блоку, що дозволить аналізувати отримані результати, формувати рекомендації до коригування.

Третім реалізується етап «Дослідження фінансового, кадрового, технічного, організаційного забезпечення розробки стратегії підвищення інноваційної активності». Передумовою розробки стратегії підвищення інноваційної активності є дослідження поточної ситуації на підприємстві щодо наявності фінансових ресурсів, структури власного і позикового капіталу, рівня заборгованості, кваліфікації працівників, їх залученості до інноваційної діяльності, рівня продуктивності праці, забезпеченості інформаційними технологіями, програмними продуктами, використання автоматизованих систем, сучасного обладнання та функціонування інноваційного відділу.

Четвертим реалізується етап «Встановлення достатності ресурсного забезпечення для розробки стратегії підвищення інноваційної активності». За результатами дослідження фінансового, кадрового, технічного, організаційного забезпечення проводиться оцінка достатності обсягу ресурсного забезпечення для формування, впровадження стратегії, а також враховуються можливості підприємства, наявний інноваційний потенціал.

П'ятим реалізується етап «Визначення необхідності залучення ресурсів для розробки стратегії підвищення інноваційної активності». Враховуючи дослідження рівня ресурсного забезпечення, достатності ресурсів встановлюється потреба у їх залученні для розробки стратегії підвищення інноваційної активності. За результатами визначення необхідності залучення ресурсів відбувається пошук джерел фінансування, тобто інвестиційні ресурси, кредитування, програми підтримки від органів державної влади.

У підсумку здійснюється дослідження сформованості ресурсної бази та інформаційної інфраструктури розробки стратегії підвищення інноваційної активності. На підставі виявлення недоліків у ресурсному забезпеченні, тобто незабезпеченість персоналом, фінансовими, технічними ресурсами, відсутності системи збору та обробки інформації доцільним є повернення до третього етапу і розробка інформаційної інфраструктури, формування ресурсної бази.

«Третім є аналітичний блок, реалізація якого має за мету проведення аналізу, оцінки і дослідження ступеня впливу факторів зовнішнього середовища, стабільності внутрішнього середовища, інноваційної активності, результатів інноваційної, фінансово-господарської діяльності, можливостей інноваційного розвитку, здійснення інноваційних процесів. Результати аналітичного блоку враховуються в процесі розробки та використання стратегії підвищення інноваційної активності, а також він охоплює етапи: ідентифікація впливу факторів зовнішнього середовища на інноваційну активність підприємства; дослідження впливу внутрішнього середовища на інноваційну активність підприємства; аналіз поточного стану інноваційної активності підприємства; дослідження поточних результати фінансової діяльності підприємства; визначення загроз підприємства в аспекті інноваційної активності; визначення потенційних можливостей інноваційного розвитку, умов до впровадження інновацій» [94].

На етапі ідентифікація впливу факторів зовнішнього середовища на інноваційну активність підприємства проводиться детальний збір інформації щодо загроз, ризиків, викликів оточуючого середовища. Аналіз та виокремлення

факторів зовнішнього середовища дозволить їх врахувати в процесі розробки стратегії підвищення інноваційної активності, забезпечити адаптацію до мінливості ринкового середовища. Крім того, тренди цифровізації, впровадження інформаційних технологій, змінність законодавчої бази, загострення конкурентної боротьби, коливання цін на сировину та матеріали, податкове навантаження, плинність кадрів, коригування попиту споживачів актуалізують доцільність дослідження ринкового середовища.

Дослідження впливу внутрішнього середовища на інноваційну активність підприємства займає вагоме значення у процесі розробки можливих типів стратегій, адже дозволяє оцінити та врахувати внутрішні можливості підприємства.

На етапі аналіз поточного стану інноваційної активності підприємства відбувається поглиблений аналіз показників інноваційної діяльності. З метою проведення дослідження показників інноваційної діяльності враховують результати аналізу, які наведені у підрозділах 2.2-2.3 роботи. Дослідження наведених показників дозволить з'ясувати поточний стан інноваційної активності через розрахунок групи показників інноваційної діяльності та отримані результати враховуються в блоці розробки і вибору стратегії.

В процесі розробки стратегії підвищення інноваційної активності доцільним є врахування дослідження поточних результатів фінансової діяльності підприємства. Доведено, що інноваційна активність впливає на ефективність функціонування підприємства, що підтверджує доцільність дослідження фінансової стабільності. У підрозділах 2.2-2.3 дисертаційної роботи зазначено оцінку фінансової діяльності підприємства, яка враховується в блоці розробки стратегії.

Узагальнення отриманої інформації із попередніх етапів дозволяє визначити загрози підприємства в аспекті інноваційної активності. Зокрема, відбувається визначення, врахування можливостей і загроз, сильних та слабких сторін промислового підприємства за напрямом інноваційної діяльності.

Підсумком є визначення потенційних можливостей інноваційного розвитку, умов до впровадження інновацій на підприємстві. Враховуючи стан інноваційної активності, ефективність інноваційної діяльності, фінансово-господарської діяльності, ситуацію із інноваційним розвиток, інноваційними процесами, вплив загроз зовнішнього і внутрішнього середовища встановлюється можливість підприємства до подальшого інноваційного розвитку, а також розробки стратегії. Відсутність можливості до формування стратегії підвищення інноваційної активності свідчить про доцільність перегляду, уточнення інформації та формування відповідних висновків.

«Блок моніторинг та контроль охоплює комплекс дій щодо здійснення спостереження, контролю за реалізацією всіх блоків науково-методичного підходу, дозволяє своєчасно виявити відхилення, здійснити коригування, що сприятиме своєчасній ідентифікації недоліків, відхилень від запланованих результатів. Реалізація блоку моніторинг та контроль здійснюється на підставі дотримання етапів: спостереження за процесами розробки та використання стратегії підвищення інноваційної активності; систематичний контроль процесів розробки та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності; виявлення та оцінка відхилень за результатами моніторингу і контролю; дослідження зворотної аналітичної інформації; формування управлінських рішень за результатами моніторингу і контролю» [94].

На етапі спостереження за процесами розробки та використання стратегії підвищення інноваційної активності підрозділ із формування та управління інноваційною активністю здійснює систематичний моніторинг реалізації всіх блоків. Метою даного етапу є своєчасне виявлення відхилень в процесі реалізації блоків, забезпечення коригування виявлених недоліків, розробка і прийняття коригувальних управлінських рішень, що гарантуватиме ефективність стратегії підвищення інноваційної активності.

Систематичний контроль процесів розробки та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності також здійснюється відповідним підрозділом з метою перевірки, відстеження та встановлення відповідності

фактичних дій запланованим результатам. Етап контролю здійснюється безперервно та під час реалізації всіх блоків. В процесі контролю проводиться оцінка досягнення сформованої мети, визначаються причини відхилень та узагальнюється інформація для розробки рішень.

Третім є етап «Виявлення та оцінка відхилень за результатами моніторингу і контролю». З'ясовано, що своєчасна ідентифікація відхилень та їх врахування під час розробки, використання стратегії дозволить досягнути очікуваних результатів, тобто підвищення інноваційної діяльності, визначення напрямів інноваційного розвитку, стабілізувати інноваційні процеси, сформувати конкурентні переваги. Тому важливим завданням є дослідження та оцінка наслідків у випадку виникнення відхилень, недоліків.

Четвертим є етап «Дослідження зворотної аналітичної інформації», яка надходить до підрозділу із формування та управління інноваційною активністю в процесі реалізації блоків науково-методичного підходу. У процесі реалізації етапу відбувається обробка інформаційних даних, які надходять за результатами виконання етапів кожного блоку, що дозволяє здійснити оцінку ефективності впровадження заходів, прийняття рішень.

У підсумку здійснюється формування управлінських рішень за результатами моніторингу і контролю, що проводиться враховуючи результати попередніх етапів та дає змогу своєчасно реагувати на виклики. Управлінські рішення розробляються з метою усунення виявлених проблем, оптимізації та вдосконалення процесів, формування стратегічних заходів, що гарантуватиме ефективність стратегії підвищення інноваційної активності. За результатами розробки декількох варіантів управлінських рішень обирається більш ефективне та визначається його дієвість. Відсутність дієвих управлінських рішень є підставою для перегляду результатів попередніх етапів та коригування даних.

«Важливе значення має блок формування стратегії підвищення інноваційної активності, який включає перелік взаємопов'язаних процесів, дій щодо розробки набору стратегій для промислових підприємств» [94]. На зазначеному блоці відбувається розробка декількох типів стратегій шляхом

реалізації таких етапів: дотримання та врахування методико-концептуального, ресурсно-інформаційного, аналітичного блоків, блоку моніторингу та контролю; визначення мети стратегії підвищення інноваційної активності підприємства; розробка завдань стратегії підвищення інноваційної активності; дотримання принципів, функцій та врахування критеріїв; визначення об'єкта та суб'єкта стратегії підвищення інноваційної активності підприємства; встановлення тривалості використання стратегії підвищення інноваційної активності; розробка набору стратегій підвищення інноваційної активності промислових підприємств; формування механізму реалізації стратегії підвищення інноваційної активності; встановлення відповідності розроблених стратегій підвищення інноваційної активності критеріям промислового підприємства.

Початково реалізується етап дотримання та врахування методико-концептуального, ресурсно-інформаційного, аналітичного блоків, блоку моніторингу та контролю. Зазначені блоки дозволять врахувати визначені принципи, функції, критерії, розроблену мету, відповідальний підрозділ, сформовану ресурсну базу та інформаційну інфраструктуру, результати проведених аналітичних досліджень, а також гарантуватиме постійне спостереження і контроль. Крім того, інформація та дані з означених блоків є основною для розробки типів стратегій підвищення інноваційної активності.

Другим реалізується етап визначення мети стратегії підвищення інноваційної активності підприємства, яка полягає у забезпеченні результативності інноваційної активності, що гарантуватиме прискорення ефективності інноваційного розвитку, активізацію інноваційної діяльності, налагодження інноваційних процесів. Поряд з цим, мету стратегії доцільно коригувати враховуючи можливості підприємства, наявний інноваційний потенціал.

Розробка завдань стратегії підвищення інноваційної активності підприємства здійснюється на підставі сформованої мети та включає наступні завдання: створити умови для активізації інноваційної діяльності; налагодити інноваційні процеси через дослідження та виявлення проблем; створити умови

для впровадження інновацій, розширити використання цифрових інструментів; визначити напрями інноваційного розвитку підприємства; врахувати загрози і ризики для покращення інноваційного середовища підприємства; забезпечити ефективність інноваційної активності через здійснення моніторингу та оцінки результатів використання стратегії; забезпечити адаптивність стратегії до викликів ринкового середовища; розвинути інноваційну культуру працівників.

Перед розробкою стратегії важливим є дотримання принципів, функцій та врахування критеріїв, реалізація яких дозволить забезпечити ефективність процесів планування, організації, діагностики, аналізу, моніторингу, контролю розробки стратегії підвищення ефективності інноваційної активності. Перелік принципів, функцій та вимог зазначено у методико-концептуальному блоці.

Встановлено, що об'єктом в рамках стратегії підвищення інноваційної активності підприємства є процес формування, забезпечення, підвищення інноваційної активності. Суб'єктом виступає підрозділ із формування та управління інноваційною активністю.

Важливу роль відіграє етап встановлення тривалості використання стратегії підвищення інноваційної активності. Враховуючи інерційний характер інноваційних процесів на підприємстві, виклики ринкового середовища, процеси управління, рівень ресурсного забезпечення, довготривалість прояву ефекту від інноваційної діяльності доведено доцільність впровадження стратегії протягом середньострокового періоду, тобто не менше п'яти років. Поряд з цим, перегляд та коригування стратегії слід здійснювати кожного року, що забезпечить ефективність її використання.

«Етап розробка набору стратегій підвищення інноваційної активності промислових підприємств реалізується враховуючи можливості та потреби підприємства щодо інноваційної діяльності. Виокремлення набору блоків дозволило врахувати стан інноваційної діяльності, результати фінансової діяльності, можливості інноваційного розвитку, загрози ринкового середовища, ситуацію щодо впровадження інновацій для формування набору стратегій. Запропоновано набір стратегій підвищення інноваційної активності враховуючи

такі критерії (рис. 3.4) [8, с. 5-7; 9, с. 80-83; 12, с. 68-70; 30, с. 64-71; 60, с. 33-37; 62; 85, с. 75-78; 133, с. 101-103; 156, с. 7-12; 219, с. 168-174; 221, с. 309-311; 238, с. 134-137]» [94]:

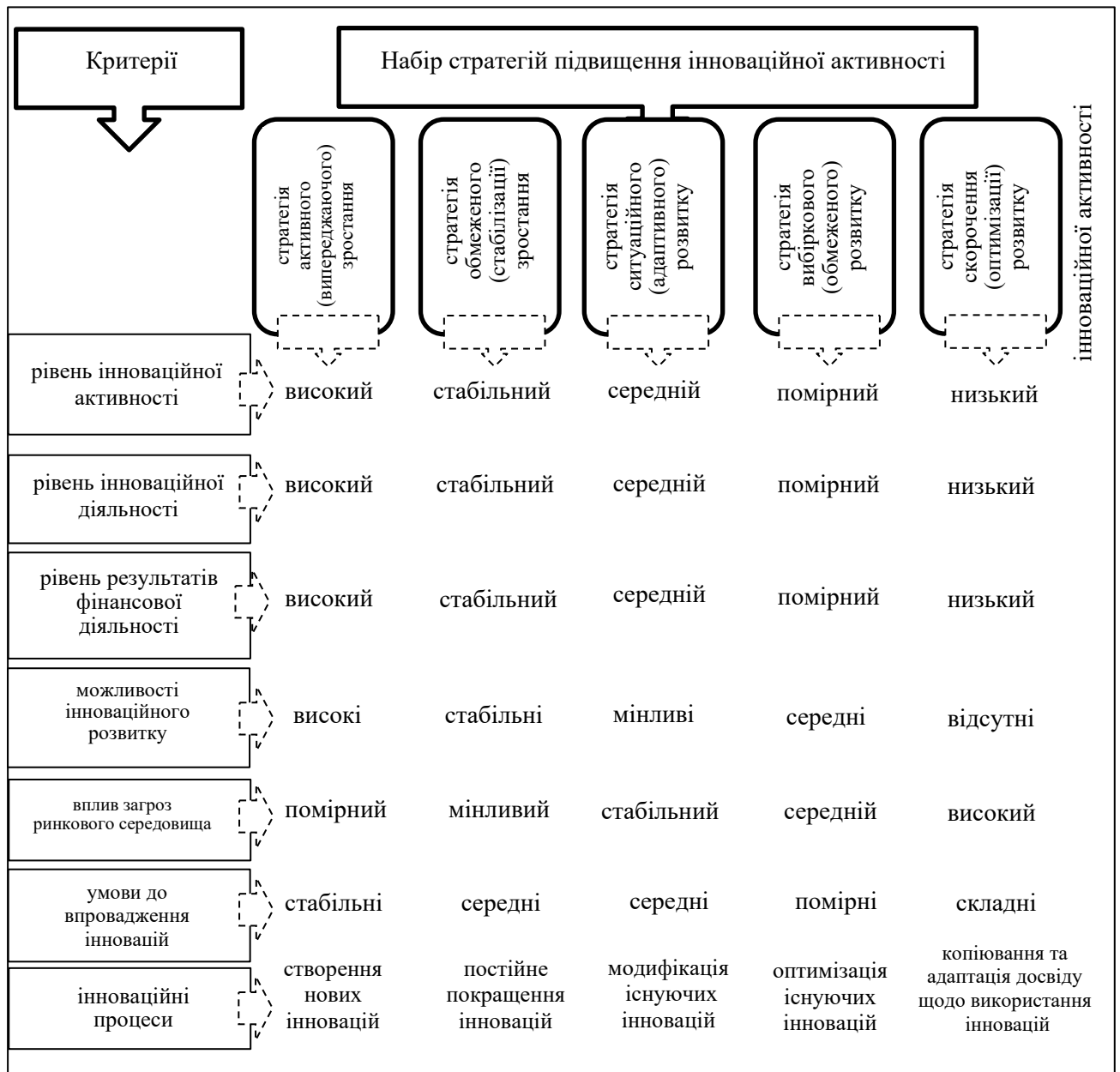

Рис. 3.4. Набір стратегій підвищення інноваційної активності промислових підприємств

Примітка: удосконалено автором на основі [8, с. 5-7; 9, с. 80-83; 12, с. 68-70; 30, с. 64-71; 60, с. 33-37; 62; 85, с. 75-78; 94; 133, с. 101-103; 156, с. 7-12; 219, с. 168-174; 221, с. 309-311; 238, с. 134-137]

– «стратегія активного (випереджаючого) зростання інноваційної активності (спрямованість підприємства на випереджаючі темпи зростання

інноваційної активності, інтенсивність інноваційної діяльності, вихід на нові ринки, розширення інноваційних напрямів підприємства) відповідає критеріям – високий рівень інноваційної активності, високий рівень інноваційної діяльності, високий рівень результатів фінансової діяльності, високі можливості інноваційного розвитку, помірний вплив загроз ринкового середовища, стабільна наявність умов до впровадження інновацій, створення нових інновацій в розрізі інноваційних процесів» [94];

– «стратегія обмеженого (стабілізації) зростання інноваційної активності (спрямованість на збереження поточного рівня інноваційної активності, підтримання досягнутих результатів діяльності, оптимізацію інноваційної діяльності, зміцнення позицій на ринках, формування помірних напрямів інноваційного розвитку) відповідає критеріям – стабільний рівень інноваційної активності, стабільний рівень інноваційної діяльності, стабільний рівень результатів фінансової діяльності, стабільні можливості інноваційного розвитку, мінливий вплив загроз ринкового середовища, середня наявність умов до впровадження інновацій, постійне покращення інновацій в розрізі інноваційних процесів» [94];

– «стратегія ситуативного (адаптивного) розвитку інноваційної активності (спрямованість на розвиток, підвищення інноваційної активності через реагування, адаптацію до загроз ринкового середовища, формування заходів до налагодження інноваційної діяльності, поступове охоплення ринків збуту продукції) – середній рівень інноваційної активності, середній рівень інноваційної діяльності, середній рівень результатів фінансової діяльності, мінливі можливості інноваційного розвитку, стабільний вплив загроз ринкового середовища, середня наявність умов до впровадження інновацій, модифікація існуючих інновацій в розрізі інноваційних процесів» [94];

– «стратегія вибіркового (обмеженого) розвитку інноваційної активності (спрямованість на визначення пріоритетних напрямів розвитку інноваційної активності через обмеження можливостей підприємства, концентрація на окремих напрямках інноваційної діяльності, вибір одного ринку збуту продукції)

відповідає критеріям – помірний рівень інноваційної активності, помірний рівень інноваційної діяльності, помірний рівень результатів фінансової діяльності, середні можливості інноваційного розвитку, середній вплив загроз ринкового середовища, помірна наявність умов до впровадження інновацій, оптимізація існуючих інновацій в розрізі інноваційних процесів» [94];

– «стратегія скорочення (оптимізації) розвитку інноваційної активності (спрямованість на оптимізацію або зниження розвитку інноваційної активності через загрози ринкового середовища, нестабільність функціонування підприємства, перегляд напрямів інноваційної діяльності, утримання позицій на ринку збуту продукції) відповідає критеріям – низький рівень інноваційної активності, низький рівень інноваційної діяльності, низький рівень результатів фінансової діяльності, відсутні можливості інноваційного розвитку, високий вплив загроз ринкового середовища, складність умов до впровадження інновацій, копіювання та адаптація досвіду щодо використання інновацій в розрізі інноваційних процесів. Сформований набір стратегій підвищення інноваційної активності підприємств розроблений враховуючи набір критеріїв, що підвищує їх достовірність, якість та ефективність. Слід відзначити, що наведений набір стратегій підвищення інноваційної активності сформований саме для промислових підприємств та адаптований для подальшого впровадження» [94].

Наступним етапом блоку є формування механізму реалізації стратегії підвищення інноваційної активності. З метою використання, реалізації сформованого набору стратегій підвищення інноваційної активності доцільним є визначення механізму їх реалізації, тобто уточнення набору засобів, інструментів, ресурсного забезпечення, підрозділів задіяних до впровадження, уточнення форм звітності та системи моніторингу. Застосування механізму реалізації сприятиме її практичному використанню на промисловому підприємстві.

Останнім етапом блоку є встановлення відповідності розроблених стратегій підвищення інноваційної активності критеріям промислового

підприємства. Реалізація означеного етапу спрямована на здійснення перевірки відповідності розробленого набору стратегій потребам та можливостям підприємства. Перевірка відповідності стратегії охоплює врахування поточного стану інноваційної активності, інноваційної діяльності, результатів фінансової діяльності, можливостей інноваційного розвитку, впливу загроз ринкового середовища. Означене дозволить виключити стратегії, які є ризикованими, неактуальними та обґрунтувати перелік стратегій, які відповідають сформованим критеріям.

«Далі реалізується блок використання стратегії підвищення інноваційної активності, що спрямований на визначення особливостей застосування кожного виду стратегії на підприємстві та охоплює такі етапи: деталізація цілей за сформованим набором стратегій підвищення інноваційної активності, уточнення термінів використання; інтеграція стратегій підвищення інноваційної активності із стратегією підприємства; реалізація інноваційних рішень відповідно до стратегій підвищення інноваційної активності; збір даних та ідентифікація відхилень стратегій підвищення інноваційної активності; формування заходів до покращення стратегій підвищення інноваційної активності» [94].

«Першим етапом є «Деталізація цілей за сформованим набором стратегій підвищення інноваційної активності, уточнення термінів використання», що дозволяє визначити поточні завдання, терміни використання за кожним видом стратегії. Слід відзначити, що стратегію активного (випереджаючого) зростання інноваційної активності слід використовувати протягом п'яти років та основними завданнями є забезпечення швидкого зростання інноваційної активності, підвищення інтенсивності інноваційної діяльності, формування нових інноваційних напрямів, що сприятиме стрімкому росту, нарощуванню темпів розвитку. Щодо стратегії обмеженого (стабілізації) зростання інноваційної активності, то її слід використовувати протягом чотирьох років, далі вносити коригування та основними завданнями є забезпечення збереження поточного рівня інноваційної активності, оптимізація інноваційної діяльності, розробка помірних напрямів інноваційного розвитку, що дозволить поступово

підвищувати показники, зберегти досягнуті результати. Наступною є стратегія ситуаційного (адаптивного) розвитку інноваційної активності, яку слід використовувати протягом трьох років, далі вносити коригування та основними завданнями є формування заходів до підвищення інноваційної активності, інноваційної діяльності, розробка шляхів адаптації до ризиків оточуючого середовища, що сприятиме налагодженню діяльності. Стратегію вибіркового (обмеженого) розвитку інноваційної активності слід використовувати впродовж двох-трьох років та основними завданнями є виокремлення основних напрямів інноваційної діяльності, пріоритетних напрямів розвитку інноваційної активності, врахування обмежень інноваційного розвитку, що дозволить поступово формувати інноваційний потенціал, підтримати певні напрями активізації інноваційної діяльності. Останнім видом є стратегія скорочення (оптимізації) розвитку інноваційної активності, яку доцільно використовувати впродовж двох років з метою зниження, оптимізації розвитку інноваційної активності, коригування та перегляду напрямів інноваційної діяльності на підставі врахування поточної ситуації на підприємстві, що спрямована на перегляд, призупинення інноваційної діяльності» [94].

«Другим етапом є «Інтеграція стратегій підвищення інноваційної активності із стратегією підприємства», що дозволить узгодити інноваційну діяльність з іншими напрямами роботи підприємства, вдосконалити роботу підрозділу із формування та управління інноваційною активністю, посилити його співпрацю з структурними підрозділами підприємства. Також даний етап спрямований на адаптацію стратегії підвищення інноваційної активності до функціонування підприємства» [94].

«Також слід виділити етап «Реалізація інноваційних рішень відповідно до стратегій підвищення інноваційної активності», що охоплює здійснення заходів з метою покращення інноваційної діяльності, налагодження інноваційних процесів, визначення напрямів інноваційного розвитку. Передбачається, що використання набору стратегій підвищення інноваційної активності сприятиме впровадженню сучасних підходів, технологій, програмних продуктів,

інформаційних систем, взаємодії з науковими установами, технологічному оновленню, цифровізації, виробництву нової продукції, вдосконаленню організації виробництва» [94].

«Важливу роль відіграє етап «Збір даних та ідентифікація відхилень стратегій підвищення інноваційної активності», що дозволить здійснювати оцінку досягнутих результатів за кожним типом стратегій, ефективності їх використання, виявляти відхилення від сформованої мети, проблеми. Здійснення означених заходів дозволить своєчасно коригувати стратегію протягом терміну впровадження» [94].

«Останнім етапом є «Формування заходів до покращення стратегій підвищення інноваційної активності». Зокрема, передбачається врахування викликів ринкового середовища та адаптація стратегії, розробка і ухвалення рішень щодо покращення стратегії. Здійснюється оцінка ефективності розроблених заходів для покращення стратегії інноваційної активності та їх дієвість підтверджує доцільність подальшого перегляду і використання стратегії, але недієвість сформованих заходів свідчить про необхідність повторного аналізу (встановлення причин неефективності заходів), оновлення даних та їх актуалізація, заміна заходів, повторна реалізація блоків. Серед заходів покращення стратегій підвищення інноваційної активності слід виділити: моніторинг інноваційної активності; формування інформаційної бази контролю результатів використання стратегії; покращення ресурсної бази використання стратегії, залучення інвестицій, створення інноваційного фонду; розвиток партнерства з науковими установами; оптимізація витрат на реалізацію стратегії; використання цифрових технологій та автоматизація процесів управління у процесів використання стратегії; залучення працівників, які обізнані в питаннях розвитку інноваційної активності; вдосконалення роботи підрозділу із формування та управління інноваційною активністю» [94].

В цілому, удосконалений науково-методичний підхід до формування та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств дозволив сформулювати набір стратегій, визначити перспективи до їх

використання на підприємствах, що сприятиме формуванню інноваційної активності, налагодженню інноваційних процесів, розвитку інноваційного потенціалу та визначенню напрямів розвитку. Застосування набору стратегій на підприємстві сприятиме покращенню показників діяльності.

3.2. Методичний підхід оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств

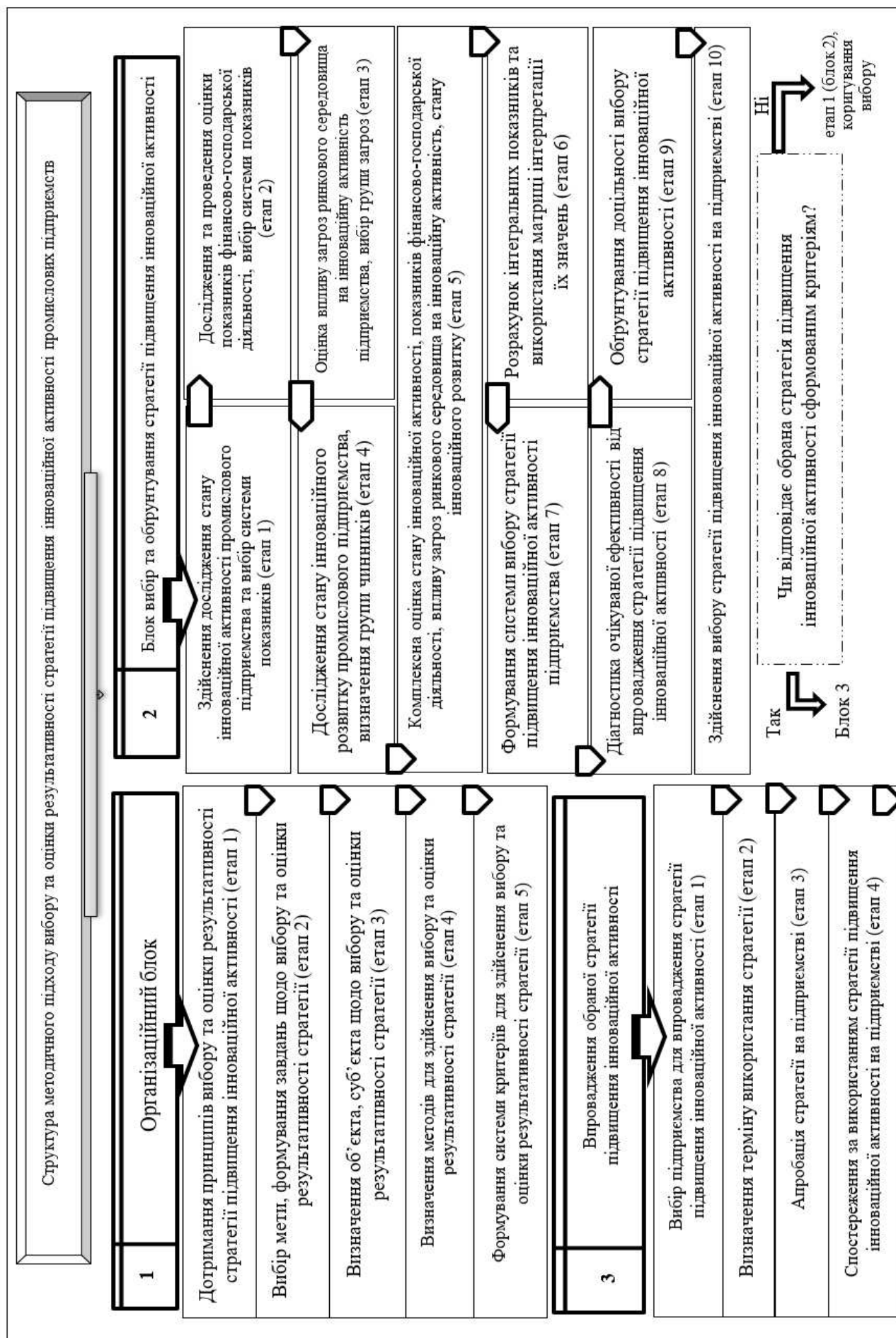
Сформувавши набір стратегій підвищення інноваційної активності промислових підприємств доцільним є здійснення їх вибору та впровадження на досліджуваних підприємствах, що гарантуватиме активізацію інноваційного розвитку, визначення напрямів зростання, перспектив до налагодження інноваційної діяльності, а також сприятиме покращенню показників фінансово-господарської діяльності, формуванню конкурентних переваг. Поряд з цим, враховуючи набір стратегій підвищення інноваційної активності постає потреба у виборі одного типу стратегії та подальшому її впровадженні. Означене підтверджує необхідність розробки та використання системи вибору одного типу стратегії підвищення інноваційної активності. Поряд із вибором та використанням стратегії важливим завданням є здійснення оцінки її результативності, що дозволить оцінити доцільність подальшого впровадження, обґрунтувати шляхи до вдосконалення.

Враховуючи проведені дослідження слід відзначити, що послідовність вибору стратегій, проведення оцінки ефективності інноваційної діяльності, інноваційного розвитку розглянута у працях науковців: Болюра О. В. [10]; Брадул О., Варава Л., Турило А., Дашко І., Варава А. [229, с. 90-98]; Ватченко О. Б., Ватченко Б. С., Черевко О. Л. [14]; Вронський І. М. [23, с. 122-126]; Гаєвська Л. М. [25, с. 193-195]; Говоруха Ж. А. [31]; Гринько Т. В. [39]; Дорошкевич К. О., Колінко Н. О., Тельвак Р. В. [57, с. 107-110]; Єпіфанова І. Ю., Гладка Д. О. [61, с. 153-156]; Забашта Є. Ю. [66, с. 161-170]; Кашена Н. Б. [79,

с. 39-41]; Ковальська Л. Л. [83, с. 68-71]; Коюда П. М., Шейко І. А. [101, с. 132-181]; Манойленко О. В., Сергієнко О. А., Гапоненко О. Є. [123, с. 314-322]; Постова В. В. [151]; Свідерський В. П., Пустова В. В., Лазарєв Б. О. [166, с. 469-471]; Череп О. Г., Корнєв А. М. [197, с. 108-112]; Чорна М. В., Глухова С. В. [200, с. 92-96]; Юринєць З. В. [218, с. 292-335]; Янченко З. Б. [220, с. 29-31]; Ястремська О. М., Демченко Г. В. [223, с. 68-94].

Узагальнення проведеного дослідження дозволило відзначити, що відсутній підхід до вибору саме стратегій підвищення інноваційної активності промислових підприємств, а також оцінки ефективності застосування обраної стратегії. Означене дозволило встановити важливість удосконалення підходу до здійснення вибору стратегій підвищення інноваційної активності для промислових підприємств. В удосконаленому методичному підході вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств сформовано систему вибору стратегії та механізм проведення оцінки їх ефективності, що реалізується шляхом дотримання послідовності дій та впровадження якого дозволить здійснити вибір стратегії враховуючи параметри підприємства, визначити її результативність, сформулювати заходи щодо досягнення високого рівня інноваційної активності, показників фінансово-господарської діяльності, прискорення стану інноваційного розвитку враховуючи рівень загроз ринкового середовища. Обґрунтовано, що удосконалений методичний підхід є доцільним для апробації на промислових підприємствах, адже стратегії підвищення інноваційної активності сформовані враховуючи параметри означених підприємств.

«Методичний підхід вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств охоплює систему вибору стратегії підвищення інноваційної активності та механізм оцінки результативності обраної стратегії, що здійснюється на підставі реалізації блоків та відповідних етапів» (рис. 3.5) [95, с. 420].

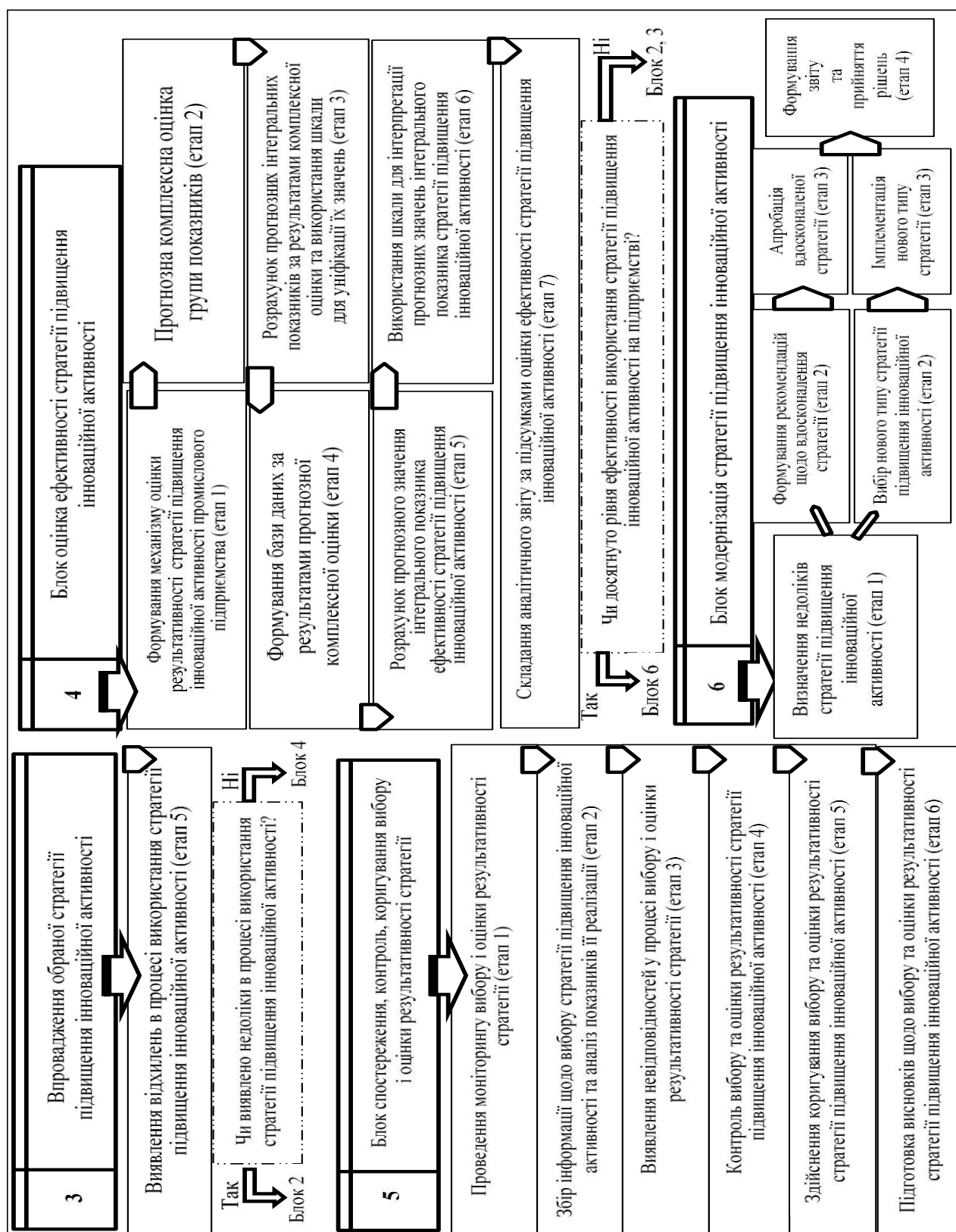

Рис. 3.5. Структура методичного підходу вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств

Примітка: удосконалено автором на основі [31, с. 37; 66, с. 161-170; 79, с. 39-41; 83, с. 68-71; 101, с. 132-181; 123, с. 314-322; 151; 166, с. 469-471; 200, с. 92-96; 218, с. 292-335; 223, с. 68-94]

Зокрема, «в методичному підході сформовано набір блоків, кожен з яких містить набір етапів (рис. 3.6): організаційний блок; вибір та обґрунтування стратегії підвищення інноваційної активності; впровадження обраної стратегії підвищення інноваційної активності; оцінка ефективності стратегії підвищення інноваційної активності; спостереження, контроль, коригування вибору і оцінки результативності стратегії; модернізація стратегії підвищення інноваційної активності» [95, с. 420].

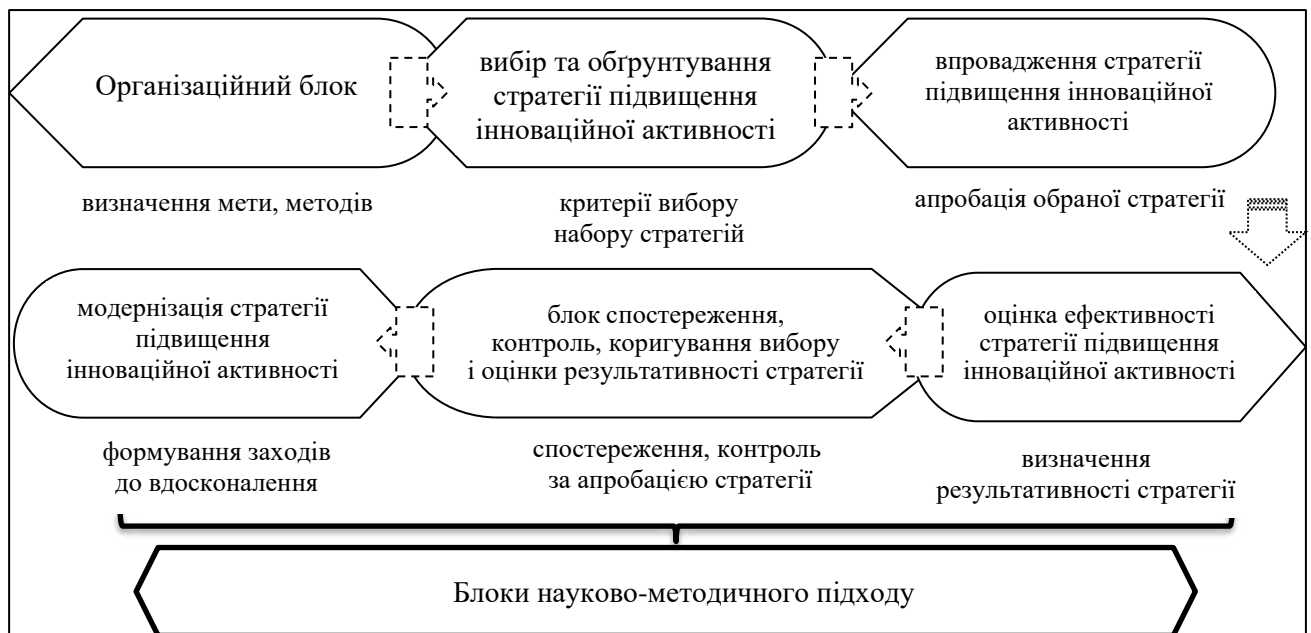

Рис. 3.6. Блоки методичного підходу вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових

Примітка: удосконалено автором

Першим є організаційний блок, який дозволяє сформулювати мету, завдання, обрати методи для проведення вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислового підприємства. Серед основних етапів блоку визначено:

1. Першим реалізується етап дотримання принципів вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності. Зокрема, набір принципів зазначено в межах удосконаленого концептуального підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств (підрозділ 1.2), науково-методичного підходу до формування та реалізації

стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств (підрозділ 3.1) та відповідно їх доцільно дотримуватися під час вибору та апробації стратегії. Врахування виділених принципів дозволить реалізувати наступні блоки методичного підходу, сформувавши систему вибору стратегії, визначити механізм проведення оцінки їх ефективності.

2. Далі слід виділити етап вибір мети, формування завдань щодо вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності. Метою дослідження є здійснення вибору стратегії підвищення інноваційної активності, проведення оцінки її результативності на промисловому підприємстві. Серед набору завдань визначено: розробка системи вибору стратегії підвищення інноваційної активності; формування механізму проведення оцінки ефективності стратегії підвищення інноваційної активності; апробація обраної стратегії на промисловому підприємстві; визначення рекомендацій до вдосконалення стратегії підвищення інноваційної активності; формування заходів до розвитку інноваційної активності підприємства.

3. Третім є етап визначення об'єкта, суб'єкта щодо вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислового підприємства. Зокрема, суб'єктом є підрозділ із формування та управління інноваційною активністю, як було визначено у попередніх підрозділах. Щодо об'єкта, то ним є процес здійснення вибору стратегії підвищення інноваційної активності, оцінки її результативності на промисловому підприємстві.

4. Важливу роль відіграє етап визначення методів для здійснення вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислового підприємства. Для здійснення вибору стратегії підвищення інноваційної активності будуть використані економіко-математичні, статистичні методи, метод групування, експертного оцінювання та відповідно метод інтегральної оцінки буде застосований для визначення результативності обраної стратегії. Комплексний набір методів дозволить провести якісне дослідження ефективності апробації стратегії на підприємствах.

5. Останнім слід виділити етап формування системи критеріїв для здійснення вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислового підприємства. Доведено, що вагомими критеріями для вибору та подальшої оцінки ефективності стратегії підвищення інноваційної активності є стан інноваційної активності, показники фінансово-господарської діяльності, вплив загроз ринкового середовища на інноваційну активність, стан інноваційного розвитку промислового підприємства. Дослідження означених критеріїв доцільно здійснювати періодично, тобто один раз на рік та їх набір буде уточнено у блоці 2.

Другим є блок вибір та обґрунтування стратегії підвищення інноваційної активності і реалізація блоку спрямована на здійснення ґрунтовного дослідження щодо оцінки очікуваних результатів задля встановлення доцільності впровадження стратегії. Також сформований блок визначає механізм здійснення вибору виокремлених типів стратегії підвищення інноваційної активності, які зазначені у підрозділі 3.1 роботи. З'ясовано, що реалізація блоку вибору та обґрунтування стратегії здійснюється нижченаведеними етапами.

Першочергово проводиться здійснення дослідження стану інноваційної активності промислового підприємства та вибір системи показників, що відображається у показника інноваційної діяльності. Означене дослідження є передумовою для формування параметрів вибору стратегії підвищення інноваційної активності, адже саме оцінка ефективності інноваційної діяльності дозволить визначити потребу підприємства у виборі відповідного типу стратегії. В процесі дослідження стану інноваційної активності доцільним є врахування показників, які розглянуті у підрозділі 2.2 роботи.

Другим реалізується етап дослідження та проведення оцінки показників фінансово-господарської діяльності промислового підприємства, вибір системи показників. Слід зауважити, що поряд з інноваційною активністю, важливу роль відіграє аналіз показників фінансово-господарської діяльності, стан яких дозволяє встановити доцільність або відсутність потреби у формуванні, підвищенні інноваційної активності через забезпечення зростання фінансових

показників. Група показників фінансово-господарської діяльності проаналізована у підрозділі 2.3 та є основою для оцінки їх ефективності, дослідження динаміки на промислових підприємствах.

Третім здійснюється етап оцінка впливу загроз ринкового середовища на інноваційну активність промислового підприємства, вибір групи загроз. Даний етап передбачає дослідження факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на показники інноваційної активності. За результатами дослідження у розділах 1-2 дисертаційної роботи та враховуючи дослідження [14, с. 95; 50, с. 182-184; 64, с. 192-195; 89, с. 90-91; 109, с. 146-150; 173, с. 114-116; 193; 200, с. 45-58; 210, с. 808-810] з'ясовано, що основними внутрішніми загрозами (ВЗ) інноваційній активності є такі: обмеження фінансових ресурсів (ВЗ1); відсутність інвестицій в інновації (ВЗ2); низький рівень кваліфікації працівників, відсутність персоналу з цифровими та інноваційними компетентностями (ВЗ3); недосконалість системи мотивації працівників щодо використання інновацій (ВЗ4); повільне впровадження цифрових технологій, розвиток ІТ-інфраструктури (ВЗ5); неефективне здійснення процесів планування, управління, організації на підприємстві (ВЗ6); недостатня взаємодія підприємства з науковими установами (ВЗ7); відсутність внутрішньої системи моніторингу інноваційної активності (ВЗ8); відсутність системи оцінювання інноваційної активності (ВЗ9); низький рівень організаційної культури інновацій (ВЗ10); слабкість інформаційної інфраструктури підприємства (ВЗ11); відсутність або неефективність стратегії підвищення інноваційної активності (ВЗ12). Серед зовнішніх загроз (ЗЗ) інноваційній активності визначено наступні: підвищення конкурентної боротьби серед підприємств, які мають високий рівень інноваційної активності (ЗЗ1); несприятливість економічної, політичної ситуації в країні, нормативної бази (ЗЗ2); порушення ланцюгів постачання сировини (ЗЗ3); зростання інфляції, нестабільність валютного курсу (ЗЗ4); неефективність захисту прав інтелектуальної власності (ЗЗ5); відсутність підтримки на рівні держави інноваційного розвитку підприємств (ЗЗ6); відставання вітчизняних підприємств

від інноваційного розвитку через обмеженість ресурсів (337); зростання міграції кваліфікованих працівників (338); обмеженість доступу підприємств до міжнародних ринків (339); низький рівень інноваційної культури серед споживачів та працівників (3310); зростання залежності від імпорتنих технологій, обладнання (3311); нерозвиненість інноваційної та інформаційної інфраструктури на рівні держави (3312).

Четвертим виділено етап дослідження стану інноваційного розвитку промислового підприємства, визначення групи чинників. Узагальнюючи результати підрозділів дисертаційної роботи виокремлено групу чинників інноваційного розвитку (ЧІР) промислового підприємства, дослідження яких дозволить провести оцінку стану та визначено такі [14, с. 100-102; 31, с. 35; 64, с. 192-195; 87, с. 153-156; 89, с. 90-91; 125, с. 62-65]: стратегія інноваційного розвитку (ЧІР1); умови для впровадження інновацій (ЧІР2); система управління інноваційним розвитком (ЧІР3); внутрішнє фінансування інноваційного розвитку (ЧІР4); зовнішнє фінансування інноваційного розвитку (ЧІР5); цифровізація підприємства, впровадження інноваційних рішень, інноваційна інфраструктура (ЧІР6); участь працівників в інноваційній діяльності підприємства (ЧІР7); персонал з цифровими компетентностями (ЧІР8); стимулювання інноваційної активності персоналу (ЧІР9); впровадження інновацій, сучасного обладнання, технологій на підприємстві (ЧІР10); виробництво інноваційної продукції, надання інноваційних послуг (ЧІР11); співпраця з науковими установами, участь у міжнародних проєктах (ЧІР12); система адаптації до змін зовнішнього середовища (ЧІР13).

П'ятим здійснюється етап комплексна оцінка стану інноваційної активності, показників фінансово-господарської діяльності, впливу загроз ринкового середовища на інноваційну активність, стану інноваційного розвитку. Реалізація етапу дозволить здійснити аналіз обраної групи промислових підприємств Запорізької області за такими напрямками: дослідження стану інноваційної активності; розрахунок та аналіз показників фінансово-господарської діяльності; проведення оцінки впливу загроз ринкового

середовища на інноваційну активність; аналітичне дослідження стану інноваційного розвитку через здійснення оцінки групи чинників інноваційного розвитку. Отримані дані означеного етапу є основою для подальшого розрахунку значень інтегральних показників.

Важливу роль відіграє етап розрахунків інтегральних показників та використання матриці інтерпретації їх значень. Задля уточнення поточно стану інноваційної активності доцільним є розрахунок інтегрального показника інноваційної активності промислового підприємства та визначення шкали для інтерпретації значень інтегрального показника. Враховуючи проведено дослідження [14, с. 86-91; 25, с. 193-195; 52, с. 31-34; 61, с. 153-156; 63, с. 33-35; 101, с. 132-181; 148; 167, с. 245-249; 200, с. 73-85, с. 99, с. 128-131; 216, с. 109-116; 218, с. 292-335] визначено, що інтегральний показник інноваційної активності промислового підприємства слід розраховувати за формулою (3.1) [52, с. 31-34; 61, с. 153-156; 63, с. 33-35; 101, с. 132-181; 148; 200, с. 99; 216, с. 109-116]:

$$\text{ІПА} = \frac{\sum_{i=1}^n x_{i\text{інна}} \times w_{i\text{інна}} + x_{i\text{інна}-n} \times w_{i\text{інна}-n}}{m}, \quad (3.1)$$

де, ІПА – інтегральний показник інноваційної активності промислового підприємства;

$x_{i\text{інна}}$ – і-ий показник інноваційної активності;

$w_{i\text{інна}}$ – ваговий коефіцієнт і-го показника інноваційної активності;

n – період розрахунку показника інноваційної активності;

m – кількість показників інноваційної активності.

Задля розрахунку вагових коефіцієнтів використовується метод експертних оцінок шляхом залучення групи експертів із 6 представників. Завдання експертів полягає у виокремленні більш вагомих показників інноваційної активності для підприємства шляхом присвоєння рангів (оцінка більш вагомих показників інноваційної активності для підприємства: 0-1 –

показники не відграють вагоме значення, 2-3 – показники мають слабкий вплив, 4-5 – показники мають середній вплив, 6-7 – показники відображають стан інноваційної активності) [18; 51; 147; 186, с. 23-26].

Встановлено, що значення інтегрального показника інноваційної активності промислового підприємства змінюється в межах від 0 до 1 та за швидких темпів інноваційного розвитку може перевищувати 1. З метою уніфікації значення інтегрального показника необхідним є використання шкали Харрінгтона [25, с. 193-195; 31, с. 36; 63, с. 35; 101, с. 132-181; 110, с. 283-287; 148; 200, с. 126; 218, с. 317-323; 236], що дозволило встановити наступне співвідношення між значенням інтегрального показника та рівнем інноваційної активності: знаходження інтегрального показника в межах 0,8-1,0 є свідченням високого рівня інноваційної активності, тобто підприємство демонструє успішні показники інноваційного розвитку, займає випереджаючі темпи у підвищенні показників інноваційної діяльності, розробляє та впроваджує інновації, є лідером на ринку інновацій; в межах 0,60-0,79 – середній рівень інноваційної активності, тобто підприємство характеризується періодичним зростанням показників інноваційної діяльності, стан інноваційної активності немає стабільного підвищення та існує потреба у покращенні діяльності, підтриманні існуючих результатів; в межах 0,35-0,59 – помірний рівень інноваційної активності, тобто підприємство характеризується низьким значенням показників інноваційної діяльності та доцільним є розробка заходів до налагодження діяльності; в межах 0,20-0,34 – низький рівень інноваційної активності, тобто підприємство має скорочення показників інноваційної діяльності та існує потреба у визначенні певних напрямів активізації діяльності; в межах 0,00-0,19 – спадний рівень інноваційної активності, тобто підприємство має стрімке скорочення показників інноваційної діяльності та доцільним є визначення потреби у перегляді напрямів інноваційного розвитку або призупиненні діяльності.

Наступним розраховується інтегральний показник фінансово-господарської діяльності промислового підприємства, що дозволить встановити поточний стан у досліджуваному періоді. На підставі врахування проведених

досліджень [2; 42; 67, с. 37-40; 129; 199, с. 99-100; 214] з'ясовано, що інтегральний показник фінансово-господарської діяльності промислового підприємства розраховується за формулою (3.2) [42; 67, с. 37-40; 129; 214]:

$$\text{ІПФ} - \text{ГД} = \frac{\sum_{i=1}^n x_{i\text{ф-гд}} \times w_{i\text{ф-гд}} + x_{i\text{ф-гд}n} \times w_{i\text{ф-гд}n}}{m}, \quad (3.2)$$

де, ІПФ-ГД – інтегральний показник фінансово-господарської діяльності промислового підприємства;

$x_{i\text{ф-гд}}$ – значення i -ого показника фінансово-господарської діяльності;

$w_{i\text{ф-гд}}$ – ваговий коефіцієнт i -го показника фінансово-господарської діяльності;

n – період розрахунку показника фінансово-господарської діяльності;

m – кількість показників фінансово-господарської діяльності.

Для розрахунку вагових коефіцієнтів за показниками фінансово-господарської діяльності використовується метод експертних оцінок та завдання експертів полягає у виокремленні більш вагомих показників для підприємства на підставі присвоєння рангів (оцінка більш вагомих показників фінансово-господарської діяльності для підприємства: 0-1 – показники не відіграють вагоме значення, 2-3 – показники мають слабкий вплив, 4-5 – показники мають середній вплив, 6-7 – показники відображають стан інноваційної активності) [1, с. 64-68; 45, с. 235-239; 104, с. 511-515; 159, с. 156-165].

Слід також відзначити, що значення інтегрального показника фінансово-господарської діяльності промислового підприємства може змінюватися в границях від 0 до 1 та за умови стабільності розвитку, функціонування може перевищувати 1. Враховуючи змінність показників фінансово-господарської діяльності встановлено необхідність їх уніфікації задля приведення значення інтегрального показника до єдиного вигляду через використання шкали Харрінгтона [25, с. 193-195; 31, с. 36; 42; 63, с. 35; 67, с. 37-40; 110, с. 283-287; 148; 200, с. 126; 236], що дозволить здійснити співвідношення між отриманим значенням інтегрального показника та відповідним станом показників

фінансово-господарської діяльності: стійкий стан фінансово-господарської діяльності є притаманним для підприємств із значенням інтегрального показника 0,8-1,0; стабільний стан фінансово-господарської діяльності є притаманним для підприємств із значенням інтегрального показника 0,65-0,79; збалансований стан фінансово-господарської діяльності є притаманним для підприємств із значенням інтегрального показника 0,35-0,64; передкризовий стан фінансово-господарської діяльності є притаманним для підприємств із значенням інтегрального показника 0,20-0,34; кризовий стан фінансово-господарської діяльності є притаманним для підприємств із значенням інтегрального показника 0,00-0,19.

Враховуючи дослідження загроз ринкового середовища доцільним є розрахунок інтегрального показника внутрішніх та зовнішніх загроз інноваційній активності підприємства, що дозволить встановити рівень ризику ринкового середовища. Враховуючи проведені дослідження [5, с. 61-67; 13; 27; 28, с. 278-285; 44, с. 82-85; 47, с. 104-107; 81, с. 11-13; 138; 145, с. 221-224; 161, с. 76-81; 170, с. 7-10; 211, с. 122-123] встановлено, що для розрахунку інтегральних показників доцільним є використання методу експертних оцінок на підставі здійснення таких дій: формування групи експертів шляхом включення 6 експертів, які проводитимуть дослідження та є фахівцями в питаннях розвитку інноваційної активності; здійснення анкетного опитування щодо встановлення вагомості впливу внутрішніх та зовнішніх загроз на інноваційну активність, що відбувається на підставі присвоєння рангів (оцінка впливу загроз на інноваційну активність підприємства: 0 – внутрішні та зовнішні фактори не впливають на інноваційну активність підприємства, 1-2 – незначний вплив загроз, 3-4 – середній вплив загроз, 5-6 – високий рівень впливу загроз); проведення розрахунку вагового коефіцієнта та оцінки узгодженості думок експертів на підставі розрахунку коефіцієнта конкордації; дослідження отриманих результатів експертного опитування. Розрахунок інтегрального показника внутрішніх або зовнішніх загроз інноваційній активності підприємства здійснюється за формулою (3.3):

$$\text{ІПВЗІА} = \frac{\sum_{i=1}^n x_{i\text{ВЗІА}} \times w_{i\text{ВЗІА}} + x_{i\text{ВЗІА}-n} \times w_{i\text{ВЗІА}-n}}{m}, \quad (3.3)$$

де, ІПВЗІА – інтегральний показник внутрішніх загроз інноваційній активності підприємства;

$x_{i\text{ВЗІА}}$ – i -ий показник значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність підприємства (експертна оцінка впливу загроз на інноваційну активність підприємства, тобто визначення значущості впливу загроз);

$w_{i\text{ВЗІА}}$ – ваговий коефіцієнт i -го показника значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність підприємства;

n – період розрахунку внутрішніх загроз інноваційній активності підприємства;

m – кількість внутрішніх загроз інноваційній активності підприємства.

Значення показника змінюється в межах від 0 до 1 та, за умови сприятливості ринкового середовища, може перевищувати 1. З метою уніфікації інтегральних показників внутрішніх та зовнішніх загроз інноваційній активності підприємства використано шкалу Харрінгтона [22, с. 60-61; 25, с. 193-195; 31, с. 36; 54, с. 126-127; 63, с. 35; 110, с. 283-287; 148; 176; 200, с. 126; 236], що дозволило встановити співвідношення між значенням інтегрального показника та рівнем ризику ринкового середовища: низький рівень ризику ринкового середовища спостерігається за умови значення інтегрального показника в межах 0,8-1,0 (обмеження впливу внутрішніх та зовнішніх загроз на інноваційну активність, що забезпечить підвищення інноваційної діяльності); помірний рівень ризику ринкового середовища спостерігається за умови значення інтегрального показника в межах 0,60-0,79 (змінність та нестабільність ринкового середовища, виникнення зовнішніх і внутрішніх загроз може спричинити зниження інноваційної активності та свідчить про доцільність її підтримки); середній рівень ризику ринкового середовища спостерігається за умови значення інтегрального показника в межах 0,35-0,59 (спостерігається зростання загроз ринкового середовища, що відображає доцільність підвищення інноваційної активності); високий рівень ризику ринкового середовища

спостерігається за умови значення інтегрального показника в межах 0,20-0,34 (характерна ситуація щодо нестабільності ринкового середовища, наявний потенціал до інноваційного розвитку); критичний рівень ризику ринкового середовища спостерігається за умови значення інтегрального показника в межах 0,00-0,19 (значна кількість загроз, ризиків, що обмежує можливості до інноваційної діяльності).

На підставі врахування групи чинників інноваційного розвитку (ЧІР) доцільним є розрахунок інтегрального показника інноваційного розвитку. Проте враховуючи існуючі дослідження доцільним є використання методу експертних оцінок та реалізується набір дій: залучення групи експертів із 6 експертів; проведення анкетного опитування щодо встановлення наявності чи відсутності умов для інноваційного розвитку підприємства, що відбувається на підставі присвоєння рангів за сформованою групою чинників (оцінка сприятливості умов для інноваційного розвитку: 0-1 – відсутні умови для інноваційного розвитку через відсутність відповідних чинників, 2-3 – несприятливі умови, 4-5 – сприятливі умови, 6-7 – найбільш сприятливі умови); проведення розрахунку вагового коефіцієнта, аналіз узгодженості думок експертів на підставі розрахунку коефіцієнта конкордації; проведення оцінки результатів експертного опитування. Враховуючи результати експертного опитування відбувається розрахунок інтегрального показника інноваційного розвитку за формулою (3.4) [5, с. 61-67; 13; 27; 28, с. 278-285; 44, с. 82-85; 47, с. 104-107; 81, с. 11-13; 138; 145, с. 221-224; 161, с. 76-81; 170, с. 7-10; 211, с. 122-123]:

$$\text{ІПІР} = \frac{\sum_{i=1}^n x_{iip} \times w_{iip} + x_{iip-n} \times w_{iip-n}}{m}, \quad (3.4)$$

де, ІПІР – інтегральний показник інноваційного розвитку промислового підприємства;

x_{iip} – і-ий показник наявності умов інноваційного розвитку підприємства (експертна оцінка сприятливості умов для інноваційного розвитку, тобто визначення значущості чинників);

W_{ip} – ваговий коефіцієнт i -го показника наявності умов інноваційного розвитку підприємства;

n – період розрахунку показника наявності умов інноваційного розвитку підприємства;

m – кількість чинників інноваційного розвитку підприємства.

Встановлено, що інтегральний показник змінюється в межах від 0 до 1 та, за умови сприятливості умов для інноваційного розвитку, може перевищувати 1. Задля приведення інтегрального показника інноваційного розвитку промислового підприємства до єдиного вигляду використано шкалу Харрінгтона [22, с. 60-61; 25, с. 193-195; 31, с. 36; 54, с. 126-127; 63, с. 35; 110, с. 283-287; 148; 176; 200, с. 126; 236], що дало змогу встановити співвідношення між значенням інтегрального показника та відповідним станом інноваційного розвитку: досягнення значення інтегрального показника до рівня 0,8-1,0 свідчить про прискорення стану інноваційного розвитку (розширення та формування нових напрямів інноваційного розвитку, нарощування показників інноваційної діяльності); до рівня 0,59-0,79 свідчить про стабілізацію стану інноваційного розвитку (спостерігається збереження досягнутих інноваційних результатів, підтримання показників інноваційної активності, визначення напрямів інноваційного розвитку); до рівня 0,38-0,58 свідчить про відновлення стану інноваційного розвитку (характерна тенденція до поступового відновлення інноваційної діяльності через пошук напрямів інноваційного розвитку); до рівня 0,20-0,37 свідчить про призупинення стану інноваційного розвитку (відбувається зниження, згортання інноваційної діяльності, не визначені напрями інноваційного розвитку); до рівня 0,00-0,19 свідчить про спадний стан інноваційного розвитку (припинення інноваційної діяльності, відсутні напрями інноваційного розвитку).

Враховуючи результати досліджень [25, с. 193-195; 31, с. 39; 52, с. 31-34; 66, с. 161-170; 75, с. 58-64; 79, с. 39-41; 95, с. 420; 133, с. 101-103; 166, с. 469-471; 218, с. 292-335] визначено важливість здійснення вибору стратегії та сформовано етап «Формування системи вибору стратегії підвищення інноваційної

активності». «Зокрема, передбачається здійснення вибору сформованих типів стратегій підвищення інноваційної активності у відповідності до визначених критеріїв, що відображено у системі вибору стратегії підвищення інноваційної активності» (рис. 3.7) [95, с. 420]:

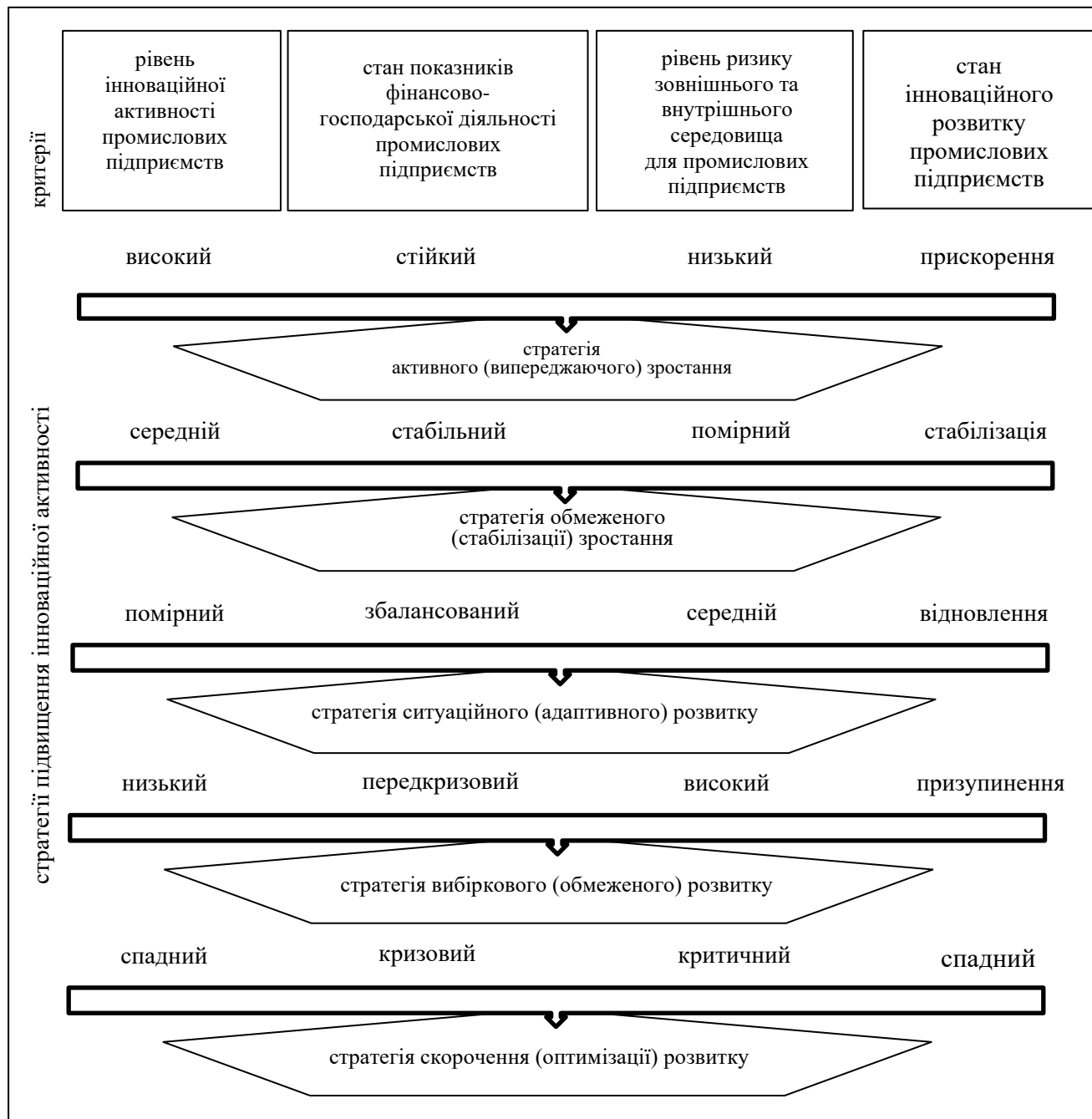

Рис. 3.7. Система вибору стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств

Примітка: удосконалено автором на основі [25, с. 193-195; 31, с. 39; 52, с. 31-34; 66, с. 161-170; 75, с. 58-64; 79, с. 39-41; 95, с. 420; 133, с. 101-103; 166, с. 469-471; 218, с. 292-335]

1. «стратегія активного (випереджаючого) зростання інноваційної активності є доцільною для промислових підприємств із сформованим інноваційним потенціалом, наявними інноваційними можливостями до розвитку, здійсненням масштабування інновацій, швидкою адаптацією до викликів зовнішнього середовища та впроваджується за сприятливих умов ринкового середовища задля нарощування темпів зростання інноваційної активності, інноваційної діяльності та розширення напрямів інноваційного розвитку» [95, с. 421]. «З метою здійснення вибору означеної стратегії доцільним є врахування таких критеріїв: високий рівень інноваційної активності є підтвердженням необхідності його утримання на досягнутому рівні шляхом можливого коригування (стабільне зростання та позитивні результати інноваційної діяльності є підтвердженням стабільності інноваційної активності); стійкий стан показників фінансово-господарської діяльності є підтвердженням необхідності підтримки інноваційної активності через забезпечення стійкого зростання фінансових показників (високий рівень рентабельності, фінансової стійкості є передумовою забезпечення ефективності інноваційної активності, модернізації інноваційної діяльності); низький рівень ризику ринкового середовища є підтвердженням можливості стабільного зростання інноваційної активності (обмеження негативного впливу ринкового середовища створює передумови для підвищення інноваційної діяльності); прискорення стану інноваційного розвитку є підтвердженням високого рівня інноваційної активності (відбувається нарощування обсягів інноваційної діяльності, реалізація напрямів інноваційного розвитку)» [95, с. 421];

2. «стратегія обмеженого (стабілізації) зростання інноваційної активності впроваджується на підприємствах із стабільними показниками фінансово-господарської діяльності, середнім рівнем інноваційної активності та за умови необхідності удосконалення, покращення інноваційної діяльності, підтримання досягнутих результатів, збереження поточного рівня інноваційної активності, виокремлення помірних напрямів інноваційного розвитку. Означена стратегія є доцільною для впровадження за умови відповідності набору критеріїв: середній

рівень інноваційної активності є підтвердженням необхідності його підвищення шляхом стимулювання інноваційних процесів (спостерігається періодичне зростання показників інноваційної діяльності, але стан інноваційної активності немає стабільного підвищення); стабільний стан показників фінансово-господарської діяльності є підтвердженням необхідності посилення інноваційної активності через підвищення фінансових показників (стабільність показників рентабельності, фінансової стійкості відображає можливості до розширення напрямів інноваційної діяльності, посилення інноваційної діяльності); помірний рівень ризику ринкового середовища є підтвердженням можливості підтримки інноваційної активності (незначна нестабільність ринкового середовища може спричинити зниження інноваційної активності, що відображає доцільність її підтримки); стабілізація стану інноваційного розвитку є підтвердженням середнього рівня інноваційної активності (для підприємства характерне підтримання показників інноваційної активності, збереження досягнутих результатів)» [95, с. 421];

3. «стратегія ситуатійного (адаптивного) розвитку інноваційної активності доцільна для впровадження за умови змінності впливу чинників ринкового середовища, виникнення загроз та ризиків, що позначається на показниках інноваційної активності та доцільним є формування заходів до налагодження інноваційної діяльності. На підставі відповідності сформованого набору критеріїв відбувається вибір означеної стратегії: помірний рівень інноваційної активності є підтвердженням необхідності його активізації шляхом розробки чіткого набору заходів, використання наявного інноваційного потенціалу (низьке значення показників інноваційної діяльності, не системність інноваційних процесів); збалансований стан показників фінансово-господарської діяльності є підтвердженням необхідності активізації інноваційної активності через відновлення фінансових показників (коливання показників рентабельності, фінансової стійкості свідчить про доцільність активізації інноваційної діяльності з метою покращення роботи); середній рівень ризику ринкового середовища є підтвердженням необхідності підвищення інноваційної

активності (зростання загроз ринкового середовища підтверджує доцільність впровадження інновацій задля формування конкурентних переваг); відновлення стану інноваційного розвитку є підтвердженням помірною рівня інноваційної активності (відбувається поступове відновлення інноваційної діяльності, пошук напрямів інноваційного розвитку після спадної динаміки)» [95, с. 421-422];

4. «стратегія вибіркового (обмеженого) розвитку інноваційної активності є доцільною для впровадження за умови обмеженості інноваційних можливостей, доцільності вибору та підтримки певних напрямів активізації інноваційної діяльності, перспективних напрямів інноваційної активності. Передумовою впровадження стратегії є врахування наступних критеріїв: низький рівень інноваційної активності є підтвердженням необхідності його різкого підвищення шляхом вдосконалення управління інноваційною активністю (скорочення показників інноваційної діяльності, періодичне впровадження інновацій); передкризовий стан показників фінансово-господарської діяльності є підтвердженням необхідності інтенсивного відновлення інноваційної активності через стабілізацію фінансових показників (скорочення показників рентабельності, фінансової стійкості підтверджує доцільність інтенсивного відновлення з метою стабілізації); високий рівень ризику ринкового середовища є підтвердженням наявного потенціалу до відновлення інноваційної активності (нестабільність ринкового середовища дозволяє розвинути інноваційний потенціал, але за умови наявності можливостей підприємства до розвитку); призупинення стану інноваційного розвитку є підтвердженням низького рівня інноваційної активності (характерне зниження показників інноваційної активності, тимчасове згортання інноваційної діяльності, що відображає необхідність розробки заходів щодо стабілізації роботи)» [95, с. 422];

5. «стратегія скорочення (оптимізації) розвитку інноваційної активності впроваджується на підприємствах за умови спадної динаміки показників фінансово-господарської діяльності, стрімкого зниження показників інноваційної активності, необхідності швидких змін у здійсненні інноваційної діяльності, перегляду її напрямів або призупинення. Застосування стратегії

здійснюється за умови досягнення таких критеріїв: спадний рівень інноваційної активності є підтвердженням необхідності його оперативного реагування шляхом зміни підходів до розвитку інноваційної активності, запровадження антикризових заходів (спадна динаміка показників інноваційної діяльності, втрата інноваційного потенціалу); кризовий стан показників фінансово-господарської діяльності є підтвердженням необхідності антикризового управління інноваційною активністю через реструктуризацію фінансових показників (фінансова криза підтверджує доцільність реструктуризації інноваційної діяльності); критичний рівень ризику ринкового середовища є підтвердженням обмеженості можливостей до розвитку інноваційної активності (виникнення загроз, ризиків обмежує можливості до інноваційної діяльності, потребує здійснення антикризових заходів); спадна динаміка стану інноваційного розвитку є підтвердженням спадного рівня інноваційної активності (характерне припинення інноваційної діяльності, формування інноваційної активності)» [95, с. 422].

Важливо виділити етап діагностика очікуваної ефективності від впровадження стратегії підвищення інноваційної активності. Даний етап дозволяє дослідити очікувані зміни на підприємстві від впровадження обраного типу стратегії підвищення інноваційної активності, що відобразиться на показниках інноваційної активності, фінансово-господарської діяльності, напрямках інноваційного розвитку.

Також слід здійснити обґрунтування доцільності вибору стратегії підвищення інноваційної активності, що дозволяє підтвердити доцільність вибору та впровадження стратегії. Зокрема, дослідження рівня інноваційної активності, стану показників фінансово-господарської діяльності, рівня ризику ринкового середовища, стану інноваційного розвитку є підтвердженням необхідності здійснення вибору та використання стратегії на підприємстві.

Враховуючи результати реалізованих етапів проводиться вибір стратегії підвищення інноваційної активності на промисловому підприємстві у відповідності до потреб, можливостей та визначених критеріїв. За результатами

вибору здійснюється оцінка відповідності обраної стратегії сформованим критеріям та за умови виявлення похибки, невідповідності доцільним є повернення до етапу повторного дослідження, тобто здійснення аналізу, уточнення параметрів, коригування вибору. У разі відсутності відхилень від сформованих критеріїв у процесі вибору стратегії, передбачено перехід до її використання.

Наступним є блок впровадження обраної стратегії підвищення інноваційної активності на промисловому підприємстві. Даний блок передбачає апробацію стратегії на промислових підприємствах та узагальнення результатів щодо її використання, а також включає набір етапів.

Першочергово реалізується етап вибір підприємства для впровадження стратегії підвищення інноваційної активності. З метою вибору підприємства враховано дослідження у підрозділах 2.2, 2.3 та встановлено, що апробація здійснюватиметься на ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат», ПАТ «Запоріжсталь».

Другим є етап визначення терміну використання стратегії підвищення інноваційної активності на обраних підприємствах. З'ясовано, що обрані стратегії підвищення інноваційної активності доцільно використовувати протягом одного року та далі здійснити дослідження ефективності їх застосування, що відобразить рівень результативності.

Враховуючи реалізацію попередніх етапів відбувається апробація стратегії підвищення інноваційної активності на підприємстві, тобто безпосередньо її використання. В процесі застосування стратегії важливу роль відіграє контроль за досягненням мети, цілей, оцінка отриманих результатів, а також врахування змінності викликів ринкового середовища, виникнення загроз, ризиків.

Наступним слід реалізувати етап спостереження за використанням стратегії підвищення інноваційної активності на підприємстві. Даний етап охоплює фіксацію поточних результатів від використання стратегії з метою своєчасного виявлення відхилень, реагування на них. Спостереження потрібно здійснювати постійно шляхом перевірки звітності, використання

автоматизованих цифрових систем, що дозволить сформувати дані для здійснення оцінки, модернізації стратегії.

Останнім етапом аналізованого блоку є виявлення відхилень в процесі використання стратегії підвищення інноваційної активності на підприємстві. Реалізація етапу дозволить встановити невідповідність між фактичними результатами від використання стратегії та запланованими в процесі апробації на підприємствах Запорізької області. Виявлення відхилень є підтвердженням наявності недоліків в процесі використання стратегії підвищення інноваційної активності, що свідчить про необхідність перегляду правильності вибору стратегії та повернення до блоку 2.

Четвертим є блок оцінка ефективності стратегії підвищення інноваційної активності, який дозволить проаналізувати результативність впровадження обраного типу стратегії на підприємствах та виділено набір етапів.

«Першим здійснюється етап формування механізму оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислового підприємства. Враховуючи блок вибору стратегії підвищення інноваційної активності встановлено, що до механізму слід включати складові (рис. 3.8): аналіз групи показників; розрахунок інтегральних показників; використання шкали для уніфікації значень інтегральних показників; розрахунок загального інтегрального показника; використання шкали для інтерпретації значень інтегрального показника стратегії підвищення інноваційної активності» [95, с. 422]. Реалізація механізму оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності здійснюється на наступних етапах блоку.

Другим є етап прогнозна комплексна оцінка стану інноваційної активності, показників фінансово-господарської діяльності, впливу загроз ринкового середовища, стану інноваційного розвитку підприємства. Комплексна оцінка охоплює розрахунок прогнозних значень групи показників на підставі використання функцій Рост, Предсказ в Microsoft Excel, тобто здійснюється прогноз за напрямом інноваційної активності, фінансово-господарської

діяльності, впливу загроз ринкового середовища, стану інноваційного розвитку підприємства.

Третім етапом є розрахунок прогностичних інтегральних показників за результатами комплексної оцінки та використання шкали для уніфікації їх значень. Враховуючи прогностичні значення за вказаним вище набором показників здійснюється розрахунок прогностичних значень інтегральних показників на підставі використання формул 3.1-3.4, проводиться їх інтерпретація.

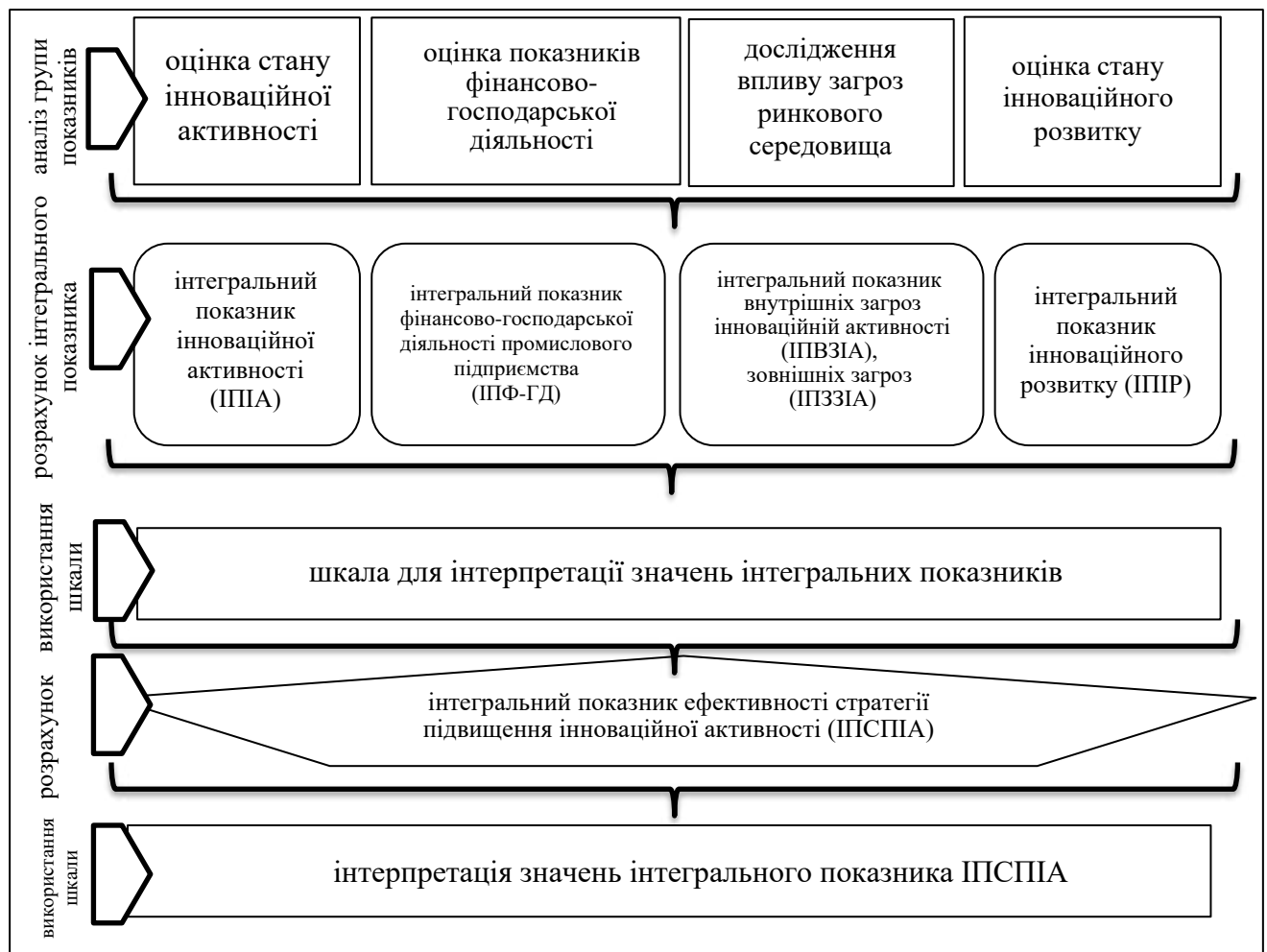

Рис. 3.8. Механізм оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств

Примітка: удосконалено автором [95, с. 423]

Четвертим реалізується етап формування бази даних за результатами прогностичної комплексної оцінки. Реалізація етапу дозволить узагальнити здійснені розрахунки за групами показників, прогностичними значеннями інтегральних показників, проаналізувати динамку та порівняти прогностичні дані з

розрахунками в поточних періодах. Сформована база даних є основою для подальшого розрахунку прогностного значення інтегрального показника ефективності стратегії підвищення інноваційної активності.

«На підставі врахування розглянутих етапів здійснюється розрахунок прогностного значення інтегрального показника ефективності стратегії підвищення інноваційної активності. Враховуючи існуючі дослідження щодо розрахунку інтегральних показників [52, с. 31-34; 61, с. 153-156; 63, с. 33-35; 101, с. 132-181; 148; 200, с. 99; 216, с. 109-116] визначено, що інтегральний показник ефективності стратегії підвищення інноваційної активності розраховуватиметься за формулою» (3.5) [95, с. 423]:

$$\text{ІПСІА} = \frac{\sum_{i=1}^n \text{ІПА}_i + \text{ІФ-ГД}_i + \text{ІПВЗІА}_i + \text{ІПЗЗІА}_i + \text{ІПР}_i}{m}, \quad (3.5)$$

«де, ІПСІА – інтегральний показник ефективності стратегії підвищення інноваційної активності;

ІПА – і-ий інтегральний показник інноваційної активності промислового підприємства;

ІФ-ГД – і-ий інтегральний показник фінансово-господарської діяльності промислового підприємства;

ІПВЗІА – і-ий інтегральний показник внутрішніх загроз інноваційній активності підприємства;

ІПЗЗІА – і-ий інтегральний показник зовнішніх загроз інноваційній активності підприємства;

ІПР – і-ий інтегральний показник інноваційного розвитку промислового підприємства;

n – період розрахунку інтегральних показників інноваційної активності;

m – кількість інтегральних показників» [95, с. 423].

Значення інтегрального показника змінюватиметься в межах від 0 до 1 та його наближення до одиниці свідчатиме про результативність використання стратегії.

«З метою інтерпретації прогнозних значень інтегрального показника стратегії підвищення інноваційної активності доцільним є використання відповідної шкали. Враховуючи дослідження науковців щодо застосування шкали Харрінгтона [25, с. 193-195; 31, с. 36; 63, с. 35; 101, с. 132-181; 110, с. 283-287; 148; 200, с. 126; 218, с. 317-323; 236] сформовано наступне співвідношення між значенням інтегрального показника та рівнем результативності стратегії: значення інтегрального показника на рівні 0,8-1,0 відображає високий рівень ефективності стратегії підвищення інноваційної активності; на рівні 0,60-0,79 – помірний рівень ефективності; на рівні 0,45-0,59 – збалансований рівень ефективності; на рівні 0,30-0,44 – знижений рівень ефективності; на рівні 0,00-0,29 – регресивний рівень ефективності» [95, с. 424].

Останнім етапом є складання аналітичного звіту за підсумками оцінки ефективності стратегії підвищення інноваційної активності. Узагальнення результатів дозволить визначити результативність від впровадження стратегії підвищення інноваційної активності, тобто вплив на групу вище зазначених інтегральних показників. Враховуючи результати звіту визначається досягнення рівня ефективності використання стратегії підвищення інноваційної активності на підприємстві та за умови виявлення недоліків, відхилень відбувається повернення до блоків 2, 3.

П'ятим є блок спостереження, контроль, коригування вибору і оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності на підприємстві. Означений блок є комплексним набором дій щодо здійснення постійного моніторингу, контролю за здійсненням всіх блоків та включає етапи:

1. проведення моніторингу вибору і оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності, що дозволяє здійснювати спостереження за результатами правильності вибору стратегії, достовірності оцінки ефективності її використання;

2. збір інформації щодо вибору стратегії підвищення інноваційної активності та аналіз показників її реалізації направлений на узагальнення

проміжних результатів апробації обраної стратегії на промисловому підприємстві, досягнутих показників діяльності;

3. виявлення невідповідностей у процесі вибору і оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності дозволить своєчасно виявити недоліки, відхилення за результатами апробації стратегії, під час оцінки ефективності її використання, а також розробити дієві заходи до подолання;

4. контроль вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності спрямований на своєчасне виявлення відхилень за результатами реалізації кожного блоку методичного підходу, застосування коригуючих дій, що сприятиме підвищенню ефективності реалізації стратегії;

5. здійснення коригування вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності направлено на забезпечення актуальності вибору стратегії враховуючи параметри підприємства, її відповідність викликам ринкового середовища, уточнення процесу вибору, а також підвищення точності оцінки ефективності використання стратегії, уточнення методів аналізу;

6. підготовка висновків щодо вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності є узагальненням проведеного дослідження. У висновку доцільним є відображення даних щодо результатів використання обраного типу стратегії, проведення оцінки її ефективності, що сприятиме прийняттю стратегічних рішень.

Шостим реалізується блок модернізація стратегії підвищення інноваційної активності, який є важливою складовою методичного підходу, що спрямований на формування заходів вдосконалення обраного типу стратегії. При цьому, для кожного набору стратегії слід розробляти свій набір заходів, які будуть адаптовані до можливостей підприємства, тобто інноваційні, фінансові можливості, рівень розвитку. Серед складових етапів блоку слід виділити:

1. етап визначення недоліків стратегії підвищення інноваційної активності дозволить з'ясувати слабкі сторони, проблеми в процесі використання обраної стратегії та за результатами оцінки прогнозованої результативності;

2. на підставі визначення недоліків стратегії здійснюється перехід до одного з етапів: наявність незначних недоліків є підставою до формування рекомендацій щодо вдосконалення стратегії підвищення інноваційної активності, що забезпечить її результативність в наступних періодах; наявність суттєвих недоліків, неефективність використання стратегії є підставою до вибору нового типу стратегії підвищення інноваційної активності на підприємстві, сприятиме покращенню та підвищенню показників інноваційної діяльності, визначенню напрямів інноваційного розвитку;

3. етап третій здійснюється за двома напрямками: формування рекомендацій щодо вдосконалення стратегії є підставою для подальшої апробації вдосконаленої стратегії підвищення інноваційної активності, тобто її використання протягом наступного року на підприємстві; вибір нового типу стратегії є передумовою до імплементації нового типу стратегії підвищення інноваційної активності на підприємстві, тобто обговорення з керівництвом доцільності впровадження, перевірка ефективності, апробація на підприємстві;

4. підсумковим етапом є формування звіту та прийняття рішень, що має відображати результати використання попередньо обраної стратегії або впровадження нового типу стратегії, узагальнення рівня ефективності, вплив на показники діяльності, перспективи інноваційного розвитку. Також за результатами підсумкового етапу приймається рішення про подальше використання стратегії підвищення інноваційної активності.

Апробація удосконаленого методичного підходу вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств дозволить здійснити вибір одного з типів стратегії, оцінити результативність її впровадження шляхом розрахунку інтегральних показників щодо стану інноваційної активності, фінансово-господарської діяльності, рівня впливу загроз ринкового середовища, сприятливості інноваційного розвитку. За результатами використання методичного підходу на підприємстві будуть сформовані заходи щодо модернізації стратегії з метою підвищення інноваційної активності.

3.3. Прогнозування рівня результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств

З метою дослідження поточного рівня інноваційної активності, стану фінансово-господарської діяльності, впливу внутрішніх та зовнішніх загроз, потенціалу інноваційного розвитку, вибору стратегії підвищення інноваційної активності на підприємстві та прогнозування результативності її використання апробовано удосконалений методичний підхід вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств.

Апробацію методичного підходу здійснено на ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат», ПАТ «Запоріжсталь», що дозволило обрати стратегію підвищення інноваційної активності враховуючи інноваційний потенціал, можливості підприємств, здійснити прогноз та оцінку результативності її впровадження.

В процесі апробації методичного підходу на ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» розраховано та проаналізовано набір показників з метою здійснення вибору стратегії підвищення інноваційної активності на 2025 р. Зокрема, здійснено розрахунок інтегрального показника інноваційної активності промислового підприємства на 2022-2024 рр. шляхом аналізу групи показників, які відображають стан інноваційної активності (підрозділ 2.2), а також визначення вагових коефіцієнтів для кожного показника інноваційної активності (Додаток А, табл. А.1). Враховуючи те, що для розрахунку вагових коефіцієнтів залучалася група експертів із 6 представників було визначено коефіцієнт конкордації, значення якого склало 0,43, що підтвердило достатній рівень узгодженості думок експертів. Отже, враховуючи проведені розрахунки визначено значення інтегрального показника інноваційної активності промислового підприємства (рис. 3.9), який впродовж 2022-2023 рр. продемонстрував зростаючу динаміку. Поряд з цим, за аналізований 2024 р. значення інтегрального показника скоротилося на 19,52%, що відбулося

внаслідок збитковості діяльності, скорочення показників інноваційної діяльності.

На підставі врахування співвідношення між значенням інтегрального показника та рівнем інноваційної активності було з'ясовано, що протягом 2023 р. підприємство мало середній рівень інноваційної активності та у 2024 р. – помірний рівень, що підтверджує необхідність розробки заходів до налагодження інноваційної діяльності, покращення стану інноваційної активності.

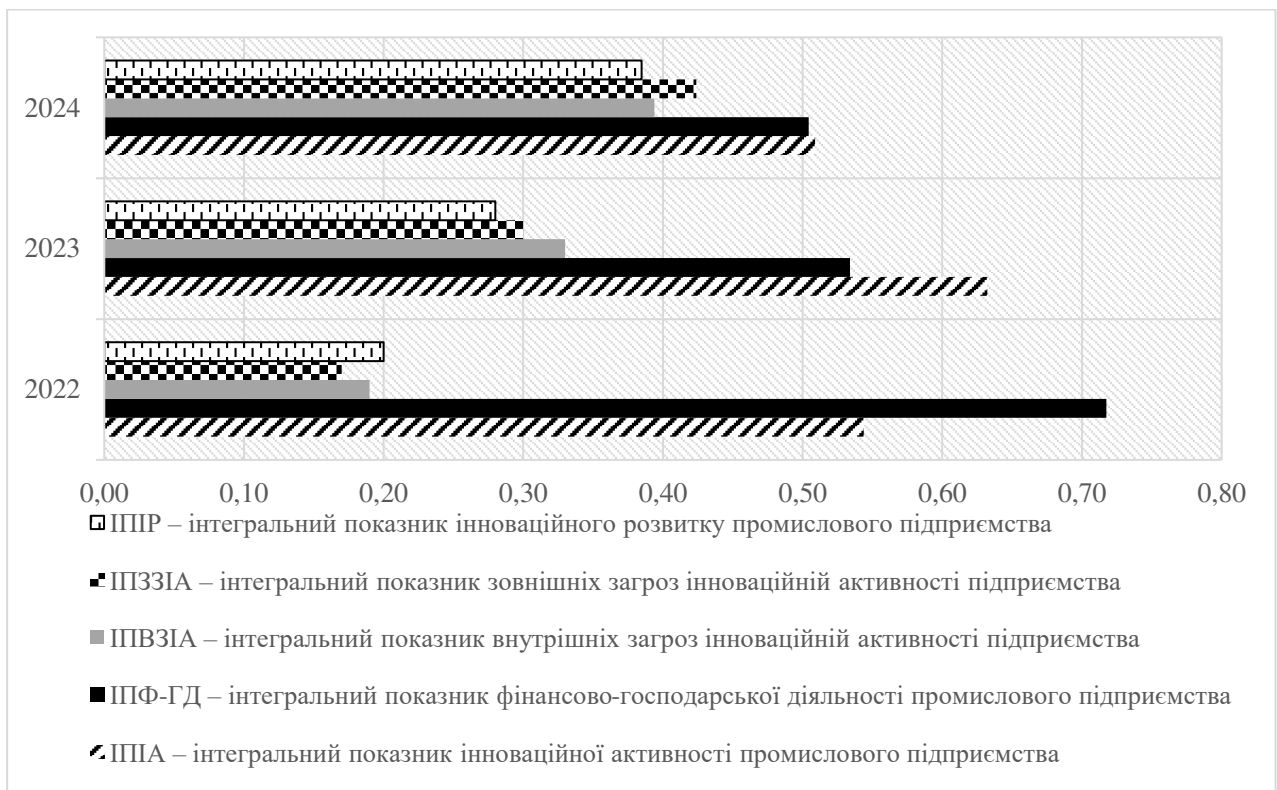

Рис. 3.9. Динаміка інтегральних показників ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» у 2022-2024 рр.

Примітка: розраховано автором

Також розраховано інтегральний показник фінансово-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» враховуючи значення сформованого набору показників фінансово-господарської діяльності (підрозділ 2.3) та вагових коефіцієнтів для кожного показника (Додаток А, табл. А.2-А.4). До набору показників фінансово-господарської діяльності було віднесено: показники фінансової стійкості; показники рентабельності; показники

ділової активності та платоспроможності. З метою розрахунку вагових коефіцієнтів залучалася група експертів, які здійснили оцінку більш вагомих показників фінансово-господарської діяльності для підприємства та з метою підтвердження узгодженості їх думок розраховано коефіцієнт конкордації, який для набору групи показників становив: показники фінансової стійкості – 0,94; показники рентабельності – 0,73; показники ділової активності та платоспроможності – 0,45.

На підставі врахування проведених розрахунків визначено значення інтегрального показника фінансово-господарської діяльності промислового підприємства (рис. 3.9), який впродовж 2022-2024 рр. мав тенденцію до зниження. Протягом 2024 р. інтегральний показник скоротився на 5,53%, що відбулося внаслідок зниження показників фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності та платоспроможності і спричинено збитковістю у досліджуваному періоді. Враховуючи співвідношення між отриманим значенням інтегрального показника та станом показників фінансово-господарської діяльності було визначено такі зміни: 2022 р. підприємство мало стабільний стан фінансово-господарської діяльності; 2023-2024 рр. – збалансований стан фінансово-господарської діяльності. Таким чином, зниження показників фінансово-господарської діяльності та отримане значення інтегрального показника підтверджує необхідність активізації інноваційної діяльності.

З метою розрахунку інтегрального показника внутрішніх загроз інноваційній активності підприємства здійснено дослідження за показниками значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність та розраховано ваговий коефіцієнт за кожним показником (табл. 3.1, Додаток А, табл. А.5). Крім того, встановлено узгодженість думок експертів щодо оцінки значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність, адже значення коефіцієнта конкордації становить 0,40.

Враховуючи значення показників значущості впливу внутрішніх загроз та вагових коефіцієнтів розраховано інтегральний показник внутрішніх загроз

інноваційній активності підприємства (рис. 3.9), який протягом 2022-2024 рр. мав змінне значення та у 2024 р. становив 0,39 і відбулося зростання на 19,36%.

Таблиця 3.1

Визначення показників значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність підприємства та їх вагових коефіцієнтів ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»

Внутрішні загрози для інноваційної активності підприємства	Показник значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність підприємства (X _{ivzia})	Ваговий коефіцієнт показників значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність підприємства (W _{ivzia})
Обмеження фінансових ресурсів (B31)	5,00	0,13
Відсутність інвестицій в інновації (B32)	1,50	0,04
Низький рівень кваліфікації працівників, відсутність персоналу з цифровими та інноваційними компетентностями (B33)	3,50	0,09
Недосконалість системи мотивації працівників щодо використання інновацій (B34)	0,33	0,01
Повільне впровадження цифрових технологій, розвиток ІТ-інфраструктури (B35)	5,67	0,15
Неефективне здійснення процесів планування, управління, організації на підприємстві (B36)	5,67	0,15
Недостатня взаємодія підприємства з науковими установами (B37)	1,33	0,03
Відсутність внутрішньої системи моніторингу інноваційної активності (B38)	2,50	0,06
Відсутність системи оцінювання інноваційної активності (B39)	6,00	0,15
Низький рівень організаційної культури інновацій (B310)	0,33	0,01
Слабкість інформаційної інфраструктури підприємства (B311)	1,17	0,03
Відсутність або неефективність стратегії підвищення інноваційної активності (B312)	5,83	0,15

Примітка: розраховано автором

Дотримання сформованого у підрозділі 3.2 співвідношення між значенням інтегрального показника та рівнем ризику ринкового середовища дозволило встановити, що у 2022 р. підприємство мало критичний рівень ризику

внутрішнього середовища, 2023 р. – високий рівень, 2024 р. – середній рівень. Отримане значення інтегрального показника підтверджує те, що спостерігається незначне зростання загроз та доцільним є підвищення інноваційної активності.

Проведено розрахунок інтегрального показника зовнішніх загроз інноваційній активності підприємства шляхом врахування розрахунків за показниками значущості впливу зовнішніх загроз на інноваційну активність та вагових коефіцієнтів за кожним показником (табл. 3.2, Додаток А, табл. А.6). Думки експертів щодо оцінки значущості впливу зовнішніх загроз на інноваційну активність є узгодженими, що підтверджено отриманим значенням коефіцієнта конкордації (0,49).

Таблиця 3.2

Визначення показників значущості впливу зовнішніх загроз на інноваційну активність підприємства та їх вагових коефіцієнтів ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»

Зовнішні загрози для інноваційної активності підприємства	Показник значущості впливу зовнішніх загроз на інноваційну активність підприємства (X _{іззіа})	Ваговий коефіцієнт показників значущості впливу зовнішніх загроз на інноваційну активність підприємства (W _{іззіа})
Підвищення конкурентної боротьби серед підприємств, які мають високий рівень інноваційної активності (331)	0,33	0,01
Несприятливість економічної, політичної ситуації в країні, нормативної бази (332)	2,67	0,07
Порушення ланцюгів постачання сировини (333)	6,00	0,15
Зростання інфляції, нестабільність валютного курсу (334)	2,17	0,05
Неефективність захисту прав інтелектуальної власності (335)	0,50	0,01
Відсутність підтримки на рівні держави інноваційного розвитку підприємств (336)	4,50	0,11
Відставання вітчизняних підприємств від інноваційного розвитку через обмеженість ресурсів (337)	5,33	0,13
Зростання міграції кваліфікованих працівників (338)	6,00	0,15
Обмеженість доступу підприємств до міжнародних ринків (339)	0,50	0,01
Низький рівень інноваційної культури серед споживачів та працівників (3310)	6,00	0,15
Зростання залежності від імпортних технологій, обладнання (3311)	0,33	0,01
Нерозвиненість інноваційної та інформаційної інфраструктури на рівні держави (3312)	6,00	0,15

Примітка: розраховано автором

Проведені розрахунки дозволили визначити значення інтегрального показника зовнішніх загроз інноваційній активності підприємства (рис. 3.9), який протягом 2022-2024 рр. мав зростаюче значення та у 2024 р. становив 0,42, зростання склало 41,30%. Враховуючи співвідношення між значенням інтегрального показника та рівнем ризику зовнішнього середовища встановлено, що у 2022 р. підприємство мало критичний рівень ризику зовнішнього середовища, 2023 р. – високий рівень, 2024 р. – середній рівень. Дослідження впливу зовнішнього середовища на інноваційну активність протягом 2024 р. підтверджує необхідність її підвищення та впровадження стратегії.

Останнім розраховано інтегральний показник інноваційного розвитку підприємства ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» шляхом врахування показників наявності умов інноваційного розвитку підприємства та вагових коефіцієнтів (табл. 3.3, Додаток А, табл. А.7). З метою встановлення наявності умов інноваційного розвитку на підприємстві досліджено групу чинників інноваційного розвитку (ЧІР) та залучення експертів дозволило встановити сприятливість умов для інноваційного розвитку. За показниками наявності умов інноваційного розвитку підприємства коефіцієнт конкордації досяг 0,40, що підтверджує узгодженість думок експертів.

Узагальнивши отримані розрахунки визначено інтегральний показник інноваційного розвитку промислового підприємства (рис. 3.9), який підвищився з 0,20 у 2022 р. до 0,38 у 2024 р. та відсоток зростання за базовий період порівняно з 2023 р. становив 37,36%. Дотримання співвідношення між значенням інтегрального показника та станом інноваційного розвитку дозволило з'ясувати, що у 2022-2023 рр. підприємство мало призупинення стану інноваційного розвитку та у 2024 р. сформувалася тенденція до відновлення стану інноваційного розвитку. Отримане значення інтегрального показника дозволяє відзначити, що на підприємстві спостерігається тенденція до поступового відновлення показників інноваційної діяльності шляхом пошуку напрямів інноваційного розвитку.

Таблиця 3.3

Визначення показників наявності умов інноваційного розвитку підприємства та їх вагових коефіцієнтів ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»

Група чинників інноваційного розвитку (ЧІР) промислового підприємства	Показник наявності умов інноваційного розвитку підприємства (Xiip)	Ваговий коефіцієнт показників наявності умов інноваційного розвитку підприємства (Wiip)
Стратегія інноваційного розвитку (ЧІР1)	6,33	0,15
Умови для впровадження інновацій (ЧІР2)	5,33	0,12
Система управління інноваційним розвитком (ЧІР3)	4,17	0,10
Внутрішнє фінансування інноваційного розвитку (ЧІР4)	2,00	0,05
Зовнішнє фінансування інноваційного розвитку (ЧІР5)	0,00	0,00
Цифровізація підприємства, впровадження інноваційних рішень, інноваційна інфраструктура (ЧІР6)	4,50	0,10
Участь працівників в інноваційній діяльності підприємства (ЧІР7)	0,33	0,01
Персонал з цифровими компетентностями (ЧІР8)	4,33	0,10
Стимулювання інноваційної активності персоналу (ЧІР9)	5,17	0,12
Впровадження інновацій, сучасного обладнання, технологій на підприємстві (ЧІР10)	6,33	0,15
Виробництво інноваційної продукції, надання інноваційних послуг (ЧІР11)	4,17	0,10
Співпраця з науковими установами, участь у міжнародних проєктах (ЧІР12)	0,00	0,00
Система адаптації до змін зовнішнього середовища (ЧІР13)	0,00	0,00

Примітка: розраховано автором

На підставі врахування результатів досліджень щодо інтегрального показника інноваційної активності промислового підприємства, фінансово-господарської діяльності, внутрішніх загроз інноваційній активності, зовнішніх загроз інноваційній активності, інноваційного розвитку здійснюється вибір стратегії шляхом використання системи вибору стратегії підвищення інноваційної активності. Для підприємства ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» обрано стратегію підвищення інноваційної активності на 2025 р., а саме стратегія ситуаційного (адаптивного) розвитку (табл. 3.4). Впровадження та використання обраної стратегії є доцільним в умовах змінності впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, адже доцільним є врахування їх впливу на результати інноваційної активності, фінансово-господарської діяльності, можливості інноваційного розвитку та формування заходів до нейтралізації, пристосування. Використання стратегії ситуаційного

(адаптивного) розвитку спрямовано на розробку заходів щодо активізації та підвищення інноваційної активності, відновлення показників фінансово-господарської діяльності, пошуку напрямів інноваційного розвитку, а також утримання досягнутих результатів діяльності.

Таблиця 3.4

Вибір стратегії підвищення інноваційної активності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»

Інтегральні показники	Значення у 2022 р.	Значення у 2023 р.	Значення у 2024 р.	Інтерпретація значень інтегральних показників у 2023 р.	Інтерпретація значень інтегральних показників у 2024 р.	Вибір стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств (на 2025 р.)
ППА – інтегральний показник інноваційної активності промислового підприємства	0,54	0,63	0,51	середній рівень інноваційної активності	помірний рівень інноваційної активності	стратегія ситуаційного (адаптивного) розвитку
ПФ-ГД – інтегральний показник фінансово-господарської діяльності промислового підприємства	0,72	0,53	0,50	збалансований стан фінансово-господарської діяльності	збалансований стан фінансово-господарської діяльності	
ПВЗІА – інтегральний показник внутрішніх загроз інноваційній активності підприємства	0,19	0,33	0,39	високий рівень ризику ринкового середовища	середній рівень ризику ринкового середовища	
ПЗЗІА – інтегральний показник зовнішніх загроз інноваційній активності підприємства	0,17	0,30	0,42	високий рівень ризику ринкового середовища	середній рівень ризику ринкового середовища	
ППР – інтегральний показник інноваційного розвитку промислового підприємства	0,20	0,28	0,38	призупинення стану інноваційного розвитку	відновлення стану інноваційного розвитку	

Примітка: запропоновано та розраховано автором

Важливим є визначення результативності стратегії ситуаційного (адаптивного) розвитку для ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат», що здійснюється шляхом використання механізму оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств. Оцінка результативності стратегії проводиться на підставі врахування розрахованих значень інтегральних показників попередніх періодів (табл. 3.4), які

враховуються для розрахунку їх прогностичних значень. Результати прогнозування інтегральних показників на 2025 р. дозволяють відзначити, що порівняно до 2024 р. очікуються зміни (Додаток А, табл. А.8): інтегральний показник інноваційної активності виросте на 3,51% та відображає помірний рівень інноваційної активності; інтегральний показник фінансово-господарської діяльності підвищиться на 9,49% та відображає збалансований стан фінансово-господарської діяльності; інтегральний показник внутрішніх загроз інноваційній активності виросте на 29,10% та відображає середній рівень ризику ринкового середовища; інтегральний показник зовнішніх загроз інноваційній активності підвищиться на 30,19% та відображає середній рівень ризику ринкового середовища; інтегральний показник інноваційного розвитку підвищиться на 22,93% та відображає відновлення стану інноваційного розвитку.

Враховуючи прогностичні значення інтегральних показників визначено очікувану флективність стратегії та розраховано інтегральний показник ефективності стратегії підвищення інноваційної активності на 2025-2026 рр. (рис. 3.10). Також здійснено розрахунок інтегрального показника результативності стратегії на 2022-2024 рр. з метою оцінки можливої ефективності стратегії за умови впровадження, а також для порівняння з прогностичними значеннями. Динаміка інтегрального показника ефективності стратегії підвищення інноваційної активності дозволяє відзначити, що прогностичне значення у 2025 р. підвищиться на 9,77% відносно можливого значення у 2024 р. Враховуючи співвідношення між значенням інтегрального показника та рівнем результативності стратегії підвищення інноваційної активності встановлено, що на 2024 р. спостерігається знижений рівень ефективності стратегії підвищення інноваційної активності, але за прогнозом на 2025 р. сформується збалансований рівень ефективності стратегії підвищення інноваційної активності.

Проведені розрахунки підтверджують доцільність впровадження у 2025 р. обраної стратегії ситуаційного (адаптивного) розвитку для ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат», що забезпечить збереження показників інноваційної діяльності, фінансово-господарської діяльності, сприятиме визначенню

перспективних напрямів інноваційного розвитку, а також сформує конкурентні переваги. Поряд з цим, в кінці періоду доцільним є здійснення фактичної оцінки результативності стратегії з метою формування заходів до її вдосконалення.

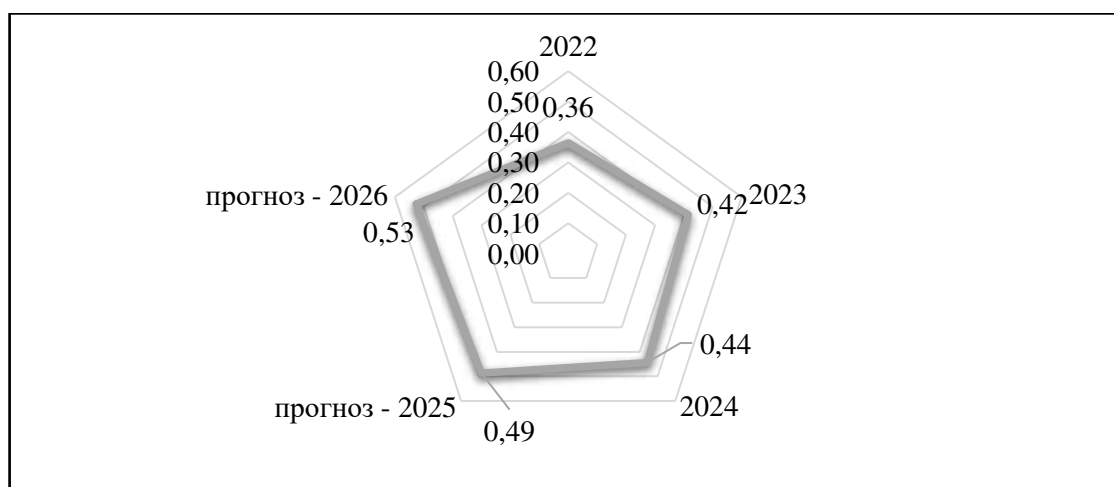

Рис. 3.10. Динаміка інтегрального показника ефективності стратегії підвищення інноваційної активності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» у 2022-2026 рр.

Примітка: розраховано автором

На підприємстві ПАТ «Запоріжсталь» здійснено апробацію методичного підходу та проведено розрахунки за інтегральними показниками для здійснення вибору стратегії підвищення інноваційної активності на 2025 р. і визначення її результативності. Першочергово розраховано значення інтегрального показника інноваційної активності за 2022-2024 рр. В процесі розрахунку показника враховано динаміку групи показників щодо стану інноваційної активності (підрозділ 2.2) та отримане значення вагових коефіцієнтів (Додаток Б, табл. Б.1). За показниками інноваційної активності було проведено експертне опитування та узгодженість думок експертів є достатньою, що відобразив коефіцієнт конкордації (0,58). Значення інтегрального показника інноваційної активності ПАТ «Запоріжсталь» протягом 2022-2024 рр. відображає поступове зростання (рис. 3.11) та за базовий період відносно 2023 р. зростання склало 63,08%. Доцільно відзначити, що значення інтегрального показника інноваційної

активності є доволі низьким та обумовлено збитковістю протягом 2020 р., 2022-2023 рр., але протягом 2024 р. склалася тенденція до незначного покращення.

З метою уточнення рівня інтегрального показника використано сформоване співвідношення між значенням інтегрального показника та рівнем інноваційної активності (підрозділ 3.2) та встановлено, що у 2023-2024 рр. підприємство характеризується низьким рівнем інноваційної активності. Отже, проведені розрахунки підтверджують те, що на підприємстві відбувається скорочення показників інноваційної діяльності та доцільним є визначення напрямів активізації інноваційної активності.

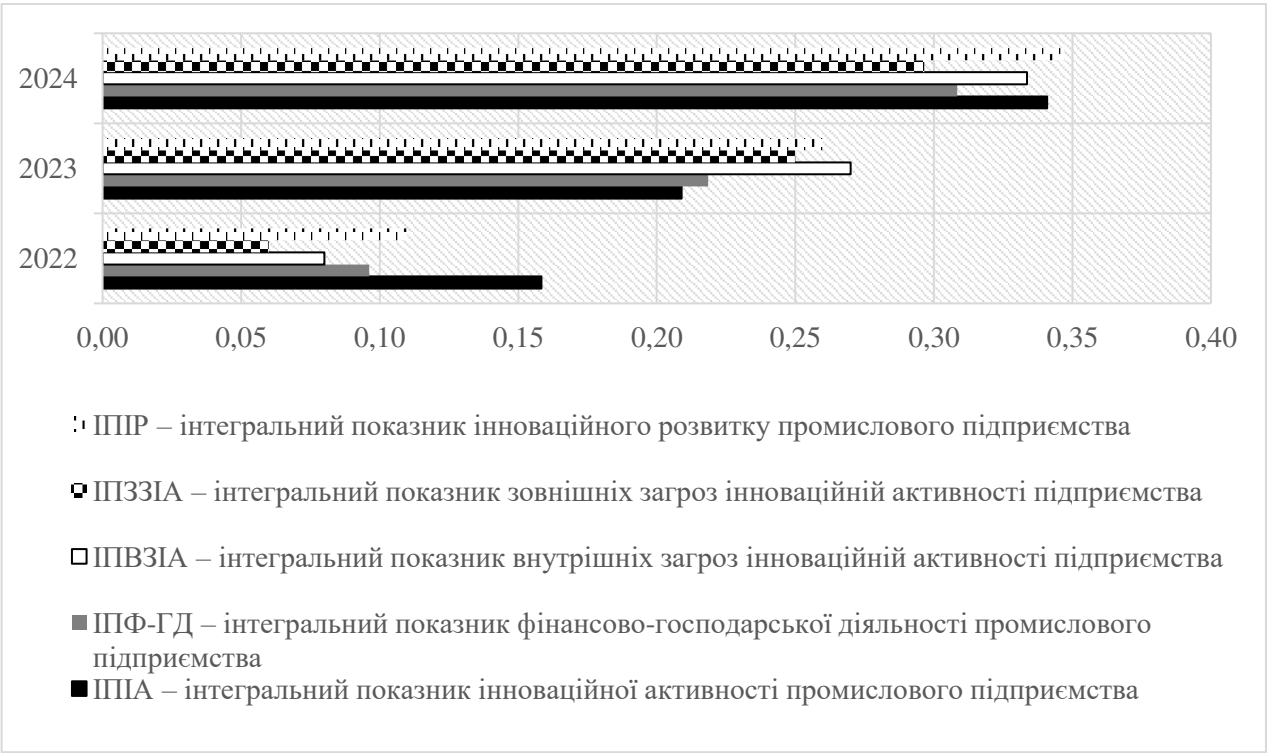

Рис. 3.11. Динаміка інтегральних показників ПАТ «Запоріжсталь» у 2022-2024 рр.

Примітка: розраховано автором

Враховуючи показники фінансово-господарської діяльності (підрозділ 2.3) та визначене значення вагових коефіцієнтів для кожного показника (Додаток Б, табл. Б.2-Б.4) проведено розрахунок інтегрального показника фінансово-господарської діяльності підприємства ПАТ «Запоріжсталь». Слід відзначити, що протягом 2024 р. динаміка показників фінансової стійкості має спадний

характер, що спричинено збитковістю підприємства протягом попередніх років, зростанням заборгованості, але відбулося підвищення показників рентабельності, ділової активності, платоспроможності, що відображає позитивну тенденцію. Також узгодженість думок експертів за показниками фінансово-господарської діяльності підтверджується отриманим значенням коефіцієнта конкордації: показники фінансової стійкості – 0,97; показники рентабельності – 0,70; показники ділової активності та платоспроможності – 0,98.

Розраховане значення інтегрального показника фінансово-господарської діяльності промислового підприємства протягом 2022-2024 рр. має низьке значення та у 2022 р. становило 0,10 (рис. 3.11). Протягом 2023-2024 рр. відбулося зростання та у 2024 р. порівняно з попереднім періодом підвищення становило 41,17%, що підтверджує спрямованість на повільне відновлення показників фінансово-господарської діяльності. Інтерпретація інтегрального показника фінансово-господарської діяльності дозволила відзначити, що у 2023-2024 рр. на підприємстві сформувався передкризовий стан фінансово-господарської діяльності, що спричинено скороченням досліджуваних показників та підтверджує необхідність інтенсивного відновлення інноваційної діяльності на підприємстві. Саме налагодження інноваційної активності сприятиме відновленню показників фінансово-господарської діяльності, забезпечить формування конкурентних переваг.

Наступним на ПАТ «Запоріжсталь» розраховано інтегральний показник внутрішніх загроз інноваційній активності підприємства та враховано розрахункове значення показників значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність, вагових коефіцієнтів (табл. 3.5, Додаток Б, табл. Б.5). Коефіцієнт конкордації за показниками значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність підприємства становить 0,45, що підтвердило узгодженість думок експертів. Проведене дослідження дозволило визначити внутрішні загрози для інноваційної активності та врахувати їх при виборі стратегії, що підвищить ефективність її впровадження.

Отримане значення інтегрального показника внутрішніх загроз інноваційній активності підприємства протягом 2022-2024 рр. має змінне значення та за 2024 р. зростання показника становило 23,58% (рис. 3.11). На підставі розрахованого значення інтегрального показника визначено, що у 2023-2024 рр. підприємство мало високий рівень ризику внутрішнього середовища. Слід підсумувати, що спостерігається нестабільності внутрішнього середовища, але підприємство має потенціал до інноваційного розвитку, налагодження показників інноваційної діяльності, що підтверджує наявність інноваційних можливостей.

Таблиця 3.5

Визначення показників значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність підприємства та їх вагових коефіцієнтів ПАТ «Запоріжсталь»

Внутрішні загрози для інноваційної активності підприємства	Показник значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність підприємства (X _{iv3ia})	Ваговий коефіцієнт показників значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність підприємства (W _{iv3ia})
Обмеження фінансових ресурсів (B31)	5,50	0,17
Відсутність інвестицій в інновації (B32)	6,00	0,18
Низький рівень кваліфікації працівників, відсутність персоналу з цифровими та інноваційними компетентностями (B33)	1,33	0,04
Недосконалість системи мотивації працівників щодо використання інновацій (B34)	0,50	0,01
Повільне впровадження цифрових технологій, розвиток ІТ-інфраструктури (B35)	3,67	0,11
Неефективне здійснення процесів планування, управління, організації на підприємстві (B36)	0,83	0,02
Недостатня взаємодія підприємства з науковими установами (B37)	3,33	0,08
Відсутність внутрішньої системи моніторингу інноваційної активності (B38)	2,00	0,05
Відсутність системи оцінювання інноваційної активності (B39)	4,50	0,14
Низький рівень організаційної культури інновацій (B310)	1,00	0,02
Слабкість інформаційної інфраструктури підприємства (B311)	3,00	0,07
Відсутність або неефективність стратегії підвищення інноваційної активності (B312)	2,67	0,09

Примітка: розраховано автором

Інтегральний показник зовнішніх загроз інноваційній активності підприємства на ПАТ «Запоріжсталь» також базується на врахуванні

розрахункового значення показників значущості впливу зовнішніх загроз на інноваційну активність, вагових коефіцієнтів (табл. 3.6, Додаток Б, табл. Б.6). Дослідження показників значущості впливу зовнішніх загроз на інноваційну активність підприємства дозволило визначити перелік загроз, які мають найбільший вплив на інноваційну діяльність, інноваційний розвиток та врахувати їх при виборі стратегії. При цьому рівень узгодженості думок експертів при визначенні значущості впливу зовнішніх загроз є достатнім, адже коефіцієнт конкордації становить 0,54.

Таблиця 3.6

Визначення показників значущості впливу зовнішніх загроз на інноваційну активність підприємства та їх вагових коефіцієнтів ПАТ «Запоріжсталь»

Зовнішні загрози для інноваційної активності підприємства	Показник значущості впливу зовнішніх загроз на інноваційну активність підприємства (X _{іззіа})	Ваговий коефіцієнт показників значущості впливу зовнішніх загроз на інноваційну активність підприємства (W _{іззіа})
Підвищення конкурентної боротьби серед підприємств, які мають високий рівень інноваційної активності (331)	0,67	0,02
Несприятливість економічної, політичної ситуації в країні, нормативної бази (332)	1,67	0,05
Порушення ланцюгів постачання сировини (333)	2,33	0,07
Зростання інфляції, нестабільність валютного курсу (334)	3,67	0,11
Неефективність захисту прав інтелектуальної власності (335)	1,67	0,05
Відсутність підтримки на рівні держави інноваційного розвитку підприємств (336)	3,50	0,10
Відставання вітчизняних підприємств від інноваційного розвитку через обмеженість ресурсів (337)	4,33	0,13
Зростання міграції кваліфікованих працівників (338)	5,33	0,16
Обмеженість доступу підприємств до міжнародних ринків (339)	1,50	0,04
Низький рівень інноваційної культури серед споживачів та працівників (3310)	4,17	0,12
Зростання залежності від імпортних технологій, обладнання (3311)	1,50	0,04
Нерозвиненість інноваційної та інформаційної інфраструктури на рівні держави (3312)	4,00	0,12

Примітка: розраховано автором

Динаміка інтегрального показника зовнішніх загроз інноваційній активності підприємства на ПАТ «Запоріжсталь» також демонструє зростання (рис. 3.11). Відбулося підвищення з 0,25 у 2023 р. до 0,30 у 2024 р. та відсоток

зростання становить 18,62%. Інтерпретація значення інтегрального показника відображає високий рівень ризику зовнішнього середовища протягом 2023-2024 рр. Отже, посилюється вплив чинників зовнішнього середовища та підприємство має можливості до налагодження інноваційної активності завдяки наявному інноваційному потенціалу.

Врахування показників наявності умов інноваційного розвитку підприємства, значення вагових коефіцієнтів дозволило визначити динаміку інтегрального показника інноваційного розвитку ПАТ «Запоріжсталь» (табл. 3.7, Додаток Б, табл. Б.7). Визначено значення показника наявності умов інноваційного розвитку підприємства шляхом залучення експертів та встановлено, що узгодженість результатів є достатньою, адже показник конкордації склав 0,57. Дане дослідження дозволило з'ясувати перелік чинників, які найбільше сприяють інноваційному розвитку відповідно до можливостей підприємства.

Таблиця 3.7

Визначення показників наявності умов інноваційного розвитку підприємства та їх вагових коефіцієнтів ПАТ «Запоріжсталь»

Група чинників інноваційного розвитку (ЧІР) промислового підприємства	Показник наявності умов інноваційного розвитку підприємства (Xiip)	Ваговий коефіцієнт показників наявності умов інноваційного розвитку підприємства (Wiip)
Стратегія інноваційного розвитку (ЧІР1)	6,83	0,13
Умови для впровадження інновацій (ЧІР2)	4,33	0,09
Система управління інноваційним розвитком (ЧІР3)	4,33	0,09
Внутрішнє фінансування інноваційного розвитку (ЧІР4)	2,33	0,05
Зовнішнє фінансування інноваційного розвитку (ЧІР5)	2,67	0,05
Цифровізація підприємства, впровадження інноваційних рішень, інноваційна інфраструктура (ЧІР6)	4,67	0,09
Участь працівників в інноваційній діяльності підприємства (ЧІР7)	5,67	0,11
Персонал з цифровими компетентностями (ЧІР8)	4,33	0,09
Стимулювання інноваційної активності персоналу (ЧІР9)	2,33	0,05
Впровадження інновацій, сучасного обладнання, технологій на підприємстві (ЧІР10)	3,67	0,07
Виробництво інноваційної продукції, надання інноваційних послуг (ЧІР11)	4,67	0,09
Співпраця з науковими установами, участь у міжнародних проєктах (ЧІР12)	0,67	0,01
Система адаптації до змін зовнішнього середовища (ЧІР13)	4,33	0,08

Примітка: розраховано автором

На підприємстві за інтегральним показником інноваційного розвитку протягом 2022-2024 рр. сформувалася тенденція до незначного покращення, оскільки за 2024 р. у порівнянні з попереднім роком зростання становило 33,48% (рис. 3.11). Поряд з цим, інтерпретація значення інтегрального показника відображає призупинення стану інноваційного розвитку протягом 2023-2024 рр. Означене підтверджує зниження інноваційної діяльності, не сформованість напрямів інноваційного розвитку та доцільність впровадження стратегії для стабілізації інноваційної активності.

Апробація системи вибору стратегії підвищення інноваційної активності дозволила здійснити вибір стратегії. Враховуючи проведені дослідження для ПАТ «Запоріжсталь» було обрано стратегію вибіркового (обмеженого) розвитку (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Вибір стратегії підвищення інноваційної активності ПАТ «Запоріжсталь»

Інтегральні показники	Значення у 2022 р.	Значення у 2023 р.	Значення у 2024 р.	Інтерпретація значень інтегральних показників у 2023 р.	Інтерпретація значень інтегральних показників у 2024 р.	Вибір стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств (на 2025 р.)
ІПА – інтегральний показник інноваційної активності промислового підприємства	0,16	0,21	0,34	низький рівень інноваційної активності	низький рівень інноваційної активності	стратегія вибіркового (обмеженого) розвитку
ІФ-ГД – інтегральний показник фінансово-господарської діяльності промислового підприємства	0,10	0,22	0,31	передкризовий стан фінансово-господарської діяльності	передкризовий стан фінансово-господарської діяльності	
ІПВЗА – інтегральний показник внутрішніх загроз інноваційній активності підприємства	0,08	0,27	0,33	високий рівень ризику ринкового середовища	високий рівень ризику ринкового середовища	
ІПЗЗА – інтегральний показник зовнішніх загроз інноваційній активності підприємства	0,06	0,25	0,30	високий рівень ризику ринкового середовища	високий рівень ризику ринкового середовища	
ІПР – інтегральний показник інноваційного розвитку промислового підприємства	0,11	0,26	0,35	призупинення стану інноваційного розвитку	призупинення стану інноваційного розвитку	

Примітка: запропоновано та розраховано автором

Означена стратегія використовується за умови необхідності підтримки певних напрямів активізації інноваційної діяльності, формування перспективних напрямів інноваційної активності, обмеженості інноваційних можливостей, нестабільності показників фінансово-господарської діяльності, зниження показників інноваційної діяльності, негативного впливу ринкового середовища. Впровадження стратегії дозволить вдосконалити управління інноваційною активністю, стабілізувати фінансові показники, розвинути інноваційний потенціал, розробити заходи щодо стабілізації роботи. Загалом стратегія забезпечить розвиток інноваційної діяльності, що сприятиме налагодженню функціонування підприємства.

Далі використано механізм оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств та досліджено ефективність стратегії вибіркового (обмеженого) розвитку ПАТ «Запоріжсталь». Врахування розрахованих значень інтегральних показників за 2022-2024 рр. (табл. 3.8) дозволило здійснити прогноз значень для подальшої оцінки результативності стратегії. У 2025 р. прогнозне значення інтегральних показників відносно 2024 р. характеризується зростанням (Додаток Б, табл. Б.8): інтегральний показник інноваційної активності підвищиться на 22,81% та підприємство матиме помірний рівень інноваційної активності; інтегральний показник фінансово-господарської діяльності виросте на 94,50% та підприємство матиме збалансований стан фінансово-господарської діяльності; інтегральний показник внутрішніх загроз інноваційній активності підвищиться на 44,32% та підприємство матиме середній рівень ризику ринкового середовища; інтегральний показник зовнішніх загроз інноваційній активності виросте на 47,95% та підприємство матиме середній рівень ризику ринкового середовища; інтегральний показник інноваційного розвитку підвищиться на 37,18% та підприємство матиме можливості до відновлення стану інноваційного розвитку.

Розраховане значення інтегрального показника ефективності стратегії підвищення інноваційної активності дозволило визначити очікувану результативність стратегії на 2025-2026 рр. (рис. 3.12). Крім того, для порівняння

з прогностичними значеннями розраховано інтегральний показник результативності стратегії на 2022-2024 рр., що дозволяє проаналізувати динаміку зміни та здійснити інтерпретацію отриманого значення для підвищення точності розрахунків. Інтегральний показник ефективності стратегії підвищення інноваційної активності протягом прогностичного 2025 р. у порівнянні з 2024 р. матиме підвищення на 37,40%. Здійснення інтерпретації розглянутого інтегрального показника дозволило встановити, що у 2024 р. підприємство могло досягти зниженого рівня ефективності стратегії, але за прогнозом на 2025 р. спостерігається збалансований рівень.

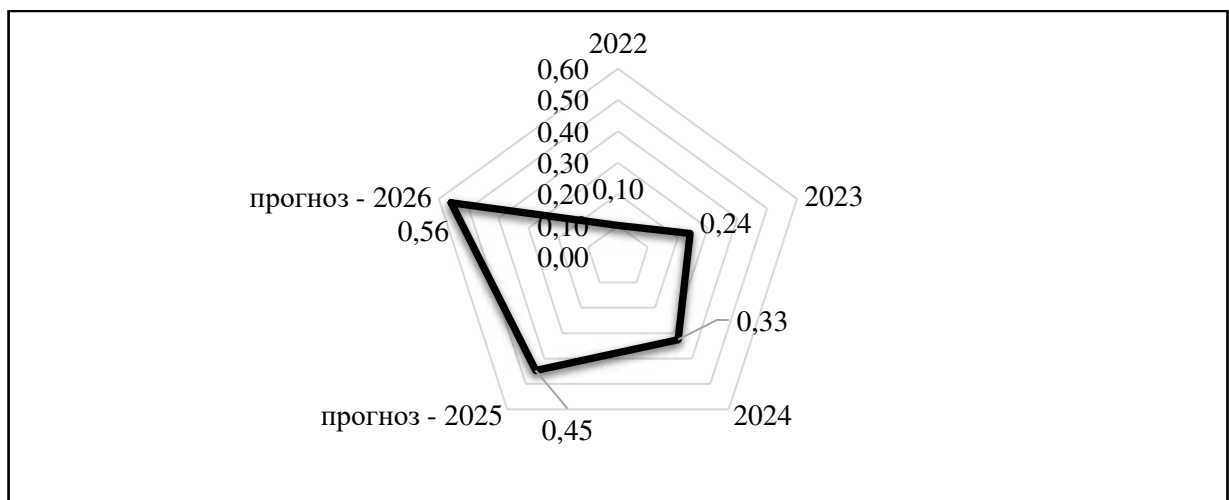

Рис. 3.12. Динаміка інтегрального показника ефективності стратегії підвищення інноваційної активності ПАТ «Запоріжсталь» у 2022-2026 рр.

Примітка: розраховано автором

Отже, результативність стратегії вибіркового (обмеженого) розвитку підтверджено та доцільним є її впровадження на ПАТ «Запоріжсталь». Використання стратегії дозволить, враховуючи наявні інноваційні можливості, інноваційний потенціал, запустити перспективні напрями активізації інноваційної діяльності, підвищити показники інноваційної активності, фінансово-господарської діяльності, обрати та підтримати більш оптимальні напрями інноваційного розвитку. Враховуючи дані на 2026 р. доцільним є перегляд обраної стратегії або за потреби її заміна, що сприятиме результативності інноваційної активності.

Висновки до розділу 3

Наукові результати проведеного дослідження щодо методичних засад підвищення інноваційної активності промислових підприємств дозволили отримати наступні результати:

1. На основі дослідження поточного стану інноваційної активності визначено, що на промислових підприємствах доцільним є підвищення її рівня та забезпечення результативності, що позначиться на показниках інноваційної діяльності та сприятиме успішному інноваційному розвитку. Означене дозволило встановити необхідність використання інструментів до підвищення інноваційної активності та здійснення оцінки, діагностики її стану, що дозволить сформувати заходи до її підтримання у майбутніх періодах.

2. За результатами дослідження удосконалено науково-методичний підхід до формування та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, в основі якого сформовано комплекс методичних, аналітичних та прикладних складових і виділено набір блоків, що дозволило сформувати набір стратегій: активного (випереджаючого) та обмеженого (стабілізації) зростання; ситуаційного (адаптивного) та вибіркового (обмеженого) розвитку; скорочення (оптимізації) розвитку інноваційної активності. Використання стратегії підвищення інноваційної активності забезпечить прискорення інноваційного розвитку, підвищення ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств.

3. Доведено необхідність впровадження стратегії підвищення інноваційної активності на промислових підприємствах, що є передумовою формування їх інноваційної активності. Встановлено, що передумовою використання стратегії є здійснення її вибору, що дозволить врахувати інноваційні можливості підприємства, ресурсне забезпечення. З'ясовано, доцільність оцінки ефективності стратегії підвищення інноваційної активності з метою визначення напрямів її вдосконалення, що гарантуватиме не лише зростання показників

інноваційної активності, але й підвищить результати фінансово-господарської діяльності.

4. Удосконалено методичний підхід вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, в якому виокремлено систему вибору типів стратегій та механізм проведення оцінки їх результативності. Використання системи вибору типів стратегій підвищення інноваційної активності дозволяє здійснити вибір стратегії враховуючи критерії рівня інноваційної активності, ризику ринкового середовища та стану інноваційного розвитку. Поряд з цим, використання механізму проведення оцінки результативності стратегії дозволяє здійснити комплексну оцінку ефективності впровадження обраного типу стратегії, що сприяє розробці заходів до модернізації стратегії, підвищення рівня інноваційної активності.

5. Визначено ефективність використання системи вибору стратегії підвищення інноваційної активності, яка дозволила, враховуючи значення інтегральних показників, здійснити вибір стратегії вибіркового (обмеженого) розвитку для ПАТ «Запоріжсталь», стратегії ситуативного (адаптивного) розвитку для ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат». Апробація механізму оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств дала змогу оцінити ефективність обраних стратегій. Інтегральний показник ефективності стратегії підвищення інноваційної активності за прогнозний 2025 р. у порівнянні з 2024 р. на ПАТ «Запоріжсталь» виросте на 37,40% та на ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» відбудеться зростання на 9,77%, що відображає збалансований рівень ефективності стратегії.

6. Практичне застосування розроблених науково-методичних та практичних рекомендацій дисертаційного дослідження підтверджується довідками про впровадження результатів на промислових підприємствах (Додаток Г).

Результати дослідження третього розділу викладено у наступних публікаціях автора: [89; 94; 95].

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено актуальне наукове завдання удосконалення теоретико-методичних підходів і розробки практичних рекомендацій щодо формування стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств. На основі проведеного наукового дослідження сформульовано відповідні висновки та рекомендації, зокрема:

1. На основі порівняльного аналізу підходів вчених до трактування сутності «інноваційна активність», «інноваційна діяльність», «інновації» запропоновано власне бачення дефініції «інноваційна активність промислових підприємств». В сформованому понятті зроблено акцент на тому, що інноваційна активність має вплив на впровадження інновацій, інноваційну діяльність, участь промислового підприємства в інноваційній діяльності, використання нових технологій і продукції, а також залежить від стратегії інноваційної активності, зазнає впливу викликів зовнішнього середовища. Доведено, що інноваційна активність сприяє досягненню інноваційного ефекту, підвищує рівень конкурентоспроможності та визначає напрями розвитку підприємства.

2. За результатами дослідження понять «стратегія інноваційної діяльності», «інноваційна стратегія розвитку», «стратегія інноваційного розвитку» удосконалено дефініцію «стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств». Під стратегією підвищення інноваційної активності промислових підприємств розглянуто комплекс взаємопов'язаних процесів, які враховують набір стратегій, інструментів, правил, принципів, заходів та управлінських рішень, реалізація яких спрямована на формування і розвиток інноваційної активності, що дозволить визначити напрями інноваційної діяльності та розробки інновацій, сприятиме ефективній операційній, фінансовій, інноваційній, інвестиційній діяльності, підвищенню ефективності інноваційного розвитку в умовах сталого розвитку економіки.

3. Обґрунтовано доцільність удосконалення концептуального підходу щодо забезпечення інноваційної активності, який дозволить адаптуватися до

викликів зовнішнього середовища, визначити напрямки інноваційного розвитку та запропонувати комплексний підхід до формування інноваційної активності підприємств. Проведене дослідження дозволило удосконалити концептуальний підхід до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств, в якому сформовано набір механізмів, інструментів, підходів, визначено послідовність формування та управління інноваційною діяльністю. Впровадження концептуального підходу дозволить реалізувати комплекс заходів, дій, підходів до забезпечення та підвищення інноваційної активності, що дасть змогу упорядкувати інноваційний процес, активізувати інноваційну діяльність, прискорити інноваційний розвиток та забезпечить стабільність фінансового-господарської діяльності у довгостроковому періоді.

4. Удосконалено науково-теоретичний підхід до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств, який побудовано шляхом визначення переліку елементів, компонентів інноваційного розвитку та етапів його здійснення. Реалізація науково-методичного підходу на підприємствах забезпечить активізацію та визначення перспективних напрямів інноваційного розвитку у довгостроковому періоді, що, відповідно, підвищить інноваційну активність та сприятиме досягненню інноваційного, економічного, соціального ефектів.

5. Дослідження показників фінансової діяльності та стану інноваційної активності на підприємствах Запорізької області протягом 2024 р. у порівнянні з 2023 р. відображає змінну динаміку: ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» отримав збиток від фінансової діяльності (-22055 тис.грн) та, відповідно, рентабельність реалізації інноваційної продукції мала від'ємне значення (-1,83%); ТОВ «Запорізький механічний завод» характеризується зростанням чистого прибутку на 267,95%, підвищенням рентабельності реалізації інноваційної продукції на 44,11%; ПАТ «Запоріжсталь» отримав прибуток від фінансової діяльності (880562 тис.грн) та рентабельність реалізації інноваційної продукції набула позитивного значення (0,92%); ТОВ «ЕЛІЗ» характеризується зростанням чистого прибутку у 1,65 рази, рентабельності реалізації інноваційної

продукції на 31,72%. На основі дослідження показників фінансово-господарської діяльності визначено необхідність розробки та використання інструментів підвищення інноваційної активності, що дозволить відновити, підтримувати рівень її ефективності та сприятиме інноваційного розвитку на перспективу.

6. Враховуючи результати дослідження, встановлено відсутність методичного підходу до розробки стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств. Така ситуація дозволила удосконалити науково-методичний підхід до формування та реалізації стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств. В основі науково-методичного підходу виділено блоки та методичні, аналітичні, прикладні складові, дотримання яких дозволило сформуванню стратегії підвищення інноваційної активності. Доведено, що впровадження стратегії підвищення інноваційної активності забезпечить зростання показників інноваційної діяльності, налагодження інноваційних процесів, визначення напрямів інноваційного розвитку.

7. За результатами дослідження удосконалено методичний підхід вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, в основі якого сформовано систему вибору стратегії та використання механізму оцінки її результативності на промислових підприємствах. Обґрунтовано, що впровадження методичного підходу дозволить здійснити інтегральну оцінку ефективності обраної стратегії підвищення інноваційної активності, визначити напрямки її модернізації. Реалізація даного методичного підходу вплине на підвищення інноваційної активності, показники фінансово-господарської діяльності, сприятиме інноваційному розвитку протягом довгострокового періоду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / за заг. ред. І. В. Сіменко, Т. Д. Косової. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 384 с.
2. Андренко О. А., Краївська І. А., Мордовцев С. М. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємств із використанням інформаційних технологій. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 51. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2471> (дата звернення: 17.12.2024).
3. Андришко А. К. Інноваційно-активні підприємства: сутність та фактори впливу на їх розвиток. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2013. Вип. 24. С. 201–206. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2013_24_33 (дата звернення: 07.02.2024).
4. Бабенко М. К. Забезпечення інноваційної активності підприємства на основі менеджменту знань: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. Сєверодонецьк, 2016. 20 с.
5. Батюк Р. Б. Оцінка факторів впливу на розвиток зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2023. № 1 (27). С. 60–67. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2023/1_2023/10.pdf (дата звернення: 08.07.2024).
6. Богашко О. Л. Основні аспекти інноваційного розвитку підприємництва в сучасних умовах технологічного розвитку. *Економічні горизонти*. 2022. № 2 (20). С. 83–93. URL: <http://eh.udpu.edu.ua/article/view/263346> (дата звернення: 21.02.2024).
7. Божанова О., Грицина О. Управлінські інновації: сутність, види, класифікація та етапи впровадження. *Аграрна економіка*. 2021. Т. 14, № 1-2.

С. 43–49. URL: <http://agrarianeconomy.lnau.edu.ua/index.php/en/archive/54-arkhiv-nomeriv/2021-t-14-1-2/376-6> (дата звернення: 07.02.2024).

8. Божкова В. В., Дериколєнко О. М. Теоретико-методичні підходи до формування стратегії для венчурних промислових підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 11. С. 4–8.

9. Боковець В. В., Прутська Т. Ю. Формування та обґрунтування стратегії інноваційного розвитку корпоративних підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2017. Вип. 6. С. 79–84. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/6_2017_ukr/17.pdf (дата звернення: 12.02.2025).

10. Болюра О. В. Оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства. *Управління розвитком*. 2014. № 13. С. 17–21. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Uproz_2014_13_9 (дата звернення: 08.07.2024).

11. Бугаєва М. В., Демченко С. В. Теоретичні витокї управління розвитком інноваційного підприємництва. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2021. Вип. 6(39). С. 247–257.

12. Бугас Н. В., Дякович З. Р. Концептуальні засади стратегічного управління інноваційною активністю підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 20. С. 67–71.

13. Бушман Т. С. Визначення впливу зовнішнього середовища на формування кадрової безпеки підприємства. *Ефективна економіка*. 2017. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5457> (дата звернення: 08.07.2024).

14. Ватченко О. Б., Ватченко Б. С., Черевко О. Л. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посіб. Дніпро : Акцент ПП, 2017. 404 с.

15. Ващенко Н. Сутність інновацій торговельного підприємства. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2014. № 1 (28). С. 369–381.

16. Вербовський І., Кисла О. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства (організації). *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2024. Вип. 19(38). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/704> (дата звернення: 21.10.2024).

17. Волобуєв Г. С. Сутність та передумови інноваційного розвитку підприємств. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. № 3 (45). С. 213–217.

18. Волошина-Сідей В. В. Інтегральна система показників оцінки інноваційного проєкту. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1220> (дата звернення: 12.09.2024).

19. Волощук В. Р. Механізми активізації інноваційного розвитку. *Інноваційна економіка : Науково-виробничий журнал*. 2019. № 7-8 [81]. С. 27–33.

20. Волощук Ю. О., Іванишин О. В., Богачик С. В. Формування та реалізація стратегії інноваційного розвитку підприємства. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. № 2 (113). С. 101–106. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/2_2020/19.pdf (дата звернення: 08.11.2024).

21. Ворона А. В. Інноваційна активність підприємств як перспектива розвитку національної економіки України. *Ефективна економіка*. 2020. №3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7747> (дата звернення: 24.09.2024).

22. Вороніна В. Л., Зюкова М. М., Артеменко А. Є. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства як засіб ефективного управління його розвитком. *Економічний простір*. 2020. № 162. С. 57–62.

23. Вронський І. М. Оцінка ефективності інноваційного розвитку підприємства при умові забезпечення соціальної відповідальності бізнесу. *Економіка і управління*. 2024. Вип. 3. С. 121–128.

24. Гадзевич О., Матвійчук І. Методика аналізу та оцінки інноваційної діяльності підприємства. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. №3. С. 100–106.
25. Гаєвська Л. М. Інноваційний потенціал підприємства та його оцінка. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 15. С. 192–196. URL: <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/38.pdf> (дата звернення: 08.07.2024).
26. Гарасимлюк М. В., Запишна А. С. Формування інноваційної стратегії розвитку підприємства. *Регіональна економіка*. 2022. №3. С. 118–125.
27. Гвініашвілі Т. З. Методичне забезпечення оцінки впливу факторів на готовність підприємства зв'язку до здійснення організаційних змін. *Ефективна економіка*. 2016. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5290> (дата звернення: 08.07.2024).
28. Герасимов О. К. Розробка методичного підходу до оцінювання ефективності діяльності підприємства за маркетинговою та інформаційно-комунікаційними складовими. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 16. С. 277–287. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/42.pdf (дата звернення: 08.07.2024).
29. Герасимова І. Ю. Сучасний стан та проблеми інноваційної активності промислових підприємств України. *Економічний простір*. 2018. №137. С. 55–67. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/301> (дата звернення: 24.09.2024).
30. Глуха Г. Я., Цимбалюк А. І. Сучасний підхід до побудови інноваційної стратегії на підприємстві. *Академічний огляд*. 2018. № 2 (49). С. 62–74.
31. Говоруха Ж. А. Діагностика рівня готовності підприємства до здійснення інноваційної стратегії. *Агросвіт*. 2010. № 15. С. 34–39.
32. Гончар О. І., Бердичевський А. В. Інноваційний розвиток підприємств сфери послуг. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2024. № 78. С. 22–27. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1615> (дата звернення: 18.11.2024).

33. Гончаренко О. В. Економічна сутність інновацій та джерела їх формування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 24. С. 4–6.

34. Горлов Є. І. Сутність та зміст регіональних інноваційно-активних середовищ, як каталізатору формування дієвої національної інноваційної системи. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2020. № 1(41). С. 49–55. URL: <https://oj.tsatu.edu.ua/index.php/zbirnyk/article/view/565> (дата звернення: 24.12.2024).

35. Горященко Ю. Г. Управління інноваційним розвитком підприємств в умовах цифровізації. *Підприємництво та інновації*. 2021. Вип. 17. С. 34–38. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/419> (дата звернення: 21.02.2024).

36. Грабовська І. В. Роль інновацій в забезпеченні конкурентоспроможності та сталого розвитку промислових підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічна науки*. 2019. № 4, Т. 1. С. 12–17.

37. Гречан П. Ю. Інноваційна активність у системі розвитку підприємства. *Підприємництво та інновації*. 2020. Вип. 13. С. 29–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pidinнов_2020_13_7 (дата звернення: 07.02.2024).

38. Гречан П. Ю. Управління інноваційною активністю автотранспортних підприємств для забезпечення їх економічного розвитку: дис. ... доктора філософії: 073 / Національний транспортний університет. Київ, 2021. 270 с.

39. Гринько Т. В. Особливості впровадження моделей інноваційної активності промислових підприємств. *Ефективна економіка*. 2010. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=139> (дата звернення: 08.07.2024).

40. Гринько Т. В. Сутність, складові та особливості категорії «інноваційна активність підприємства». *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 8. С. 30–32.

41. Гринько Т. В., Єрмакова Г. В. Сутність інноваційної активності підприємства та її оцінка. *Бізнес Інформ*. 2011. №11. С. 62–64.

42. Гринько Т. В., Смирнов С. О. Методичні підходи до оцінки фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства. *Ефективна економіка*. 2014. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4929> (дата звернення: 17.12.2024).

43. Гриньова В. М., Власенко В. В. Організаційні проблеми інноваційної діяльності на підприємствах : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2005. 200 с.

44. Гриценко В. Л. Експертне оцінювання впливу факторів на розвиток ринку продукції бджільництва. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 12, Ч. 1. С. 81–87.

45. Гурин В., Лопатовський В. Засоби покращення фінансового стану та зміцнення фінансової складової економічної безпеки підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 6, Том 1. С. 234–240.

46. Давимука С. А. Концепція формування та реалізації інноваційної політики підприємств сфери торгівлі. *Інноваційний розвиток підприємств сфери торгівлі: світові тенденції та практика в Україні* : монографія / за заг. ред. С. А. Давимуки. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2016. Пп. 4.4. С. 257–263.

47. Данкеєва О. М. Моніторинг факторів впливу зовнішнього середовища на функціонування роздрібної мережі. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. № 1 (87). С. 103–108.

48. Державна служба статистики України. Економічна статистика. Економічна діяльність. Інформаційне суспільство. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zv/ikt/arh_ikt_u.html (дата звернення: 22.10.2024).

49. Державна служба статистики України. Економічна статистика. Наука, технології та інновації. Інноваційна діяльність промислових підприємств. URL:

https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ni.htm (дата звернення: 22.10.2024).

50. Дерігін О. Д. Специфіка впливу макроекономічних чинників на регулювання інноваційної активності середнього бізнесу в Україні. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2020. №4. С. 181–187. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=evngu_2020_4_20 (дата звернення: 08.07.2024).

51. Дзюбіна А. В. Методичний підхід до оцінювання рівня інноваційності проекту. *Ефективна економіка*. 2013. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1883> (дата звернення: 12.09.2024).

52. Дискіна А. А., Кафтан А. В. Методичний підхід щодо оцінки ресурсного забезпечення інноваційного розвитку промислового підприємства. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2021. № 6 (58). С. 30–36. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2021/No6/30.pdf> (дата звернення: 08.07.2024).

53. Дідур К. М. Сутність, класифікація й структура інвестиційної та інноваційної діяльності підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 9-10. С. 30–37.

54. Долгальова О., Пугач М. Оцінювання впливу факторів зовнішнього середовища на ефективність управління підприємством. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 4 (89). С. 120–129. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/index.php?art=1337> (дата звернення: 14.10.2024).

55. Дорошкевич К. О. Стратегія і тактика розвитку інноваційної діяльності підприємств на засадах активізації менторства: реф. дис. ... д-ра. екон. наук: 08.00.04 / Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2024. 53 с.

56. Дорошкевич К. О., Колінко Н. О., Дзвоник Р. Я. Інноваційний розвиток підприємства: сутність, значення та візуалізація складових. *Економічний простір*. 2024. № 190. С. 8–14. URL:

<https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1447> (дата звернення: 18.05.2024).

57. Дорошкевич К. О., Колінко Н. О., Тельвак Р. В. Економічне оцінювання стратегії і тактики розвитку інноваційної діяльності підприємств та застосування менторства. *Ефективність державного управління*. 2024. Вип. 3/4 (80/81). С. 105–112. URL:

<https://epa.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/581> (дата звернення: 08.07.2024).

58. Дубиніна С. М. Вплив інноваційного розвитку на економічні показники промислового підприємства. *Підприємництво та інновації*. 2020. Вип. 11-2. С. 23–28. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/281> (дата звернення: 21.10.2024).

59. Дурбалова Н. І. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємств хлібопекарської галузі: дис. ... доктора філософії: 073 / Одеська національна академія харчових технологій. Одеса, 2021. 228 с.

60. Єпіфанова І. Ю. Формування інноваційних стратегій промислових підприємств у сучасних умовах. *Підприємництво та інновації*. 2020. Вип. 13. С. 33–39. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/341> (дата звернення: 07.08.2024).

61. Єпіфанова І. Ю., Гладка Д. О. Методичні підходи до оцінювання інноваційного потенціалу підприємства. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 3. С. 152–158.

62. Єрмак С. О., Бойко І. М. Ідентифікація інноваційної стратегії та її місце у загальній стратегії розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8013> (дата звернення: 07.08.2024).

63. Єфімова С. А., Гринько Т. В. Методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства сфери послуг. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «МЕНЕДЖМЕНТ ІННОВАЦІЙ»*. 2015. Вип. 5. С. 30–37.

64. Жаровська Н. Ю. Класифікація та характеристика факторів впливу на інноваційну діяльність машинобудівних підприємств. *Сталий розвиток економіки: міжнародний науково-виробничий журнал*. 2015. №3 [28]. С. 191–197.

65. Желуденко К. В. Інноваційна діяльність як фактор забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 49. С. 61–66.

66. Забашта Є. Ю. Формування механізму розвитку інноваційного підприємництва: дис. ... доктора філософії: 076 / Київський національний університет технологій та дизайну. Київ, 2020. 243 с.

67. Закаблук Г. О. Дослідження динаміки показників фінансово-економічного стану промислових підприємств на засадах інтегрального оцінювання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 12. С. 36–41.

68. Захаркін О. О. Інноваційна діяльність підприємства: теоретичний аспект. *Проблеми економіки*. 2013. № 4. С. 274–280.

69. Збаржевецька Л. Д. Підвищення інноваційної активності найманих працівників в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / Інститут демографії та соціальних досліджень. Київ, 2010. 21 с.

70. Золевська М. І. Розроблення інноваційної стратегії підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2018. Том 29 (68). № 6. С. 59–62.

71. Іванова В. В. Управління інноваційною діяльністю підприємства: оцінка ефективності процесу. *Вісник післядипломної освіти. Серія: Соціальні та поведінкові науки*. 2021. Вип. 16 (45). С. 162–175. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=vispdoso_2021_16_13 (дата звернення: 21.10.2024).

72. Іванова Т. В. Інноваційна діяльність підприємств України як фактор підвищення рівня конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

Економічний вісник НТУУ «КПІ». 2020. №17. С. 395–404. URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/216386> (дата звернення: 24.09.2024).

73. Іжевський В. В. Економічна суть інновації та інноваційної діяльності підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць*. 2010. Вип. 20.3. С. 121–127.

74. Іжевський П., Потапова Н. Формування інвестиційного механізму забезпечення інноваційного розвитку суб'єкта господарювання. *Scientific journal «Modeling the development of the economic systems»*. 2023. № 1. С. 139–145. URL: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/161> (дата звернення: 15.02.2024).

75. Ілляшенко С. М., Ілляшенко Н. С. Моделювання вибору стратегій інноваційного розвитку промислового підприємства: маркетингові аспекти. *Економічні, соціальні та психологічні аспекти маркетингових технологій: монографія / за ред. В. А. Фаловича*. Тернопіль: ФОП Шпак В. Б., 2019. С. 57–66.

76. Кабаченко Д. В. Формування механізму оцінювання інноваційного потенціалу підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 22, Ч. 1. С. 135–140.

77. Кадол Л. В., Кравчук Л. М. Принципи формування інноваційної політики підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2016. Вип. 17, Ч. 1. С. 76–79.

78. Кащена Н. Б. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною активністю підприємств торгівлі: теорія, методологія, практика: монографія. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2021. 389 с.

79. Кащена Н. Б. Формування інноваційної стратегії управління економічною активністю підприємства торгівлі. *Підприємництво та інновації*. 2020. Вип. 11-2. С. 37–43.

80. Кащена Н. Б., Чміль Є. Л. Теоретико-методичні засади аналізу інноваційного розвитку підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 43.

URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1746> (дата звернення: 21.02.2024).

81. Князь С. В., Байдала Н. М., Мирощенко Н. Ю. Оцінювання факторів, які впливають на розвиток експортного потенціалу суб'єктів еколого-інвестиційних проектів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 16. С. 10–14.

82. Кобелєв В. М., Василюк К. О. Інноваційна діяльність промислового підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Економічні науки*. 2018. № 47(1323). С. 67–72.

83. Ковальська Л. Л. Методичний підхід до аналізу та оцінки розвитку інноваційного підприємництва регіонів України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2019. Вип. 2 (136). С. 66–72.

84. Ковальчук Н. О., Смольнікова К. А., Жалоба К. І. Значення та зміст інвестиційно-інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. *Бізнес Інформ*. 2020. №10. С. 89–95.

85. Ковтун В. А. Стан та перспективи розвитку інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2021. Вип. 6. С. 73–80. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/148> (дата звернення: 08.11.2024).

86. Колодязна І. В. Розвиток інноваційної діяльності підприємства в умовах конкуренції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 18, Ч. 2. С. 58–62.

87. Комчатних О. В. Фактори впливу на інноваційний потенціал транспортного підприємства. *Економіка транспортного комплексу*. 2021. Вип. 37. С. 148–160. URL: <https://etk.khadi.kharkov.ua/article/view/225180> (дата звернення: 08.07.2024).

88. Копитко М. І., Блага Н. В. Управління інноваціями та інвестиціями : навч. посіб. у схемах і таблицях. 2-ге вид., допов. і перероб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 296 с.

89. Коротаєва О. Розвиток цифрової економіки – як напрямок забезпечення економічної безпеки підприємства. *Європейський досвід використання цифрових технологій в економіці в умовах пандемії COVID-19* : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Запоріжжя, 20 жовт. 2023 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. С. 89–91. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/17391> (дата звернення: 20.11.2023).

90. Коротаєва О. Теоретичні аспекти визначення інноваційної активності промислових підприємств в умовах цифровізації. *Modeling the development of the economic systems*. 2025. № 1. С. 477–483. URL: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/609> (дата звернення: 27.02.2025).

91. Коротаєва О. В. Вдосконалення концептуального підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств. *Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях* : матеріали XIX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 17-18 жовт. 2024 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. С. 193–195.

92. Коротаєва О. В. Інноваційна активність промислових підприємств України в умовах цифровізації: поточний стан, проблеми, напрями підвищення. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 11, Т. 2 (281/2). С. 80–90. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/11/11.24-2._topic_Olha-Korotaieva-80-90.pdf (дата звернення: 30.11.2024).

93. Коротаєва О. В. Комплекс дій до формування концептуального підходу активізації інноваційної діяльності промислових підприємств. *Управління соціально-економічним розвитком регіонів і держави* : матеріали XIX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 17-18 квіт. 2025 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. С. 27–29.

94. Коротаєва О. В. Методичні засади формування стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств в умовах нестабільності ринкового середовища. *Академічні візії*. 2025. Вип. 39. URL:

<https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1995> (дата звернення: 31.01.2025).

95. Коротаєва О. В. Науково-методичний підхід до оцінки ефективності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична.* 2024. Вип. 43. С. 418–425. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1678> (дата звернення: 31.12.2024).

96. Коротаєва О. В. Обґрунтування необхідності розробки та впровадження інструментів підвищення інноваційної активності підприємств. *Сталий розвиток економіки на засадах ресурсоефективності*: матеріали Х Всеукр. наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених (м. Запоріжжя, 19-20 груд. 2024 р.). Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2025. С. 101–105.

97. Коротаєва О. В., Колобердянко І. І. Залучення іноземних інвестицій в економіку України. *Управління соціально-економічним розвитком регіонів та держави*: матеріали ІХ Міжнар. конф. студентів і молодих вчених (м. Запоріжжя, 17 квіт. 2015 р.). Запоріжжя: Видавництво ЗНУ, 2015. С. 67–69.

98. Коротаєва О. В., Тараненко О. О. Роль держави в розвитку цифровізації економіки України. *Modern science: multidisciplinary discourses*: collective monograph / compiled by V. Shpak; chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California: GS Publishing Services, 2024. С. 75–80.

99. Костецький В. Вплив інноваційної діяльності суб'єктів господарювання на інноваційний розвиток економіки держави. *Світ фінансів.* 2019. № 1(58). С. 132–144. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1101> (дата звернення: 08.11.2024).

100. Котвицька Н. М. Методологічні засади дослідження інноваційної моделі розвитку та інноваційного потенціалу агропродовольчої сфери. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент».* 2022. Вип. 1 (91). С. 67–73.

101. Коюда П. М., Шейко І. А. Ефективність інноваційної діяльності підприємств: теорія та практика : монографія. Харків :ХНУРЕ, 2013. 337 с.
102. Кравченко М. В. Механізми забезпечення розвитку інноваційних процесів та економічної безпеки щодо формування інфраструктури Дніпровського регіону. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 32. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/781> (дата звернення: 24.12.2024).
103. Крилова О. О. Напрями активізації розвитку інноваційного підприємництва в національній економіці. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 50-1. С. 211–217.
104. Кужелюк А. В., Стаднюк Т. В. Рейтингова оцінка фінансового стану підприємств машинобудівної галузі України. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 510–516. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/87.pdf (дата звернення: 17.12.2024).
105. Кулаков О. О. Аналіз сучасного стану інноваційно-інвестиційної діяльності України. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2023. № 2 (128). С. 12–18. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2023/2_2023/4.pdf (дата звернення: 11.10.2024).
106. Куцик В. І., Майборода В. М. Теоретичні аспекти інноваційного розвитку підприємств сфери послуг. *Herald of Lviv University of Trade and Economics. Economic Sciences*. 2022. № 67. С. 49–54. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1147> (дата звернення: 21.02.2024).
107. Кучер М., Жидик А., Товт Ю., Стрілець С. Інноваційна діяльність малих та середніх підприємств: сучасні реалії. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2024. №332(4). С. 285–288.
108. Кущик А. П., Краснощок Я. В. Впровадження інноваційних підходів у практику антикризового управління на підприємствах. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2023. №39. С. 82–88.

URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/implementation-of-innovative-approaches-in/>
(дата звернення: 27.01.2024).

109. Кущик А. П., Савенко Д. М. Управління ризиками інноваційної діяльності підприємства з урахуванням її диверсифікації. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. № 1. Том 2 (283/2). С. 145–153. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2025/01/1.25.2._topic_Anatoliy-Kushchik-Dmytro-M.-Savenko-145-153.pdf (дата звернення: 21.02.2025).

110. Лагодієнко В. В., Лагодієнко Н. В. Моделювання оцінки інноваційної спроможності промислових підприємств. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2019. Том 1, № 28. С. 283–287. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/2072> (дата звернення: 08.07.2024).

111. Левченко Н. М., Носенко Д. К. Аналіз ефективності інноваційної діяльності підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 2, Т. 1. С. 138–142.

112. Лисиця Ю. Б. Стратегії розвитку інноваційного потенціалу підприємства в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 64. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4315> (Last accessed: 22.07.2024).

113. Луньова В. А. Стратегії інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка. Харків, 2015. 20 с.

114. Луциків І. Економічна суть інноваційної діяльності. *Галицький економічний вісник*. 2010. №2(27). С. 89–95.

115. Луциків І. В. Методичні засади оцінювання рівня активізації інноваційної діяльності підприємства. *Проблеми науки*. 2012. № 8. С. 13–20.

116. Луцій О., Бондаренко В. Механізм забезпечення інноваційної діяльності підприємств аграрного сектору на засадах маркетингу. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. №4 (32). С. 144–155. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/277036> (дата звернення: 26.09.2024).

117. Луцків О. М., Габрель М. С., Попадинець Н. М. Моделювання впливу інноваційної діяльності на продуктивну спроможність економіки регіонів України. *Регіональна економіка*. 2024. №1 (111). С. 16–24. URL: https://re.gov.ua/doi/re2024.01.016_u (дата звернення: 21.10.2024).

118. Любчич А. М., Подрез-Ряполова І. В. Основні фактори стимулювання інноваційного розвитку України. *Право та інноваційне суспільств*. 2020. № 2 (15). С. 105–110. URL: https://www.apir.org.ua/index.php/lais/article/view/liubchych_podrez_riapolova15/115 (дата звернення: 18.05.2024).

119. Майборода В. М. Забезпечення економічної ефективності на засадах інноваційного розвитку підприємств сфери послуг: дис. ... доктора філософії: 051 / Львівський торговельно-економічний університет. Львів, 2024. 251 с.

120. Макаренко С. М. Особливості інноваційного розвитку промислових підприємств в умовах діджиталізації. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. Вип. 3. С. 86–94. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/91> (дата звернення: 24.09.2024).

121. Макаренко С. М. Формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства: автореф. дис. ... д-ра. екон. наук: 08.00.04 / Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Одеса, 2021. 40 с.

122. Мамонтенко Н. С. Інноваційна стратегія у системі стратегічного управління машинобудівного підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Одеський національний політехнічний університет. Одеса, 2016. 26 с.

123. Манойленко О. В., Сергієнко О. А., Гапоненко О. Є. Моделювання інноваційної активності ієрархічних систем: оцінка дифузії інновацій та економічного ефекту наявного потенціалу та результатів. *Проблеми економіки*. 2020. № 1 (43). С. 312–324.

124. Мартинов А. А., Чернодубова Е. В. Дослідження сутності базових категорій інноваційної діяльності підприємства. *Науковий вісник*

Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 18, Ч. 2. С. 74–79.

125. Маслак О. І., Смірнова Д. М. Інноваційний потенціал підприємства: ключові фактори впливу в умовах невизначеності. *Економічний простір*. 2024. № 196. С. 61–66. URL: <https://economic-prostir.com.ua/article/196-innovacijnyj-potenczial-pidpryyemstva-klyuchovi-factory-vplyvu-v-umovah-nevyznachenosti/> (дата звернення: 23.01.2025).

126. Мельниченко Г. М., Білоус С. П. Механізм розвитку інноваційної діяльності регіональної економічної системи. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 12 (222). С. 116–123. URL: https://eco-science.net/archive/2019/APE-12-2019/12.19_topic_Melnichenko%20G.M.,%20Bilous%20S.P.pdf (дата звернення: 21.02.2024).

127. Микитюк П. П., Крисько Ж. Л., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Микитюк Ю. І., Микитюк В. П. Інноваційний розвиток підприємства : підручник / за заг. ред. Микитюка П. П. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 320 с.

128. Михайлик О. М., Бірак Є. В. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 58. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3350> (дата звернення: 24.09.2024).

129. Мізіна О. В., Капітонова В. Є. Вдосконалення методики оцінки використання та відтворення майна на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2013. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2403> (дата звернення: 17.12.2024).

130. Музиченко-Козловська О. В. Стратегія покращення інноваційної діяльності підприємства на засадах сталого розвитку. *Економіка: реалії часу*. 2024. № 2 (72). С. 30–38. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2024/No2/30.pdf> (дата звернення: 21.10.2024).

131. Нагачевська Т., Пригара О. Модель інноваційного розвитку сучасного підприємства. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2018. № 5(200). С. 33–41.

132. Найдюк В. С. Сутність та передумови інноваційного розвитку підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. № 3. С. 251–263. URL: https://mmi.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/mmi/volume-4-issue-3/mmi2013_3_251_263.pdf (дата звернення: 18.05.2024).

133. Невмержицька С. Н., Левчук Я. В. Формування стратегії інноваційного розвитку підприємств в умовах невизначеності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2018. Вип. 32. С. 99–103. URL: <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/422> (дата звернення: 08.11.2024).

134. Нижник О. В. Розробка стратегій інноваційного розвитку підприємств малого і середнього бізнесу. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2021. № 1. С. 94–98.

135. Огренич Ю. О. Особливості формування та використання механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю промислових підприємств. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 13. С. 123–134. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/286/266> (дата звернення: 17.10.2024).

136. Огренич Ю. О., Кармазіна В. С. Роль технологічних та індустріальних парків у забезпеченні інноваційної діяльності підприємств і залученні інвестицій в економіку України. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка: Науковий журнал*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 16. С. 147–158.

137. Огренич Ю. О., Кравченко Д. С. Значення фінансової стабільності для інноваційного розвитку підприємств в умовах цифровізації економіки. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Т. 28. Вип. 4 (98). С. 12–20.

138. Олексієнко Р. Ю., Донець А. О. Місце експертної оцінки у прийнятті управлінських рішень. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/381> (дата звернення: 08.07.2024).

139. Онишко О. С. Економічна суть інноваційної діяльності торговельних підприємств. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України: збірник науково-технічних праць*. 2007. Вип. 17.5. С. 167–171.

140. Осовська Г. В., Фещенко А. О. Формування інноваційного менеджменту підприємства на основі синергетичної взаємодії технологічних інновацій з ресурсною, організаційно-управлінською та маркетинговою складовими бізнесу. *Агросвіт*. 2015. № 11. С. 44–50.

141. Паламаренко Я. В. Стратегія інноваційного розвитку спиртової промисловості України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Вінницький національний аграрний університет. Вінниця, 2018. 23 с.

142. ПАТ «Запоріжсталь». Інформація для акціонерів та стейкхолдерів. URL: <https://zaporizhstal.com/uk-ua/about/shareholders-info/> (дата звернення: 18.03.2025).

143. Петренко Л. А. Управління інноваційним розвитком підприємства: автореф. дис. ... д-ра. екон. наук: 08.00.04 / ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». Київ, 2021. 35 с.

144. Петринка В. Ю. Формування стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств України на основі енергозбереження: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Львівська комерційна академія. Львів, 2016. 20 с.

145. Петровська С., Яківченко А. Pestle–аналіз як інструмент розвитку та впровадження інноваційного маркетингу промислового підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2024. № 5. С. 219–224. URL: <https://heraldes.khmnua.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/539> (дата звернення: 14.10.2024).

146. Пілецька С. Т. Організаційно-економічний механізм реалізації стратегії забезпечення інноваційної активності авіапідприємства. *Economics*

Bulletin. 2016. № 1. С. 102–109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2016_1_14 (дата звернення: 08.11.2024).

147. Пілявоз Т. М. Методологічні підходи щодо оцінювання інноваційного розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2012. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1085> (дата звернення: 12.09.2024).

148. Пілявоз Т. М., Глущенко Л. Д. Методичний підхід до оцінювання результатів інноваційного розвитку підприємства на базі інтегрального показника рівня інноваційного розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6398> (дата звернення: 08.07.2024).

149. Познякова О. О. Інвестиційно-інноваційна стратегія молокопереробної галузі: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Донецьк, 2012. 20 с.

150. Поліщук О. О. Сутність поняття «інноваційна діяльність» як соціально-економічної категорії. *Економічний вісник Донбасу*. 2010. № 3 (21). С. 169–171.

151. Постова В. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/192> (дата звернення: 17.10.2024).

152. ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат». Інформація для акціонерів та стейкхолдерів. URL: <https://zak.ua/shareholders/> (дата звернення: 18.03.2025).

153. Про внесення змін до Методики розрахунку показників інноваційної діяльності підприємств, затвердженої наказом Держстату від 30 вересня 2021 року № 248: Наказ Державна служба статистики України від 26.12.2022 р. № 368. URL: https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2022/368/368_2022.htm (дата звернення: 20.12.2024).

154. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. Дата оновлення: 10.10.2022. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#top> (дата звернення: 07.02.2024).

155. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 07.02.2024).

156. Пушкар Т. А. Цифровізація інноваційної діяльності в будівництві. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. № 8. URL: <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/view/78> (дата звернення: 12.02.2025).

157. Пушкар Т. А., Соболева Г. Г. Славута О. І. Цифровізація як фактор забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2023. № 2 (47). С. 165–170. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/863> (дата звернення: 17.10.2024).

158. Радіонова Я. В. Комплексний аналіз та оцінка ефективності інноваційної діяльності агропромислових підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 10, Ч. 2. С. 80–83.

159. Рачинський О. В. Структура системи оцінки та підвищення фінансової стійкості промислових підприємств: дис. ... доктора філософії: 051 / Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2024. 293 с.

160. Рекуш А. М. Управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Таврійський державний агротехнологічний університет. Мелітополь, 2019. 22 с.

161. Решетняк Т. І., Бабіч Ю. Е. Методи аналізу зовнішнього середовища підприємства: ключові акценти та обмеження. *Вчені записки : зб. наук. пр.* 2016. Вип. 17. С. 74–82. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/2712aee4-7eb0-4150-bc2a-aef86f0e485d> (дата звернення: 08.07.2024).

162. Романінець Р. М. Економічний механізм інноваційної активності: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.01 / Донецький національний університет. Донецьк, 2008. 16 с.

163. Рудюк Я. А., Русин-Гриник Р. Р., Ільницький В. В. Принципи розвитку інноваційної діяльності підприємств в умовах екстремальних ситуацій. *Причорноморські економічні студії*. 2024. Вип. 86. С. 57–62.

164. Савченко М., Сторожук О. Концепція інноваційної активності в системі стратегічного менеджменту діяльності підприємств електроенергетики. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічна науки*. 2023. № 4. С. 40–48. URL: <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/433> (дата звернення: 17.10.2024).

165. Сагачко Ю. М., Тешева Л. В. Інноваційна діяльність підприємств аграрного сектора як критерій ефективності його виробничо-господарського потенціалу. *Проблеми економіки*. 2020. № 4 (46). С. 217–223. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-4_0-pages-217_223.pdf (дата звернення: 24.09.2024).

166. Свідерський В. П., Пустова В. В., Лазарєв Б. О. Формування та реалізація інноваційної стратегії розвитку підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 16. С. 468–473. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/71.pdf (дата звернення: 08.07.2024).

167. Сенів Б. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства: проблеми і шляхи розв'язання. *Українська наука: минуле сучасне, майбутнє*. 2010. Вип. 14-15. С. 243–250.

168. Сербенівська А. Ю. Сутність та значення інноваційних процесів в діяльності підприємств. *Ефективна економіка*. 2012. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1690> (дата звернення: 01.02.2024).

169. Сергєєва О. Р., Орлова В. М., Кузьменко О. В. Щодо інноваційної діяльності вітчизняного малого та середнього підприємництва. *Академічний огляд*. 2021. №1 (54). С. 5–12. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2021/1/2.pdf> (дата звернення: 11.10.2024).

170. Сердюков К. Г., Алєйнікова Н. М. Науково-методичний підхід до оцінки ключових факторів вартості та ризику акціонерних товариств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 15, Ч. 1. С. 6–11.

171. Серьогіна Д., Матвєєва Н., Пушкар Т. Інноваційний розвиток в рамках сталого розвитку: пошук балансу між економічною ефективністю та екологічною стійкістю. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2023. Вип. 4. С. 653–665. URL: <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/145/146> (дата звернення: 17.10.2024).

172. Серебряк К. І. Система забезпечення інноваційного розвитку підприємств сфери послуг. *Ефективна економіка*. 2016. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5228> (дата звернення: 21.02.2024).

173. Смулка О. Класифікація чинників впливу на інноваційну діяльність сільськогосподарських підприємств. *Аграрна економіка*. 2018. Т. 11, № 3-4. С. 111–118.

174. Супрун С. Д., Давидюк Л. П. Основні принципи активізації інноваційної діяльності підприємства. *Економічний простір*. 2020. № 159. С. 111–114. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/631> (дата звернення: 15.02.2024).

175. Тарасова О. В. Теоретико-методологічні основи інноваційної діяльності підприємств. *Економіка харчової промисловості*. 2012. № 1 (13). С. 37–41.

176. Тесленок І. М., Перетокіна-Пічхая Н. В. Оцінка впливу факторів бізнес-середовища на підприємство сфери послуг з індивідуального пошиття одягу. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/76.pdf (дата звернення: 14.10.2024).

177. Ткаченко П. В. Оцінка стану інноваційної діяльності промислових підприємств України. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2021. Вип. 9. С. 53–59. URL: <http://tnv->

econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/191 (дата звернення: 24.09.2024).

178. Ткаченко П. В. Принципи ведення інноваційної діяльності на підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 29. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/573> (дата звернення: 11.02.2024).

179. ТОВ «ЕЛІЗ». URL: <http://www.eliz.zp.ua/> (дата звернення: 18.03.2025).

180. ТОВ «Запорізький механічний завод». Opendatabot. URL: <https://opendatabot.ua/c/01056280> (дата звернення: 18.03.2025).

181. Товт Т. Й. Методичні підходи до визначення показників ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць*. 2010. Вип. 20.11. С. 240–249.

182. Томах В. В., Веретенникова Г. Б. Інноваційна діяльність підприємств та зростання національної економіки: Україна, Польща. *Economics of Development*. 2020. Vol. 19, Issue 2. С. 22–32. URL: <https://ecdev.com.ua/uk/journals/t-19-2-2020/innovatsiyna-diyalnist-pidpriyemstv-ta-zrostannya-natsionalnoyi-ekonomiki-ukrayina-polshcha> (дата звернення: 24.09.2024).

183. Торопова В. І. Забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах цифрової економіки: дис. ... доктора філософії: 051 / Український державний університет залізничного транспорту. Харків, 2023. 370 с.

184. Троциковський Т. С. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств за умов європейської інтеграції: автореф. дис. ... д-ра. екон. наук: 08.00.04 / Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2021. 41 с.

185. Українець А. І. Принципи формування механізму інноваційного розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств. *Вісник Національного*

університету «Львівська політехніка»: *Проблеми економіки*. 2009. № 640. С. 219–225.

186. Фарат О. В., Залуцький В. П. Методи оцінювання розвитку інноваційних кластерів промислових підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 6. С. 22–27.

187. Федулова І. В. Дослідження інноваційної активності промислового підприємства. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2010. Вип. 26. С. 121–127.

188. Филюк Г., Сі Цо Ч. Формування інноваційного потенціалу компаній в умовах цифровізації. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. №4 (320). С. 100–105. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?p=19585> (дата звернення: 24.09.2024).

189. Храпкіна В. В., Могильний Я. Ю. Інноваційна діяльність в Україні: сучасний стан, виклики та тенденції розвитку. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2023. №2 (12). С. 124–134. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/231/185> (дата звернення: 24.09.2024).

190. Христенко О. В., Симоненко А. М. Особливості активізації інноваційної праці робітників на сучасному підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 290–294. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/51.pdf (дата звернення: 17.10.2024).

191. Чайка Т. Ю., Авдєєва Л. В. Класичні концепції інновацій і сучасність: емпіричні підтвердження та коригування. Базові індикатори інноваційної активності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 18, Ч. 3. С. 123–128.

192. Чайковський Є. О. Реалізація інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Київ, 2018. 22 с.

193. Чаплінський В. Р. Інноваційна активність в Україні, тенденції та перспективи розвитку. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/102.pdf (дата звернення: 07.02.2024).

194. Череп А. В., Коротаєва О. В. Ефективна стратегія ПАТ «Запоріжтрансформатор» як основа його подальшого розвитку. *Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях* : матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 15-16 жовт. 2015 р.). Запоріжжя : Видавництво ЗНУ, 2015. С. 101–102.

195. Череп А. В., Чеберко Л. В. Інноваційна активність як основа забезпечення життєдіяльності підприємств АПК. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 15, Ч. 2. С. 161–165.

196. Череп О. Г. Розвиток стратегії формування економічного механізму інноваційної діяльності підприємств машинобудування: автореф. дис. ... д-ра. екон. наук: 08.00.04 / Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. Тернопіль, 2018. 43 с.

197. Череп О. Г., Корнєв А. М. Інноваційні методи управління підприємством машинобудування. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2016. № 6 (93). С. 108–112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2016_6_18 (дата звернення: 08.07.2024).

198. Черняєва А. О., Метла В. О. Управління інноваційною активністю підприємств: основні характеристики та механізм. *Scientific journal «Development service industry management»*. 2024. № 4. С. 102–109. URL: <https://dsim.khmnu.edu.ua/index.php/dsim/article/view/232> (дата звернення: 11.12.2024).

199. Чіков І. А. Оцінка рівня інноваційного потенціалу аграрних підприємств. *Підприємництва та інновації*. 2022. Вип. 23. С. 96–102. URL: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/502> (дата звернення: 08.07.2024).

200. Чорна М. В., Глухова С. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств : монографія. Харків : ХДУХТ, 2012. 210 с.
201. Чумак Г. М, Жидик-Будько Р. Р. Формування інноваційної стратегії розвитку як напрям підвищення прибутковості підприємства. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 4. С. 156–160. URL: <http://ujae.org.ua/formuvannya-innovatsijnoyi-strategiyi-rozvytku-yak-napryam-pidvyshhennya-prybutkovosti-pidpryyemstva/> (дата звернення: 08.11.2024).
202. Чухраєва Н. М. Сучасні принципи забезпечення інноваційного розвитку підприємства. *Economic annals-XXI*. 2013. № 3-4(2). С. 49–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2013_3-4%282%29__16 (дата звернення: 15.02.2024).
203. Шаманська О. І. Формування системи інноваційно-орієнтованого розвитку аграрних підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 19. С. 17–23.
204. Шандова Н. В., Тарасюк А. В. Концептуальні засади активізації інноваційної діяльності підприємств. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Економічна»*. 2023. Вип. 104. С. 68–78.
205. Шацкова Л. П., Станкова Л. І. Теоретичні аспекти визначення сутності інноваційної діяльності підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2014. Вип. 9, Ч. 7. С.149–153.
206. Шевченко Л. О. Розробка стратегії інноваційного розвитку підприємств спиртової галузі: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Національний університет харчових технологій. Київ, 2019. 22 с.
207. Шевчук С. В. Підвищення інноваційної активності у промисловості України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Національний університет державної податкової служби України. Ірпінь, 2012. 24 с.
208. Шендерівська Л. П., Кваско А. В. Напрями розвитку інноваційного потенціалу підприємств. *Економічний простір*. 2021. №166. С. 74–80.

209. Шикова Л. В., Швець Г. О. Особливості управління інноваційною діяльністю на підприємстві. *Економіка і організація управління*. 2014. № 3 (19) – 4 (20). С. 293–297.

210. Шипуліна Ю. С., Силка А. В. Фактори впливу на процес формування інноваційно сприятливого середовища. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 13. С. 805–812. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/138.pdf (дата звернення: 08.07.2024).

211. Шира Т. Б. Оцінювання впливу зовнішніх та внутрішніх загроз на корпоративну безпеку промислових підприємств. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. № 4 (72). С. 120–124.

212. Шкуренко О., Чорна Т. Інноваційна стратегія розвитку підприємства в умовах адаптації до сучасних викликів. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2023. Вип. 16 (32). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/565> (дата звернення: 21.02.2024).

213. Шпикуляк О. Г., Мазур Г. Ф. Інноваційна діяльність у механізмі стимулювання агропромислового виробництва. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2014. № 4 (28). С. 73–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2014_4_13 (дата звернення: 07.02.2024).

214. Щебель А. І. Моделювання рівня ефективності господарської діяльності промислового підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 69. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5113> (дата звернення: 17.12.2024).

215. Щеглюк С. Д. Механізми стимулювання інноваційної діяльності і концентрації ресурсів економіки регіону. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2009. № 5, Т. 1. С. 87–93.

216. Юдіна О. І. Оцінка впливу інновацій на збереження ресурсів підприємства. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій*. 2015. Вип. 5. С. 108–117.

217. Юринець З. В. Інноваційні стратегії в системі підвищення конкурентоспроможності економіки України: автореф. дис. ... д-ра. екон. наук: 08.00.03 / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2016. 40 с.
218. Юринець З. В. Формування інноваційних стратегій: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : СПОЛОМ, 2016. 412 с.
219. Янковець Т. М. Інноваційні стратегії підприємства легкої промисловості як засіб реалізації його інноваційного потенціалу. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 2 (104). С. 167–174.
220. Янченко З. Б. Оцінка ефективності інноваційної діяльності аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2013. № 13. С. 27–32.
221. Ярмус С. С. Стратегії підвищення інноваційного потенціалу підприємств у сучасному бізнес-середовищі. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 4 (51). С. 308–313. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1119> (дата звернення: 20.01.2025).
222. Яровенко Т., Літвін Я. Сутність та класифікація інновацій підприємств сфери торгівлі. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 4 (89). С. 149–154. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=1340> (дата звернення: 15.06.2024).
223. Ястремська О. М., Демченко Г. В. Активізація інноваційної діяльності підприємств : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2018. 232 с.
224. Anthony S., Eyring M., Gibson L. Mapping Your Innovation Strategy. *Harvard Business Review*. 2006. Vol. 84(5). P. 104–157. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16649702/> (Last accessed: 10.06.2024).
225. Bader K., Enkel E. Understanding a firm's choice for openness: strategy as determinant. *International Journal of Technology Management*. 2014. Vol. 66, No. 2-3. P. 156–182.
226. Bao Z. Innovative behavior and the Chinese enterprise survival risk: an empirical research. *China Finance and Economic Review*. 2016. Vol. 4, 18. URL:

<https://chinafinanceandeconomicreview.springeropen.com/articles/10.1186/s40589-016-0044-9> (Last accessed: 10.12.2024).

227. Beyer K. Barriers to innovative activity of enterprises in the sustain development in times of crisis. *Procedia Computer Science*. 2022. Vol. 207. P. 3134–3142. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877050922012625> (Last accessed: 11.08.2024).

228. Bielialov T., Shtuler I., Tereshchenko D., Horiachova N., Pashniuk L. Prospects for the development of investment and innovation activity in Ukraine. *Cuestiones Politicas*. 2023. Vol. 41, Issue 76. P. 116–135. URL: <https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/39684/44818> (Last accessed: 11.08.2024).

229. Bradul A., Varava L., Turylo A., Dashko I., Varava A. Forecasting the Effectiveness of the Enterprise to Intensify Innovation and Investment Development, Taking into Account the Financial Component of Economic Potential. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2021. 4/13 (112). P. 89–100.

230. Cassiman B., Valentini G. Open innovation: Are inbound and outbound knowledge flows really complementary? *Strategic Management Journal*. 2015. Vol. 37, Issue 6. P. 1034–1046. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/smj.2375> (Last accessed: 10.06.2024).

231. Cheng C. C.J., Sheu C. Enhancing radical innovation: the interplays of open innovation activities, firm capabilities, and environmental dynamism. *Asian Journal of Technology Innovation*. 2018. Vol. 26, Issue 3. P. 369–397. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19761597.2018.1555001> (Last accessed: 18.02.2024).

232. Cherep O. H., Nurlikhina G. B., Tkachuk O. O. Innovation policy at industrial enterprises of Zaporizhzhia region. *Bulletin of Zaporizhzhia National University. Economic sciences*. 2020. № 2(46). P. 26–30.

233. Dashko I., Mykhailichenko L. Features of the use of innovative technologies in the personnel management system. *Економічний форум: науковий*

журнал. 2023. № 2. P. 3–10. URL: <https://e-forum.com.ua/uk/journals/tom-13-2-2023/osoblivosti-vikoristannya-innovatsiynikh-tekhnologiy-v-sistemi-upravlinnya-personalom> (дата звернення: 18.08.2024).

234. Dougherty D. Organizing for innovation in complex innovation systems. *Innovation*. 2017. Vol. 19, Issue 1. P. 11–15. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14479338.2016.1245109> (Last accessed: 10.06.2024).

235. Frank A. G., Cortimiglia M. N., Ribeiro J. L. D., de Oliveira L. S. The effect of innovation activities on innovation outputs in the Brazilian industry: Market-orientation vs. technology-acquisition strategies. *Research Policy*. 2016. Vol. 45, Issue 3. P. 577–592. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0048733315001869> (Last accessed: 18.02.2024).

236. Harrington E. C. The Desirability Function. *Industrial Quality Control*. 1965. Vol. 21. P. 494–498.

237. Hellwig L., Pawlowski J., Schäfer M. An Innovation Activity Framework for Digital Innovation. *SIGMIS-CPR '20: Proceedings of the 2020 Computers and People Research Conference* (Nuremberg, Germany, June 19 – 21, 2020). Association for Computing Machinery, New York, United States, 2020. P. 10–19. URL: <https://dl.acm.org/doi/10.1145/3378539.3393857> (Last accessed: 18.02.2024).

238. Hnatkivskyi B. Organizational and economic mechanism for the formation of the innovative strategy of agricultural enterprises. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 3. P. 132–138. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/37451> (Last accessed: 26.03.2024).

239. Iastremska O., Rudych A., Bumane I., Hazukin A., Zdolnyk V., Kukhta P. Management of innovative development of enterprises in the conditions of digitalization: strategy modeling. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2024. № 2. P. 194–200.

240. Illiashenko N., Korol S., Fedirko A. Digital support as a forming factor of innovative communities in the conditions of security-oriented sustainable development

of enterprises in Ukraine. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3583> (Last accessed: 10.06.2024).

241. Karlibaeva R., Kurbonov K., Bekimbetova G., Shaturaev J. The Effectiveness of Investment Projects in Development of Innovative Activities of Enterprises. *European Business & Management*. 2022. Vol. 8, No. 3. P. 62–71.

242. Korotaieva O. Formation of an approach to ensuring innovative-driven progression of industrial enterprises under the conditions of digitalization and sustainable developing. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: «Економічні науки»*. 2025. Т. 338, № 1. P. 695–699. URL: <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/2009> (дата звернення: 30.01.2025).

243. Korytko T., Bryl I., Piletska S., Arefieva O., Arefiev S. Strategy of innovative development of an enterprise on the basis of evaluation of its intellectual capital. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2021. № 3. P. 134–141.

244. Koziół-Nadolna K., Beyer K. Barriers to innovative activity in the sustainable development of public sector organizations. *Procedia Computer Science*. 2021. Vol. 192. P. 4376–4385. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877050921019530> (Last accessed: 11.08.2024).

245. Kwilinski A., Lyulyov O., Pimonenko T. The Role of Innovation Development in Advancing Green Finance. *Journal Risk and Financial Management*. 2025. Vol. 18(3). URL: <https://www.mdpi.com/1911-8074/18/3/140> (Last accessed: 10.03.2025).

246. Lesáková Ľ. Evaluating innovations in small and medium enterprises in Slovakia. *Procedia – social and behavioural sciences: contemporary issues in business, management and education*. 2014. Vol. 110. P. 74–81. URL: <https://ideas.repec.org/h/pkk/meb009/27-35.html> (Last accessed: 11.08.2024).

247. Lu X., Wang J. Is innovation strategy a catalyst to solve social problems? The impact of R&D and non-R&D innovation strategies on the performance of social innovation-oriented firms. *Technological Forecasting and Social Change*. 2024. Vol. 199, 123020. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0040162523007059> (Last accessed: 10.05.2024).

248. Martin-Rios C., Ciobanu T. Hospitality innovation strategies: An analysis of success factors and challenges. *Tourism Management*. 2019. Vol. 70. P. 218–229. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261517718301961?getft_integrator=cabi&pes=doc&utm_source=cabi (Last accessed: 10.05.2024).

249. Martin-Rios C., Parga-Dans E., Pasamar S. Innovation strategies and complementarity between innovation activities: the case of commercial archaeological firms. *Service Business*. 2019. Vol. 13(4). P. 695–713. URL: https://ideas.repec.org/a/spr/svcbiz/v13y2019i4d10.1007_s11628-019-00401-9.html (Last accessed: 10.05.2024).

250. Pavlov V., Shtuler I., Gerasymchuk N., Mirzoieva T., Lisovyi A., Kucher I. Concept of national innovation system: etymologization and complications of management. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2022. Issue 5. P. 191–196. URL: https://nvngu.in.ua/jdownloads/pdf/2022/5/05_2022_Pavlov.pdf (Last accessed: 11.08.2024).

251. Qiao S., Wang Q., Guo Z., Guo J. Collaborative Innovation Activities and BIM Application on Innovation Capability in Construction Supply Chain: Mediating Role of Explicit and Tacit Knowledge Sharing. *Journal of Construction Engineering and Management*. Vol. 147, No. 12. URL: <https://ascelibrary.org/doi/abs/10.1061/%28ASCE%29CO.1943-7862.0002197> (Last accessed: 18.02.2024).

252. Qiu L., Olaru D., Purchase S. Fostering strategic synergy: Empirical insights on aligning innovation activities with competitive strategies. *Technological*

Forecasting and Social Change. 2024. Vol. 208, 123704. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S004016252400502X> (Last accessed: 18.02.2024).

253. Sánchez-Sellero P., Sánchez-Sellero M. C., Sánchez-Sellero F. J., Cruz-González M. M. Effects of Innovation on Technical Progress in Spanish Manufacturing Firms. *Science technology and society*. 2015. Vol. 20, Issue 1. P. 44–59. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0971721814561396> (Last accessed: 10.05.2024).

254. Seclen-Luna J. P., Moya-Fernandez P., Cancino C. A. Innovation and performance in Peruvian manufacturing firms: does R&D play a role? *RAUSP Management Journal*. 2023. Vol. 58 No. 2. P. 143–161. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/rausp-07-2022-0176/full/html> (Last accessed: 18.02.2024).

255. Shpak Y., Protsailo I., Moroz A. Features of development of the system of stimulation of innovation activity of enterprises in today's conditions. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 67. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4815> (дата звернення: 24.12.2024).

256. Shtuler I., Romanchukevych O., Kharchuk T., Popovychenko H., Vlasiuk T., Shatskaya Z., Zakharov D. Innovative management of eco-projects of quality and sustainable development of the entrepreneurial potential of integrated structures in smart technologies of the information bio-economy. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2024. Vol. 46, Issue 4. P. 482–496. URL: <https://ejournals.vdu.lt/index.php/mtsrbid/article/view/6459>.

257. Sobczak E., Gluszczyk D. Barriers to Innovation Activities from the Perspective of Non-Innovative Enterprises in The European Union Countries. *Education Excellence and Innovation Management: A 2025 Vision to Sustain Economic Development during Global Challenges* (Seville, Spain, April 1 – 2, 2020). International Business Information Management Association (IBIMA), 2020. P. 1285–

1297. URL: <https://open.icm.edu.pl/items/60d4a77c-498f-4841-9ae6-655cbddacdf4> (Last accessed: 18.02.2024).

258. Song M., Fisher R., Kwoh Y. Technological challenges of green innovation and sustainable resource management with large scale data. *Technological Forecasting and Social Change*. 2019. Vol. 144. P. 361–368. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0040162518311478> (Last accessed: 18.11.2024).

259. Szopik-Depczyńska K., Cheba K., Wiśniewska J. Innovation, R&D and User-driven Innovation Activity in R&D Departments in Poland. The Multi-Criteria Analysis. *Procedia Computer Science*. 2020. Vol. 176. P. 2705–2713. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877050920321967> (Last accessed: 11.08.2024).

260. Tian XU Research on Innovative Development Strategy of Innovative Enterprises Based on the Construction of Modern Economic System. 2021 7th International Conference on Business, Economics and Management Innovation (ICBEMI 2021) (Guangzhou, China, 19-21 September 2021). *Lecture Notes in Economics, Management and Social Sciences*. 2021. Vol. 38. P. 98–102. URL: <https://www.clausiuspress.com/conference/article/artId/6796.html> (Last accessed: 18.11.2024).

261. Tsinopoulos C., Yan J., Sousa C. M.P. Abandoning innovation activities and performance: The moderating role of openness. *Research Policy*. 2019. Vol. 48, Issue 6. P. 1399–1411. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0048733319300484> (Last accessed: 10.05.2024).

262. Wan X., Wang Y., Qiu L., Zhang K., Zuo J. Executive green investment vision, stakeholders' green innovation concerns, and enterprise green innovation performance. *Frontiers in Environmental Science*. 2022. Vol. 10, 997865. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/environmental-science/articles/10.3389/fenvs.2022.997865/full> (Last accessed: 10.03.2025).

263. Wang J., Dong W. Multiple Effects of Urban Innovation Activities on Growth of Key Industries: Case Study in Hangzhou, China. *Journal of Urban Planning and Development*. 2021. Vol. 148, No. 1. URL: <https://ascelibrary.org/doi/abs/10.1061/%28ASCE%29UP.1943-5444.0000782> (Last accessed: 18.02.2024).

264. Xia W., Fan D. The «Simultaneous Development of Quantity and Quality»: Research on the Impact of the Digital Economy in Enabling Manufacturing Innovation. *Systems*. 2024. Vol. 12, 470. URL: <https://www.mdpi.com/2079-8954/12/11/470> (Last accessed: 10.12.2024).

265. Yoo I., Yi C. G. Economic innovation caused by digital transformation and impact on social systems. *Sustainability*. 2022. Vol. 14, 2600. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/5/2600> (Last accessed: 18.11.2024).

266. Yuldasheva K. M. Ways to increase the innovative activity of employees in the enterprise. *World Economics and Finance Bulletin*. 2024. Vol. 35. P. 8–10. URL: <https://scholarexpress.net/index.php/wefb/article/view/4275> (Last accessed: 11.08.2024).

267. Zhang Y., Liu X., Yang J. Digital Economy, Green Dual Innovation and Carbon Emissions. *Sustainability*. 2024. Vol. 16, 7291. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/16/17/7291> (Last accessed: 18.11.2024).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця А.1

Вагові коефіцієнти показників інноваційної активності підприємства

ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»

Показники інноваційної активності	Експерт						Ваговий коефіцієнт показників інноваційної активності (W _{інн})
	1	2	3	4	5	6	
Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції промислового підприємства (ЧРІП) (%)	0,02	0,04	0,04	0,02	0,02	0,02	0,02
Частка витрат на інновації в загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислового підприємства (ЧВІзагорп) (%)	0,02	0,02	0,02	0,04	0,02	0,04	0,02
Частка витрат на інновації у загальних витратах промислового підприємства (ЧВІзагв) (%)	0,11	0,13	0,11	0,11	0,11	0,12	0,12
Частка витрат на інновації у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧВІчд) (%)	0,02	0,02	0,04	0,04	0,06	0,07	0,04
Частка прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства (ЧПіннд) (%)	0,11	0,11	0,13	0,13	0,11	0,11	0,12
Коефіцієнт забезпеченості інноваційної діяльності інноваційним обладнанням (КЗіннд-інноб)	0,13	0,13	0,13	0,13	0,11	0,12	0,13
Коефіцієнт придбання нематеріальних активів (КПна)	0,02	0,00	0,02	0,00	0,02	0,02	0,01
Частка кількості працівників, які задіяні в інноваційних процесах, у загальній кількості працівників промислового підприємства (ЧКПП) (%)	0,11	0,13	0,13	0,13	0,11	0,11	0,12
Коефіцієнт фінансування навчання працівників (КФнавчп)	0,02	0,00	0,00	0,00	0,02	0,02	0,01
Коефіцієнт продуктивності праці інноваційного персоналу (КППіннп) (%)	0,04	0,02	0,00	0,02	0,02	0,04	0,02
Коефіцієнт залучення інвестицій в інновації промислового підприємства (КЗінвінн)	0,06	0,04	0,04	0,05	0,05	0,04	0,04
Коефіцієнт інноваційного зростання промислового підприємства (Кіннзр)	0,13	0,13	0,11	0,13	0,11	0,12	0,12
Коефіцієнт придбаних інновацій (КПінн)	0,09	0,11	0,09	0,09	0,11	0,09	0,10
Рентабельність реалізації інноваційної продукції промислового підприємства (РРіннп)	0,13	0,13	0,13	0,13	0,11	0,11	0,12
Всього	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Примітка: розраховано автором

Таблиця А.2

Вагові коефіцієнти показників фінансово-господарської діяльності (показники фінансової стійкості) підприємства ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»

Показники фінансової стійкості підприємства	Експерт						Ваговий коефіцієнт показників фінансової стійкості (W _{фс})
	1	2	3	4	5	6	
Коефіцієнт автономії	0,19	0,19	0,21	0,18	0,19	0,21	0,19
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,14	0,13	0,12	0,03	0,19	0,21	0,14
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,19	0,23	0,21	0,21	0,19	0,21	0,20
Коефіцієнт страхування бізнесу	0,08	0,06	0,09	0,21	0,08	0,09	0,10
Коефіцієнт фінансового ризику	0,19	0,23	0,21	0,21	0,19	0,21	0,20
Коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень	0,19	0,10	0,12	0,12	0,14	0,03	0,11
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень	0,03	0,06	0,06	0,06	0,03	0,03	0,04
Всього	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Примітка: розраховано автором

Таблиця А.3

Вагові коефіцієнти показників фінансово-господарської діяльності (показники рентабельності) підприємства ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»

Показники рентабельності підприємства	Експерт						Ваговий коефіцієнт показників рентабельності (W _{рп})
	1	2	3	4	5	6	
Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності, %	0,21	0,21	0,21	0,19	0,17	0,17	0,19
Рентабельність (збитковість) продажу, %	0,18	0,18	0,21	0,19	0,19	0,19	0,19
Загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %	0,12	0,06	0,06	0,11	0,11	0,11	0,10
Рентабельність (збитковість) виробничих витрат, %	0,03	0,12	0,06	0,14	0,06	0,08	0,08
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	0,15	0,12	0,12	0,11	0,14	0,14	0,13
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	0,21	0,18	0,21	0,17	0,19	0,19	0,19
Загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів, %	0,09	0,06	0,09	0,06	0,08	0,08	0,08
Коефіцієнт окупності власного капіталу	0,03	0,06	0,03	0,03	0,06	0,03	0,04
Всього	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Примітка: розраховано автором

Таблиця А.4

Вагові коефіцієнти показників фінансово-господарської діяльності (показники ділової активності та платоспроможності) підприємства ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»

Показники ділової активності та платоспроможності підприємства	Експерт						Ваговий коефіцієнт показників ділової активності та платоспроможності (W _{ідапл})
	1	2	3	4	5	6	
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	0,15	0,11	0,11	0,16	0,15	0,15	0,14
Коефіцієнт обертання поточної кредиторської заборгованості	0,15	0,11	0,11	0,16	0,15	0,15	0,14
Коефіцієнт обертання власного капіталу	0,30	0,39	0,39	0,32	0,35	0,35	0,35
Коефіцієнт обертання активів	0,15	0,11	0,11	0,16	0,15	0,15	0,14
Коефіцієнт обертання оборотних активів	0,25	0,28	0,28	0,21	0,20	0,20	0,24
Коефіцієнт платоспроможності	0,35	0,33	0,33	0,37	0,35	0,35	0,35
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,20	0,28	0,28	0,21	0,20	0,20	0,23
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,10	0,17	0,17	0,11	0,15	0,15	0,14
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,30	0,39	0,39	0,26	0,35	0,35	0,34
Всього	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Примітка: розраховано автором

Таблиця А.5

Вагові коефіцієнти показників значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність підприємства ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»

Внутрішні загрози для інноваційної активності підприємства	Експерт						Ваговий коефіцієнт показників значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність підприємства (Wivzia)
	1	2	3	4	5	6	
Обмеження фінансових ресурсів (B31)	0,14	0,13	0,12	0,13	0,13	0,14	0,13
Відсутність інвестицій в інновації (B32)	0,05	0,03	0,05	0,05	0,03	0,03	0,04
Низький рівень кваліфікації працівників, відсутність персоналу з цифровими та інноваційними компетентностями (B33)	0,08	0,08	0,07	0,10	0,10	0,11	0,09
Недосконалість системи мотивації працівників щодо використання інновацій (B34)	0,00	0,03	0,02	0,00	0,00	0,00	0,01
Повільне впровадження цифрових технологій, розвиток ІТ-інфраструктури (B35)	0,14	0,15	0,15	0,15	0,15	0,14	0,15
Неефективне здійснення процесів планування, управління, організації на підприємстві (B36)	0,16	0,13	0,15	0,13	0,15	0,16	0,15
Недостатня взаємодія підприємства з науковими установами (B37)	0,03	0,05	0,02	0,03	0,05	0,03	0,03
Відсутність внутрішньої системи моніторингу інноваційної активності (B38)	0,05	0,08	0,07	0,08	0,05	0,05	0,06
Відсутність системи оцінювання інноваційної активності (B39)	0,16	0,15	0,15	0,15	0,15	0,16	0,15
Низький рівень організаційної культури інновацій (B310)	0,00	0,03	0,02	0,00	0,00	0,00	0,01
Слабкість інформаційної інфраструктури підприємства (B311)	0,03	0,05	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03
Відсутність або неефективність стратегії підвищення інноваційної активності (B312)	0,16	0,13	0,15	0,15	0,15	0,16	0,15
Всього	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Примітка: розраховано автором

Таблиця А.6

Вагові коефіцієнти показників значущості впливу зовнішніх загроз на інноваційну активність підприємства ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»

Зовнішні загрози для інноваційної активності підприємства	Експерт						Ваговий коефіцієнт показників значущості впливу зовнішніх загроз на інноваційну активність підприємства (Wizzia)
	1	2	3	4	5	6	
Підвищення конкурентної боротьби серед підприємств, які мають високий рівень інноваційної активності (331)	0,00	0,03	0,02	0,00	0,00	0,00	0,01
Несприятливість економічної, політичної ситуації в країні, нормативної бази (332)	0,08	0,05	0,05	0,08	0,07	0,07	0,07
Порушення ланцюгів постачання сировини (333)	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15
Зростання інфляції, нестабільність валютного курсу (334)	0,05	0,08	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Неефективність захисту прав інтелектуальної власності (335)	0,03	0,00	0,00	0,00	0,02	0,02	0,01
Відсутність підтримки на рівні держави інноваційного розвитку підприємств (336)	0,08	0,08	0,12	0,13	0,12	0,15	0,11
Відставання вітчизняних підприємств від інноваційного розвитку через обмеженість ресурсів (337)	0,13	0,10	0,15	0,15	0,15	0,12	0,13
Зростання міграції кваліфікованих працівників (338)	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15
Обмеженість доступу підприємств до міжнародних ринків (339)	0,03	0,03	0,02	0,00	0,00	0,00	0,01
Низький рівень інноваційної культури серед споживачів та працівників (3310)	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15
Зростання залежності від імпорتنих технологій, обладнання (3311)	0,03	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
Нерозвиненість інноваційної та інформаційної інфраструктури на рівні держави (3312)	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15
Всього	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Примітка: розраховано автором

Таблиця А.7

Вагові коефіцієнти показників наявності умов інноваційного розвитку
підприємства ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»

Група чинників інноваційного розвитку (ЧІР) промислового підприємства	Експерт						Ваговий коефіцієнт показників наявності умов інноваційного розвитку підприємства (W _{iip})
	1	2	3	4	5	6	
Стратегія інноваційного розвитку (ЧІР1)	0,15	0,13	0,10	0,19	0,17	0,16	0,15
Умови для впровадження інновацій (ЧІР2)	0,15	0,09	0,10	0,11	0,17	0,14	0,12
Система управління інноваційним розвитком (ЧІР3)	0,08	0,11	0,12	0,08	0,10	0,09	0,10
Внутрішнє фінансування інноваційного розвитку (ЧІР4)	0,04	0,04	0,05	0,06	0,05	0,05	0,05
Зовнішнє фінансування інноваційного розвитку (ЧІР5)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Цифровізація підприємства, впровадження інноваційних рішень, інноваційна інфраструктура (ЧІР6)	0,13	0,15	0,10	0,11	0,07	0,07	0,10
Участь працівників в інноваційній діяльності підприємства (ЧІР7)	0,02	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
Персонал з цифровими компетентностями (ЧІР8)	0,08	0,11	0,12	0,11	0,10	0,09	0,10
Стимулювання інноваційної активності персоналу (ЧІР9)	0,13	0,13	0,15	0,11	0,07	0,14	0,12
Впровадження інновацій, сучасного обладнання, технологій на підприємстві (ЧІР10)	0,15	0,15	0,15	0,11	0,17	0,16	0,15
Виробництво інноваційної продукції, надання інноваційних послуг (ЧІР11)	0,08	0,09	0,12	0,11	0,10	0,09	0,10
Співпраця з науковими установами, участь у міжнародних проєктах (ЧІР12)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Система адаптації до змін зовнішнього середовища (ЧІР13)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Всього	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Примітка: розраховано автором

Таблиця А.8

Прогнозні значення інтегральних показників та інтегральний показник ефективності стратегії підвищення інноваційної активності ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»

Інтегральні показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	прогноз на 2025 р.	прогноз на 2026 р.
ІПА – інтегральний показник інноваційної активності промислового підприємства	0,54	0,63	0,51	0,53	0,51
ІПФ-ГД – інтегральний показник фінансово-господарської діяльності промислового підприємства	0,72	0,53	0,50	0,55	0,45
ІПВЗІА – інтегральний показник внутрішніх загроз інноваційній активності підприємства	0,19	0,33	0,39	0,51	0,61
ІПЗЗІА – інтегральний показник зовнішніх загроз інноваційній активності підприємства	0,17	0,30	0,42	0,55	0,68
ІПР – інтегральний показник інноваційного розвитку промислового підприємства	0,20	0,28	0,38	0,47	0,57
ІПСПА – інтегральний показник ефективності стратегії підвищення інноваційної активності	0,36	0,42	0,44	0,49	0,53

Примітка: розраховано автором

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1

Вагові коефіцієнти показників інноваційної активності підприємства

ПАТ «Запоріжсталь»

Показники інноваційної активності	Експерт						Ваговий коефіцієнт показників інноваційної активності (W _{інн})
	1	2	3	4	5	6	
Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції промислового підприємства (ЧРП) (%)	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,02	0,01
Частка витрат на інновації в загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислового підприємства (ЧВІзагрп) (%)	0,00	0,00	0,04	0,00	0,00	0,00	0,01
Частка витрат на інновації у загальних витратах промислового підприємства (ЧВІзагв) (%)	0,02	0,00	0,00	0,00	0,02	0,02	0,01
Частка витрат на інновації у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧВІчд) (%)	0,02	0,02	0,04	0,04	0,02	0,04	0,03
Частка прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства (ЧПіннд) (%)	0,05	0,02	0,02	0,00	0,02	0,02	0,02
Коефіцієнт забезпеченості інноваційної діяльності інноваційним обладнанням (КЗіннд-інноб)	0,13	0,12	0,13	0,14	0,13	0,13	0,13
Коефіцієнт придбання нематеріальних активів (КПна)	0,13	0,14	0,11	0,14	0,13	0,13	0,13
Частка кількості працівників, які задіяні в інноваційних процесах, у загальній кількості працівників промислового підприємства (ЧКПП) (%)	0,02	0,00	0,04	0,00	0,02	0,00	0,01
Коефіцієнт фінансування навчання працівників (КФнавчп)	0,13	0,14	0,13	0,14	0,13	0,13	0,13
Коефіцієнт продуктивності праці інноваційного персоналу (КППіннп) (%)	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
Коефіцієнт залучення інвестицій в інновації промислового підприємства (КЗінвінн)	0,13	0,14	0,13	0,14	0,13	0,13	0,13
Коефіцієнт інноваційного зростання промислового підприємства (Кіннзр)	0,13	0,14	0,13	0,14	0,13	0,13	0,13
Коефіцієнт придбаних інновацій (КПінн)	0,13	0,12	0,11	0,12	0,13	0,13	0,12
Рентабельність реалізації інноваційної продукції промислового підприємства (РРіннп)	0,13	0,14	0,13	0,14	0,13	0,13	0,13
Всього	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Примітка: розраховано автором

Таблиця Б.2

Вагові коефіцієнти показників фінансово-господарської діяльності (показники фінансової стійкості) підприємства ПАТ «Запоріжсталь»

Показники фінансової стійкості підприємства	Експерт						Ваговий коефіцієнт показників фінансової стійкості (Wіфс)
	1	2	3	4	5	6	
Коефіцієнт автономії	0,23	0,20	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,19	0,20	0,21	0,18	0,18	0,18	0,19
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,16	0,20	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18
Коефіцієнт страхування бізнесу	0,10	0,11	0,12	0,09	0,09	0,09	0,10
Коефіцієнт фінансового ризику	0,16	0,14	0,15	0,18	0,18	0,18	0,16
Коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень	0,16	0,11	0,12	0,15	0,15	0,15	0,14
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень	0,00	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02
Всього	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Примітка: розраховано автором

Таблиця Б.3

Вагові коефіцієнти показників фінансово-господарської діяльності (показники рентабельності) підприємства ПАТ «Запоріжсталь»

Показники рентабельності підприємства	Експерт						Ваговий коефіцієнт показників рентабельності (Wір)
	1	2	3	4	5	6	
Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності, %	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17	0,16	0,17
Рентабельність (збитковість) продажу, %	0,17	0,15	0,15	0,17	0,17	0,16	0,16
Загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %	0,17	0,17	0,17	0,14	0,14	0,16	0,16
Рентабельність (збитковість) виробничих витрат, %	0,17	0,15	0,15	0,17	0,17	0,16	0,16
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	0,02	0,05	0,05	0,02	0,02	0,02	0,03
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	0,14	0,17	0,17	0,14	0,17	0,16	0,16
Загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів, %	0,07	0,02	0,02	0,07	0,07	0,07	0,06
Коефіцієнт окупності власного капіталу	0,10	0,12	0,12	0,12	0,10	0,09	0,11
Всього	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Примітка: розраховано автором

Таблиця Б.4

Вагові коефіцієнти показників фінансово-господарської діяльності (показники ділової активності та платоспроможності) підприємства ПАТ «Запоріжсталь»

Показники ділової активності та платоспроможності підприємства	Експерт						Ваговий коефіцієнт показників ділової активності та платоспроможності (W _{ідапл})
	1	2	3	4	5	6	
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	0,08	0,00	0,06	0,36	0,00	0,29	0,13
Коефіцієнт обертання поточної кредиторської заборгованості	0,23	0,00	0,06	0,07	0,00	0,18	0,09
Коефіцієнт обертання власного капіталу	0,54	0,86	0,44	0,43	0,78	0,41	0,58
Коефіцієнт обертання активів	0,08	0,14	0,13	0,07	0,11	0,06	0,10
Коефіцієнт обертання оборотних активів	0,08	0,00	0,31	0,07	0,11	0,06	0,11
Коефіцієнт платоспроможності	0,46	0,86	0,44	0,50	0,78	0,41	0,57
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,54	1,00	0,31	0,50	0,67	0,35	0,56
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,38	1,00	0,44	0,50	0,56	0,41	0,55
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,54	1,00	0,44	0,50	0,78	0,41	0,61
Всього	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Примітка: розраховано автором

Таблиця Б.5

Вагові коефіцієнти показників значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність підприємства ПАТ «Запоріжсталь»

Внутрішні загрози для інноваційної активності підприємства	Експерт						Ваговий коефіцієнт показників значущості впливу внутрішніх загроз на інноваційну активність підприємства (W _{ivzia})
	1	2	3	4	5	6	
Обмеження фінансових ресурсів (B31)	0,21	0,12	0,12	0,12	0,24	0,21	0,17
Відсутність інвестицій в інновації (B32)	0,21	0,15	0,15	0,14	0,24	0,21	0,18
Низький рівень кваліфікації працівників, відсутність персоналу з цифровими та інноваційними компетентностями (B33)	0,07	0,05	0,00	0,05	0,08	0,00	0,04
Недосконалість системи мотивації працівників щодо використання інновацій (B34)	0,04	0,00	0,02	0,02	0,00	0,00	0,01
Повільне впровадження цифрових технологій, розвиток ІТ-інфраструктури (B35)	0,14	0,07	0,07	0,14	0,08	0,14	0,11
Неефективне здійснення процесів планування, управління, організації на підприємстві (B36)	0,04	0,05	0,00	0,05	0,00	0,00	0,02
Недостатня взаємодія підприємства з науковими установами (B37)	0,04	0,15	0,15	0,14	0,00	0,03	0,08
Відсутність внутрішньої системи моніторингу інноваційної активності (B38)	0,00	0,10	0,10	0,10	0,00	0,00	0,05
Відсутність системи оцінювання інноваційної активності (B39)	0,21	0,15	0,07	0,07	0,12	0,21	0,14
Низький рівень організаційної культури інновацій (B310)	0,00	0,00	0,15	0,00	0,00	0,00	0,02
Слабкість інформаційної інфраструктури підприємства (B311)	0,00	0,15	0,15	0,14	0,00	0,00	0,07
Відсутність або неефективність стратегії підвищення інноваційної активності (B312)	0,04	0,02	0,02	0,02	0,24	0,21	0,09
Всього	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Примітка: розраховано автором

Таблиця Б.6

Вагові коефіцієнти показників значущості впливу зовнішніх загроз на інноваційну активність підприємства ПАТ «Запоріжсталь»

Зовнішні загрози для інноваційної активності підприємства	Експерт						Ваговий коефіцієнт показників значущості впливу зовнішніх загроз на інноваційну активність підприємства (Wizzia)
	1	2	3	4	5	6	
Підвищення конкурентної боротьби серед підприємств, які мають високий рівень інноваційної активності (331)	0,00	0,06	0,06	0,00	0,00	0,00	0,02
Несприятливість економічної, політичної ситуації в країні, нормативної бази (332)	0,06	0,03	0,03	0,06	0,06	0,05	0,05
Порушення ланцюгів постачання сировини (333)	0,09	0,09	0,06	0,06	0,06	0,05	0,07
Зростання інфляції, нестабільність валютного курсу (334)	0,11	0,11	0,10	0,09	0,11	0,11	0,11
Неефективність захисту прав інтелектуальної власності (335)	0,06	0,03	0,03	0,06	0,06	0,05	0,05
Відсутність підтримки на рівні держави інноваційного розвитку підприємств (336)	0,09	0,09	0,13	0,12	0,11	0,08	0,10
Відставання вітчизняних підприємств від інноваційного розвитку через обмеженість ресурсів (337)	0,14	0,14	0,19	0,06	0,06	0,16	0,13
Зростання міграції кваліфікованих працівників (338)	0,14	0,14	0,16	0,18	0,17	0,14	0,16
Обмеженість доступу підприємств до міжнародних ринків (339)	0,06	0,03	0,03	0,03	0,06	0,05	0,04
Низький рівень інноваційної культури серед споживачів та працівників (3310)	0,06	0,17	0,06	0,15	0,14	0,14	0,12
Зростання залежності від імпортних технологій, обладнання (3311)	0,06	0,06	0,06	0,03	0,03	0,03	0,04
Нерозвиненість інноваційної та інформаційної інфраструктури на рівні держави (3312)	0,14	0,06	0,06	0,15	0,14	0,14	0,12
Всього	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Примітка: розраховано автором

Таблиця Б.7

Вагові коефіцієнти показників наявності умов інноваційного розвитку
підприємства ПАТ «Запоріжсталь»

Група чинників інноваційного розвитку (ЧІР) промислового підприємства	Експерт						Ваговий коефіцієнт показників наявності умов інноваційного розвитку підприємства (Wiip)
	1	2	3	4	5	6	
Стратегія інноваційного розвитку (ЧІР1)	0,15	0,14	0,12	0,13	0,13	0,13	0,13
Умови для впровадження інновацій (ЧІР2)	0,08	0,10	0,10	0,07	0,08	0,08	0,09
Система управління інноваційним розвитком (ЧІР3)	0,08	0,08	0,08	0,09	0,09	0,08	0,09
Внутрішнє фінансування інноваційного розвитку (ЧІР4)	0,04	0,06	0,06	0,04	0,04	0,04	0,05
Зовнішнє фінансування інноваційного розвитку (ЧІР5)	0,06	0,04	0,04	0,06	0,06	0,06	0,05
Цифровізація підприємства, впровадження інноваційних рішень, інноваційна інфраструктура (ЧІР6)	0,08	0,10	0,08	0,09	0,09	0,10	0,09
Участь працівників в інноваційній діяльності підприємства (ЧІР7)	0,13	0,10	0,10	0,11	0,11	0,12	0,11
Персонал з цифровими компетентностями (ЧІР8)	0,10	0,08	0,08	0,09	0,08	0,08	0,09
Стимулювання інноваційної активності персоналу (ЧІР9)	0,04	0,04	0,06	0,06	0,04	0,04	0,05
Впровадження інновацій, сучасного обладнання, технологій на підприємстві (ЧІР10)	0,08	0,06	0,06	0,07	0,08	0,08	0,07
Виробництво інноваційної продукції, надання інноваційних послуг (ЧІР11)	0,08	0,10	0,08	0,09	0,09	0,10	0,09
Співпраця з науковими установами, участь у міжнародних проєктах (ЧІР12)	0,02	0,00	0,02	0,00	0,02	0,02	0,01
Система адаптації до змін зовнішнього середовища (ЧІР13)	0,04	0,08	0,10	0,09	0,09	0,10	0,08
Всього	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Примітка: розраховано автором

Таблиця Б.8

Прогнозні значення інтегральних показників та інтегральний показник
ефективності стратегії підвищення інноваційної активності

ПАТ «Запоріжсталь»

Інтегральні показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	прогноз на 2025 р.	прогноз на 2026 р.
ІПА – інтегральний показник інноваційної активності промислового підприємства	0,16	0,21	0,34	0,42	0,51
ІФ-ГД – інтегральний показник фінансово-господарської діяльності промислового підприємства	0,10	0,22	0,31	0,60	0,71
ІВЗІА – інтегральний показник внутрішніх загроз інноваційній активності підприємства	0,08	0,27	0,33	0,48	0,61
ІЗЗІА – інтегральний показник зовнішніх загроз інноваційній активності підприємства	0,06	0,25	0,30	0,44	0,56
ІІР – інтегральний показник інноваційного розвитку промислового підприємства	0,11	0,26	0,35	0,48	0,59
ІСПІА – інтегральний показник ефективності стратегії підвищення інноваційної активності	0,10	0,24	0,33	0,45	0,56

Примітка: розраховано автором

ДОДАТОК В

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1.1. Монографія:

1. Коротаєва О. В., Тараненко О. О. Роль держави в розвитку цифровізації економіки України. *Modern science: multidisciplinary discourses : collective monograph / compiled by V. Shpak; chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, 2024. С. 75–80 (0,30 друк. арк., особистий внесок автора: 0,20 друк. арк., сформовано пріоритетні напрями розвитку цифровізації національної економіки).*

1.2. Публікації у наукових фахових виданнях України:

2. *Коротаєва О. В. Інноваційна активність промислових підприємств України в умовах цифровізації: поточний стан, проблеми, напрями підвищення. *Актуальні проблеми економіки. 2024. № 11, Т. 2 (281/2). С. 80–90. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/11/11.24-2._topic_Olha-Korotaieva-80-90.pdf (дата звернення: 30.11.2024) (0,76 друк. арк.)* (**Міжнародна представленість та індексація журналу: EBSCOhost (США), EconLit, ABI/Inform (by ProQuest), Erih Plus (Норвегія), Cabell's Directories).**

3. Коротаєва О. В. Науково-методичний підхід до оцінки ефективності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. 2024. Вип. 43. С. 418–425. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1678> (дата звернення: 31.12.2024) (0,75 друк. арк.).*

4. *Коротаєва О. Теоретичні аспекти визначення інноваційної активності промислових підприємств в умовах цифровізації. *Modeling the*

* Видання одночасно належить до міжнародних наукометричних баз

development of the economic systems. 2025. № 1. С. 477–483. URL: <https://mdes.khmnmu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/609> (дата звернення: 27.02.2025) (0,79 друк. арк.) (*Міжнародна представленість та індексація журналу: Google Scholar (США), Crossref, Index Copernicus (Польща)*).

5. Коротаєва О. В. Методичні засади формування стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств в умовах нестабільності ринкового середовища. *Академічні візії*. 2025. Вип. 39. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1995> (дата звернення: 31.01.2025) (0,85 друк. арк.).

6. *Korotaieva O. Formation of an approach to ensuring innovative-driven progression of industrial enterprises under the conditions of digitalization and sustainable developing. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: «Економічні науки»*. 2025. Т. 338, № 1. Р. 695–699. URL: <https://heraldes.khmnmu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/2009> (дата звернення: 30.01.2025) (0,66 друк. арк.) (*Міжнародна представленість та індексація журналу: Google Scholar (США), Crossref, Index Copernicus (Польща), CrossRef (Великобританія)*).

2. Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Коротаєва О. В., Колобердянко І. І. Залучення іноземних інвестицій в економіку України. *Управління соціально-економічним розвитком регіонів та держави* : матеріали ІХ Міжнар. конф. студентів і молодих вчених (м. Запоріжжя, 17 квіт. 2015 р.). Запоріжжя : Видавництво ЗНУ, 2015. С. 67–69 (0,10 друк. арк., особистий внесок автора: 0,05 друк. арк., досліджено стан інвестиційної діяльності підприємств).

8. Череп А. В., Коротаєва О. В. Ефективна стратегія ПАТ «Запоріжтрансформатор» як основа його подальшого розвитку. *Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та*

* Видання одночасно належить до міжнародних наукометричних баз

регіональному рівнях : матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 15-16 жовт. 2015 р.). Запоріжжя : Видавництво ЗНУ, 2015. С. 101–102 (0,10 друк. арк., особистий внесок автора: 0,05 друк. арк., досліджено особливості використання стратегії на підприємстві).

9. Коротаєва О. Розвиток цифрової економіки – як напрямок забезпечення економічної безпеки підприємства. *Європейський досвід використання цифрових технологій в економіці в умовах пандемії COVID-19* : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Запоріжжя, 20 жовт. 2023 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. С. 89–91. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/17391> (дата звернення: 20.11.2023) (0,11 друк. арк.).

10. Коротаєва О. В. Вдосконалення концептуального підходу до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств. *Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях* : матеріали XIX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 17-18 жовт. 2024 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. С. 193–195 (0,10 друк. арк.).

11. Коротаєва О. В. Обґрунтування необхідності розробки та впровадження інструментів підвищення інноваційної активності підприємств. *Сталий розвиток економіки на засадах ресурсоефективності* : матеріали X Всеукр. наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених (м. Запоріжжя, 19-20 груд. 2024 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. С. 101–105 (0,19 друк. арк.).

12. Коротаєва О. В. Комплекс дій до формування концептуального підходу активізації інноваційної діяльності промислових підприємств. *Управління соціально-економічним розвитком регіонів і держави* : матеріали XIX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 17-18 квіт. 2025 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. С. 27–29 (0,13 друк. арк.).

Продовження додатку В

Таблиця В.1

Апробація результатів дисертаційної роботи

№ з/п	Тип конференції	Назва конференції	Місце і дата проведення	Тип участі
1	IX Міжнародна конференція студентів і молодих вчених	Управління соціально-економічним розвитком регіонів та держави	Запоріжжя, Україна, 17 квітня 2015 р.	Очна
2	X Міжнародна науково-практична конференція	Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях	Запоріжжя, Україна, 15-16 жовтня 2015 р.	Очна
3	Міжнародна науково-практична інтернет-конференція	Європейський досвід використання цифрових технологій в економіці в умовах пандемії COVID-19	Запоріжжя, Україна, 20 жовтня 2023 р.	Заочна
4	XIX Міжнародна науково-практична конференція	Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях	Запоріжжя, Україна, 17-18 жовтня 2024 р.	Очна
5	X Всеукраїнська науково-практична конференція студентів і молодих вчених	Сталий розвиток економіки на засадах ресурсоефективності	Запоріжжя, Україна, 19-20 грудня 2024 р.	Заочна
6	XIX Міжнародна науково-практична конференція	Управління соціально-економічним розвитком регіонів і держави	Запоріжжя, Україна, 17-18 квітня 2025 р.	Очна

ДОДАТОК Г

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

вул. Університетська, 66, м. Запоріжжя, 69011, Україна
тел.: (061) 764-45-46, факс: (061) 228-75-08, e-mail: znu@znu.edu.ua, Код ЄДРПОУ 02125243

13.08.2025 № 01/01-23/239

На №

від

ДОВІДКА

про використання результатів дисертаційної роботи
Коротаєвої Ольги Володимирівни на тему «Формування стратегії підвищення
інноваційної активності промислових підприємств»,
представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії, при виконанні
науково-дослідної роботи економічного факультету Запорізького національного
університету

Видана здобувачу наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка Коротаєвій Ользі Володимирівні про те, що результати дисертаційної роботи використані під час виконання держбюджетних науково-дослідних робіт кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку за темою «Європейські практики діджиталізації як інструмент забезпечення соціально-економічної безпеки в умовах війни та повоєнний період» (державний реєстраційний номер 0124U000600) та кафедри управління персоналом і маркетингу Запорізького національного університету за темою «Штучний інтелект як інструмент протидії дезінформації в період війни та повоєнного відновлення економіки України» (державний реєстраційний номер 0125U000996).

За результатами виконання науково-дослідних робіт Коротаєвою О. В. удосконалено науково-теоретичний підхід до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств, використання якого дає змогу врахувати вплив факторів, визначити напрямки інноваційного розвитку у довгостроковому періоді, налагодити інноваційні процеси, досягти інноваційного, економічного, соціального ефектів; удосконалено концептуальний підхід до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств, впровадження якого дозволяє визначити та впровадити набір інструментів щодо забезпечення інноваційного розвитку, підвищення показників інноваційної діяльності підприємств, сформулювати рекомендації до впровадження цифрових, інформаційно-комунікаційних технологій.

Проректор з наукової роботи

Геннадій ВАСИЛЬЧУК

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

вул. Університетська, 66, м. Запоріжжя, 69011, Україна
 тел.: (061) 764-45-46, факс: (061) 228-75-08, e-mail: znu@znu.edu.ua, Код ЄДРПОУ 02125243

ДЗ. Дд. ДДд № 01/01-ДБ/318

На №

від

ДОВІДКА

про використання результатів дисертаційної роботи
 Коротаєвої Ольги Володимирівни на тему «Формування стратегії підвищення
 інноваційної активності промислових підприємств»,
 представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії, при виконанні
 науково-дослідної роботи економічного факультету Запорізького національного
 університету

Видана Коротаєвій Ользі Володимирівні, здобувачу кафедри управління персоналом і маркетингу про те, що результати дисертаційної роботи використані під час виконання науково-дослідних робіт економічного факультету Запорізького національного університету за темами: «Інноваційні підходи модернізації фінансового механізму повоєнного відновлення економіки України» (державний реєстраційний номер 0123U102122); «Використання інноваційних фінансових інструментів повоєнного відновлення територій України на засадах цифровізації та модернізації» (державний реєстраційний номер 0123U102123).

Зокрема, Коротаєвою О. В. надано визначення понять «інноваційна активність промислових підприємств», «стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств»; удосконалено науково-методичний підхід розробки, впровадження стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, використання якого дозволить визначити комплексний підхід до формування та використання стратегії підвищення інноваційної активності, яка сприятиме інноваційному розвитку, покращенню інноваційної діяльності; сформовано методичний підхід оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, впровадження якого дасть змогу оцінити ефективність стратегії шляхом здійснення розрахунків, встановити доцільність впровадження обраної стратегії, спрогнозувати рівень інноваційного розвитку, обрати і впровадити інструментарій відновлення інноваційної активності та розробити план заходів до її підвищення, що сприятиме покращенню показників фінансово-господарської діяльності.

Проректор з наукової роботи

Геннадій ВАСИЛЬЧУК

ДОВІДКА
про впровадження результатів дисертаційної роботи
на тему «Формування стратегії підвищення інноваційної активності
промислових підприємств»
здобувачки наукового ступеня доктора філософії
Запорізького національного університету
Коротасвої Ольги Володимирівни

№ 2-37

від 18.12.2024 р.

Цією довідкою підтверджується те, що впровадження результатів дисертаційної роботи Коротасвої Ольги Володимирівни забезпечить вирішення наукової проблеми щодо підвищення інноваційної активності, забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств в умовах війни та повоєнний період. В дисертаційній роботі автором було здійснено ґрунтовний аналіз поточного стану інноваційної діяльності, рівня інноваційної активності на підприємствах Запорізької області та обґрунтовано теоретико-методичні основи і практичні положення щодо впровадження стратегії підвищення інноваційної активності.

Важливими до впровадження є методичні положення та практичні рекомендації, а саме:

- концептуальний підхід до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств;
- науково-теоретичний підхід до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств;
- науково-методичний підхід розробки, впровадження стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств;
- науково-методичний підхід діагностики стану інноваційної активності промислових підприємств.

Впровадження означених рекомендацій на підприємствах надає можливість здійснити діагностики стану інноваційної активності, впровадити стратегію підвищення інноваційної активності, сформувати напрями покращення інноваційної діяльності у довгостроковому періоді, що забезпечить налагодження інноваційних процесів, досягнення інноваційного, економічного, соціального ефектів та вплине на зростання показників фінансово-господарської діяльності. Дані рекомендації можуть бути використані широким колом промислових підприємств Запорізької області.

Голова громадської спілки
 «Запорізька обласна асоціація
 об'єднань учасників АТО/ООС»

Михайло ПИРОГ

Приватне акціонерне товариство
ЗАПОРІЗЬКИЙ АБРАЗИВНИЙ КОМБІНАТ
ZAPOROZHSKY ABRASIVNY COMBINAT
 Private Joint-Stock Company

вул. Олексія Поради, 44, м. Запоріжжя,
 69014, ГСП 69600, УКРАЇНА
 Телефон: 0 (61) 287-63-09
 Факс: 0 (61) 287-67-37. 287-67-38
 E-mail: abrasive@abrasive.zp.ua
<http://www.abrasive.zp.ua>
 ЄДРПОУ 00222226

Oleksiya Porady str, 44, Zaporozhye,
 69014, UKRAINE
 Phone: +380 61 287-63-09
 Fax: +380 61 287-67-37. 287-67-38
 E-mail: abrasive@abrasive.zp.ua
<http://www.abrasive.zp.ua>
 EDRPOU 00222226

01.06.2023 р. № 8/1710 На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційної роботи
 на тему «Формування стратегії підвищення інноваційної активності
 промислових підприємств»
 Коротаєвої Ольги Володимирівни

Пропозиції здобувачки щодо підвищення інноваційної активності промислових підприємств шляхом розробки і впровадження відповідної стратегії мають вагомое теоретико-методичне та практичне значення.

Удосконалений здобувачкою науково-методичний підхід розробки та використання стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств впроваджено на підприємстві ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат», що дозволило підвищити показники інноваційної, фінансово-господарської діяльності та забезпечило зростання рівня конкурентоспроможності.

Запропонований методичний підхід вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств набув практичного впровадження та дозволив здійснити аналіз ефективності стратегії підвищення інноваційної активності, оцінити ймовірність зміни показників інноваційної діяльності у майбутньому, сформувати комплекс заходів до активізації інноваційного розвитку, покращення ефективності функціонування.

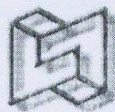
Операційна директорка

 С.М. Дубиніна

ТОВ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ ЗАВОД»

Україна, 69002, м.Запоріжжя,
вул.Слобідська, буд.49

Україна, 69002, м.Запоріжжя,
вул.Слобідська, буд.49

ЄДРПОУ 23289055

ЄДРПОУ 23289055

Вих. 07112024/45

Від 07.11.2024 р.

ДОВІДКА

про впровадження основних результатів дисертаційної роботи
на тему «Формування стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств»

здобувачки наукового ступеня доктора філософії
Запорізького національного університету
Коротасвої Ольги Володимирівни

Цією довідкою підтверджується впровадження розробок дисертаційної роботи здобувачки наукового ступеня доктора філософії Запорізького національного університету Коротасвої Ольги Володимирівни у діяльність підприємства ТОВ «Запорізький інструментальний завод». До впровадження прийнято удосконалені здобувачкою науково-методичний підхід розробки та використання стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, методичний підхід вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств.

Використання запропонованих рекомендацій на підприємстві дозволило здійснити вибір та впровадити стратегію підвищення інноваційної активності враховуючи специфіку та показники роботи, застосування якої сприяло інноваційному розвитку, підвищенню показників інноваційної діяльності та забезпечило відновлення показників фінансово-господарської діяльності. Застосування методичного підходу вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств дало змогу здійснити оцінку ефективності обраної стратегії, підтвердити доцільність її впровадження та сформулювати план заходів до підвищення інноваційної активності в майбутніх періодах.

Директор

ТОВ «Запорізький інструментальний завод»

В.І. Стулень

Стулень В.І.

Публічне акціонерне товариство
Запорізький металургійний комбінат

«ЗАПОРІЖСТАЛЬ»

Південне шосе, 72,
м. Запоріжжя, 69008, Україна
Факс: (061) 213-18-58
E-mail: office@zaporizhstal.com

IBAN: UA733348510000026007962490637
в АТ «Перший Український Міжнародний Банк»,
МФО 334851

№ 1189/18 від 21.01.2025 р.

ДОВІДКА

**про впровадження основних результатів дисертаційної роботи
на тему «Формування стратегії підвищення інноваційної активності
промислових підприємств»
здобувачки наукового ступеня доктора філософії
Запорізького національного університету
Коротаєвої Ольги Володимирівни**

Цією довідкою підтверджується впровадження розробок дисертаційної роботи здобувачки наукового ступеня доктора філософії Запорізького національного університету Коротаєвої Ольги Володимирівни у діяльність підприємства ПАТ «Запоріжсталь». До впровадження прийнято удосконалені здобувачкою науково-методичний підхід розробки та використання стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, методичний підхід вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств, науково-теоретичний підхід до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств.

Впровадження запропонованих Коротаєвою О. В. рекомендацій дало змогу підвищити інноваційну активність підприємства та покращити результати фінансово-господарської діяльності. Використання науково-теоретичного підходу до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств дозволило налагодити інноваційні процеси, сформувати рекомендації щодо досягнення інноваційного, економічного, соціального ефектів на підприємстві. Крім того, було обрано та впроваджено стратегію підвищення інноваційної активності відповідно до науково-методичного підходу, що дозволило покращити показники інноваційної діяльності, сформувати конкурентні переваги та відновити стан фінансово-господарської діяльності. За результатами застосування методичного підходу вибору та оцінки результативності стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств вдалося здійснити оцінку ефективності впровадження обраної стратегії та розробити заходи до розбудови системи інноваційного розвитку в довгостроковому періоді.

Начальник відділу найму, навчання
та розвитку персоналу
керівник з персоналу

[Signature]
С.В. Койпиш

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

вул. Університетська, 66, м. Запоріжжя, 69011, Україна
 тел.: (061) 764-45-46, факс: (061) 228-75-08, e-mail: znu@znu.edu.ua, Код ЄДРПОУ 02125243

09.01.2015 № 01/01-23/24

На №

від

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційної роботи
 Коротаєвої Ольги Володимирівни
 на тему «Формування стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств» у навчальний процес

Основні положення та результати дисертаційної роботи Коротаєвої Ольги Володимирівни «Формування стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», впроваджені у навчальний процес економічного факультету Запорізького національного університету та використовуються під час викладання дисциплін, при розробці навчально-методичних матеріалів: «Основи інноваційного бізнесу» (для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 075 «Маркетинг»); «Економіка підприємства» (для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка», з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 075 «Маркетинг»); «Фінанси підприємств» (для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»); «Інноваційний розвиток підприємств», «Актуальні проблеми теорії та практики фінансів» (для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»).

Зокрема, у навчальному процесі впроваджено запропоновані здобувачкою пропозиції, а саме: уточнення поняття «інноваційна активність промислових підприємств», «стратегія підвищення інноваційної активності промислових підприємств»; сформований концептуальний підхід до забезпечення та підвищення інноваційної активності промислових підприємств; удосконалений науково-теоретичний підхід до забезпечення та підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств; удосконалений науково-методичний підхід розробки, впровадження стратегії підвищення інноваційної активності промислових підприємств. Зазначені пропозиції використано з метою формування теоретичних знань щодо особливостей підвищення інноваційної активності промислових підприємств та набуття практичних навичок щодо формування і впровадження стратегії підвищення інноваційної активності.

Проректор з наукових робіт

Геннадій ВАСИЛЬЧУК